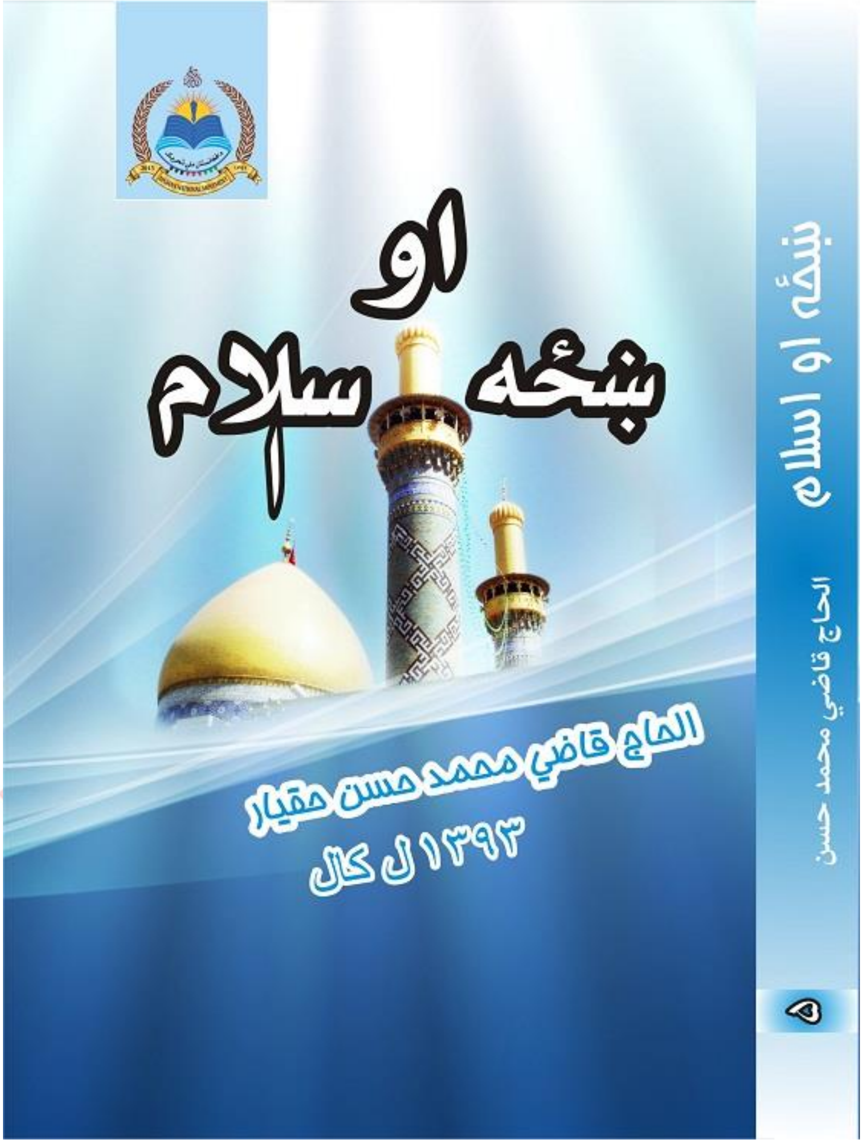

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او اسلام

www.melitahrik.com
0777 400 116

لیکوال: محمد حسن حقیار

۱۳۹۳ ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

د کتاب نوم : ښځه او اسلام
مؤلف : الحاج قاضي محمدحسن حقيار
د خپرندوی شمېره: (۵)
خپرندوی : د افغانستان ملي تحريک فرهنګي ځانګه
کمپوز : رفيع الله روشن
چاپ نېټه : ۱۳۹۳ ل کال
د چاپ وار : لومړی
شمېر : ۱۰۰۰

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

سرلیک	مخ
د سریزې پرځای	۱
یوه دعوه او ځواب یې	۲
ښځه د تاریخ په بېلابېلو پړاوونو کې	۴
ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې	۱۹
مساوات	۲۸
آیا د مساوات غوښتونکي پر مساوات عمل کوي ؟	۴۰
ښځه او کار	۴۴
په اسلام کې دښځې د کار کولو حکم	۴۸
د کور ځلور دېوالونه د چالپاره ؟	۵۲
په اسلام کې د فحاشۍ او بې حیايۍ مخنیوی	۵۵
په اسلام کې د ښځو منزلت	۵۸
په اسلام کې د نارینه او ښځې اړیکې	۶۲
د ښځې د پېدایښت موخه	۶۵
څو شبهې او ځوابونه یې	۷۳
حقوق	۸۷
پېژندنه اونظریې	۸۸
د لومړي نظر د خاوندانو دلایل له قران څخه	۸۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه ۹۵
د (لن يفلح قوم) حديث ۹۸
اجماع او تاريخي پېښې ۱۱۱
۱: تاريخي پېښې ۱۱۱
۲: اجماع ۱۱۶
سکوتي اجماع ۱۱۷
قياس او تېر شريعتونه ۱۲۰
د افغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې ۱۲۹
نظربنکته اچول ۱۵۱
د ښځې کتل پردي نارينه ته ۱۵۴
عورت ۱۵۸
د ښځې عورت د پردي نارينه پر وړاندې ۱۵۹
مخ او مړوند ۱۶۰
محرمو ښځو ته کتل ۱۹۳
د ښځې محرم څوک دی ۱۹۴
د مسلمانو ښځو کتل يوه بلې ته ۱۹۷
هغه چې جنسي ميلان نلري ۱۹۸
د ښځې کتل نارينه محرم ته ۲۰۲
دعورت لوخول په يوازېتوب کې ۲۰۳
خلوت له پرديو سره ۲۰۵

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه بستره کې یو ځای کېدل ۲۰۷
په ټولنیز ژوند کې د ښځې او نارینه اختلاط ۲۰۸
د ناروغتیا په وخت کې د ښځې او نارینه لخوا د یوبل پوښتنه ۲۱۳
له ښځو سره په لاس ستړي مه شي ۲۱۶
ښځې ته د کتلو مباح عذرونه ۲۲۷
د ښځې غږ عورت نه دی ۲۲۹
د نرمو او نازکو جامو استعمال ۲۳۳
د ښځو لپاره د سینګار اندازه ۲۳۴
د ښکلا ملکه ۲۳۶
د ښځو لپاره د سرو زرو او ورېښمو استعمال ۲۳۹
د نارینه او ښځو یو پربل د سلام حکم ۲۴۰
ښځه په سفر کې ۲۴۵
د ښځو تلل حمام ته ۲۴۷
زیارتونو ته د ښځو د تللو حکم ۲۴۸
ځان تشبیه کول ۲۵۱
د ښځې پر لاس ذبحه ۲۵۳
ټولنیز عبادت ۲۵۵
څو مسئلې ۲۶۹
د ښځو نبوت ۲۷۳
مأخذ او مراجع ۲۸۰

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحريک يادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحريک له اساسي څانګو څخه يوه اساسي څانګه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاريخي، ملي، کلتوري ورځو او تاريخي او ملي شخصيتونو نمانځل د دې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د ليکوالو د علمي، ديني، روزنيزو او معلوماتي اثارو چاپ هم د دې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهيسې چې تحريک خپل عملي فعاليتونه پيل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعاليتونه چټک کړي دي. تاريخي ورځې يې نمانځلې، تاريخي واټونو ته يې لوحې جوړې کړې. علمي سيمينارونه او ورکشاپونه يې جوړ کړي دي.

د تحريک دې څانګې د تحريک د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېيله چې په يوځايي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره ديني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته يې وړاندې کوي.

دا اثر (ښځه او اسلام) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (قاضي محمد حسن حقيار) ليکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هيله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحريک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاينې په هيله

په درناوي

د افغانستان ملي تحريک

فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزې پرځای

له ډېره وخته راهیسې د ښځو د حقوقو او په اسلامي ټولنه کې د ښځو د رول او حیثیت موضوع جنجالي بڼه خپله کړېده او په دې وروستیو کې خو دا جنجال خپل وروستي پړاوونه وهي او د ورځې په مهمې موضوع بدله شوې ده .

دواړه خواوې (د ښځو دحقوقو پلویانو او په دې اړه د سخت دریځ لرونکي) له افراط او تفریط څخه ډک شعارونه ورکوي او خپل مقابل لورى پرې ملامتوي چې متاسفانه د دواړو خواو په دې جګړه کې د اسلام روح ټپي کېږي او په مستقیم او غیرمستقیم ډول د اسلام سپېڅلي او مبین دین د بدنامولو او په اوسني وخت کې د ناچلنده دین د پېژندلو او معرفي کولو هڅې کېږي په اسلام کې دښځو د رول او ارزښت په اړه خو په نورو ژبو کې ډېر کتابونه لیکل شوي دي ، خو په پښتو ژبه کې داسې کتاب چې د لوستونکیو هر اړخیزه تنده ماته اود اسلام ریښتونی تصویر یې انځورکړی او په دې اړه ټولو پوښتنوته شرعي ، معقول او منطقي ځواب ووایي لا تردې دمه مانه وو موندلی له همدې کبله مې قلم راواخېست او لستونې مې را بډوهل .

خطاء ، سهوه او اشتباه له انسان سره ملګری ده زه دا دعوه نه شم کولای چې همدا کتاب دې په دې اړه لومړنی او وروستنی کتاب وپېژندل شي او یا بل چاته د څېړنې او تحقیق اړتیا نه لیدل کېږي خو دومره په زغرده ویلی شم چې انشاء الله د اسلام اصلي بڼه په کې ښودل شوې ده او که

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک یې راسره نه مني یا اختلاف کوي نو اختلاف یې په سر سترګو خو باید چې د اختلاف طرز یې منطقي ، اصولي او شرعي وي او دلایل یې هم ثقه او معتبره وي .

د دې کتاب لیکلو کې مې له عمده ، ثقه او معتبرو ماء خذونو او مراجعو څخه استفاده کړې ده ،هره مسئله مې چې له کوم کتاب څخه رانقل کړې ده نو د همدې مسئلې په پای کې مې د هماغه کتاب نوم هم ورسره لیکلی او حواله مې پرې ورکړې ده .

همدا ډول له ښاغلي رفیع الله روشن او انجنیر محمد افضل ذاکر څخه ډیره مننه کوم چې د دې کتاب په کمپوزاو ډیزاین کې یې ډېره ستومانې وزغمله او د کتاب ناوې ته یې د چاپ هار ور په غاړه کړ .

همدارنګه له ټولو هغو ورونو او خویندو څخه ډېره مننه چې د دې کتاب په چاپ کې یې مرسته کړې ده .

محمد حسن حقیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه دعوه او ځواب يې

لکه چې په پېلامه کې مو ولوستل د اسلام د ښمنان په اسلام تور لګوي چې ښځې ته يې حقوق نه دي ورکړي ، دوی وايي ښځه په اسلام کې هېڅ ازادي نه لري او د وينځې حيثيت لري ، له اسلام او قران څخه نا خبره مسلمانان هم له دوی سره د اشعار زمزمه کوي او په غير شعوري ډول د اسلام د دښمنانو په لاس د مسلمانانو په مقابل کې استعمالېږي ، دا چې دا دعوه څومره حقيقت لري او يا څومره ناوړه تبليغات او پروپاګند دی چې په اسلام پسې کېږي وروسته به لوستونکيو ته جوته شي ، موږ که چېرې له اسلام څخه مخکې د جاهليت وخت ته کتنه وکړو او يا له دې څخه هم لږ وړاندې لاړ شو او وګورو چې په هغو ټولنو او وختونو کې د ښځو حال او حيثيت څه واو بيا په اسلام کې دښځو له حقوقو څخه ځان خبر کړو نو راته په ډاګه به شي چې ربښتيا هم څومره درناوی او عزت چې ښځو ته اسلام ورکړی په يوبل مذهب کې هم نه دی ورکړل شوی .
د دی دعوې دثبوت لپاره څو قومونه او تمدنونه له اسلام څخه وړاندې او څو قومونه اوتمدنونه له اوسني وخت څخه د بېلګې په ډول يادوو، او ګورو چې حتی په هغو ملکونو او قومونو کې چې دښځې د آزادۍ او مساوات چيغې وهل کېږي د دوی حالت په موجوده عصر کې څنګه دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه د تاريخ په بېلابېلو پړاوونو کې

الف : په يونان کې

په پخوانيو قومونو کې يونان يو پرمختللی قوم و ، مګر په دې قوم کې ښځې هېڅ حيثيت نه درلود .

په يونان کې به ښځه د انساني ټولو بدبختيو بنياد ګڼل‌ شوه، د يونانيانو په نظر کې ښځه د ټيټې پوړۍ مخلوق و. د تهذيب او کار له پرمختګ سره ښځې هم لږ پرمختګ وکړ مګر ورو ورو په يونانيانو بيا شهوت غلبه وکړله په دې وخت کې بدلمنو ښځو دومره پرمختګ وکړ چې په انساني تاريخ کې ساری نه لري او د هر فن خاوندان به له دوی څخه راتاوو .

په يونان کې ښکلا پالنې او د ښکلا ذوق دومره غلبه وکړله چې بلکل خپل ځان ورځنې هېر شو، لويو فيلسوفانو او پوهانو به زنا څه عيب نه بلله، نکاح پکې غېرې ضروري وګڼل شوه ، له نکاح څخه پرته يوځای کېدل څه د شرم خبره نه وه ،د کام ديوي لمانځنه په ټول يونان کې رواج شوه (کام

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوي د ديوتا ښځه وه مګر بيايې هم له نورو درېو ديوتاګانو سره آشنايي درلوده او دهغې په دربار کې د هرچا غوښتنې پوره کېدلې تر دې چې حرامي کېوپډ پيدا شو او بيا دې قوم دېته د معبوديت درجه ورکړله (فاحشه خانې پر عبادتخانو بدلې شوې، د نکاح اهميت له منځه لاړ په همدې ترتيب ښځې خپل اصالت له لاسه ورکړ ، حتی په يونان کې لکه د ارسطو مشهور فيلسوف د اسبرطي په خلکو پړه اچوي چې له ښځو سره ولې آساني او ښه ګذاره کوي [1].

په يونان کې به ښځې دڅارويو او نورو ملکيتونو په څېر پلورل کېدلې ، (ريموستن) د يونانيانو يو استازی وايي چې موږ لوڅې ښځې د خوند او صادقې او مهربانه ښځې د جسم د نورو غوښتنو د تامين لپاره غوره کوو[2].

ب ـ په روم کې

په روم کې ښځو ته د څاروي په سترګو کتلی شول ، دلته د لوړ کچ يوې غونډې فيصله وکړله چې ښځه ناولی حيوان دی چې نه کرامت لري ، نه عزت او نه درنښت دهغوی سپک ساتل پکار دي او دخدمت لپاره يې استعمالوئ [3].

دلته سړی دښځو بادارو ، په خپلو ښځو او اولادونو يې پوره مالکانه حقوق درلودل،آن په ځينو حالاتو کې يې دهغوی د وژلو اختيارات هم درلودل خو کله چې په روم کې عملي مدنيت خپور شو نو ښځو هم څه دمه

---

(۱) الاسلام بلامذاهب: دکتور مصطفی الشکعه او المرأة في الاسلام : استاد محمد عزه دروزه.

(۲)حياة اليونان، دحميرا بزګر دمونوګراف په حواله

(۳)حقوق المراة في الاسلام عبدالقادر شبية الحمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه اوس هم د پردې دود خونه و اوفاحشه خانې وې مګر عفت او پاکئ ته په درنه سترګه کتل کېدل او د اخلاقو معیار هم اوچت و .

یوځل یو رومي سناتور دخپلې لور په مخکې خپله ښځه ښکل کړله د ده دا کار دملي اخلاقو سپکاوی وګڼل شو او په ملي شوری کې پرې د ملامتئ غږ و شو مګر د غربي او شرقي تهذیب او تمدن له پرمختګ سره د رومي قوم په افکارو کې هم د ښځو په هکله بدلون راغی او ورو ورو د نکاح او طلاق په قوانینو کې دومره تغیر راغی چې حالات بلکل سرچپه شول. ښځو به خاوندانو ته پورونه ورکول، خاوندان به د ښځو مرئیان وو په وړه خبره هم طلاق ورکول کېده په دې دور کې به ښځو پرله پسې مېړونه کول .سید مودودي(رح) دیوې ښځې یادونه کوي چې لس مېړونه یې کړي وو .

جودنیل وایي چې یوې ښځې په پنځو کالو کې اته مېړونه کړي وو .

سناتور جوروم له ټولو ځخه د یوې باکمالې ښځې یادونه کوي چې هغې د نربچې په وروستي وار درویشتم مېړه کړی و او د مېړه یې هم دا یوویشتمه ښځه وه .

آزاده عشق بازي ځه د شرم او عیب خبره نه وه، ښځو او نرانو به یوځای او لوخ لامبل[۴].

ښځو خو انساني حقوق بالکل نه لرل حتی د روم رسمي قانون هم ښځه نا اهله بلله او داهلیت د نه درلودلو په اسبابو کې یې ښځه توب ـهم مهم لامل باله یعنې یوازې نارینه یې اهل بلل .

---

(۴)پرده سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : په مصر کې

په مصر کې ښځو ځان د خاوندانو وينځې ګڼلې د هغوی خدمت به يې په دې ډول کاوه لکه چې وينځه د خپل بادار خدمت کوي ، هغوی هېڅ ډول آزادي نه درلودله اوخاوندان دهغوی معبودان ګڼلی شول .

په مصر کې ښځو کې خو يو وخت د شهوت رانئ جذبه دې حد ته رسېدلې وه چې د مصر فرعون به هلکان وژل او نجونې به يې د خپل خدمت او دشهوت د اور د سړولو لپاره ژوندۍ پرېښودلې .

الله ج پر بني اسرائيلو د احسان په ډول د دې واقعې يادونه څو ځلې کړې ده فرمايي : ((و اذنجينا کم من آل فرعون يسومونکم سوء العذاب يذبحون ابناء کم و يستحيون نسائکم .....))[۵]

يعنې : (او ياد کړئ هغه وخت چې خلاص موکړئ د فرعون له خلکو څخه چې در رسولو به يې تاسې ته لوی عذاب، ذبحه کول به يې ستاسې زامن او ژوندئ به يې پرېښودلې ستاسو ښځې) د هغوی څه نور حيثيت نه و او داسې ظلم به ورسره کېده چې هېڅ حد نه لري .

د : په هند کې

په هند کې هم د ښځو هغه حال و کوم چې په روم او يونان کې و .

دلته به کله سړيو د ښځو عبادت کاوه او کله به ښځو د سړيو عبادت کاوه، فاحشه خانې په عبادتخانو بدلې شولې. په هند کې دښځو پرمخ د تعليم

---

(۵)البقره ۴۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې وتړل شوې او داسې په سپکه سترګه به ورته کتلې شول چې له ښځو سره اړیکو لرونکیو کسانو لپاره یې د نجات او خلاصون دروازې تړلې وې په سند (دپخواني هند په یوه برخه) کې له اسلام څخه د مخه ښځه بالکل بې عزته وه کله به یې چې مېړه مړ شو او سوځاوه به یې دا یې هم ورسره سوځوله ،که دې به انکار وکړ رټل کېدله،بد اخلاقه به ګڼل کېدله، هر چا به ورته دغدارۍ او بې وفا په سترګه کتل او بیا به ورسره هېچا نکاح نه کوله او دهمېش لپاره به له خاوند او زوجیت څخه بې برخې وه، زنا په کې عام رواج و .

د نکاح او کورنۍ ستومانتیا هېچا پر اوږه نه اخېستله اوس هم په هند کې ښځه دټولنې سپکه او ذلیله برخه ده هېڅوک ورته د قدر په سترګه نه ګوري ،په مختلفو پلمو وژل کېږي .

دهند پارلمان ته دیو ورسپارل شوي سند له مخې د ۱۹۸۸_۱۹۹۱ میلادي کلونوتر منځه په هند کې (۱۵۸۹۱) ښځې د واده د جهیز د نشتوالي له کبله وژل شوي دي او یایې د خلکو د پیغور پر اساس ځان وژلی دی[۶].

و ګورئ چې دواده دجهیز د نشتوالي په معمولي وړه خبره څومره ښځې وژل شوي دي دا دی مساوات ؟دا دی د ښځو حقوق او آزادي ، اوس هم د پخواني جاهلیت په څېر په هند کې د نویو انجونو د وژلو لړۍ ښه توده روانه ده .

(۶) شهادت ۱۳۷۰\۱۲\۲۹ هجري لمریز .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په بېلابېلو پلمو هرکال زرګونه ښځې ځانونه وژني د نوای وقت ورځپاڼې د ۱۹۹۹ کال ګڼې د یو خبر له مخې ، تېره ورځ د جهیز د نشتوالي له کبله په هند کې د یوې کورنۍ ۱۷ پېغلو یو ځای او په یوه ورځ ځان ووژه .

ه : د عربو په جاهلیت کې

په عربو کې له اسلام څخه وړاندې ښځې د چانه خوښېدلې د هغوی په زېږېدلو به شرمېدل هغوی به یې دنفقې او جامې له وېرې او یا د جاهلي غیرت له کبله ژوندئ ښخولې په عربو کې به چې د چا په کور کې انجلۍ پیدا شوه ګویا په هغه کور کې به قیامت و د قهر او غضب څپې به یې په مخ را ښکارېدې.

مخ را څرګندې شوې د دوی د دې باطل رواج او باطلې عقیدې د له منځه وړلو په غرض الله ج فرمایي : ((لله ملک السموات والارض یخلق مایشاء یهب لمن یشاء انا ثا و یهب لمن یشاء الذکور او یزوجهم ذکرانا و اناثا و یجعل من یشاء عقیماً انه علیماً قدیراً))(۷)

((یعني : الله لره دی حکومت په اسمانو کې او په ځمکه کې پیدا کوي څه چې وغواړي ، بخښي چاته چې وغواړي لوڼې او بخښي چاته چې وغواړي زامن یا ورکوي جوړه زامن او لوڼې او ګرځوي چا لره چې وغواړي شنډې خدای ج پوه او قادر دی پر هر څه .))

---

(۷) الشوری ۴۹_۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته الله ج لومړی یاد دا نجونو وکړ او هلکان یې وروسته ذکر کړي معارف القران د قرطبي په حواله د واثله بن اسقع قول راوړی چې دکومې ښځې له ګېډې څخه لومړی لور پیدا شي هغه مبارکه وي [٨].

الله ج فرمايي چې دلور او زوی ورکول زما په اختيار کې دي تاسو په هر حال شاکر و اوسئ او د لور په زېږيدلو مه خفه کېږئ .

په جاهليت کې په ښځو داسې ظلم کېده چې حتی هغوی ته د انسان په سترګه نه کتل کېدل ، هغه وخت به ښځو لوڅ او بربنډ د بيت الله طواف کاوه .

بربنډ ګرځېدل څه د شرم خبره نه وه ، د منافقينو د رئيس عبدالله ابن ابی ا بن سلول شپږ وينځې وې چې د هغوی لپاره يې سرايونه جوړ کړي وو ، او هغوی يې زنا ته اړ وېستلې ، وهلې به يې او له هغوی څخه به يې دومره ډېرې پېسې وغوښتې چې هغوی به يې له ورکولو څخه عاجزې وې او نا چاره به وې چې بد کاري وکړي .

هلته د هر رئيس همدا حال و ، ښکاره سرايونه به و او دبېرغ په څېر توتې به پرې زوړندې وې هر چا به پېژندل چې دا د زنا او بدکارئ ځايونه دي .

دمېلمنولپاره به يې د قدر ، درناوي او احترام په غرض انجونې وروړاندې کولې چې زنا به يې ورسره کوله ..... [٩]

لنډه دا چې په جاهليت کې له ښځو سره ظلم خپل وروستئ پوړی ته رسېدلی و په عربو کې به انجلۍ دومره بده ګڼلی شوه چې هغه به يې ژوندۍ ښخولې وأدالبنات (د ژونديو لورګانو ښخول) په هغوی کې بالکل

---

(٨) معارف القران ج ٦\٢٥ مولانا محمد شفيع

(٩) روائع البيان في تفسير آيات الاحکام محمد علي صابوني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عام رواج و او په دې به یې ویاړ کاوه ، د خسر او اوښي نوم له ښکنځلې ځخه کم نه و کله به چې چا کره لور پیدا شوه دومره به خفه و چې ګویا غټ غم پرې راغلی دی قرآن د دوی د دې جاهلې او ناوړه عنعنې حکایت داسې کوي ((و اذا بشر احدهم بالانثی ظلت و جهه مسودا و هو کظیم یتواری من القوم من سوء ما بشربه ایمسکه علی هون ام یدسه فی التراب الاساء مایحکمون))[10]

(یعني : او کله چې خبر ورکړای شي یو تن د دغو کفارو ته په پیداکېدلو د لورنو وګرځي مخ د ده تک تور له غمه حال دا چې دی ډک وي له قهره ، پټ

ګرځي له قومه(خپل) دهغه خبر دناخوښۍ له کبله چې ده ته ورکړل شوی دی ایا وساتي دی هغه (لور) سره د سپکوالي که ویې منډي ژوندئ په خاورو کې ،خبر اوسئ چې بد دی هغه چې حکم کوي دوئ)

دا ووپه جاهلیت کې د ښځو حال چې د لور په زیږېدنې به یې پلار تندی تروش نیولی وو او ټوله ورځ به یې له خفګانه څهره بدله وه .

د ډېرې غصې ، نفرت، غم او ندېښنې ځخه به سرګردانه و او په دې غلط سوچ کې به و چې که د الویه شي نو زما زوم به وي ، زه به خسر یم او چاته به مخ ښودلی نه شم او که ژوندئ یې په ځمکه ومنډم او ټول عمر ورڅخه ځان او زګار کړم ځینې مفسرین د [ایمسکه علی هون] معنا داسې کوي چې هغوی به یې بندیانې ساتلې او داسې به ذلیلې وې چې ګویا له سره د ده اولاد نه وي حتی له سره انسان نه دی ....[11]

---

(۱۰) النحل_ ۵۸_۵۹)

(۱۱) تفسیر کابلی ج : ۳ مولینا محمود الحسن دیوبندی او مولانا شبیر احمد عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : ((و اذا الموؤدة سئلت باى ذنب قتلت)) ......[۱۲]
يعني ((او کله چې له ژوندۍ ښخې شوې لور څخه تپوس وکړلی شي چې په کومه ګناه وژل شوې ده .))
قيس بن عاصم التيمي اته لورګانې ژوندۍ خښې کړې وې .
ښځو په ميراث کې حق نه درلود ..[۱۳]
د خپل مال واک يې نه و دخپلو ورونو او زامنو سره ودونه کېدل يو سړي به لس او شل ښځې کولې کوندې ته په اسانه دبل مېړه اجازه نه وه ، مګر د اسلام د سپېځلي دين په راتلو دا هر څه باطل دودونه لـه منځه ولاړل ښځو تـه يې عزت او درنښت او رښتوني انساني حقوق ور پـه برخه کړل او لـه وحشت نه ډک دودونه له منځه ولاړل .

و : په امريکا کې

غربيانو ښځو ته ازادي او ترقي نده ورکړې ، بلکه هغوی تـه يې ذلت ورکړ ،هغوی يې کار ته اړ باسلې چې له نفقې او لګښت څخه يې خلاص شي .
د هغوی کوچنيان يې د هغوی له نظر او روزنې څخه محروم کړل هلتـه ښځه د نارينه وملعبه ده ، په سرايونو دوکانونو او رقص خانو کې ورځنې کار اخلي لوڅ او له بې حيايۍ څخه ډک فلمونه يې ترينه ثبت کړل .
د سينماګانو په پردو کې يې هغه د حيوان پـه څېر معرفي کړلـه ، د هغوی ښايست ،ځواني او ارزښتمن بدن يې له خاورو سره خاورې کړ اوس هغوی نا چاره دي چې د ځان لپاره د نفقې د حاصلولو پـه غرض شپه او ورځ پر

---

(۱۲) التکوير ۸_۹
(۱۳) روح المعاني علامه الوسي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان يوه کړي او ځان ته نفقه پيدا کړي ځکه سړی خو اوس د خپل شهوت اور په دوی سړوي او نور يې په غم کې نه دي .

يو استاذ چې په لوېديځه نړۍ کې يې ډېر وخت اړولی و موږ ته وويل کله چې ماغربي ښځو ته په اسلام کې د دوی حقوق بيان کړل ډېرو ښځو ژړل او فرياد يې کاوه چې کاش په ختيځ کې له مسلمانانو سره اوسېدلی او له دې ګنده تمدن څخه لېرې وای.

حتی په لندن کې آن په يوولسمې پېړۍ کې هم ښځې پلورل کېدلې هغوی ته په هېڅ هم د تسلط حق نه و [۱۴].

ز : په فرانسه کې

که د اروپا تېر پېښليک ته وګورو نو وينو چې هلته ښځه انسان نه ګڼل کېده ، په کال ۵۸۶ م کې فرانسويانو له ډېر کوښښ وروسته ايله ښځو ته دومره خدمت وکړ چې هغوی يې دې پرېکړې ته اړ کړل چې ښِځه انسانه ده ، خو سپکه او ذليله او د خدمت لپاره پيدا شوې ده .

په فرانسه کې ښځه د خاوند تابع ده په خپل مال کې د لاسوهنې (تصرف) حق نه لري ، د هغې ټول مال د مېړه په واک کې دی .

ښځه د خاوند له موافقې پرته په هېڅ معامله کې ګډون نه شي کولای هلته خاوند له ښځې څخه خوند او ګټه اخيستلای شي ، خو نفقه يې په خاوند نه شته .. (۱) (۱)..وظيفة المرأة المسلمة على القاضي .

(۱۴) تحفة العروس محمود مهدي استانبولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فرانسه کې د ښځو له زړونو څخه د اولاد د مینې او محبت فطري جذبه وتلې ده ، هغوی اوس د اولاد پر مرګ خوښېږي .

دیوې ښځې د شپږو میاشتو کوچنی مړ شو ، نو دا دهغې په وړاندې په ګډا شوه او خپلو ګاونډیانو ته یې وویل : اوس موږ بېخي بل بچی نه زېږوو ، زه اوزما خاوند د دې بچې په مرګ ډېر خوښ یو .

په کال ۱۹۱۸ م د فبروري په میاشت کې د لوار محکمې ته دوه انجونې د بچیو د وژلو په جرم وړاندې شولې ، له دوی څخه یوې خپل بچې په اوبو کې ډوب کړی و ، دویمې د خپل زوی مری خفه کړې وه ، خو هغه ژوندی و ، بیا یې په هغه دیوال راوغورځاوه و سر یې میده میده شو ، خو دا دقانون په آند مجرمې ونه ګڼل شوې .

په همدې کال د مارچ په اتلسمه د ((سن)) محکمې ته یوه رقاصه وړاندې کړل شوه چې دخپل زوی ژبه یې له تالو څخه راوېستلې وه ، سر یې ورته مات کړی و او مری یې ورته غوڅه کړې وه ، خو دا ښځه د محکمې پر وړاندې ګناهګاره نه وه [۱۵].

ح :په نوره اروپا کې

په امریکا او فرانسه کې چې د ښځو کوم تصویر موږ وړاندې کړ ، دا په ټوله اروپا کې چلېږي د ښځو او نارینه وبې قیده ازادئ ، فحاشئ او بد کارئ ته وده ورکړه .

---

(۱۵) پرده : سید ابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربنډ تصويرونه ، عشقي افسانو ،ګډا ، سندرو او ...... د اروپا خلک داسې کړل چې له ژوند څخه يې وو پستل هلته کورنی نظام ختم دی ښځه خپله نفقه ځانته پخپله ګټي دخپل فزيکي او طبيعي جوړښت پر خلاف دژوندانه د بوجونو پورته کولو ، دکورني نظام ختمېدلو او... له ښځې څخه بې قدره آله جوړه کړله چې د ژوند غرض يې يوازې په همدې کې خلاصه شو چې د دنارينه وو د شهوت سړولو لپاره پيدا ده اوبس ، دې بې قيد او شرطه آزادۍ چې د لوېديځ او اروپا د خلکو لپاره څه ډالۍ راوړلې ان شاء الله وروسته به راياد شي اوس چې لوېديځوال له دې ژوند څخه تنګ شوي هر چاته په ډاګه ده چې هلته هره ورځ په سلګونو خپل ځان وژني ، داځکه چې هغوی ته د ژوند غايه او غرض همدا د دنيا څو ورځې معاش ښکاري، سکون ، اطمينان ورسره نه وي او د دنيا په ژوند موړ شي بالاخره په ځان وژنې لاس پورې کړي ، دا په لوېديځ او اروپا کې د آزادۍ او مساوات ډالۍ ده ، څومره خلک چې ددې آزادۍ په نتيجه کې د اعصابو په ناروغۍ اخته دي د هاغوځايونو روغتونونه يې شاهدان دي .

ط: په چين کې

چين هم يوله هغو هېوادونو څخه دی چې اوسېدونکي يې داسلام په سپېڅلي دين له کلونو کلونو راهيسې تور لګوي چې ګواکې د ښځو حقوق يې تر پښنو لاندې کړي دي ، او په اسلام کې د نر اوښځې مساوات نشته دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجیبه ده چې دوی په اسلام کې د نر او ښځې مساوات غواړي ، خو اوس هم په چین کې له موره نوې پیدا بې ګناه انجونې وژل کېږي .
د چین یو لوړ رتبه مامور د چین پارلمان ته وایي : په چین کې دا نظریه چې سړی پرښځو غوره دی ژر او آسانه له منځه تللی نه شي او ښځو او سړیو ته مساوي حقوق ورکول په مخه کې اوږده لار لري .
چین چې په اسلامي هېوادونو کې د نر اوښځې د مساوات لپاره له کلونو کلونو راهیسې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کوي ، پخپل هېواد کې یې د ښځو د حقوقو د ساتلو قانون د **۱۳۷۱** ه ل د وري (**حمل**) په میاشت کې تصویب کړ[۱۶].

ی : په پخواني شوروي اتحاد کې

دا په لوېدیځه ټولنه کې د ښځو د ژوند تصویر و ، اوس راځئ چې په ختیځه نړۍ کې د ښځو حال وګورو حقیقت دادی چې په شرق کې هم کمونستانو یوائې په خوله دښځې لپاره د آزادۍ او مساوات چیغې وهلې مګر په عمل کې یې له هغې څخه د ټیټې پوړۍ یو مخلوق جوړ کړ او هغه یې د فطرت پر خلاف ستونزو او ورک لارئ ته مخه کړه ، د هغې د انساني کرامت او فطري نیکمرغۍ په تروړلو کې یې له هېڅ ډول هلو ځلو نه ډډه

(۱۶)شهادت د وري ۹ مه ۱۳۷۱ ه ل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونکړه د کمونیستی د پوچې فلسفې بنسټ اېښودونکي کارل مارکس وايي : ((ښځه باید دخپل ژوند دپایښت لپاره حتماً کار وکړي))[۱۷]
نکاح خو یو مذهبي دستور ګڼل کېده او کمونېزم خو مذهب هسې هم تاریاك (اپین) او د پرمختګ او تمدن په مخ کې خنډ ګڼي ازاد ګډون او کورنی نظام له منځه تلل د کمونیزم مرام او اصول دي هلته لوی او کوچنی باید کار وکړي ، کوچنیان باید په وړکتون کې لوی شي ، د مور د مینې او محبت څخه له ډکې غېږې ځنې دې لېرې و او سې هغوی باید په داسې سېستم سره لوی شي چې بیا نه مور وپېژني او نه خور .
په روسیه کې د کمونستانو له بریالیتوب څخه وروسته به حکومتي نشراتو د انساني حقوقو څخه په عامه توګه یادونه کوله ، مګر د ښځو حقوقو ته به یې په ځانګړي ډول هېڅ نغوته نه کوله چې لد بنه د اندریه زفاروف یو کتاب چې د (خطر او دهغې سبب) په نامه یې لیکلی و مستثنی دی په دې کتاب کې هغه خطر ته ګوته نیول شوې وه چې دشوروي اتحاد (د هغه وخت روان موجوده رژیم) ښځو ته ډالۍ کې کومې بدني او عصبي ناروغۍ راوړې وې او دښځو ولادت او زېږنده یې کمه کړې وه په (۱۹۷۹م) کال د دسمبر په میاشت کې دانساني حقوقو ترعنوان لاندې یو کانفرانس جوړ شو.
څرنګه چې د ښځو د قهر او غضب څپې موجوده رژیم ته مخ په زیاتېدو وې نو له ډېر ټېنګښت څخه وروسته یې له حکومت څخه دیوې خپروني اجازه واخستله چې (د روسي ښځې د تاریخ) په نامه خپر بدله په دې نشریه کې

---

(۱۷) المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلالة آدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شوروي اتحاد کې د ښځو د ستونزو په اړوند مقالې او مضامين خپرېدل مختلف اشعار او تاريخي واقعې چې په دې موضوع پورې اړونده وې په دې خپرونه کې خپرېدلې ، دې خپرونې د روسي تزاري او انسان دښمنه رژيم له منافقت او ټګمارۍ څخه پرده پورته کړه هغوی چې په خوله څه ويل او په عمل کې يې څه کول دی خپرونې دا هر څه په ډاګه کړل ليکوالې يې ښځې وې هغوی به د خپلو شراب خورو مېړونو له ناوړه ګذارې څخه ډېر شکايتونه کول دې خپرونې ليکلي دي : روسانو له ښځو سره د مساوات ژمنې کړې وې خو د دې پرځای چې ښځې ته ارامي ، هوسا ينه او نېکبختي راولي هغوی ته يې د بدمرغۍ او ذلت ډالۍ راوړلې د هغوی د ژوند ستنې يې وړنګولې .

په متوفی شوروي اتحاد کې چې له ښځو سره څومره ظلمونه کېدل څومره بنديانېدلې ، او له هغوی سره چې د وحشت کومې کړنې سرته رسېدلې ، دې مجلې پټ پربښودلې، دې نشريه کې د نراو ښځې پر مساوات حتی د کار په ساحه کې هم ډېر کلک رد شوی و .

فيلسوفه تانيانا خوتچيفا چې مارکسيستي تعليم لري ليکي : دلته په روسيه کې نارينه نه غواړي چې ښځې وساتي او دهغوی مسئووليت ومني ، دشوروي تعليم او دمارکس نظريات چې د نر اوښځې د مساوات چېغې وهي په حقيقت کې د ښځو سپکاوی دی .

دارژيم د ښځو ازادي نه ،بلکې سپکول غواړي دا نظام غواړي چې له نارينه څخه دې هم ښځه جوړه کړي اوپه هغوی کې د ازادۍ ، زړورتيا ، برم او وقار احساس له منځه يوسي د شوروي حکومت د دې نشريې ليکوالې تر تهديد او ګواښ لاندې ونيولې او د دې حرکت ځينې ګړندۍ غړې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زنداني کړلې لکه د تانيانا ، مابونافا ، ليکوالې او شارې يې تبعيد کړلې ((بلياز پيسکايا)) يې پنځه کاله په بند محکومه کړه .دې حرکت پرافغانستان د روسانو ديرغل د تقبيح (غندنې) په غرض پر مختلې مقالې خپرې کړلې او داحرکت اوس هم دنادی مريم په نامه فعاليت کوي .....[۱۸]

---

(۱۸) وظيفه المرآة المسلمة على القاضي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه په بېلابېلو مذهبونو کې

الف : په یهودیت کې

یهودیان ښځې بې ارزښته او بې اهمیته ګڼي د هغوی په نظر ښځه د انساني مصیبتونو سر چینه ده لکه څنګه چې په یهودي خرافاتو کې حضرت (حوا) د انساني مصیبتونو بنسټ ګڼلی شي .

په یهودیت کې خاوند د ښځې د وژلو واکمن و ، عزت او شرافت یوازې د سړیو لپاره ځانګړی و ، نکاح یو غیر ضروري عنعنه ګڼل کېدله او که چا به نکاح وکړه نو د هغې پابندي اورمرو نه وه ، په وړو او معمولي خبره جدایي راتلله .

یهودیان په عیاشۍ او شهوت رانۍ کې دومره ډوب شول چې یوه زنا کاره ښځه د دې قوم معبوده وه او دهغې تعظیم به یې کاوه (۱۹).

ب : په مسیحیت کې

په مسیحیت کې ښځه د ګناه مور او دبدۍ بنسټ او اساس ګڼلی شي د مسیحیانو په نزد ښځه یو داسې سرچینه ده چې خلک د ګناه په لور لمسوي ، د جهنم په لور نېغه لاره او د ټولو انساني مصیبتونو پیل هم ښځه بولي ، دوی وایي : د دې ښځې والی له ټولو څخه غټ د شرم خبره ده ، ښځې ته په خپله ښکلا او ښایست شرمېدل پکار دي ځکه چې دا

---

(۱۹) پرده سیدابو الاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شیطان په لاس کې یوه پیاوړې وسله ده ، دې ته پکار دي چې تل دې د خپلو ګناهونو لپاره کفاره ورکړي ځکه د همدې له لامله نړۍ او نړیوال په مصیبت او لعنت ګرفتار دي . ((ترتولیان)) [Tertllian] چې د مسیحیت په امامانو کې د یو لومړني پیر امام دی د ښځو په هکله وایي : ښځه یوه داسې بدي ده چې رغېدن ترې ، نه کېږي ،یوه پیدایشي وسوسه ده ، یو داسې افت دی چې مینه ورته کېږي، یوه ښکلا ده چې لوټل کوي او یو لوی ښکلی مصیبت دی .

د دوی هم اند دادی چې دښځې او سړي ترمنځ عشقي اړیکې پخپل ذات کې پلیتي او د اعتراض جوګه کار دی که څه هم دا اړیکې د نکاح په صورت کې وي ،پیغلتوب داخلاقو معیار وټاکل شو لومړی خو دې هلک او انجلۍ بالکل واده نه کوي او که واده هم وکړي نو صنفي اړیکې دې نه ساتي د کلیسا کارکوونکي په یوازیتوب کې له ښځې سره یوځای کېدلی نه شي ، داسې نظرونو د ښځې حیثیت له حده زیات سپک او کم کړ.

د معاشي حیثیت له مخه ښځه بیخي بې وسه او د سړي په واک کې وه په میراث کې ورته ډېر لږ حقوق و ، پخپله ګټه یې هېڅ واک نه درلود ، دهغې د هرڅه واکمن د هغې خاوند و دطلاق او خلعې اجازه بالکل نه وه ، که څه هم د ښځې او خاوند زړونه ډېر بد شي او که له کورڅخه دوزخ یا ګور هم جوړ شي او که د ډېرې سختې اړتیا له کبله د بیلتون لپاره ناچاره شول نو له بیلېدلو څخه وروسته د دویم ځل نکاح اجازه بیا نه سړي ته شته ده او نه ښځې ته . (!)پرده : سیدابوالاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په حقیقت کې له لومړي صورت څخه هم ډېر دردمن و ، ځکه چې یا خودې ټول عمر دواړه د راهب او راهبې ژوند تېروي یا دې ټول عمر په ګناه کې تېروي .

د خاوند د مړ کېدلو په صورت کې ښځې ته او د ښځې د مړ کېدلو په صورت کې خاوند ته د بلې نکاح اجازه نشته او دا کار لوی عیب ګڼل کېده ، د انګلستان د جمهور رئیس اتم هنري (۱۵۰۹_۱۵۴۷) م په وخت کې د انګلستان پارلمان فیصله وکړه چې ښځه د مسیحیت کتاب (عهد جدید) نشي لوستلی [۲۰].

دا و د ښځې حال په هغه مسیحیت کې چې نن سبا یې پر لوېدیځې نړۍ خپل جال غوړولی دی ، او د انسان لپاره د سعادت او نېکمرغۍ چیغې وهي !

دامو د نړۍ د پرمختللو لسګونو هېوادونو او مدنیتونو څخه څو هېوادونو ته د بېلګې په ډول ګوته ونیوله ، هغه چې د مساوات او د ښځې لپاره د ازادۍ ډېرې چیغې وهي همدارنګه د نړۍ دلسګونو مذهبونو څخه مو دوه مشهور هغه مذهبونه یاد کړل کوم چې دمساوات ، د ښځې لپاره د آزادۍ او دهغې د حقوقو دغوښتلو د تشو شعارونو په نوم مبارزه کې تر هر چا وړاندې قدم ږدي او دا چې په عمل کې یې څه وکړل او تر دې شعار لاندې یې له ښځو سره څه ظلم وکړ هغه لږ خو تېر شو او لږ څه نور به وروسته ولولۍ .

(۲۰)حقوق المرأة فی الاسلام عبدالقادر شبیة الحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نر او ښځې د مساوات په هکله به هم لنډ بحث وکړو او وبه ګورو چې دمساوات مدعیان په عمل کې څه کوي او آیا د نراو ښځې ترمنځه بشپړ مساوات راتلای شي ؟ مساوات یعنې څه ؟ خو د دی لپاره چې ښه پوه شوو چې دا مساوات د ښځې له فطرت سره ظلم دی که انصاف او د دې مساوات زیانونه د ښځې لپاره په ځانګړي ډول او د ټولنې لپاره په عمومي ډول څه دي ؟ ښه به داوي چې د دواړو ډلو ترمنځ هغه توپیرونه وپېژنو چې فطرت هغوی یو له بل څخه بېل کړي دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نارينه ترمنځ توپيرونه

الف : بيولوژيکي توپيرونه

د نارينه روغتيايي حالت د ښځې په اندول ښه وي ځکه چې په هغه کومه تاکلې ناروغي نه راځي کومې چې پر ښځې راځي .

د حيض او نفاس حمل او زېږونې ، د تي ورکولو ، د کوچني د روزنې اغېزې د ښځې په بدن پريوځي : مثلاً : په حيض کې د ښځې بدن پر هغې درنېږي د تودوخې درجه يې ټيټېږي ، هاضمه يې خرابېږي ، د بدن غړي يې سستېږي په هرو سلو کې (۲۳) ښځې په حيض کې درد نه لري نورې ټولې له دې دردونو څخه ځورېږي .

علي القاضي د نور سکستشنسکي ، امبل لورک ، لاينسکي ، فان دی فلدا ،مبل نورلاک ، ګبهارد ، کرسي شکنسکي ، کرافت ايبنج او داسې نورو مشهورو ډاکټرانو او پوهانو نظريات را اخيستي دي چې لنډيز يې دادی .

ښځې ته په حيض کې سردرد ، ستوماني ، د اندامونو سستي ، دهډوکو درد ، د اعصابو کمزورتيا ، په مثانه کې پريشاني ، له بدهضمۍ څخه شکايت ، په سينه کې درد ، دتنفس سرعت ، د طبيعت ګډوډ والی او پرېشاني لکه چې ښځه ډېره ناروغه وي ، له نامه څخه لاندې درد چې د زړه تنګوالی به ورسره وي پيدا کېږي ژړېدونکې به وي ، فکر خراب وي ، سکون ، اطمئنان ، سوکالي او آراموالی ورسره نه وي ، خپل ورځنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار نشي کولای ، دبدن غړي يې د ارادې تابع نه وي مثلاً : که کاتبه وي پوره ټایپ نه شي کولای ، د یو ټکي په بدل بل ټکی وهي جمله جوړولای نه شي ، غیر اختیاري کار ترې وشي ، پدې ورځو کې به ډېر جنګ او لانجې کوي ، د هغې له اخلاقو څخه به په دې ورځو کې هر څوک شکایت کوي ، حتی د هغې اولاد هم.

ډاکټر (وینزج) د خپلو مشاهداتو په رڼا کې لیکي : کله چې د ښځې له پلوه محکمې ته کوم شکایت کېږي نو ودې ګوري ښایي چې هغه د حیض په وخت کې وي ،ځکه چې په دې موده کې د هغې اعصاب کار نه ورکوي ، او دحمل په موده کې هم څو میاشتې کله ناروغه وي او کله روغه او د ولادت څخه وروسته (نفاس کې) هم د ښځې هغه حالت وي کوم چې په حیض کې وي .

ډاکټر(هیولاک ایلس اوبرت مول) لیکي : ښځه باید د حمل (بلاربښت) په وروستۍ میاشت کې نه دکور کار وکړي او نه د دفتر همدارنګه د نارینه اندامونه کلک او غښتلي وي پلنې او پراخه اوږې لري ، وړه او تنګه کېدونکې يې وي ، د بدن شحمیات (وازدې) يې په مناسب ډول په بدن کې وېشل شوې دي ، ږیره او بریتان يې راشي اواز يې غټ او غلیظ وي ، مګر ښځه نرمه او ګرده وي ....

ډاکټر شفیق عبدالملک لیکي :

ښځه ښکلې بڼه لري ، تیونه يې په مناسب ځای کې دي چې د کوچني د تغذیې لپاره مناسب او ښایست او ښکلا کې زیاتوالی راولي ، ګرده بڼه غوره کړي عورت يې په مناسب ځای کې دی چې کوروالي، حمل او تناسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښه برابر دی او څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده هماغسې یې اواز نرم دی (۲۱).

د نر او ښځې ترمنځه د غړو په اړوند نولس (۱۹) توپیره دي ، د نارینه ماغزه د ښځو له ماغزو سره توپیر لري پدې هکله یو عالم چې په (۱۹۱۸ م) کال کې یې د نوبل جایزه واخېستله ډیره څېړنه کړېده یو ته یې نارینه ماغزه اوبل ته یې ښځینه ماغزه نوم ورکړی دی .....(۲۲)

الله ج انسان ته څنګه چې د ښکلا غوښتنه ده ښایسته بڼه ورکړه ، څه چې نارینه په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه یې نارینه ته ورکړل ، او کوم څه چې د ښځې په ښکلا کې ډېرښت راولي هغه یې ښځې ته ورکړل . فرمایي :

[لقد خلقنا الانسان فی احسن التقوم](۲۳)

یعنې : په تحقیق سره موږ پیداکړی دی انسان په ښه اندازه سره))

همدارنګه د وزن له نظره نارینه درونـد او د اوږد قامت خاوند دی د نر هډوکي کلک او غښتلي دي ښځه د نرپه پرتله ژر لویږي بدن یې ژر وده کوي د ښځې بدن د نر په انډول دوازدې د ذخیره کولو ډېر قابلیت لري ، په نارینه کې وازده په سلو کې اتلس (۱۸%) او په ښځو کې (۲۸%) ده .

علي القاضي وايي چې : د هر انسان په بدن کې (۲۰) میلیونه سوري دي مګرکه په مایکروسکوب کې ځیر شئ پېژندلی یې شئ چې دا دنارینه د بدن سوري دي او داد ښځې .

---

(۲۱) مبادي علم التشریح و وظایف الاعضاء\ دکتور شفیق عبدالملک .

(۲۲)وظیفة المراة علی القاضي

(۲۳)التین ۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: سيکلوژيکي توپيرونه

د عين الشمس په پوهنتون کې د علم النفس (اروا پېژندنې) استاد دکتور سيد فواد البهی ليکي: انجلۍ د خپل عمر د مراهقت تر دورې له هلک ځينې هوښياره او ځيرکه وي، له مراهقت څخه تر بلوغ هلک هوښيار وي او وروسته بيا دواړه برابر وي (۲۴).

دوه غربي پوهان د هلکانو او انجونو ترمنځ د ازموينې د نتيجې تر کتلو وروسته وايي چې دا دواړه ډلې په نمرو کې سره برابرې دي.

په هر حال د نر او ښځې ترمنځ توپيرونه علماوو روښانه کړيدي، لکه د ښځې عاطفه: نرم طبيعت، د اسرارو (پټو) نه ساتنه ژر تر اغېزې لاندې راتلل په وړه خبره خفګان او خوشحالي ښځې په ستاينه او غندنه کې تر هر چا مخکې، په مدح او ثنا کې پياوړې دي، بې له کوم دليل او پلټنې څخه چې څه واروي نو هغه مني صبر او تحمل نه لري.

ج: فزيولوژيکي توپيرونه

د نارينه اواز سخت، غټ او غليظ دی او د ښځې اواز نرم او لنډ دی، د غدو او زړه ناروغي په ښځو کې ډېره وي، ډاکټران وايي چې: د دې لامل حمل، حيض، نفاس (ولادت) او رضاعت (تی ورکول) دي.

دا و د ښځې او نارينه و ترمنځ مهم توپيرونه چې فطرت په نر او ښځه کې پيدا کړي دي.

---

(۲۴)وظيفة المراة المسلمة نقل له الزکاة څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې کوم توپیرونه مو په ګوته کړل دا ټول جوتوي چې د ښځې دنده بېله او د نارینه بېله ده .

اوس که څوک له دې سر ببره بیاهم ښځه د کار ډګر او کړاوونو ته راکشوي او هغه درانده کارونه پرې کوي چې هغه یې زغملې نه شي او دفطرت په خلاف یې له ستونزو سره لاس او ګریوان کوي نو دا له ښځو سره ظلم نه نوآخر څه دي ؟ آیا دوی حقیقت کې بې انصافان او دښځو دښمنان نه دي ؟

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوات

په مساوات کې وايي چې ښځه او سړی په اخلاقي مرتبه او انساني حقوقو کې بالکل برابر دي اوباید دواړوته په یوه سترګه وکتل شي .

په متمدن ژوند کې هم ښځې باید هغه کارونه وکړي کوم چې سړی کوي او هغه اخلاقي بندیزونه دي د ښځو لپاره هم ورک کړل شي کوم چې د سړي لپاره نشته دواړه ډلې دې اوږه په اوږه کار وکړي ، هرڅه چې دوی وغواړي کولی يې شي صنفي اړيکې د دوی خپل حق دی، په ښځو باندی نوره د سړيو واکداري نشته ځکه دواړه انسانان دي هريو دې يې خپله ګټې او خپله دې يې خوري .

ښځې دې د ژوند په ډګر کې په خپلو پښو ودرېږي او د سړيو له احتياج څخه دې ځان وژغوري دوی که يو له بل لپاره جنسي قرباني ورکول غواړي نو ټولنه دې ورته تندی نه تريووي ، که نکاح کوي نو هم د دواړو دموافقې پر اساس او که څه وخت جدا کېدل غواړي نو جدا کېدلای هم شي دغه مساوات چې په حقيقت کې د وګړنيزو ټولنو لپاره له مصيبت او خطر څخه کم نه و ، انساني ټولنه د تباهۍ او بربادۍ سره مخ کړله .

انساني کرامت يې ترپښو لاندې کړ ، د دې مساوات په ترڅ کې چې کوم زيانونه ټولنې ته مخ شوي دي ډېر زيات دي زه پرته له دې چې د دې مساوات مذهبي اړخ تحليل کړم ، هغوڅو زيانونو ته چې په عمده ډول د مساوات غوښتونکي ټولنې ورسره مخ دی ګوته نيسم :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : د فحاشۍ ډېروالی

کله چې ښځه د کار لپاره بهر نړۍ ته وزي او څه مذهبي تمانع هم ورسره نه وي ، د ګناه خیال د جنت او دوزخ وېره نه وي طبعي منظرې او داسې نور زړه راښکونکي حالات هم ګوري چې د هغې جنسي قوه په اور بدلوي د ټولنې له ملامتۍ څخه هم خلاصه ده نو بیا به ولې د ټولنې د ځوانانو د خوشحالولو لپاره ګډا او رقص نکوي ، ولې به په ستېج سندرې نه وایي ، د هغې لپاره د جنسي اړیکو د ټینګولو په غرض کوم ځانګړی څوک مطرح ندی له هرچا سره یې چې زړه وغواړي خپلې غوښتنې پوره کولای شي نو بیا ولې د چا دنکاح په ولکه کې ځان د تل لپاره ورکړي .

که د حرامي بچي د زېږېدلو خطره وي نو دحمل د غورځولو (برت کنترول) لاره خو خلاصه ده اوس خو ورته د حمل د پیدا کېدلو پورې ګوري هم نه، هلته ښځه مقناطیس (اوسپنکښ) جوړه شوې ده او داتنګې او نازکې جامې ، پړقیدونکي پوډر ، سرخي ، د ډول سینګار سامانونه ، له عشق او محبت څخه ډکې افسانې ، په سینماګانو بربنډ فلمونه کتل او ثبتول ، په اخبارونو کې زړه راښکونکي تصویرونه ، ناولونه او افسانې دا ټول اور مړ کوي نه ، بلکې تازه کوي یې .

په هغه بیان کې چې په ۱۹۷۷ م کال د امریکا د متحده ایالاتو د تحقیقاتو له دفتر څخه خپور شوی و ، وایي : دلته د ښځوله ازادۍ سره جرایم زیات شوي دي عیاشي او فحاشي خپل اوج ته رسېدلې او په دې جرایمو کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جین برت او « برناردین دورن » په ځیر ډېرو هغو کسانو ګډون کړی دی چې دښځو د ازادۍ چیغې او سورې یې وهلې.
دا فحاشي دې حد ته ورسېدله چې د لویو لویو کورنیو ښځو ښکاره زنا ته ملا وتړله او زنا خو چا ته عیب هم نه ښکارېدله او که د چا په طبیعت به دې کار څه ناوړه اغېزه کوله هغه به تنګ نظري او له تمدن او پرمختګ څخه لېرې خلک ګڼل کېدل، د هغو ځایونو حکومتي واکمنان زنا څه عیب نه ګڼي دا اوس په برطانیه کې د دریم ځواکمن سیاسي لیبرال دیموکرات ګوند مشرې پېرن رشنون په پارلمان کې د مطبوعاتي کانفرانس په ترځ کې ومنله چې له خپل سکرتر سره یې زنا کړی ده.
دبرطانیې لوی وزیر په دې خبره هېڅ غوږ ونه ګراوه او ویې ویل چې دا نه کوم سیاسي جرم دی او نه له سیاسي چارو سره څه اړه لري [۲۵].
د کلنټن او مونیکا لیونسکي د معاشقې داستان خو پوره څو میاشتې د خپرونو تغذیه وه.

ب: د کورني نظم خرابول

د مساوات دې ډول له افراط څخه ډک خیال ښځه له خپلو فطري فرائضو څخه غافله کړه په کومو چې تمدن ولاړو نه یوازې تمدن، بلکې د انساني نوع پایښت پرې ولاړ وسیاسي کشمکش، دفترونو او کارخانو کې نوکري د موسیقۍ په محفلونو کې ګډون، ورزش او دمنډو په ډګر کې برخه

(۲۵)جنګ ورځپانه\ ۱۰ فبروري ۱۹۹۲ م.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخېستل، ځان لپاره د نفقې پيدا کول دا ټول د کورني نظم د خرابېدو لامل او ښځه ترې بېزاره او متنفره شوله ، اوس په لوېديځه نړۍ کې کورني نظام ورو ورو له منځه ځي ، ښځه يې د ځان لپاره ګټې او نارينه يې د ځان لپاره ، دوی يوبل ته اړه نه لري د دواړو ډلو ترمنځ له جنسي اړيکو څخه پرته نورې کومې اړيکې پاتې نه شوې چې د دواو يو ځای ژوند تېر کړي او جنسي اړيکې هم ازادې دي او داغوښتنه هم په اسانۍ پوره کېږي نوبيا ولې د چا په ولکه کې خپله غاړه ورکړي .

د ګناه تصور خو له مذهب سره ولاړه ټولنه دا کار بد نه ګڼي او بيا هم که د څه خطره يا وېره وي هغه به د ناروا بچي د زېږېدلو او لويولو ستوماني وي نو لکه چې دمخه مو وويل د حمل غورځول خو هم اوس اسانه شوي دي د زيات تفصيل لپاره وګورئ [٢٦] .

نن په غرب او اروپا کې په سلګونو زره انجوني پېغلتوب خوښوي او خپل ژوند په شهوت پالنه کې تېروي د برت کنترول په واسطه نن په غرب او اروپا کې د ميليونونو انسانانو دنيا ته د راتګ مخنيوی کېږي .

د طلاق او بېلتون لپاره وړه خبره هم بس ده د نن صبا ټول علماء او پوهان په دې خبره اتفاق لري چې د نر او ښځې لپاره د نېکمرغۍ او نېکبختۍ ژوند کورنی ژوند دی په کور کې انسان ته سکون ، اطمنان ، ارامتيا او هوساينه ورپه برخه کېږي .

د کوچني روزنه ښه کېږي مينه او محبت ډېرښت مومي د دی مساوات او دښځو د کور د پرېښودلو په ترڅ کې ښځه له خپل اولاد سره بالکل مينه نه

---

(٢٦)پرده سيد ابوالاعلی مودودي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي ، لکه څاروی چې هر چېرته بچی وزېږوي بیا یې هېڅ غم او اندېښنه ورسره نه وي حیوان خوبیا هم د خپل بچي د نفقې لپاره سر او تندی وهي خو په دې ټولنو کې دا احساس هم نشه ، د سید مودودي خبره چې اوس په غرب او اروپا کې د موروالي هغه فطري حس او جذبه نژدې ختمه ده کومه چې د ښځو په جذباتو کې تر ټولو لویه ، شریفه او سپېڅلې جذبه ده ، او چې د هغې جذبې په شتوالي یوازې تهذیب او تمدن نه، بلکې پوره انسانیت ولاړ دی .

ج : لوېدیځوال له اولاد نه پرته ښته دي

په لوېدیځ او اروپا کې د مساوات او د بشر د حقوقو چیغې وهل کېږي خو په حقیقت کې هلته د بشریت عاطفه ، رحم او محبت د چا په زړه کې نشته دی ، له ټولو څخه وړاندې د نسان حقوق لومړی همدوی تر پښو لاندی کړل او بشر یې د بدبختۍ سره مخ کړ ، دا د دوی د فاسد نظام ثمره او نتیجه ده چې د اروپا او امریکا پرمختللي خلک چې سبا به اسمان ته د ختلو اراده وکړي !! له خپل اولاد څخه متنفره دي دا نفرت د دوی په زړونو کې له کومه راپیدا شوی دی ؟له اولاد سره د مینې او محبت ساری خو د نیا کې نه لیدل کېږي، دا د همدې فاسد نظام ثمره او د انساني فکر نارسایي ده ، وروسته به ولولئ چې د مور او پلار د وهلو په اثر څومره کوچنیانو خپل ژوند له لاسه ورکړی دی او څومره معیوب شول وګورئ چې په امریکا کې یو پلار او یوه مور خپل اولاد په سل ډالره پلوري ، ډېر یې په زهرو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطرناکو درملونو وژني دحمل غورځول او نسل بندي د څه لپاره ؟ علي القاضي ديوې سيمه ييزې ورځپاڼې په حواله چې د دسمبر په لومړۍ (۱۹۸۱) کې خپره شوې وه ليکي : په جنوبي امريکا کې په لسګونو داسې ښوونځي شته چې يتيم او مور او پلار شړلي کوچنيان په کې روزل کېږي.
په کولمبو کې د کوچنيانود پېرودلو او پېرلو بازار دی ، کله چې په روغتون کې صحتمند کوچنی وزېږېږي نو اخېستونکي ولاړ دي او سم لاسي يې په بيه اخلي .
په برازيل کې د کانګرس له جملې څخه يوه کمېټه و ټاکل شوه چې د دې ستونزې تحقيق او څېړنه وکړي هغوی وموندل چې درې ميليونه کوچنيان بې مور او پلاره ژوند کوي ډېره برخه به امريکا او اروپا ته بوتلل کېدل او انساني سوداګري به کېدله .
همدارنګه په لندن کې د يوې اوه نيزې په حواله د يو (۲۷) کلن ځلمي له خولې ليکي : ((مور ته څه مالي ستونزه را پيدا شوې وه په پای کې موپرېکړه وکړله چې په روغتون کې زېږيدلې لور پرېږدو چې بل څوک يې وساتي که هغه مونه وای پرېښې ناچاره وو چې موټر مو پلورلای وای زموږ کورنۍ اوس زما او زما له مېرمن او درې اولادو څخه جوړه ده ، هو ښايي هغې ته له موږ څخه غوره څه په لاس ورشي))
د انجلۍ مور په خپلې دې بخښنې او صدقې په ډېر وياړ سره وايي : زه عقيده لرم چې موږ ډېر ښه کار کړی دی زه اوس روغتون څخه کورته تلونکې يم او خپله نوې مېلمنه مې دلته پرېښودله زما نظر ناڅاپه پر دې پريووت رښتيا چې دا کوچنۍ ډېره ښکلې او زړه راښکونکې ده لېکن زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې مينه نلرم او زه چې د دې په هکله ځومره فکر کوم دا به په بل کوركې نېکمرغه وي))

دا دنړۍ پرمختللی هېواد دی او دايې له خپل اولاد سره مينه ده

ښه مې په ياد دي چې زموږ کلي کې د يوې ښځې د يوې شپې کوچنی زوی مړشو د هغوی په تندي او وجود د خفګان نښې ښکاريدلې او ژړل يې يو ې ښځې ورته ډاډ ورکاوه د کوچني مور ورته وويل ((د خدای رضا او پرېکړه مې قبول ده خو دا سې احساس کوم لکه غلو چې لوټ کړې وا وسم ځکه غبږ مې تشه ده .))

خو په لوېديځ کې انسانان پلورل کېږي ، خپل اولاد وژل کېږي ځکه چې هغوی بشر دوستان او دبشر د حقوقو مدعيان دي !! اولکه چې ومولوستل په فرانسه کې محکمې دا سې عرض له سره نه اوري خو دا دانساني حقوقو دوستان وګورئ چې له سپيو سره څه کوي نن سبا په ټوله امريکا او اروپا کې په هر کور کې سپی ساتل کېږي د هغو ځايونو د وګړيو په زړونو کې دسپي مينه د انسان په انډول ډېره ده له فرانسې څخه په خپور شوي يو اعلان کې ويل شوي دي چې دهغه هېواد دوه پنځوس (٥٢) ميليونه نفوس دی (په هغه وخت کې) او اوه (٧) ميليونه سپيان يې له خاوندانو سره ژوند کوي خو دا دتعجب وړ خبر ځکه نه دی چې پاريس له دې څخه هم لږ وړاندې تللی دی هلته په هوټلونو او کورونو کې سپيان او خاوندان يې په يو دسترخوان خوراک کوي .

د: آيا امريکايي او اروپايي وګړي ځان نېکمرغه بولي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیویارک کې خپرېدونکې یوه مجله لیکي : په (۱۹۷۸) م کال په برلین کې یو نړیوال کانفرانس جوړ شو او د اتیا (۸۰) هېوادونو استازو په کې ګډون کړی وو چې د ګډون کوونکیو دریمه برخه ښځې وې ، ګډون کوونکې دوه ډلې شول یوې ډلې ښځو ته د ډېر حقوق غوښتل چې له مېړه یا حکومت څخه په کې ښځې ته مادي اجوره هم شامل وه ، ځکه چې د هغه کور ساتي د هغه کوچنیان لویوي ، بلې ډلې ویل چې خاوند یا حکومت ته پکار دي چې داسې تدابیر ونیسي چې ښځې په راحت کې شي او پر هغې کارسپک شي .

دواړو ډلو له ښځو څخه دفاع کوله یوا ستازي وویل چې : ښځې ته د کور د کار په بدل کې اجوره (تنخوا) ضروري ده ځکه بې اجورې کار نشته دی او که اجوره نه وي نو دا خو په ښځې پورې ټوکې او ملنډې دي. بل استازي ورته وویل چې آیا نارینه ته څوک تنخوا ورکوي ؟ هغه خو هم دهمدې کور لپاره لګیا دی او کور خو د دواړو ګډ کور دی یوه انګریزه لیکواله (انارود) په خپله یوه مقاله کې لیکي :

که چېرې زموږ لورګانې پخپلو کورو کې د وینځو په څېر کار وکړي دا ورته له بهر کار ځینې غوره ده چې د ژوند رونق او حیثیت یې له منځه ځي بیا په ډېر افسوس سره زیاتوي : کاش چې زموږ وطن هم د مسلمانانو په څېر وای کاش دلته هم عفت او دلوپټو پاکوالی وای ، دا خو د انګرېزانو لپاره د شرم او ننګ خبره ده چې زموږ لورګانې یې د رذائلو نمونې وګرځولې ، په موږ څه شوي چې د دې لپاره کوښښ نه کوو چې ښځه دې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل طبیعت اوفطرت سره برابر کار وکړي خپل شرف او ابرو دې وژغوري او د دې ژغورنې لپاره دې په کور کښېني[۲۷] .

یوه بله د انتروبولوجي (انسان او دهغه تاریخ علم) امریکایي عالمه مارجریت مید په (۱۹۷۴)م کال کې وایي :د ښځو د کور او ولادت په پرېښودلو او د کور کار شاته په غورځولو او د ژوند ډګر ته په راوتلو سره په نړۍ کې لوی اوښتون راغی ، دلوېدیځو پوهانو ډېره برخه وایي چې د ښځې لپاره د اولاد روزنه تر هرڅه مهمه او غټه دنده ده .

روسي ادیب مکسیم ګورکي وایي : دنر او ښځې لپاره دنېکمرغۍ ژوند په کور کې ګډ ژوند دی ، دکتور کېسس کاریل لیکي : د ولادت دنده دښځې په ژوند کې تر هرڅه غوره دنده ده او که څوک دا نه مني له حماقت څخه پرته بل څه نه کوي او دا به له عقل څخه مخالفت وي[۲۸] .

په امریکا کې یو خوځښت جوړ شو ترڅو ښځه اصلي فطري دندې ته مخ کړي هغوی دلوېدیځ له فاسد نظام څخه تنګې شوې وې دې تحریک په لږ وخت کې په ډېر شمېر سره ښځې راښکلې چې زیاته برخه یې لوستوالې وې ، خپروني یې پیدا کړلې په برطانیه کې د اکسپریس ورځپاڼې یو خبریال (بوداکر) چې په نیویارک کې یې خبرونه راټولول وایي : ما وکولای شول چې په پټه د درس صحنې ته ځان ورسوم ، ګورم چې ښځې په نیویارک کې په کوچني هوټل کې راغونډې شوې دي او ما امریکایي ښځې ولیدلې چې په پوره چوپه او ارامه فضا کې یې نصیحتونه اورېدل د درس لپاره به یې پنځلس (۱۵) ډالره فیس ورکاوه ، د عطرو ښایسته

---

[۲۷]منار الاسلام ذي القعدة \ ۱۴۰۱ ه ق .

[۲۸]الانسان ذلک المجهول \ دکتور کیسس کاریل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بو یونـه لـه صـحنې څخـه تـر پـوزې کېـدل .دیـوې ښـځې د وینـا یـوه برخـه رانقلوي :

«ای بي بي ستا خاوند ستا دکور اصلي با دار دی پرتا لازم دي چې د هغـه په واکمنۍ او مشرۍ اعتراف او خپل ژوند دهغه لپاره اماده کړې .»

د دې خوځښت مشره داګویس افیسون وایي ځنې خلکو خپـل کـورنی ژونـد د مساوات تر شعار لاندې خراب کړ ، خاوند د منلې وړ دی پـه ښـځه لازم دي چې د خاوند پـه کور کې ژونـد وکـړي او دمسـاوات پـه اړونـد خپـل ټـول فکرونـه او سـوچونه هېـر کـړي ، د خاونـد خبـره بـې لـه کـومې مناقشـې او جګړې څخه ومنـي ، د هغه د راحت اسباب برابر کـړي او پـه کـار ده چـې پـه خندا ورسره مخ شي .

دې خبریال له داګویس دافیسون څخه وپوښتل : که چېرې ښځه او خاونـد د یوې فیصلې په هکله بېل بېل نظرونه ولري اغـم یې پورته شي نـو کـوم یـو په حقه دی ؟ دستي یې ځواب ورکړ : خاوند : که څه هم خطا او پړ وي .

د خاونـد پـه غلطـه خبـره عمـل لـه دې څخـه زر ځلـه غـوره دی چـې د ښـځې پـه سیې خبره عمل وشي .

هغه خپلو شاګردانو ته وایي چې : خپـل ژونـد د خاونـد د خوشـحالۍ لپـاره وقف کړئ او غوره ژوند دادی چې خاوند د کـور امـر (امـر کـوونکی) وي د هغه غوښتنې په خوشحالۍ او په پوره اهتمام پوره کړئ کوښښ کـوئ چـې کله مو خاوند په کور وي حتی په تېلیفون هم ځان بوختې نکړئ .

یوه بله امریکـایي لیکوالـه میرامیـل مورګـان لیکـي : سـړی د کـور بـادار ، مشر او د کورنۍ بېړۍ چلوونکی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه امریکایۍ سندرغاړې چې ښوونکې هم وه او خاوند یې هامبورګ کې د غټ منصب خاوند و کله چې یې زوی وزېږاوه نو دهغه د روزنې لپاره یې دنده پرېښودله .
یوه انګریزي لیکواله لیدي کوک وایي :
ښځو ته له نرانو څخه لېږې والی ور وښیئ او له هغې خطر څخه یې خبرې کړئ چې په ګانده کې ورته منتظر دي .
په قاهره کې خپرېدونکې د اعتصام ورځپاڼه لیکي : د امریکا د اندیانا ایالت په پوهنتون کې د یو عرب محصل د نورو انجونو همصنفیانو سره بحث شو ده ورته ویل چې اسلام کې د ښځو د حقوقو رعایت تربل هر مذهب ډېر دی ، او هغوی به بیابیا دښځو د آزادۍ خبرې کولې بالاخره دوی د پوهنتون د ریاست مرستیاله د ریمګړې وټاکله هغې د پوهنتون یوبل یوه استاد له ځان سره کړ او د دواړو دلایل یې واورېدل بیا هغوی فیصله وکړه چې (ښځې باید د ازادۍ خبرې پرېږدي او خپل طبیعي ژوند ته راوګرځي د ښځې لپاره رښتونې نېکبختي کور ده د ښځې وخت کوچني ته دوا او درمل دی ، د ښځې لپاره غوره لاره هغه ده کومه چې د دې هلک دین (اسلام) ټاکلې ده ، ځومره چې موږ مختلف ادیان لوستلي دي اصلي حقوق د ښځې لپاره په همدې دین کې دي .)
په پاریس کې د جاپان سفیر (نویو اسکاوا) وایي : د جاپان د پرمختګ له لاملو څخه یو داده چې ښځو دخپل اولاد روزنې ته پام وکړ ، امریکایي لیکواله (هیللن ستانستیری) د مسلمانانو ټولنه خوښوي او وایي چې : همدا بشپړ او سلیم اخلاق دي ، دا وایي : مسلمانانو ته پکار دي چې خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنه په اسلامي لاربښونو کلکه وساتي او ښځه دې له نارينه سره يو ځای والي ته نه پرېږدي خصوصاً له شل کلنۍ څخه د مخه.

د نهضت مجله چې په کويټ کې خپرېږي په (١٩٨٢ م) کال کې ليکي: فبليس شلاقي)) د امريکايي ښځو مشره ښځې له کار څخه لومړی د مېړه، کورنۍ او اولاد اهتمام ته رابولي او خاوند د کور مشرګڼي.

يوې بلې امريکايي ليکوالې ((ايشير فيلاری)) ((د سړي د تګلارې)) په نامه کتاب وليکه او په ښځه يې تاکيد وکړ چې د کور خواته راشي، په برطانيه کې د ښځو په کلنۍ غونډه کې چې (د ښځو ازادي او ښځه څه غواړي) ترعنوان لاندې جوړه شوې وه، ډېرو ښځو په کې ګډون کړی وو، يوې اوه لس (١٧) کلنې پېغلې دا کار ډېر بد وګاڼه دې وويل: زه غواړم ديوې پېغلې په صفت چې ابرو، حيا او ناموس يې خوندي وي ژوند وکړم او خپله فطري او طبعي دنده ترسره کړم، زه نه غواړم چې تنګ پطلون واغوندم زه غواړم چې زما او زماد مېړه ترمنځ دې توپير وي زه دې ښځه او زما خاوند دې نارينه وي.

د غونډې ټولو برخوالو ورته لاسونه پړقول حتی د غونډې مشر هم.

په فرانسه کې د ښځو د خوځښت مشره رييښه ماري لوفاجي وايي چې: د ښځې او نر ترمنځ د بشپړ مساوات غوښتنې دواړه دې مرحلې ته رسوي چې د دواړو حقوق ضايع شي[٢٩].

(٢٩) الاهرام القاهريه ١٩٨٠/٥/٢١ م.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الفامیردال (Alvamyrdal) او فیولاکلین (Violain) وایي : ښځه دی د کور کار نه پرېږدي هغه باید داسې پروګرام جوړ کړي ، چې هم کور وساتي او هم کار وکړي .

ه : د اداکارو نظر

اداکارۍ په نړۍ کې ترهرڅا زیات شهرت لري په لوېدیځ کې ډېرې ښاري پېغلې د دې شوق او رغبت لري چې هغه دې یوه مشهوره اداکاره واوسي ، اوس ګورو چې هغوی خپل ځان څنګه احساسوي ، آیا هغوی نېکمرغه دي ؟د دې ځواب به د مارلین مونرو څخه واورو چې ډېره لویه او مشهوره اداکاره وه ، دا

پخپل هغه لیک کې چې دځان د حلالولو په وخت کې یې لیکلی و وایي : زه دنړۍ ترټولو بدمرغه ښځه یم ،ومې نشو کړلی چې مور شمه له ټولو څخه غوره ، شریفه او د سپېڅلي ژوند خاونده هغه ښځه ده چې په کور کې و اوسېږي ، کور ولري ، رښتیا چې کورنی ژوند د ښځې د سعادت او نېکمرغۍ نښه ده ، پر ماخلکو ظلم وکړ، په سینما کې کار خلک بې ارزښته کوي ، که څه هم مشهوره شي .

(۱) (۱) : المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه .

یوه بله امریکایي اداکاره بربارت ستریاند په خپله مطبوعاتي وینا کې وایي : زه په دې تاکید کوم ، چې زما ډېر څه کم دي ماډېر څه پرېښي دي ، ما فنکاري وکړله ، او دانسان اوښځې په صفت خپل ژوند مې هېر کړ ، زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس افسوس او ارمان کوم ، چې کاش له ما سره د مېړه د خدمت او اولاد د روزنې لپاره کافي وخت وای ، فن (ارټ) او فنکاري (ارټس) یعنې هېڅ ربنتیا چې شهرت هېڅ معنی نه لري ، کله چې کورنۍ نه وي ، اهل او عیال نه وي او ښځه پوهه نه شي چې زه ښځه یم ..[۳۰]

دا و دلوېدیځ تمدن چې د ټولنې ټیټ وګړي هم پرې نا خوښه دي !!

آیا د مساوات غوښتونکي په مساوات عمل کوي ؟

ربنتیا خبره داده چې ختیځ کې د ښځو او نارینه وو د مساوات او حقوقو لوېدیځوالو غوښتونکیو هېڅکله هم ښځه له نارینه سره برابره کړې نه ده ، هلته هغوی د ټولنې بې برخې طبقه ګڼلې شي ،

د امریکا په ټول کانګرس کې اوه لس (۱۷) ښځې دي او یوه د سنا په مجلس کې اوبس. په فرانسه کې په (۴۹۱) څوکیو کې (۱۸) ښځې دي په سویس کې دښځو دریمه برخه په ټاکنو کې درېغ (رای) له ورکولو څخه محرومې دي .

په کال ۱۹۵۹ م په امریکا کې دښځو تنخواه له نارینه څخه چې په تعلیمي کچه کې برابر او د یوه بري لیک لرونکې وې اوه دیرش (۳۷٪) کمه وه او په ۱۹۷۸ م کال کې دا فیصدي نوره هم کمه شوه چې (۴۲٪) ته

---

(۳۰)المراة بین البیت و العمل \ دکتور محمد سلاله آدم نقل له woman two roles :home and wok څخه . منارالاسلام ذی القعده \ ۱۴۰۱ ه ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېده .په ایټالیه کې ښځه له نارینه څخه په سلو کې د پرش (۳۰%) کمه تنخواه اخلي .
په فرانسه کې اوه یشت په سلو کې (۲۷%) کمه ده او په جاپان کې څلوېښت په سلو کې (۴۰%) کمه ده ، په امریکا کې هغه سیمه ییزې څوکۍ چې د عامو انتخاباتو په واسطه اشغالېږي پنځه په سلو کې (۵%) ښځې او پنځه نوي (۹۵%) نارینه و اشغال کړي دي او د امریکا نفوس (۵۹%)ښځې او (۴۱%) نارینه دي .
(۵۳%) امریکایي ښځې (په انتخاباتو کې ګډون کوي او بس د جاپان په ټول پارلمان کې درې ښځې دي .
په کال (۱۹۷۲_۱۹۷۷م) په امریکا کې د طب په پوهنځي کې ښځې (۲۵%) ، په سلو کې شپږ په هندسه کې ، په سلو کې (۲۰%) دحقوقو په څانګه کې ، په فزیک کې په سلو کې یوه او په سلو کې اتیا (۸۰%) ښځې له نارینه سره برابره تنخوا غواړي.
په فرانسه کې د ډېرو انستیتیوتونو او ښوونځیو دروازې د ښځو پر مخه تړلې دي .
د سوداګرۍ په انستیتیوت کې له (۵۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۷۰) زده کوونکي ښځې دي ، د برېښنا په انستیتیوت کې له (۲۲۰۰) زده کوونکیو څخه (۲۲) زده کوونکي ښځې دي او په طب کې په سلو کې شپږ (۶%) ښځې دي اوبس .
په جاپان کې په لوړو انستیتیوتونو کې په سلو کې لس ښځې دي ، چې ثانوي زده کړه یې کړې وي ، په (۱۹۷۹م) کال په سلو کې شل (۲۰%) له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنځیو اولوړو انستیتیوتونو څخه فارغې شوي او په حکومت کې استخدام شوي .
په هغوی کې لس په سلو کې ډاکتراني او اته استاداني وګومارل شوي .
د اروپا د ګډ بازار چې (نهه هېوادونه پکې ګډون لري) د (۵۵۴۷) ځوکیو ځینې (۳۵۷) ښځو اشغال کړي ، په داسې حال کې چې د هغو هېوادو نفوس په سلو کې دوه پنځوس ښځې دي .
په امریکا کې چې کومې ښځې د کارګرئ په اتحادیه کې غړیتوب ونه لري د قانون له حمایې څخه بې برخې او د تقاعد (ریټایرډ) تنخواه نلري ، او تنخواه یې د اتحادیې له غړو څخه په سلو کې پنځه ویشت کمه ده ، له کلنئ رخصتئ څخه بې برخې دي د اړتیا او ناروغتیا رخصت نه لري او که غیر حاضري (ناسوبې) شي ، تنخوا یې نه ورکول کېږي او د غربي ښځو لپاره چې څه د سر درد جوړ شوی هغه د زېږون په وخت کې د تنخواه نه ورکول او د کوچنیانو لپاره د وړکتون نشتوالی دی په (۱۹۷۸م) کال د (۵۱۸) میلیونو کوچنیان مورګانو کار کاوه او (۵۱۸) میلیونه کوچنیانو ته د وړکتون اړتیا وه مګر په ټوله امریکا کې د یو میلیون کوچنیانو لپاره په وړکتون کې ځای وو.
د (۴۴۱) ډوله دندو څخه ښځې یوائې په شل ډوله دندو ګومارل شوې دي .
دا وو په لوېدیځ کې دښځو مساوات او دهغوی حالات .همدا حال د ښځو په اروپا کې هم دی او په پخواني شوروي اتحاد کې خو مو ولوستل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه او کار

کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله ؟:

دا چې کومو لاملونو ښځه کار ته وتلو ته اړه کړله څېړونکي په دې هکله اختلاف لري .

همدارنګه دا کوم اسباب وو چې ښځې ته يې د کور ، حمل او زېږون دنده ورکړله آيا دا بيولوژيکي اسباب وو که فزيکي چې نارينه ته يې ډېر توان او قدرت ورکړ او ښځې ته کم او که دا ټولنيز ، کلتوري يا تاريخي لاملونه وو چې د دنيا ټولې چارې يې د نارينه و په لاس کې ورکړلې .

دکتور محمد سلاله ادم په دې هکله اوږده څېړنه کړې ده

هغه ليکي پخوا د ټولنې ظروفو او شرايطو د دې اجازه نه ورکوله چې ښځه کار ته ووځي او زده کړه وکړي خو کله چې حالات او شرايط برابر شول او بهرته د وتلو اجازه يې ورکړله نو ښځې هم دکار ډګر ته راووتلې د ښځو بهر ته د وتلو لوی او عمده سبب دټولنې غوښتنه وه .

د ټولنې دې غوښتنې هغه اړه کړله چې طب او حکمت زده کړي ځکه ښځه حيا کوي چې خپل علاج په نارينه ډاکټر وکړي خصوصاً د ښځينه ځانګړو ناروغيو علاج او يا هغه ته خپل عورت وښيي نو دټولنې د دې ستونزې حل دهغې د وتلو لامل شو .

په خپل مسووليت پوهه او خپله دنده پېژندل ، دا وزګار وخت ډکول ، په عام ژوند کې ګډون د کورنۍ اقتصادي ستونزه پورته کول ، په ټولنه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل حیثیت لوړوالی دا ټول اسباب را یو ځای شول او ښځه یې بهر ته وتلو ته اړه کړله دا چې د ښځې د کار فایدې ډېرې دي او که زیان او تاوان په لنډ ډول به ورته ګوته ونیسو .

الف : د ښځې د کار ګټې

د ښځې د کار ګټه یا زیان له یوې ټولنې څخه تربلې ټولنې توپیر لري که چېرې ټولنه سالمه او صالحه وي او دفطرت له پلوه له اینښودل شویو پولو څخه تېرې و نشي نو دښځې بهر ته وتل ګټه لري چې دا ګټه د هغه سبب لاس ته راتلل دي کومو چې هغه بهر ته په وتلو اړ وېستې وه مثلاً : د هغې ټولنې ښځې به نارینه ډاکټر ته له ورتګ څنې خلاصې شي د ښځې د ځانګړیو ناروغیو چې اکثره یې نارینه وته ښکارولی څه چې حتی ویلی هم نشي علاج به دښځو په واسطه وشي .
ښځې به له کلتور ، تمدن اومعرفت سره اشناشي .
اسلام خو هم ښځې له وتلو څخه بالکل نه دي منع کړي مګر هغه وتل یې بد ګڼلي چې بې ضرورته وي ، تفریح کوي ، پارکونو ، تالونو ته ځي او په کوڅه او بازار کې په ناز او نخرو ګرځي ، دا هم لویه ګټه ده چې ښځې خپل مسوولیت وپېژني او کله چې اوزګارې ناستې وي پردي غیبتونه کوي ، دا ورته ښه ده چې په دې وخت کې څه مصروفیت پید اکړي انسان نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته ویل کېږي او ښځه هم نیمه ټولنه ده نو که ښځه په عام ژوند کې له خپل مېړه یا کورنۍ سره څه مرسته وکړي نو دا خو بده نه ده کومې کورنۍ چې د غړیو له مخې هم ګڼې وي اقتصادي حالت یې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوري وي که ښځه وغواړي چې داسې يو کار وکړي چې هغه يې له عهدې څخه وتلی شي او اسلامي اصول هم مراعات کړي نو هېڅ ممانعت نشته نن صبا زموږ په ټولنه کې د ښځې د حيثيت د راپرېوتلو غټ لامل دا دی چې هغه تيارخوره ګڼلی شي نو که هغه ټولنې ته خدمت وکړي نو طبعي ده چې حيثيت به يې لوړ شي .

او څومره چې د هغې په اولاد پورې اړه لري دکتور محمد سلاله ادم وايي ! کارکوونکې ښځې خپل اولاد ته د استقلال او شجاعت وخت او موقع ورکوي هغه له عملي ژوند سره مخ کوي هغه زېږوي او تکړه اموخته کېږي ، ځکه چې هغه له بهر نړۍ سره تماس لري دکار کوونکې ښځې حس په کارو کې ډېر وي لکه د کور په کار کې، په زده کړه کې ، د ژوند په نورو ساحو کې او همدا احساس خپل کوچني ته منعکسوي او دا احساس په هغه کې ډېر تاثير راولي کومه ښځه چې کار کوي هغه له خپل کوچني سره په مينه مخ کېږي او مينه او محبت ورسره ډېر کوي او کوم وخت يې چې له هغه څخه بېل تېر کړی دی د هغه بدله ورکرځوي .

يو امريکايي عالم نای (NYE) ۱۹۲۳ م کال کې وايي چې د کار ګرې ښځې زوی ډېر تکړه او د ژوند د ستونزو په زغملو کې تر هر چا وړاندی وي .

ب : کارته د ښځې د وتلو زيانونه

کله چې چاسره ذاتي تمانع نه وي او نه ورسره د مذهب څه فکر وي ، امنيتي تدابير هم نه وي ، مجرم ته لازمه سزاهم نه وي ، نو رښتيا چې هلته د ښځې بهر ته وتل ډېر ضرر لري دې ضرر ته خو موږ مخکې اشاره هم وکړه لکه چې هلته عياشي ډېره شي هر څوک يې دځان لپاره ګټي او خوري يې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی نظام له منځه ځي ، ځوک دبچي زېږولو ستونزه پر غاړه نه اخلي ، دانساني نوع جرړه ختمېږي .... دکتوره ابدالین وایي : ((په اروپا کې خو د ښځې کار کولو کورنی اقتصاد ښه کړ مګر د اخلاقو مستوی یې ټیټه کړله هلته چې ښځې په کار کې ستړې شي د بچیانو مینه خو یې هسې هم په زړه کې نه وي نو بیا خپل قهر او غصه په هغوی سړوي .))

په (۱۹۲۷ م) کال د برطانیې په یو روغتون کې (۲۵۰۰) کوچنیان داخل د بستر وو چې مورګانو یې وهلي وو په هغو کې له سلو څخه شل مړه شول په امریکا او اروپا کې داسې روغتون نه و چې د کوچنیانو دا ډله په کې داخل دبستر نه وه ځینې یې په کې کاڼه ، ګونګیان او وړانده شوي هم دي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلام کې د ښځو د کار کولو حکم

په اسلام کې کار له ښځې او نارينه و دواړو څخه مطلوب دی او اسلام هر چا (نراو ښځې دواړو) ته ببلې ببلې دندې ور سپارلې او دا دندې د هغوی له فطرت سره سمې ټاکل شوې دي ، خو نه خو دښځې فطرت له هر ډول کار سره برابر دی اونه د هغې د بدن جوړښت د هر کار لپاره شوې دی نو په همدې اساس اسلام ښځه له هر ډول شاقه ، درونداوسخت کار څخه وبخښله او ښځې ته يې عزت ورکړ او د هغې لپاره يې خوراکه ، جامه او د ژوند ټولې اړتياوې په خاوند يا نورو نژدې خپلوانو لازم کړلې مګر د انساني فطرت د ښمنانو ښځه په کار مجبوره کړله هغه يې په زور بهر ته و وېستله او دژوند له ستونزو سره يې لاس په ګريوان کړله .

کارل مارکس د کمونېزم بنسټ اېښودونکی وايي : ((ښځه د خپل ژوند د پايښت لپاره هرومرو بايد کار وکړي .))

ښځه هم انسان دی او نارينه هم ، ښځه له سړي څخه پيدا ده اوسړی له ښځې څخه .

الله ج فرمايي : ((بعضكم من بعض)) .... ال عمران : ۱۹۵ .

يعنې : ((ځينې ستاسې له ځينې نورو يئ .))

انسان ژوندی موجود دی او طبيعت يې هم داسې عيار شوی دي چې دخپل بدن د جوړښت په نظر کې نيولو سره کار وکړي ، تحرک وکړي ، فکر وکړي او که داسې نه وي نو بيا خو انسان نه شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج هم انسانان د کار لپاره پیدا کړی دی ، بلکې عمل او کار یې د خلقت هدف ښودلی دی .

[لیبلوکم ایکم احسن عملا] (۳۱)

یعنې : ((چې وازموي تاسې چې کوم یو له تاسو ډېر ښه دی د عمل له مخې .))

[فاستجاب لهم ربهم انی لااضیع عمل عامل منکم من ذکر او انثی .] (۳۲)

یعنې : ((پس قبولې کړلې دوی ته رب د دوی ، بېشکه زه چې یم نه ضایع کوم عمل د هېڅ عمل کوونکي له تاسې نه نارینه وي که ښځینه .))

ښځې ته په اخرت کې هم په ښه کار ثواب او بدله ورکول کېږي ، او په دنیا کې هم .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هومؤ من فلنحیینه حیاة طیبه] (۳۳)

یعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارینه څخه یا له ښځینه څخه حال دا چې دی مومن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو هغه ته ژوند پاکیزه .))

[للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساءنصیب مما اکتسبن] (۳۴)

یعنې : ((شته نارینه ولره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی او شته ښځو لره برخه په سبب د هغه عمل چې کړی وي دوی .))

---

(۳۱) الملک : ۲ .

(۳۲) ال عمران : ۱۹۵ .

(۳۳) النحل : ۹۷ .

(۳۴) النساء : ۳۲ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه نیمه انساني ټولنه ده ، نو له اسلام څخه داهیله نه شي کېدلی چې نیمه ټولنه ګوډه ، شله ، بېکاره ، عاطله او باطله اعلان کړي او داسې یو حدیث او آیت هم نه موندل کېږي چې له کوره بهر دښځو د کار حرمت ترې استنباط شي .

نو ویلی شوو چې په عمومي ډول ښځو ته کار روا دی ، ان په ځینو وختونو کې ورته مستحب او فرض هم دی لکه کونډه یا طلاقه شوې ښځه چې د کار انرژي هم لري ، اولاد هم ولري او دګټې بله مرجع هم ونه لري ، اوکار ته هم محتاجه وي یا ورته واړه ورونه او خویندې پاتې وي ، یا یې پلار سپین ږیری وي یا یې مېړه بې وسه وي ، نو په دې ټولو صورتونو کې په ښځه لازم دي چې د کورنۍ د بار د اوچتولو لپاره کار وکړي ، لکه د حضرت ابوبکر صدیق رض ، لور ، حضرت اسماء به چې له خپل خاوند سره هر ډول مرسته کوله ، اس به یې ورته ساته ، په سر به یې ورته بار وړه .

ځینې وختونه ټولنه د ښځو کار ته جدي اړه شي بیاهم په ښځه لازم دي چې ټولنې ته د مرستې لاس ورکړي مثلاً : دښځینه ناروغانو تداوي ، د انجونو لپاره ښوونه او روزنه او داسې نور ، خوباید یو ځل بیا هم وویل شي چې د ښځې د کار لپاره مهم ځای دهغې خپل کور ، د اولادونو روزنه ، دکور حفاظت او دکور چارې دي ښځه چې په دې دایره کې څومره ګټوره تمامېږي په بل یو ډګر کې هم دومره بریالۍ نده او همدا نېکمرغه ژوند دی مګر که بیا هم ښځه له کور څخه بهر لکه دفتر کې ماموریت، یا کار خانه کې کار کوي نو ورته روادي خو باید د اسلام هغه قوانین بشپړ مراعات کړلی شي چې ښځو ته یې بهر ته د وتلو په وخت کې ټاکلي دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز ښځه چې کوم کار کول غواړي نو باید چې هغه کار په خپل ذات کې ناروا نه وي او نه داسې چې حرام کار ته لار هواروي لکه له ځوان سړي سره دپردې پېغلې یو ځای اوسېدل د خدمتګارې یا ... په توګه یا د داسې چا سکرتریت چې یواځې توب ورسره راځي یا په فلم ، ډرامو ، تیاترو کې رقص او نخېدل یا په ساقي خانه کې پیالې وېشل یا په الوتکه کې میلمه پاله یا .... باید په خبرو او حرکاتو کې اسلامي اداب مراعات کړي .

[قل للموء منات یغضضن من ابصارهن] [۳۵]

یعنې : ((ووایه ایماندارو ښځو ته چې ښکته ساتي سترګې ، خپلې ، ساتنه دې کوي د شرمګاهو خپلو او نه دې ښکاروي زینت خپل مګر هغه چې ښکاربږي ، له دوی ځخه اوښایي چې وادې چوي پړونی خپل په خپلو ګرېوانونو باندې ... او نه دې وهي پښې خپلې د دې لپاره چې معلوم کړل شي هغه شی چې پټوي یې دوی له زینت خپل ځخه .))

همدا راز بهر نی کار یې باید د کورني کار مخه ونه نیسي د (مېړه) کور او اولاد خدمت ترې پاتې نه شي . ځکه چې دا یې اساسي کار دی .

اسلام خو ښځه په سخت کارنه مجبوروي او نه یې هغه له کار ځخه منع کړې ده ، اسلام په هر کار کې اعتدال (منځو مانه لار) ځخه کار اخلي افراط او تفریط دواړه محکوموي او دښځې کار کول یې هم د ښځې په خوښې پورې اړوند کړل ، که چېرې هغه په خپله خوښه کار کول غواړي نو اسلام یې مانع نه ګرځي ، او که هغه ونه غواړي چې کار وکړي یاله کور ځخه بهر ووځي نو څوک یې په زوره مجبورولی نه شي دا د اسلام د

(۳۵) النور ۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهربانۍ او رحمت لویه نښه ده ، ځکه چې که اسلام ښځې هم هغو ستونزو ته مخ کړې وای کومو ته یې چې نارینه مخ کړي دي نو دابه د ښځې د مصلحت او خاصیتونو ضد کړنه وه .

قران کریم د داسې ښځو مثال بیان کړی دی چې هغوی به کار کاوه او خپل ژوند به یې تېراوه لکه د شعیب ع لورګانې چې پلار یې سپین ږیری او کمزوری و وورور یې نه درلوده نو دوی به په پوره حیا او بشپړې ایماندارۍ سره بهر ته وتلې او رمې به یې څرولې ، او تر هغې به یې صبر کاوه چې نور شپانه خپلې رمې په اوبو مړې کړي او لاړ شي بیا به دوی خپلو رمو ته اوبه ورکولې او ټولنه هم باید له ښځو سره داسې چلند او مرسته وکړي او داسې اخلاص ورسره ښکاره کړي لکه چې موسی ع د شعیب ع له لورګانو سره ښکاره کړه .

د رسول الله ص په وخت کې هم داسې ښځې لیدلې شوې دي چې هغوی کار کاوه لکه (ام معبد ص) چې له رسول الله ص سره یې د هجرت په وخت کې ډېرې مرستې هم کړې دي ، په مدینه منوره کې یې د نبوي مسجد ترڅنګ سوداګري کوله هغه (رض) سره له دې چې ښه ښکلې ښځه وه ، هلته یې خواړه پلورل خو هېچا پرې اعتراض ونکړ او نه رسول الله ص منع کړله [۳۶].

اوس هم په ډېرو اسلامي هېوادونو کې ښځې په بېلابېلو شرکتونو او ادارو کې کار کوي ، دایران پانګه له پطرولو څخه مخکې قالینې (غالۍ) وې چې ښځو به جوړولې او سړیو به پلورلې .

(۳۶)الطبقات الکبری لابن سعد اوالاستیعاب لابن عبدالبر .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په افغانستان کې هم په کومو ځایونو کې چې ښځو غالۍ جوړولې د هغه ځایونو اقتصاد دټول افغانستان په انډول ښه و .

د کور د ېوالونه دچا لپاره ؟

ځينې خلک وايي چې ښځه يا په کور ده يا په ګور ، ښځه بايد هېڅکله هم له کوره څخه ونه وځي دوی وايي چې ښځه بايد د کور په څلورو د ېوالونو کې ژوند وکړي ، په دې پراخه نړۍ کې دښځې په برخه همدا د څلور د ېوالونو محوطه ده اوښځه بايد د کور د څلورو ديوالونو په محوطه کې ژوند وکړي .

بايد ووېل شي چې دا يوازې تش يو نظر نه دی بلکې ډېرې ژورې ريښې هم لري او په اکثرو ځايونو او په ځانګړې ډول په پښتو قبايلي او اطرافي سيمو کې ورباندې ډېر کلک عمل کېږي تر دې چې که ښځه سخته ناروغه نه شي يا بله کومه سخته اړتيا پيدا نشي نو په کلونو کلونو هم له کور څخه بهر نړۍ نشي ليدلی او دوی داکار اسلام ته منسوبوي او دليل هم دسوره احزاب دا ايت نيسي : ((وقرن في بيوتکن .))[۳۷]

يعنې : ((او قرار ونيسۍ په خپلو کوروکې)) دښځه يا په کور ده يا په ګور ، تصور اسلامي نه دی .

اسلام ښځو ته اجازه کړې ده چې په ټولنيز ژوند کې ګډون وکړي خپله هره شرعي اړتيا په پوره اطمينان او ډاډ سره پوره کړي ، بهر ته لاړې شي ، په

(۳۷)الاحزاب ۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځه ، غم اوښادۍ کې ګډون وکړي .خو دا هرڅه دا ړتیا ترحده .له اړتیا پرته ښځه پخپل کور کې درنه ښکاري.

حضرت عمر رض به هم دا نه خوښوله چې ښځې دې ډېرې له کوره بهر ووزي ، یوځل دوه ځله یې ام المؤمنین حضرت سوده رض په غېر مستقیم ډول ټوکلې هم وه ،خو هغې ترې رسول الله ص ته شکایت وکړ ، رسول الله ص ورته ونه ویل چې حضرت عمر رض ښه کوي چې تاسې تنګوي ، یا ((ښځه یا په کور ده یا په ګور)) یا تاسې بهر ته مه وځئ، بلکې په صفا ټکو کې ورته وایي چې : [قد اذن الله لکن ان تخرجن لحوائجکن][38]

یعنې : ((الله ج تاسو ته د خپلو اړتیاوو دپوره کولو لپاره ، بهر ته د وتلو اجازه کړې ده)) له دې او داسې نورو روایاتو څخه ښکاري چې که فرض کړو د (وقرن فی بیوتکن) ایت حکم عام دی بیا هم غرض ترې دا نه دی چې ښځې دې بالکل بهر ته نه وځي او د کور په څلورو دیوالونو کې دې بندې وي .

په کورکې دښځو بند ساتل او په څلورو دېوالونو کې ایسارول غټه جزا ده او دا جزا پاکې مسلمانې بي بي ته نه، بلکې بد کارې او مجرمې ښځې ته په کار ده تاسې وګورئ کله چې دزنا کار سړي او زنا کارې ښځې لپاره د جزا وروستي احکام نازل شوي نه و ، او الله ج د حکمت له مخې هر کار په تدریجي ډول منع کاوه ، نو د کور په څلو دیوالونو کې دبندولو سزا یې د زنا کارې ښځې لپاره ټاکلې وه او دا د زنا کارې ښځې سزا وه ، فرمایي :

---

(38)متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[واللاتي یاتین الفاحشة من نساء کم فاستشهدوا علیهن اربعة منکم فان شهدوا فامسکوهن فی البیوت حتی یتوفهن الموت او یجعل الله لهن سبیلا] (۳۹)

یعنې : ((او ستاسې هغه ښځې چې زناکوي نو شاهدان وغواړئ پر دوی څلور تنه له تاسې نه نو که شاهدي وویله دوی نو بندې کړئ تاسې دا ښځې په کور کې تر هغې پورې چې مړې شي یا وګرځوي الله دوی لره کومه لاره .))

نو د کور په څلورو دیوالونو کې بندول د زناکارې ښځې سزا وه چې بیا وروسته ورته الله ج لاره پیدا کړله او د زنا دحد احکام راغلل نو کوم منطق به دا ومني چې الله ج بیا دا سزا پاکې ، شریفې د وقار او درناوي خاوندې ښځې ته ورکړي ؟

په اسلام کې د فحاشۍ او بې حیایۍ مخنیوی :

له اسلام څخه وړاندې فواحش اوبې حیایي له حده ډېره وه او دا څه د شرم او عیب خبره نه ګڼل کېدله د کعبې طواف به لوڅ کېده ، د هغوی لباس به و مکر سینه ، تیونه ، څنګلې ، پنډۍ او ملا به لوڅ و له ډول اوسینګارسره به بهر ګرځېدلې نو الله ج دېته جاهلیت و وایه او له دې

---

(۳۹) النساء : ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه یې منع وکړله ویې فرمایل : [وقرن فی بیوتکن ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الاولی][40]

یعنې : ((په خپلو کورونو کې قرار درنې کښېنئ او د جاهلیت د زمانې د ډول سینګار سره ګرځېدل پرېږدئ .)) (ځینې علماء دا آیت د رسول الله ص پر بیبیانو پورې ځانګړی بولي) همدا راز بهر به په ناز او نخرو ګرځېدلې او داسې تګ به یې کاوه چې ګویا هر قدم پر ځمکه نه، بلکې د کتونکي په زړه ږدي نو الله ج د داسې قدم پورته کولو ښځه هم منع وکړله ، چې زینت یې ښکاره شي او یا کتونکي له تګ ښځه خوند واخلي .

[ولایضربن بارجلهن لیعلم مایخفین من زینتهن][41]

یعنې : ((او خپلې پښې په زوره په ځمکه مه وهئ ځکه چې کوم زینت مو اچولی هغه ښکاره نه شي .))

او که له چا سره د خبرو اړتیا پېښه شي نو نرمې نازکې په خوږ اواز او داسې انداز خبرې مه کوئ چې هره خبره د اورېدونکي پر زړه داغ جوړ شي .

[فلاتخضعن بالقول فیطمع الذي فی قلبه مرض] یعنې : ((نوغلې غلې او نرمې نرمې خبرې مه کوئ ځکه چې تمه پیدا نکړي هغه څوک چې په زړه کې یې رنځ دی))

نو الله ج خپلو بنده ګانو ته امر کوي چې بربنډ او لوڅ مه ګرځئ ، په ګرځېدلو کې ناز نخرې او کرشمې مه کوئ، نرمې او پستې خبرې مه کوئ،

[40] الاحزاب :۲۳ .

[41] النور :۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کوم رنځور په غلطه انګېرنه کې پرې نه وزي او ما تاسو ته لباس درلېږلی هغه اغوندئ .

[یابنی ادم قد انزلنا علیکم لباسا یواری سواتکم و ریشا][۴۲]

یعني ((ای د ادم اولادې یقیناً موږ درلېږلی تاسو ته لباس (اغوستن) چې تاسې خپل جسمونه پرې پټ کړئ او ستاسې لپاره د ا دزینت اوښکلا سبب دی .))

نو د دې وینا له مخې، په نارینه او ښځه د عورت پټول فرض شول او هېچا ته روا نده چې د کومې پردئ ښځې ښکلا او زینت ته وګوري.

رسول الله ص فرمايي : ((چا چې د کومې پردئ ښځې ښکلا ته د شهوت په نظر وکتل نو دقیامت په ورځ به یې په سترګو کې ویلې (تاوده) شوي سرب واچول شي .))[۴۳]

یا ((چا چې داسې ښځې ته لاس ورووړ چې له هغې سره یې څه روا اړیکې نه وې نو د قیامت په ورځ به یې په لاس د اور سکروټه کېښودل شي))[۴۴]

حضرت ابوهریره روایت کوي چې رسول الله ص فرمايي ((سترګې زنا کوي او د سترګو زنا پردئ ته کتل دي ، لاسونه زنا کوي او دلاسونو زنا لاس اوږدول دي هغه چاته چې لاس ور اوږدول ورته روا ندي .))[۴۵]

او ددې فتنې زیانونه له هېچا پټ ندي نن صبا خو په اسلامي ټاټوبو کې فحاشي دې اندازې ته رسېدلې ده چې غیر اسلامي هېوادونه هم ورسره

---

(۴۲)الاعراف : ۲۶ .

(۴۳)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۴)تکمله فتح القدیر ج : ۸ .

(۴۵)بخاري مسلم او ابو داود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکې سيالي نـه شي کـولای دلتـه ښـکاره د زنـا مرکزونـه شـته او دا يـوه معمولي خبره ګرځېدلې ده دلته خو پـه حقيقت کې ښځو لـه نارينـه وو سـره داسې دښمني راخېستې ده چې د هغوی ژوند يې ورته تباه کړ،دوی کـه يـو قدم هم پرمخ ځي نو د هغوی په زړونو کې بل اور نور هم تـازه کېـږي دلتـه د ښځو او سړيو ازاد ، عشق ، په اخبارونو کې لـوڅ تصـويرونه، پـه سينما ، تلويزيون يا ويډيو VCR بربنډ فلمونه کتل ، الکولي مشروبات څښل ، پـه ستيج سندرې او ګډاګانې د رنګينو نرمو او نازکو جامو استعمال ، پـه بې شمېره رنګونو د ويښتانو جوړول اوبيا لـوڅ سر ګرځېدل دپارکو ، بڼو او دريابونو پـر غـاړه تفريح کـول دا هـر څـه پـه دې لېـونۍ مينـه کې نـور هـم ډېرښت راولـي. پر مخ لاسونو ، سترګو ، شونډو او وېښـتو کې د داسـې شيانو استعمال چې مقابل لوری يې پـه ليدلو سم لېونی شي او د شهوت سـور انګـار يـې نور هم تـازه شي او د ((هـل مـن مزيـد)) چيغې ورتـه وهـي رسول الله ص چې دجامو او ويښتانو د جوړښت کـوم ډول د قيامت نښـې وښودلي نن دوی له هغې څخه هم څو قدمه وړاندې تللي دي .

رسول الله ص په دغسې ښځو لعنت ويلی دی او دا يې هم ويلي دي چې د جنت بوی که څه هم دومره او دومره لېرې واټنونـه تـه رسـېږي پـر دوی حـرام دی : ((لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات))

يعنې : ((د الله ج لعنت دی پر هغو ښځو وي چې په اغوستلو جامو کې هم لوڅې ښکاري د نورو ميل ځان ته جلبوي او خپله نورته ميلان کوي .))

هر څوک چې پر دې خبر وي چې د ده دکور ښځې خپل عفت ، ابرو او حيا نه ساتي او بيا يې هم مخه نـه نيسـي نـو رسـول الله ص هغـه تـه ديـوث ويلـی دی او پـه ديـوث د جنت بـوی هـم حرام دی او داسـې ښځې نـه څـه قـدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوی لري او نه څه ارزښت. دوی خپل کرامت پخپله ترپښو لاندې کړی دی. د فقهې یو مشهور کتاب د نصاب په حواله لیکي : ابابکر الاعمش رستاق ته تللو نو دیوې ویالې ترڅنګ ښځو متې را بډوهلې وې او سرونه یې لوڅ وو ، ده پرې هېڅ پروا ونکړله او پرې ورغی نو چا ورځینې وپوښتل چې ولې دې داکار وکړ ؟ هغه ځواب ورکړ چې دوی د هېڅ احترام او درناوي وړندي ځکه چې دوی خپل عزت پخپله ترپښو لاندې کړی دی (۴۶).

په اسلام کې د ښځو منزلت

په تېرو مخونو کې مو د ښځې د ژوند حالات په بېلابېلو مذهبونو او قومونو کې

ولوستل ومو لیدل چې له اسلام څخه وړاندې به لورګاني ژوندۍ تر خاورو لاندې کېدلې، د هغوی وجود مصیبت ګڼل کېده له خپلو انساني حقوقو څخه محرومې وې میراث نه ورکول کېده ، په زنا مجبورېدلې ، اوسنې جاهلیت هم ښځه د خپلو غوښتنو د تسکین الـه وګرځوله ، هغه یې د ستېوریس په نوم په الوتکو کې د مسافرو د زړه د خوښۍ لپاره وکاروله ؟هغه یې د سوداګرئ او دتوکیو د نمایش او مشهورتیا لپاره استعمال کړله د هغوی قدر ، قیمت او حیثیت یې هېڅ کړ .

(۴۶)البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر اسلام ښځې ته له نارينه ځينې ډېر عزت او حقوق ورکړل ، که د رسول ص سيرت وګورو نو وبه وينو چې هغه د ښځې دوست او پر هغوی مهربانه او د هغوی د حقوقو سترساتونکی و .

اسلام ښځې ته سياسي ، اقتصادي او اجتماعي ټول حقوق ورکړل هغه په خپل مال کې د تصرف پوره واکمنه ده ، اسلام ښځې ته دومره درنښت او عزت ورکړ چې د لوېديځ د پرمختللې ټولنې په تصور او خيال کې به هم ونه ګرځي .

اسلام د ښځو نفقه، جامه او دژوند ټول ضروريات له واده څخه دمخه پر پلار ، ورور يا بل نږدې خپل او له واده څخه وروسته پر مېړه فرض وګرځول مېړه ته يې امر وکړ چې له ښځې سره ښه ګذاره کوه :

((وعاشروهن بالمعروف))[47]

يعني : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طريقه .))

د نر اوښځې تر منځ د محبت د لازياتوالي په غرض فرمايي : ((هن لباس لکم و انتم لباس لهن))[48]

يعني : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دي او تاسې د هغوی لپاره اغوستن يئ .))

له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ډېر مستحق څوک دی ؟ ځواب يې ورکړ چې مور دې ده ، هغه درې ځلې همداسې

---

(۴۷)النساء ۱۹ .

(۴۸)البقرة : ۱۸۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپوښتل هغوی ص به ځواب ورکاوه چې مور دی ده په څلوم ځل يې ورته وفرمايلی چې پلار دې دی.(۴۹)
رسول الله ص فرمايي : ((په دنيا کې مې له درې شيانو سره ډېره مينه ده چې يوه ترې ښځه يادوي)) ...رواه نسايي :
فرمايي چا چې دوه جينکۍ وپاللې تر هغې چې بالغې شي نو دقيامت په ورځ به زه او هغه په دې ډول راځو او دواړه ګوتې يې يو ځای کړلې(۵۰).
((دنيا خوند او مزه ده او غوره خوند يې نېکه او صالحه ښځه ده))(۵۱)
همدا راز فرمايي : ((ښځه د نارينه سکه خورګانې دي ، د ښځو عزت نه کوي مګر هغه څوک چې خپله عزتمن وي او دهغوی سپکاوی نه کوي مګر بد اخلاقه او تر هرچا وروسته پاتې))
رسول الله ص دمرګ په بستره پروت و او ويل يې چې : ((له ښځو سره په نيکۍ کولو وصيت کوئ))(۵۲)
فرمايي غوره ستاسو هغه دی چې له ښځو سره د خير اوښېګڼې څخه کار واخلي. اسلام ښځې ته د مېړه د انتخاب حق ورکړ ، د هغې تعليم يې فرض وګرځاوه ، په کار کولو اړوتې نده او دنر او ښځې يو پر بل مطلق فضيلت او واکمني يې له منځه وېوړه .
الله ج فرمايي : ((هر چا چې نېک عمل وکړ له نارينه څخه يا له ښځو څخه حال دا چې دی مؤمن وي نو خامخا ژوند به ورکړو دوی ته ژوند پاکيزه او

---

(۴۹)متفق عليه .
(۵۰)مسلم
(۵۱)ابن ماجه .
(۵۲)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خامخا جزاء به ورکړو دوی ته اجر د دوی په ډېرو ښو هغو نېکیو سره چې وو دوی چې کول به یې))(۵۳)

رسول الله ص د خدیجې (رض) د وفات کال عام الحزن (دغم کال) وباله حضرت عمر رض دیوې ښځې د نظر په هکله وایي : عمر رض خطا شو او ښځه حق ته ورسېدله ، دی مبارک په توره تیاره کې له کور څخه بهرپه مدینه منوره کې ګرځېده یوې ښځې چې د کور دروازه یې ځان پسې تړلې وه د خپل مېړه په یاد کې داسې شعرونه ویل چې د هغه د ملاقات رغبت یې پکې کاوه حضرت عمر د دې کور دروازه و ټکوله ترهغې یې ورته دروازه بېرته نکړه ، ترڅو چې ښه مطمئنه شوه چې ټکوونکی عمر (رض) دی ، عمر هم د هغې په پاکۍ او عظمت مطمئن شو ورته یې وویل چې څه دې لړ مخکې ویل : تکرار یې کړه هغې هم ورته تکرار کړل عمر رض ورځینې وپوښتل چې خاوند دې چېرته دی ؟ هغې ځواب ورکړ چې په فلاني لښکر کې جهاد ته تللی دی حضرت عمر رض د دې لښکر قوماندان ته سړی ورولېږه تر څو د دې ښځې خاوند کورته راولېږي هغه راغی او دحضرت عمر رض په خدمت کې حاضر شو حضرت عمر رض هغه کورته ولېږه بیا حضرت عمر رض له خپلې لور حفصې رض څخه وپوښتل چې ښځه دخاوند د بېلتون څومره تحمل لري ؟ حضرت حفصې رض ورته وویل : ((یوه میاشت یا دوه یا درې په څلورمه میاشت صبر ختمېږي نو حضرت عمر رض همدا نېټه د مجاهدو لښکریانو لپاره وټاکله))(۵۴)

---

(۵۳) النحل : ۹۷ .

(۵۴) ملامح الشوری عدنان النحوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ حضرت عمر رض د دې ښځې څومره درناوی او احترام وکړ ، د دې لپاره چې پر ښځو د مېړه جدايي سخته تمامه نشي د هغوی لپاره يې نېټه و ټاکله .
کله چې بي بي خديجې رض رسول الله ص ورقه بن نوفل ته وروست نو د هغه زړه له وېرې څخه ډک او اندېښمن و او کله چې بېرته راستون شو نو خوشحاله ، مطمئن او ارام و .

په اسلام کې د نارينه او ښځې اړيکې

په اسلام کې د نر او ښځې اړيکې د مينې او محبت ، دوستانې او صميميت اړيکې دي هغوی يو بل ته د ژوند په اوږدو کې ډېره اړتيا لري ، او يو له بل څخه ورته بې پروايي ناممکنه ده هغوی يو د بل متمم او پوره کوونکي دي .
ښځه او خاوند يو له بل څخه سترتيا لرې کوي ، دردونه کموي ، يو بل ته د اطمنان راحت ، هوسايني او تسکين لامل دي .
رسول الله ص به چې کوم اطمئنان او سکون له بي بي خديجې او ام سلمې رض څخه حاصلاوه هغه تاريخ روښانه کړی دی ، په اسلام کې د نورو مذهبونو پرخلاف د نر او ښځې يو ځای اوسېدل او په ګډه سره د ژوند بېړۍ پر مخ بېول د قدر او ستاينې وړ عمل ګڼل کېږي ، په هندوانو کې چې څوک له ښځو سره اړيکې ساتي هغه بدبخته ګڼل کېږي ، او د برياليتوب او خلاصون دروازې يې پرمخ تړلې دي ، خو اسلام هغوی يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبل جامه ګڼي ، څرنګه چې انسان جامې ته اړتيا لري همدا راز خپل جنس ته هم اړه لري ، بلکې له دې ډېر. الله ج فرمايي : [هن لباس لکم و انتم لباس لهن] (۵۵)

يعنې : ((هغوی ستاسې لپاره اغوستن دي او تاسې د هغوی لپاره اغوستن يئ .))

اسلام نه يوازې هغوی ته اجازه کړې ده چې د خپل مثل د بقا لپاره په يو شرعي چوکاټ کې سره يوځای شي ، بلکې په دې يې امر ورته کړی دی ، او کله که احياناً د دوی ترمنځ کرکه ، نفرت ، زړه بداوی او ناخوالې راپيدا شي ، نو له يوبل څخه جدا کېدلی هم شي ، ځکه چې د دوی ترمنځ د يوځايوالي څخه غرض د مينې ، محبت ، دوستۍ او رحمت راپيداکېدل دي ، او الله ج دابې ساري مينه او محبت او دوستانه دخپل وجود يوه نښه ګرځوي :

[ومن اياته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا اليها و جعل بينکم مودة ورحمة] (۵۶)

يعنې : ((د هغه له نښو څخه دا ده چې ستاسو لپاره يې خپله تاسو څخه جوړې پيدا کړې لپاره د دې چې تاسې له هغو ځينې سکون واخلئ او هغه ستاسو تر منځ دوستي او رحمت ايښی دی .))

[يا ايها الناس انا خلقنا کم من ذکر و انثی] (۵۷)

يعنې : ((ای خلقو موږ تاسې له يو سړي او ښځې څخه وزېږولئ .))

---

(۵۵)البقرة : ۱۸۷

(۵۶)الروم: ۲۱

(۵۷)الحجرات : ۱۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښځې او نر اړیکې هېڅکله هم غوښېدلای نه شي ، همدا ښځه ده چې کله به مور وي او کله خو ر ، کله به خاله وي او کله ترور او کله .... اسلام خلکو ته ځو ځله له مور سره په نېکۍ کولو حکم کړی دی. الله ج له مور، پلار دواړو سره په نیکۍ امر وکړ ، بیا یې مور ځانګړې کړه ، بیا یې د تاکید لپاره په دریم ځل یاده کړله[۵۸].

الله ج نر اوښځې دواړو ته وايي چې له یوبل څخه په بېلتون کې بېره مه کوئ ، د خپل ژوند خوږې ورځې شپې مه هېروئ : [ولاتنسوا الفضل بینکم][۵۹]

یعنې : ((په خپلو منځونو کې فیاضي او احسان مه هېروئ .))

نارینه ته ښوونه کوي چې مېرمنې مو تاسې سره اوسېږي ، نو ښه ګذاره ورسره کوئ ، :

[وعاشروهن بالمعروف][۶۰]

یعنې : ((او ګذران کوئ له ښځو سره په ښه طریقه .))

نر او ښځې دواړه د ټولنې د ترکیب دوه عناصره دي او کله که د دې عناصرو څخه یو کمېږي ، نو ټولنه او ژوندون له منځه ځي او اسلام دواړه له کرکې ، نفرت ، رخې یا حسد او کینې څخه منع کړي دي او هرې ډلې ته یې بېل بېل حقوق ورکړي او ټاکلي دي ، نو دې ته اړتیا نشته چې ښځې په بازارونو او پارکونو کې غونډې او مظاهرې وکړي او ځان ته حقوق وغواړي ، ځکه د هغوی حقوق څرګند او معلوم دي .

---

(۵۸)لقمان : ۱۴ .

(۵۹)البقره : ۲۳۷ .

(۶۰)النساء : ۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د وخت حکمرانان له دوی سره ظلم کوي او اسلامي حدود هم تر پښو لاندې کوي ، نو دا ګناه د چا ده ؟

د ښځې د پیدا ایښت موخه :

ځینې پرګنې په دې انګېرنه کې دي ، چې له ژوند څخه غرض د نر ، ارام او هوسا ژوند دی ، ښځه د نر د خدمت لپاره پیدا شوې ده ، هغه باید د نر تابع و اوسي د وینځې په څېر دې کار وکړي ، د نارینه غوښتنې دې رفع کړي ، اولاد دې وزېږوي ، کور دې سنبال کړي ، هغوی په عملي ژوند کې برخه اخېستلای نه شي ، تر دې چې له ځینو سره خو لا دا سوچ و چې ښځه له سره انسان نه دی او ځیني په دې شک او تردد کې وو چې آیا ښځه انسان دی او که نه ؟

دا باطلې نظریې اسلام په کلکه غندلې دي ، اسلام چې نارینه په څه مامور کړی دی ، ښځې یې هم ماموري کړې دي ، او له څه څخه یې چې نارینه منع کړی دی ، ښځې یې هم منع کړې دي .

الهي احکام دواړو ته شامل دي .

الله ج فرمایي : [وما کان لمؤمن ولامؤمنة اذاقضی الله ورسوله امرا ان یکون لهم الخیرة من امرهم][۶۱]

یعنې : ((او نه دی لایق چا ایمان دار سړي او یمان دارې ښځې ته هر کله چې مقرر کړي الله ج او دهغه رسول ص څه کار چې دوی لره وي اختیار د خپل کار .))

(۶۱)الاحزاب : ۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ثواب او ګناه کې برابر دي په انساني کرامت کې مساوي دي الله ج فرمايي : [ولقد کرمنا بنی آدم .][۶۲]

يعنې : ((او په تحقيق سره موږ عزت ورکړ د آدم اولادې ته .))

نو د ادم په اولاده کې نارينه اوښځې دواړه شامل دي ، دلته د غوره والي او فضيلت معيار نر والی او ښځه والی نه بلکې تقوا ده : [ان اکرمکم عندالله اتقاکم][۶۳]

يعنې : ((بېشک عزتمن په تاسو کې د الله ج په نزد زيات پرهېزګار ستاسو دی .)) دلته هر چا ته خپل نصيب او برخه پوره ور رسېږي په دې خاطر د هغې له اجر څخه څه نه کمېږي چې هغه ښځه ده ، او نه د نارينه توب په سبب ډېرښت مومي الله ج فرمايي : [للرجال نصيب مما اکتسبوا وللنساء نصيب مما اکتسبن][۶۴]

يعنې : ((د سړيو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه او د ښځو لپاره حصه ده له خپلې ګټې څخه)) نو هر چا ته د خپلې کړنې بدله پخپله ورکول کېږي .

[من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هو مومن فلنحيينه حياة طيبة و لنجزينهم اجرهم باحسن ما کانوا يعملون][۶۵]

يعنې : ((هر چا چې وکړ نېک عمل له نارينه يا له ښځې څخه حال دا چې دا مؤمن وي نو خامخا ژوندون به ورکړو هرومرو اجر د دوی په ډېرو ښو هغه نېکيو سره چې وو دوی چې کول به يې .))

---

(۶۲)الاسراء : ۷ .

(۶۳)الحجرات : ۱۳ .

(۶۴)النساء : ۳۲ .

(۶۵)النحل : ۹۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[ان المسلمين ولمسلمات و المؤ منين والمؤ منات والقنتين و القانتات والصدقين و الصادقات والصابرين والصابرات والخشعين والخاشعات و المتصدقين والمتصدقات والصائمين والصائمات والحافظين والحافظات والذاكرين الله كثيراً والذكرات اعد الله لهم مغفرة و اجراً عظيما .](۶۶)

يعني : ((بېشکه مسلمانان سړي او مسلمانانې ښځې او ايماندار سړي او ايمانداري ښځې او بنده ګي کوونکي سړي او بنده ګي کوونکې ښځې رښتوني سړي او رښتوني ښځې صبر کوونکي سړي او صبر کوونکې ښځې او خېرات کوونکي سړي او خيرات کوونکې ښځې روژه دار سړي او روژه دارې ښځې حفاظت کوونکي سړي او حفاظت کوونکې ښځې او يادوونکي سړي الله ج لره ډېر او يادوونکې ښځې تيار کړي دي الله ج د دوی لپاره معافي او لوی ثواب.))

[فاستجاب لهم ربهم انی لا اضيع عمل عامل منکم من ذکر او انثی بعضکم من بعض](۶۷)

يعني : ((بيا قبوله کړله د دوی دعا د دوی رب چې زه نه ضايع کوم محنت د محنت کوونکيو ستاسو څخه سړي وي او که ښځې تاسو پخپلو کې يو يئ .))

نو ددې ياد شويو آيتونو او له داسې ډېرو نورو ايتونو څخه په ډاګه ښکاري چې عمل له نر او ښځې دواړو څخه مطلوب دی ، او دواړه پوښتل

(۶۶)الاحزاب : ۳۵ .

(۶۷)ال عمران :۱۹۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي ، څومره حقوق چې نارينه پر ښځه لري هغومره حقوق ښځه هم پر نارينه لري : [ولهن مثل الذى عليهن بالمعروف][۶۸]
يعنې : ((او ښځې لره هم حق دى لکه څنګه چې د سړيو پر هغوى حق دى .))
دلته لومړى الله ج د ښځو حقوق په سړيو ياد کړي نو معلومېږي چې د ښځو حقوق د نر تر حقوقو مهم دي او بايد ژر ادا شي .
ومو ليدل چې اسلام ښځو او نارينه و ته په يوه او درنه سترګه ګوري د جنس په خاطر يوه ډله له بلې ډلې فضيلت او لوړتيا نلري د لوړتيا او غوره والي معيار تقوا ده همدا راز وموليدل چې ښځې هم بايد په عملي ژوند کې برخه واخلي دا هم له هغو دوه ډلو څخه يوه ډله ده چې الله ج پر نورو مخلوقاتو عزتمند او اشرف ګرځولې دى ، نو اوس د کوم سليم عقل خاوند دا ويلاى شي چې ښځه دنر د خدمت لپاره پيدا ده او بايد د نارينه و د ژوند د هوساينې او ارامتيا لپاره ورڅخه د وينځې په څېر کار واخستل شي .
د تعجب وړ خبره خو داده چې زموږ ځينې علماء هم په دې سهوه او غلطه انګېرنه کې پرېوتي دي او لوى دليل چې دوى پرې استناد کوي ، هغه د (طه) سورت دا ايت دى چې : [فقلنا يا ادم ان هذا عدولک ولزوجک فلا يخرجنکما من الجنة فتشقى][۶۹]
يعنې : ((بيا موږ و ويل اى ادمه دا ستا او ستا د بي بي (ښځې) دښمن دى پس ونه باسي تاسو لره له جنت څخه بيا به په تکليف کې پرېوځې))
نو دوى وايي چې د عملي ژوند دابره ، نيک مرغي او بدمرغي تکليفونه او خوندونه هر څه د نر حق دى، نه ښځه په تکليف کې اچول شوې ده او نه

---

(۶۸)البقره : ۲۷۸ .
(۶۹)طه : ۱۱۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه عملي ژوند نه د راوتلو هیله شوې ده او نه دې راوځي د کور په دېوالونو کې دی ایساره اوسېږي ځکه چې الله ج ادم ع ته وویل ((چې بیا به په تکلیف کې پرېوځې)) دلته مفرد ضمیر استعمال شوی دی ، او که له ښځې څخه د ژوند په ډګر کې د ګډون امید وای نو الله ج به ((فتشقیا)) ویلي و .

د دوی په ځواب کې باید عرض وکړم چې د ادم ع او حوا کیسه خو په قران کې څو ځله یاده شوې ده بل ځای کې یې وګورئ د همدی ایت ښکته برخې وګورئ نو ستاسو دا غلطه انګېرنه به پخپله رفع شي او په خپلې اشتباه به پوه شئ ، الله ج فرمایي : [وقلنا یا ادم اسکن انت و زوجک الجنة وکلا منها رغدا حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظلمین فازلهما الشیطن عنها فاخرجهما مما کانا فیه][70]

یعنې : ((و وبل موږ ای ادمه و اوسه ته او ستا ښځه په جنت کې او خورئ په کې هر څه چې ستاسې خوښ شي ، او چېرته چې مو خوښ شي او نژدې کېږئ مه دې ونې ته بیا به تاسې شئ له ظالمانو څخه نو و ښویول دوی شیطان له هغه ځای څخه او ویې خکل دوی له عزت او راحت څخه چې په هغه کې دوی وو .))

نو دې ایتونو کې خطاب ادم ع او حوا دواړو ته دی ، دواړو ته په جنت کې د اوسېدلو امر و شو دواړو ته د هغه د مېوو خوراک او په جنت کې د ګرځېدو اجازه وشوه او دواړه دې ونې ته له نژدې کېدلو څخه منع شول او دواړو ته وویل شول چې که دا کار مو وکړ نو له ظالمانو څخه به یئ ، دلته

(70) البقرة : ۳۵_۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پر يوځاى كې هم نه پر راحت كې تنها ادم ع ته خطاب شوى او نه په زحمت كې بلكه پر ټولو ځايو كې دواړو ته خطاب شوى ، همدا قصه بل ځاى بيانوي : [يا ادم اسكن انت و زوجک الجنة فكلا من حيث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتكونا من الظلمين ، فوسوس لهما الشيطان ليبدى لهما ماورى عنهما من سواتهما وقال ما نهكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكون ملكين او تكونا من الخالدين وقاسمهما انى لكما من الناصحين فدلهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما و طفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وناداهما ربهما الم انهكما عن تلكما الشجرة و اقل لكما ان الشيطان لكما عدوا مبين قالا ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفرلنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين][٧١]

يعنې : ((اى ادمه اوسه ته او مېرمن ستا په جنت كې او خورئ او څښئ دواړه له هره ځاى چې خوښ مو شي او مه نژدې كېږئ تاسې دواړه دې ونې ته ، نو شئ به تاسې دواړه له ظالمانو څخه ، نو وسوسه واچوله دوى دواړو ته شيطان ، لپاره د دې چې ښكاره كړي ، دوى دواړو ته هغه چې پټ كړاى شوي دي له دې دواړو ځيني له غليظه و عورتونو د دوى څخه او ويل يې ، نه يئ منع كړي تاسې له دى ونې ځينې مګر د دې لپاره چې نشئ تاسې دواړه پرښتې يا چې نه شئ تاسې دواړه له تل پاتې كېدونكيو څخه، سخت قسم يې وكړ دوى ته چې بېشكه زه تاسې دواړه ته له تل خامخا له نصيحت كوونكيو څخه يم ، پس راښكته يې كړل دوى دواړه په فريب نو كله چې و څكله دوى دواړو له ونې څخه ، ښكاره شو دې دواړو ته غليظه

---

(٧١)الاعراف : ٢٣\١٩ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورتونه د دوی او ولګېدل دوی دواړه چې سره ښلول به یې پر عورتونو خپلو باندې له پاڼو د جنت څخه او غږ وکړ دوی دواړو ته رب د دوی چې ایا ما نه وئ منع کړي تاسې له دې ونې څخه او ویلي ما تاسې ته چې شیطان ستاسې د دواړو دښمن دی ښکاره او و ویل دوی دواړو ای ربه موږ ظلم وکړ پر ځانونو او که ته موږ ته بخښنه ونکړې او په موږ رحم ونکړې نو خامخا موږ به شوله تاوان کوونکیو څخه.))

له دې ایتونو څخه په ډاګه څرګندېږي چې په جنت کې اوسېدل، د جنت له مېوو ځینې ګټه اخېستل په جنت کې ازاد ګرځېدل د ادم ع او حوا دواړو حق و و الله ج دواړو ته په جنت کې داوسېدلو اجازه وکړه او شیطان دواړه وښویول او الهي عتاب (پړه) پر دواړو راغله او دخپلې خطا د بخښنې لپاره دواړو د الله ج حضور ته دعا وکړله. نو دلته خو پرته لو ځایو کې ادم او حوا یو ځای یاد شوي دي، نه ادم د ژوند په ډګر کې د تکلیفونو لپاره ځانګړی شوی دی او له دی صحنې څخه د حوا په وېستلو باندې هم کوم دلیل نشته، بلکې ټول ایتونه چې موږ وړاندې یاد کړل زموږ د مدعا ثبوت دي اوپه کوم ایت باندې چې دوی استدلال کوي مفسرین وایي: مراد له دې څخه دادی چې ښځه خو دې هم په تکلیف کې درسره ګډه ده مګر زیات بوج پرتادی[٧١].

امام قرطبي وايي چې: د ښځې د ژوند ټولې اړتیاوې د سړي پر ذمه دي د دې په حاصلولو کې چې کوم تکلیف او مشقت دی دا ذمه واري یواځې د سړي ده، نوځکه الله ج فتشقی وویل چې څه محنت، تکلیف او مشقت

(٧١)معارف القران جزء ١٢ مفتي محمدشفیع.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي هغه به په حضرت ادم ع وي ځکه چې د حضرت حوا ع د ژوندانه د ضرورتونو ذمه وار هم دی ده [۷۲].

نو دلته هم هېڅ معقول دلیل نشته چې ښځه دې له خپل اجتماعي (ټولنیز) دریځ څخه یوه لوېشت هم وروسته کړي او یا دې د ژوند ډګر ته له را وتلو څخه بنده کړای شي او یا دې ځینې بې انصافان هغه له انسانیت څخه حیوانیت ته کش کړي !!

ځینې خلک اوس هم وایي چې دا په حقیقت کې ښځه (حوا) وه چې د انساني بد مرغۍ بنسټ یې کېښود ، دوی دعوه کوي چې همدې حوا ، ادم ع دې ته و هڅاوه چې په جنت کې د غنم دانه وخوري او د الله ج له امر څخه سرغړونه وکړي او ادم ع د همدې په لمسونه او هڅونه د غنم دانه وخوړه ،الله ج د ادم ع په دې نافرمانۍ خفه شو او هغه یې له جنت څخه را ووېست چې له همدې ورځې څخه د انساني بدمرغۍ تاریخ پیل کېږي او که دا سې نه و شوی نو نه ادم ع له جنت څخه راوېستل کېده او نه به دنیوي ستونزې او بدمرغۍ وای .

د دوی په ځواب کې باید وویل شي چې لومړی خو د ادم ع او حوا په کیسه کې دا پورتنی تصور له منحرف یهودیت څخه سرچینه اخلي او دا تصور د یهودیت د (عهد قدیم) صحیفو رانقل کړی دی او هرڅوک چې داتصور بدرګه کوي په حقیقت کې د یهودیت د مطالعې تر اغېزې لاندې راغلی دی چې اسلام یې په کلکه ردوي .

---

(۷۲)احکام القران جزء ۱۱۱ عبدالله محمد بن احمد الانصاري القرطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قران ، حديث او نورو اسلامي نصوصو کې داسې کوم دليل نشو موندلی چې پورتنئ دعوه تائيد کړي ، حتی اسلام په کلکه په دې تاکيد کوي چې لومړنی مسئوول په خپله ادم ع دی او همده د خدای ج د فرمان خلاف د غنم دانه وخوړه (ولقد عهدنا الی ادم من قبل فنسی ولم نجد له عزما).[۷۲]

يعنې : ((او خامخا په تحقيق سره موږ حکم کړی و ادم ع ته پخوا لد ېنه پس هېر يې کړ او ومونه مونده ده ته استقامت (صبر له نه کولو) څخه .))

څو شبهې او ځوابونه يې

ځينې خلک چې له اسلام سره حساسيت لري او له اسلامي روح سره اشنايي نه لري او نه يې هم له دين څخه څه لوستي دي داسې فکر کوي چې اسلام نارينه د ښځې پر سرمطلق حاکم ګرځولی دی او ښځه پر هر حال بايد د هغه اوامر ومني که څه هم هغه په ناحقه وي او ښځه بايد له هغه سره د وينځې په څېر ژوند وکړي موږ به انشاء الله د دوی هری غلط فهمئ او اشتباه ته مدلل ځواب و وايو .

الف : شبهه په قيمو ميت (واکمنۍ) د سړي کې

د دوی يوغټ دليل دا ايت دی .

---

(۷۲)طه : ۱۱۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم ، فالصالحت قانتات حافظات بما حفظ الله] (٧٣)

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو باندې په دې وجهې چې فضيلت ورکړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو نورو په سبب د دې چې خرڅ کوي خپل مالونه بيا کومې ښځې چې نېکې دي، تابعدارې دي، ساتونکې دي پسې شاه د الله ج په حفاظت سره .)) خو د دې ايت مطلب او معنی دا نده چې خاوند يا نارينه دې مطلق ديکتاتور وي هر څه چې وايي بايد ومنل شي او هېڅ خبره يې رد نه شي او نه د دې دليل دی چې هر نر په هرې ښځې فضيلت او بهتري لري .

دنرفضيلت او غوره والی په څو شرطونو پورې اړوند دی داسې نه چې هر نر دې خوښ وي او ځان دې په ښځې غوره ګڼي ، هغه شرطونه الله ج خپله په همدې ايت کې بيان کړي دي هغه دا چې .

نارينه خپل مالونه لګوي ، سترتيا او ستوماني پر ځان مني ، د ژوند تکليف او ترخې په ځان تېروي خو که کله نارينه له ځان څخه په همت کې ښځه او ښځه له ځان څخه نارينه جوړ کړي نو بيا دا ايت د داسې چا د قيموميت دليل نه دی ډېر وخت صالحې ، قانتې (تابعدارې) د پټو رازونو ساتونکې ښځې له ډېرو سړيو ځينې غوره دي ، کله چې سړی صحرايي شي او له کور څخه خبر نه وي د ښځې هېڅ پروا ونه لري د هغې نفقه نه ورکوي په کارونو کې تنبل وي ، اويا ښځه د فساد او فتنې خواته کشوي

---

(٧٣)النساء : ٣٤ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو آیا دا دې هم پر ښځو د فضیلت او بهترئ دعوه کوي ؟ د غوره والي او بهترئ شرط خو دادی چې نارینه تکلیف ارام او مطمئن ژوند تېر کړي ، نو بیا دې د کورپالونکی سړی ولې نه وي ؟ او سلیم عقل او طبیعت هم دامني چې په دغسې حالت کې دې دکور مشر نارینه وي ، او د دې معنی دا نده چې ښځه دې بالکل حیثیت ونه لري ، نارینه دې مستبد ، ظالم او دیکتاتور وي او نه خو دا د اسلام له عام مفهوم سره سمون خوري ، اسلام خو په مشوره امر کړی دی حتی کله که ماشوم له تي څخه بېلېږي نو په دومره وړه خبره کې دې هم مشوره وشي ، د مور او پلار په مشوره دې له تي څخه جدا شي ، نو نارینه باید له ښځو سره مشوره وکړي او بل ښځه که کار ونکړي نو بخښل کېږي او غیر مسئووله ده او نارینه مسئوول دی دا تفضیل داسې دی لکه د لومړي وزیر فضیلت په وزیر داخله او ډېر وخت د کورنیو چارو وزارت په خپلو اړوندو چارو کې له لوی وزیر څخه ډېر واک ، اختیار او تجربه لري .

علماء وایي چې په کور کې د نارینه واکمني داسې ده لکه چې یوه بېړۍ یا موټر روان وي او په هغې کې چلوونکي ډېر وي او دبېړۍ یا د موټر د چلولو لپاره یوتن پکار وي او هغه بېړۍ ته کښېني او چلوي یې .نو نارینه هم د بېړۍ چلوونکی دی او په هېڅ ترتیب د دې معنی نه ورکوي چې خاوند دې مطلق واکمن یا بادار وي او ښځه دې د هغه وینځه او خدمتګاره وي .

ب : شبهه د ښځو په شهادت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې خلک داسې فکر کوي چې رسول الله ص ښځو ته کم عقلې ویلې دي او هغه یې له انسانیت څخه وېستلې دي مګر دا خبره په دې مفهوم سره هېڅ صحیح نه ده چې رسول الله ص به له ښځو سره په مهمو چارو کې مشورې کولې د هغوی د ښو نظریاتو او کتنو څخه به مستفید کېده ، وګورئ بي بي خدیجې رض له رسول الله ص سره د وحې په پیل کې څومره لویې مرستې کړې دي ، هغه ص یې ورقه بن نوفل ته ور وست ، هغه ص ته یې داسې تسلي ورکړله چې کاملاً مطمئن شو .

د حدیبیې په صلحه کې کې د ام سلمی رض کړنه وګورئ ، نو رسول الله ص ښځو ته کم عقلې هېڅکله نه دي وېلي ، دا له حدیث څخه غلط فهمي ده په دې حدیث کې رسول الله ص د عقل او دین کمښت داسې روښانه (توضیح) کوي : (او مورږ وویل چې زموږ د عقل او دین کمښت (نقصان) څه شی دی یا رسول الله ص ؟ هغه ص وفرمایل چې ایا د ښځې ګواهي د نارینه په نیمایي نه ده ؟ موږ وویل هو ! هغه ص وویل همدا یې د عقل کمښت دی بیا یې وفرمایل ایا داسې نه ده چې کله ښځه حایضه شي نه لمونځ کوي او نه روژه نیسي ؟ موږ وویل هو ، هغه ص وفرمایل همدا یې د دین کمښت دی)[٧٤]

نو د ښځې د عقل کمښت په دې حدیث کې په یو څه پورې منحصر شو هغه دا چې د ښځو ګواهي د نر د ګواهۍ نیمه ده،رسول الله ص یوائې په

(٧٤)الشوری واثر ها فی الدیمقر اطیه \ دکتور عبدالحمید اسماعیل نقل له ارشاد الساري شرح صحیح بخاري څخه .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې پورې خاص کړ او کوم بل لامل یې یاد نه کړ او دا چې ولې د ښځو ګواهي د نارینه وو دګواهۍ نیمه ده الله ج یې داسې بیانوي :

[ان تضل احدهما فتذکر احدهما الاخرى][75]

یعنې : ((لپاره د دې چې که هېرېې کړي یو تن له دوی څخه نو یاد به یې کړي ورته بله)) نو د ګواهۍ د نیم والي لامل الله ج دهغوی د حافظې کمزورتیا و ښودله چې ژر ژر ورڅخه هېرېږي ، ځکه چې د چاله یو کار سره مخه نه وي نو هغه ته یې پام کم وي ، نو همداسې دا مالي مسایل د ښځو له مخې او توجه څخه لېرې دي او ډېرې کمې اړیکې ورسره لري ، نو د هېرې او دې مسائلو ته د اهتمام د نه کولو وېره ده نو ځکه د دوه ښځو دګواهۍ ته اړتیا پیدا شوله او دا د ښځې د کم عقلۍ او سپکوالۍ معنى نه ورکوي ځکه چې دا د هغوی ورځنۍ چارې نه دي او که رښتیا هم کم عقلې ګڼل کېدلې نوله سره به یې ګواهي نه قبلېدله او نه به د حدیثو په روایت کې په دوی باور کېده ، د حدیثو په روایت کې دیوې ښځې په روایت اعتماد اوباور د څه لپاره ؟ او په کوم ځای کې چې دا وېره (هېروالی) نه وي د دوی ګواهي ضرور قبلېږي وینو چې هغه چارې چې د ښځوورځنۍ اړیکې ورسره دي او د هغوی له دندو څخه شمېرل کېږي نو لکه چې ابن قیم جوزي وایي : دهغوی ګواهي تنها هم په کې قبلېږي[76] .

شیخ محمد شلتوت وایي : په ګواهۍ کې د دوه ښځو یو ځای کول د باور لپاره دي ، د دې لپاره نه چې هغه کم عقله ده ، چې د هغې انسانیت ته پرې صدمه ورسېږي مګر اصلي لامل لکه چې شیخ محمد عبده وایي : دا دی

---

(۷۵)البقرة : ۲۸۲ .

(۷۶)الطرق الحکومیة فی السیاسة الشرعیة ، ابن قیم جوزي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د هغې دنده او چارې مالي مسائل ندي او نه يې مخه دې مسائلو ته ده او نه پېرل او پېرودل کوي ، او کورنۍ چې د هغې ورځنۍ چارې دي او مخه يې ورته ده ګواهي يې په کې يوازې هم قبلېږي .

شېخ محمد شلتوت زياتوي : د دې معنی دا نه ده چې دښځو په ګواهۍ حق نه ثابتېږي او قاضي دې پرې حکم نه کوي ځکه چې قاضي اخر څه غواړي هغه بينه ده .

او علامه ابن قيم جوزي وايي : هر هغه څه چې حق ښکاروي نو بينه ده ، له همدې کبله قاضي په قطعي قرائنو فيصله کولی شي ، حتی کله چې پرې باوري او مطمئن شي نو د کافر په شهادت هم فيصله کولی شي .

(١) (١) الاسلام عقيدة و شريعة \ شيخ محمد شلتوت .

دکتور عبدالحميد انصاري وايي : د دې معنی دا نده چې د نر حيثيت ، برم ، شان او رتبه لوړه ده او دښځې ټيټه ،بلکې مطلب دا دی چې حق ثابت شي ، او پلټنه پکې وشي ، او پر ښځو عاطفه ژر غالبېږي ، تاسې وګورئ کوم ځای کې چې د نارينه وو په هکله هم دا وېره ده هلته د نارينه ګواهي هم نه قبلېږي لکه دښځې او خاوند ګواهي يو دبل لپاره .سره لدې چې خاوند يا مېړه نارينه هم دی همدا راز د پلار ګواهي د زوی لپاره چې دلته هم همدا وېره ده نه قبلېږي .

شېخ محمد متولي الشعراوي وايي : له عقل ځينې مراد ماغزه دي چې په هغې کې د انسان معلومات ، خيالونه ، يادشوي شيان ، په ذهن کې منل شوي شيان ثبت وي او ماغزه نر اوښځه دواړه لري ، او سړی کولی شي چې په چټکتيا سره هغه څه ومومي چې په ذهن کې يې ورته ځای ورکړی دی ، اوتصرف پکې وکړي اوعقل هم د تجربو او معلوماتو محصول دی نو

www.melifahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه چې ښځه د ټولنې (سوسايټي) څخه لرې ده نو نشي کولای چې په اسانه ورته يو څه ياد کې ورشي ، همدارنګه ښځې هم هر څه ته پوره پام نه کوي او که بهر يې هم په څه شي نظر ولګيږي نه يې څيړي او نه پکې فکر کوي ښايي هغه ډېره مهمه واقعه وي مګر دا ورته هيڅ پام نه کوي ، نو ځکه د دوه و ښځو يو ځای والي ته اړتيا پيښه شوله[۷۷] .

دکتور محمد البهي وايي : ښځه بهرنۍ اغېزې ډېر ژر مني ،له نارينه څخه ډېره نرمه د عاطفې خاونده ده ژر تصديق کوي ، د هغې د قهر ، غصې او خوشحالۍ ترمنځ ، د نرمۍ ، او سختۍ ترمنځ د مخ اړولو او شا اړولو ترمنځ مسافه ډېره کمه ده که الله ج ښځې ته هم هغه مسوولیتونه ورمخ کړي وای نو دابه د ښځې د ښېګړې پر خلاف کار و[۷۸] .

په هر حال ومو ليدل چې د يو نارينه پرځای د دوو ښځو و درول په ګواهۍ کې د هغې د عقل او پوهې د نشتوالي په معنی نه دی، بلکې څه نور لاملونه يې درلودل او په اسلام کې ښځې ته هيڅکله هم د کم عقلې او لېونۍ نسبت نه دی شوی .

ج : شبهه په ميراث کې

دوی وايي چې ((اسلام په ميراث کې ښځې ته د نر نيمه برخه ټاکلې ده، او دا خو د دوی پر وينا ښکاره بې انصافي ده ، ځکه چې نارينه کار هم

---

[۷۷] المراة فی الشريعة الاسلامية شيخ محمد متولي الشعراوي .

[۷۸] المراة فی الشريعة الاسلاميه \ شيخ محمد متولي الشعراوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي او بهر هم وځي پکار خو دا وو چې نارینه ته د ښځې نیمه برخه ورکول شوې وای ، پدې کې خو د ښځو سپکاوی او بې احترامي ده .))
زه دې ښاغلیو ته وایم چې لومړی باید دوی دې مسئلې ته ژور ورننوزي پدې اړه د اسلام ارشادات ژور ولولي او بیا پرېکړه وکړي. دوی باید پر اسلام تردې تورلګولو وړاندې خو لږ له اسلام څخه مخکې ټولنو ته هم وګوري چې هلته د ښځو څه حال و بیا په اوسنیو ټولنو کې د ښځو حال هم وګوري. هلته ښځې ژوندۍ ښخېدلې د هغوی وجود غم ګڼل کېده، په پیدا ایښت یې دهر چا تندی تریو و میراث خویې بالکل نه ورکاوه .څکه چې په عربو کې به چې چا له خپلې قبیلې څخه دفاع نشوه کولای هغه له میراث څخه محروم و، میراث یوازې د نارینه ووحق و ،په یهودیت کې چې نارینه اولاد وي ښځې ته میراث نشته دی [79] .
مګر اسلام چې د میراث په هکله کوم قانون ټاکلی هماغه د فطرت او سلیم عقل تقاضا او غوښتنه ده څکه چې نارینه ته د کور لګښت ، د ښځې او اولاد نفقه او نورې چارې ورترغاړه دي ، او په ښځې خو دا تکلیفونه یو هم نشته حتی د هغې خپله نفقه هم پربل چا ده ، مهر هم اخلي او دهغې جامې ،خرڅ ، خوراک او د ضرورت وړشیان هم پر بل چا دي ، په دې هکله یو عالم وایي : په میراث کې د برخو ټاکل دا معنی نه ورکوي چې نارینه په ښځو بهتر والی لري ، یا ښځې ته په سپکه سترګه کتلی شي ، بلکه دا وبش د ټولنیز نظام او توازن سره سم ټاکل شوی دی چې نارینه و ته د ډېر مال اړتیا ده او باید ډېره برخه ورکړل شي او ښځو ته د کم مال ضرورت دی

---

(۷۹)المراة فی القران \ استاذمحمود العقاد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کم دې ورکړل شي ، بلـه خبره داده چې څوک خو دې يوه بېلګه هم را وښيي چې په غير اسلامي ټولنو کې دې ښځو ته ميراث ورکړل شي ؟

د : شبهه په طلاق کې

له هغو شبهو څخه چې ځينو تـه د اسلام پـه هکلـه پيـدا شـوې دي يـوه هـم د طلاق مسئله ده چې ولې د سړي پـه واک کې ده ، ځکـه چې پـه دې کې خو دښځې سپکاوی دی ، دوی وايي چې پکار خو دا ده چې ښځې تـه هـم کلـه يې چې زړه وغواړي د جدايئ حق ورکړل شي .
رښتيني خبره داده چې که څوک د طلاق مسئلې په اسلام کې وڅېړي او لږ پرې ځان خبر کړي ، نو دغه بې ځايه شبهه به يې پخپله ځواب شي ، اسلام يو واقعي دين دی هغه طلاق لـه کورنۍ ځينې لېرې غواړي، ځکـه چې پـه طلاق سره د کورني نظم جوړښت او بنه لـه منځـه ځي لـه همدې کبلـه يې پـه حلالـو کـې ډېـره ناکـاره او بـد شـی طـلاق ښـودلی دی ، او لـه سـړي څخـه غوښتنه شوې ده چې که په څه خبره له ښځې ځينې خفه شي صبر او تحمـل وکړي ، او ژر د جدائي خيال زړه ته رانه ولي .
الله ج فرمايي : [و عاشرو هن بالمعروف فان کرهتموهن فعسی ان تکرهوا شيأُ ويجعل الله فيه خيرا کثيرا] (٨٠)

(٨٠)النساء : ١٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او ګذران کوی له ښځو سره په ښه طریقه او که تاسو بد ګڼئ دوی نو شاید چې تاسو نه خوښوئ یو شی او الله ج ایښی وي په دې کې ډېر ښه والی .))

او کله که د ښځې او خاوند ترمنځ اوبه بالکل خړې شي نو اسلام له دواړو څخه د لوی زړه ، حوصلې او عقل نه د کار اخستلو غوښتنه کوي لومړی باید خاوند ښځې ته نصیحت وکړي او که چېرې نصیحت اغېزه ونکړي بیا به یې بستره ورته جدا کړي او که پردې هم ونه شي نو کولای چې تاً دیباً یې سپک ووهي چې زخمي کوونکي نه وي ، په لرګي نه او په مخ نه وي ، او که بیا هم ونشي نو یو مشر به د خاوند او یو مشر به د ښځې له کورنۍ څخه را وغواړي ترڅو د دوی ترمنځ راپیدا شوې ستونزې و څېړي او اصلاح راولي که چېرې د هغوی په نظر د زوجیت د دوام امکان و نو ښه او که نه و نو طلاق دې ورکړي ، او حتی طلاق هم اسلام وایي چې طلاق دې طهر (پاکۍ) کې وي او یو دې وي او بله دا چې ښځې دې د خاوند له کوره څخه نه ووځي ترڅو چې د ده دلومړي او دوهم طلاق په عدت کې وي ښایي چې په دې موده کې د خاوند طبیعت ښه شي، د ژوند تېرې خوږې شېې او ورځې ورپه یاد شي ، ښځې ته یې رغبت وشي او رجوع ورته وکړي او که دا هرڅه سر ونه نیسي نو بیا وروستنی علاج جدایي (بېلتون) دی او طلاق د نارینه په واک کې ځکه دی چې هغه په هر کار کې سوچ او فکر کوي ، د هغه ټول اړخونه سنجوي ، لنډه منډه نه کوي ، په اسانه او وړه خبره ښځې ته طلاق نه ورکوي او بل دا چې نارینه ښځې ته د مهر په نامه څه مال ورکوي ، او که طلاق د ښځې په لاس کې وي نو هره ورځ به لکه لوبدیځه نړۍ په ختیځه نړۍ کې هم مېړمن له مېړه سره یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشت هم اوسېدل نه غواړي ، په وړه خبره هم له هغه څخه بل چاته روانه وي ، د خوند او ذوق لپاره هم ځوځو مېړونه کوي، دا خو د هغه اصل غرض خلاف کار دی د کوم لپاره چې نکاح روا شوې ده ، ښځه زړه تنګې ده په کار کې سوچ او فکر نه کوي، د کار مثبت او منفي اړخونه نه څېړي ، فيصله ډېره ژر کوي ، کېدلی شي چې په وړه خبره هم خاوند بېل کړي او دا هر چاته په ډاګه ده او که ښځې ته د طلاق حق ورکړل شوی وای نو کېدلی شو چې ځينو ښځو په هره مياشت يو يا دوه واره مېړونه کول له هغه څخه به يې مهر اخيست ، او د هماغې ورځې په بېګا به يې هغه ته طلاق ورکاوه ، اوله نکاح څخه به يې سوداګري جوړه کړې وای ، ځکه له خاوند ځينې په جدا کېدلو په هغې هېڅ تاوان او پړه نشته ، اسلام د همدې لارې د بندېدلو په خاطر هم د طلاق واک ښځې ته ورنکړ .

دا خبره هم غلطه ده چې ښځه بالکل د جدايئ حق نه لري ، اسلام ښځې ته دا حق په بشپړ ډول ورکړی دی ، چې که له خاوند سره يې اړيکې خرابې شي او په هېڅ صورت له هغې سره اوسېدل نه غواړي ، نو ځان دې جدا کړي او دا مال بېرته ورکول خاوند ته هم د همدې لپاره شرط شول چې ښځه له خپل دې حق ځينې ناوړه استفاده ونکړي ، او که خاوند طلاق ورکړي نو له ښځې ځينې هېڅ غوښتلای نه شي .

اسلام چې د جدايئ کوم حق نارينه ته ورکړی هغه يې ښځې ته هم ورکړی دی ، خو د دې لپاره چې دواړه له خپل دې حق څخه ناوړه استفاده ونکړي نو په دواړو يې يو څه شرطونه کېښودل چې که خاوند ښځې ته طلاق ورکوي خپل مال غوښتلای نشي ، د متعې په نامه به يو څه ورکوي او په عدت کې به نفقه ورکوي او که ښځه ځان له مېړه څخه جدا کوي نو د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مال به بېرته ورکوي چې دښځې دې حق ته په اسلام کې په فقهي اصطلاح د ((خلعی)) حق وايي نو دا شبهه بالکل بې ځايه ده چې په اسلام کې ښځو ته له مېړونو څخه د جدايئ د غوښتنې حق نشته دی .

ه : شبهه د فتنې په لفظ کې

يوبل حديث چې اکثره خلک پرې د ښځو پر ضد استدلال کوي خو په مفهوم يې نه پوهېږي هغه دا چې بخاري روايت کړی دی : ((ما ترکت بعدی فتنة هی اضر علی الرجال من النساء .))
يعنې : ((ما له ځان څخه وروسته سړيو ته له ښځو څخه ضررناکه فتنه نده پريښې))
دوی ګومان کوي چې دلته له فتنې څخه غرض شر او مصيبت دی چې انسان پرې ازمويل کېږي لکه څنګه چې په نيستمنۍ، ناروغۍ ، ناداريۍ ، ولږې او وېرې باندې ازموېل کېږي ، رښتيا خبره دا ده لکه څرنګه چې د ((فتاوی المراه المسلمه)) مصنف ليکي دلته له فتنې څخه غرض دا ندی چې ګوندې دوی شر ؛ مصيبت يا غمونه دي چې نارينه پرې ازمويل کېږي بلکه ډېر وخت انسان د نعمتونو په ورکړې سره هم ازمويل کېږي او د شر او مصيبت په انډول په نعمت او پراخۍ سره د انسان د ازمويلو پله ډېره درنه ده لکه شتمني ، اولاد او ښه ژوند الله ج فرمايي : ((ونبلوکم بالشر و الخير فتنه))[۸۱]

---

(۸۱)الانبيا : ۳۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې: ((او ازمایو موږ تاسې پرشر، (بدی) او پر خیر (نیکی) سره په ازموینه.))

الله ج ډېر ځله د انسان د ازمویلو لپاره نعمتونه او په ځانګړې ډول مال او اولاد چې د دنیا ستر نعمتونه او ښکلا بلل کېږي یادوي فرمایي: ((انما اموالکم و اولاد کم فتنه))[82]

یعنې: ((بېشکه همدا خبره ده چې مالونه ستاسې او اولاد ستاسې یوه فتنه او ازموېښت دی.))

((واعلموا انما اموالکم و اولادکم فتنه))[83]

یعنې: ((او پوه شئ تاسې چې بېشکه مالونه ستاسې او اولادونه ستاسې ازموینه ده))

او ازموېښت پرې داسې کېږي چې د الله ج پر وړاندې له مسئوولیتونو څخه انسان غافله کوي او بې ځایه یې بوختوي په دې اړه الله ج فرمایي:

((یاایها الذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر الله ومن یفعل ذالک فاولئک هم الخاسرون))[84]

یعنې: ((ای مؤمنانو غافل دې نه کړي تاسې مالونه ستاسې او نه اولاد ستاسې له یاده د خدای ج څخه او هغه څوک چې وکړي دا کار نو همدغه کسان زیانکاران دي.))

لکه څرنګه چې انسان په مال او اولاد باندې ازمویل کېږي همدا راز په ښځې باندې هم ازمویل کېږي ځکه دا هم نعمت دی لکه څرنګه چې الله ج

(۸۲) التغابن: ۱۵.

(۸۳) الانفال: ۲۸.

(۸۴) المنافقون: ۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان وپروي چې مال او اولاد يې د ازمويلو لپاره ورکړی دی همدا راز رسول الله ص هم فرمايي چې خبردار په دنيا کې له هغو نعمتونو څخه چې انسان پرې ازمويل کېږي او فتنه ګڼل کېږي يوه هم ښځه ده ځکه ډېر وخت ځينې ښځې خپل مېړونه له الهي اطاعت څخه منع کوي لکه په جهاد او غزواتو کې له ګډون څخه ، د خدای ج په لاره کې د مال له لګولو څخه ، فردي ګټې ته پرې په ټولنيزو ګټو ترجيح ورکوي د مينې محبت ، حسن او ښکلا ، ناز او کرشمو تر اغيز لاندې يې راځي همدا لامل دی چې الله ج په ډېر صراحت سره خپلو بندګانو ته فرمايي ((ان من ازواجکم و اولادکم عدوالکم فاحذروهم))[٨٥]

يعنې : ((بيشکه ځينې له ښځو ستاسو او له زامنو ستاسو دښمنان دي تاسې نو ځان وساتئ له دوی څخه))

اوپر ښځو د نارينه غټ ازمېښت شهواني اړخ دی کله چې ښځه د شهوت تحريکوونکې شي ، په بدن کې جوش او انقلاب راولي ، جاذبيت او کشش پيدا کړي د نارينه وو په زړونو کې د جنسي غريزې اور ژبغړانده کړي نو ايا له دې ستر ابتلا او ازمېښت به بل وي ؟ او همدا ازمېښت دی چې تر شاه يې ډېر مفاسد اومصالح پټ دي ، د ټولنې برخليک د همدې ازمېښت ترشا دی .

پرښځو د انسان ازمويل دي لکه الله ج چې انسان ته د پراخې ، خوشحالۍ او نورو نعمتونو په وخت کې اخطار او خبرداری ورکوي رسول الله ص فرمايي : ((په خدای سوګند چې زه پر تاسو له نېستۍ څخه نه وېرېږم ، په

---

(٨٥)التغابن : ١۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې به دنیا داسې پراخه شي لکه له تاسې وړاندې چې نورو ته پراخه شوې وه چې هغوی یې هم په لاس ته راوړلو کې یو له بل سره مسابقه پیل کړه (یو له بل نه مخکې کېدل) بیا به تاسو هم داسې هلاک کړي لکه هغوی یې چې هلاک کړل .))[۸۶]

د دې حدیث معنی دانده چې ګوندې رسول الله ص خپل امت ته فقر او نېستي خوښوي او پراخې ناخوښه بولي رسول الله ص له فقر څخه امان غوښتی دی ،ان له کفر سره یې پیوست کړیدي .

دلته مطلب دا دی چې رسول الله ص خپل امت ته زیګنال ورکوي چې هوښیار او با خبره اوسئ ترڅو د دنیا په مینه کې الله ج هېر نه کړي دلته په دې حدیث کې هم مسلمانانو ته خبر داری دی چې رسول الله ص د خپل امت نارینه ووته فرمایي چې الله ج تاسو د ښځو په څېر په غو نعمتونو چې هر نارینه ورته طبعي تمایل لري ازموي نو خبردار چې حرام کارته لاس وانه چوئ ، یا مو دخپلو ښځو مینه له شرعي مسئوولیتونو څخه غافل نکړي د دې معنی دا نده چې ګویا ښځې غم یا مصیبت دی .

(۸۶)متفق علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوق

الف : اقتصادي حقوق

اسلام چې څومره حقوق په دې اړوند نارینه وو ته ورکړي دي په هماغه پیمانه یې ښځو ته هم ورکړي دي په کوم ځای کې چې نارینه ته د کار اجازه ورکړل شوې ده ښځو ته هم شوې ده ، او یوه دروازه یې هم پرې نه ده تړلې د ژوند یو باب هم داسې نه شته چې هلته د نارینه لپاره د کار او تجارت (سوداګري) اجازه وي او پر ښځو تړلې وي ښځه په خپل ټول مال کې د تصرف (لاسوهنې) پوره حق لري ، هغه سوداګري کولی شي له بخښنې ، اجارې او صدقې څخه یې هېڅوک ایسارولې نشي ، نه خاوند د هغې واکدار دی او نه پلار او نور ترڅو چې د هغې تصرفات شرعي بڼه ولري او کله چې تصرفات شرعي بڼه ونه لري نو بیا خو د نارینه مخه هم نیول کېږي د دې ډېری بېلګې د اسلام په تاریخ کې شته دي چې په صدر د اسلام کې به ښځو سوداګري کوله، په اسلام کې تصور داسې دی چې هر چاته د خپل زحمت په اندازه برخه ورکول کېږي الله ج فرمایي : [للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن .][87]

یعنې : ((سړیو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه او ښځو ته برخه ده له خپلې ګټې څخه .))

ښځې ته که د میراث ، مهر ، سوداګرئ یا کومې بلې لارې څخه څه په لاس ورځي نو چې څه وغواړي هغه پرې کولای چې له خپل خاوند ، پلار او

---

(۸۷) النساء ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورور څخه پرته بل چاته یې ورکړي ، اسلام چې په دې اړوند څومره حقوق ښځو ته ورکړي په بل یو مذهب کې هم ندي ورکول شوي هغه که هر څومره شتمني ولري خو بیا هم نفقه یې پر خاوند فرض ده همدا راز ښځه کولی شي چې د خپل شتمنۍ لپاره یو پردی سړی وکیل و ټاکي او هېڅوک پرې د اعتراض حق نه لري .

ب:سیاسي حقوق

پېژندنه او نظریې

الف : پېژندنه

یعنې هغه حقوق چې په غوښتنه یې خلک د دولت په اداراتو کې ګډون کوي ، په ټولپوښتنه ((ریفرنډم)) او انتخاباتو کې ځان ته د ګډون او د پارلمان د غړیتوب او د جمهوري ریاست لپاره د ځان د کاندید حق حاصلوي .

ب : نظریې

دښځو د سیاسي حقوقو په هکله فقهاء ، بیلابېلې نظریې لري له افراط او تفریط څخه ډک غبرګونونه ښودل کېږي ، او د دې وخت له تر ټولو جنجالي مسئلو څخه بللی شي ، چې موږ به د هرې ډلې نظر او دلایل له بلې ډلې سره د مناقشې په توګه و څېړو تر څو پیاوړی نظر پخپله روښانه شي .

۱ : د ډېرو پخوانیو او ځینو معاصرو علماوو نظر ښځه له دې حق څخه بې برخې کول دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه سياسي حقوق لري ، خو ولايت عظمی (صدارت او جمهوري رياست) ته ځان نه شي كانديدولای .

۳ : ځينې پخواني او ډېر معاصر علماء وايي چې ښځه ټول سياسي حقوق لري ، اسلام نه د دولت له رياست څخه منع كړې ده او نه په حكومت كې له كار څخه په پخوانيو فقهاء و كې لكه : امام ماوردي په الاحكام السطانيه او ابن خلدون په المقدمه كې د خلافت شرطونه ياد كړي دي ، خو نارينه توب يې نه دی ياد كړی ، همدا رنګه دكتور احمد شلبی په السياسة فی الفكرالاسلامي كې نارينه توب د خلافت لپاره نه دی شرط كړی .

ـ دكتور قطب محمد قطب طبيله په الوسيط في النظم الاسلاميه .

ـ او مولانا ګوهر الرحمن په اسلامي سياست كې وايي چې ښځه په ټولو دولتي اداراتو كې ګډون كولی شي ، خو د دولت د رياست حق نه لري ، سيد ابوالاعلی مودودي (رح) وايي سياسي حقوق د هر عاقل ، بالغ سړي او ښځې ثابت حق دی .

د لومړي نظر د خاوندانو دلايل له قران څخه

۱ ـ [الرجال قوامون على النساء بمافضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من اموالهم] (۸۸)

يعنې : ((سړي مقرر دي پر ښځو په دې وجه چې غوره والی وركړی دی الله ج ځينو ته پر ځينو په سبب د دې چې خرڅ كوي خپل مالونه .))

(۸۸) النساء : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی وایي چې الله ج قیمومیت په نارینه و پورې خاص کړ ، او د استازو غونډه (پارلمان) په ټول دولت واکمن او قیمومیت لري ، ځکه چې هغوی عملاً په هېواد کې ټولې سیاسي چارې پر مخ بیایي .

ځواب : دا ایت په یوه ځانګړې واقعه کې نازل شوی دی ، چې تر کورني ژوند او هماغې خاصې پېښې پورې اړه لري .

د پورتني ځواب رد : په اصول الفقه کې قاعده دا ده چې : [ان العبرة بعموم اللفظ] . یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی او د سبب او واقعې خاصوالي ته هېڅ اعتبار نشته دی .

ځواب : د دې قاعدې په منلو سربېره مګر بیاهم د نرقیمومیت (واکمني) پرښځه په کورنیو چارو کې دی او د سیاسي مسایلو سره هېڅ اړه نه لري ، په دې خبره دلیل د دې ایت وړاندې او وروسته برخه ده او که د نارینه قیمومیت هر چېرې او په هره برخه کې هم ومنل شي نو له سیاسي حقوقو څخه د بې برخې کولو فکتور په کې څه شی دی ؟ او له کومې برخې یې ښکاري . ؟

۲ _ [ولهن مثل الذي علیهن بالمعروف وللرجال علیهن درجة][۸۹].

یعنې : ((او شته دی ښځو لره حقوق په شان د هغو حقوقو چې پر دوی دي په ښه وجه سره او شته دی نارینه و لره غوره والی پر دې ښځو))

دا ایت ثرګندوي چې نارینه پر ښځو غوره والی لري چې هغه قیمومیت دی او دا یوازې په کورني ژوند پورې اړوند نه دی ، ځکه د دولت

---

(۸۹) البقرة : ۲۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکمني د کور له واکمنۍ څیني ډېره مهمه ده او الله ج هم دا قیمومیت او واکداري په کور پورې خاص نه کړله .
ځواب : که دلږو خت لپاره پر ښځه د نر د درجې لوړتیا او له درجې څخه د قیمومیت مانا ومنو مګر بیا هم وینو ، چې دا ایت د هغو ایتونو په منځ کې راغلی دی چې په نکاح او طلاق پورې اړوند مسایل په کې څېړل شوي دي دا هم د تېر ایت په څېر په کور کې د سړي په ریاست پورې خاص دی ، ځکه چې نارینه مسؤولیتونه او کورنۍ ستونزې مني او بل دا چې د یوې کورنۍ بې سرپرسته پرېښودل حکمتاً هم ښه نه دی ، نو حتمي ده چې نارینه به یې مشر وي .
۳ ـ [ولاتتمنوا مافضل الله به بعضکم علی بعض للرجال نصیب مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن] (۹۰) .
یعنې : ((او ارمان مه کوئ ، تاسې د هغه شي چې غوره کړی دی الله ج په هغه شي سره څینې له تاسې په څینو نورو ، شته نارینه وولره برخه مقرره په سبب د هغې عمل چې کړی وي دوی))
دا ایت دلیل دی چې سړی پر ښځه غوره دی نو په دې خاطر هغه په ټولو کارونو کې واکمن دی .
ځواب دا ایت په کورنۍ پورې ځانګړی دی ، او په مطلقه توګه د نارینه وو دفضیلت دلیل کېدلای هم نه شي ، دا د وروستني ایت په شاهدۍ سره په میراث پورې خاص دی او مونږ دلته سیاسي حقوق څېړو .
۴ ـ [وقرن فی بیوتکن ولاتبرجن تبرج الجاهلیة الاولي] (۹۱)

(۹۰) النساء : ۳۲ .
(۹۱) الاحزاب : ۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او قرار ونیسئ په خپلو کور کې او مه ښکاروئ ، ښکلا خپله (پردوته) په څېرد ښکاره کولو د ښکلا د جاهلیت وړومبني))
۵ _ [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلوهن من وراء حجاب][۹۲]
یعنې : ((او کله چې غواړې له دغو (سپېڅلو بیبیانو څخه) د کار کوم شی پس غواړې یې له پردې څخه د باندې .))

د استدلال وجه :

خدای ج ښځې ته په کور کې پر اوسېدلو امر وکړ او بې ضرورته له وتلو څخه یې منع کړله او په پردې ورته امر وشو ، له سړیو سره له اختلاط څخه منع شوله نو لازمه ده چې د سیاسي ژوند څخه هم ګوښه و اوسي او دا د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص نه دي که داسې وای نو بیا به د نورو مسلمانانو ښځې په ډول او سینګار سره بهر ته وتلې او نه دا خبره صحیح ده چې د رسول الله ص بیبیانې د دې کار (د سیاست له ډګر) څخه عاجزې وې .
ځواب : د لومړي ایت وروسته او وړاندې برخې ته په کتلو سره معلومېږي چې دا حکم د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی : لکه :
[یانساء النبي لستن کاحد من النساء ان اتقیتن فلا تخضعن بالقول فیطمع الذي فی قلبه مرض وقلن قولا معروفا وقرن فی بیوتکن ..][۹۳]

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

(۹۲)الاحزاب ۵۳
(۹۳)الاحزاب : ۳۲_۳۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((اى ښځو د نبي ص نه ياست تاسو په څېر دبل ټولګي د محمدي امت د ښځو نو كه چېرې پرهېزګاري كوله تاسې پس مه كوئ نرمي په ويلو كې چې په طمع كې به پرېوځي هغه څوك چې په زړه كې يې رنځ وي او وايئ تاسې خبره ښه (زيبړه) او قرار ونيسئ په خپلو كورونو كې ....))

نو دلته الله ج سپېڅلو بيبيانو ته خطاب كوي چې تاسو د نورو سره توپير لرئ ځكه چې تاسې د رسول الله ص بيبياني يې ، تاسو له نورو ښځو څخه غوره او شريفې ياستئ تاسو ته الله ج د خېرل الخلائق ص د ملګرتيا نېكمرغي در په برخه كړله نو ډېر احتياط كوئ او د ځان په هكله د نورو په څېر فكر مه كوئ .

لكه څنګه چې د پردې ايت د رسول الله ص په بيبيانو پورې خاص دى.[٩٤]

[و اذا ساء لتمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب][٩٥]

يعنې : ((او كله چې تاسې غواړئ له دغو بيبيانو څخه كوم د كار ځيز پس غواړئ يې د پردې تر شاه))

لكه څنګه چې د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د نورو خلكو سره د نكاح حرمت هم په همدې بيبيانو پورې خاص و او لكه څنګه چې په ګناه كولو ورته دوه برابره عذاب وركول په همدوى پورې خاص دي .

دكتور عبدالحميد متولي د سيد مودودي د دې وينا په ځواب كې چې ((درسول بيبياني دكومې كمزورئ له كبله په كور كې پركښيناستلو ماموري شوې او نورو ښځو ته بهر ته د وتلو اجازه وشوه)) وايي دا خويو نيك اقدام د قدر او احترام وړ عمل دى چې د هغوى عزت او وقار پرې

---

(٩٤)((الشورى واثر هافى الديمقراطيه \ دكتور عبدالحميد اسماعيل الانصاري .))

(٩٥)الاحزاب : ٥٣ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندي او امتياز ورته حاصلېږي نو دا عجز نه ،بلکې امتياز او درناوی دی ځکه هغوی ته په ارام ،باوقاره مطمئن او له ستونزو څخه خالي ژوند تېرولو امر وشو او دا نه څه عېب دی او نه د هغوی په قدرت ، عزت او درناوي کې څه کمښت، بلکې دا يو ځانګړی امتياز دی[۹۶].

دکتور فواد عبدالمنعم وايي : يو له هغه دلايلو څخه چې د حجاب په نه عاموالي دلالت کوي د غض بصر ايتونه دي د خدای ج له طرفه ښځې او نارينه وو ته پرنظر ښکته اچولو امر پر دې دلالت کوي چې په هغه وخت کې د مخ لوڅوالی روان (جاري) ، مباح او مروج و او يوله دې دلايلو څخه د فضل ابن عباس حديث دی[۹۷].

په همدې کتاب کې د (مخ او مړوند) سرليک وګورئ

رسول الله ص د فضل مخ بلو پلو ته واړاوه او پر هغې ښځې يې د مخ لوڅوالي او لنډ کارئ هېڅ پړه وانه چوله او لکه څنګه چې حجاب په لمانځه او حج کې نشته دی[۹۸].

حضرت ابوبکر صديق (رض) له عکرمه بن ابي جهل (رض) سره د رسول الله ص دوينځې په نکاح سخته غصه وکړه او غوښتل يې چې رجم يې کړي مګر حضرت عمر (رض) ورته وويل: ((نه خو داد امهات المومنين (رض) له ډلې څخه ده، نه ورسره رسول الله (ص) يو ځای شوی دی او نه ورته په حجاب امر شوی دی .))[۹۹]

---

(۹۶)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحميد متولي .

(۹۷)(بخاري او ترمذي)

(۹۸)الشوری واثرها فی الديمقراطيه \ دکتور عبدالحميد اسماعيل .

(۹۹)الطبقات الکبري لابن سعد ، تاريخ لامم ولملوک ابن جرير طبري جلد ۳ مخ ۲۲۱ .

www.meltahrik.com 0774001116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحجاب احکام په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي او په نهم هجري کال کې د حنین په غزوه کې ښځو ګډون کړی دی ، نو دا خبره به څوک ومني چې ښځه دې په جهاد کې عملي ونډه هم واخلي او پرده دې هم وساتي داخو نشي کولای چې په پټه وجنګیږي نو جوتیږي چې د حجاب احکام په امهات المومنین (رض) پورې خاص دي او حتی د رسول الله (ص) بیبیانې خو هم دې ایت له وتلو څخه مطلق منع کړې نه وې ، که داسې وای نو رسول الله (ص) به د دی ایت له نزول څخه وروسته ولې حج او عمرې ته بېولې او نه به یې غزواتو او دمور او پلار ملاقات ته پرېښودلې . نو اسلام ښځې ته اجازه کوي چې کار وکړي، تړون وکړي ژمنې او معاملې وکړي ، په رسمي چارو کې ګډون وکړي کله چې اسلامي اداب مراعاتوي (۱۰۰).

له احادیثو څخه :

۱ : ځینې وایي چې رسول الله (ص) ښځو ته ناقصات العقل والدین ویلې دي. د دې ځواب مخکې ورکړل شوی دی ، وګورئ (شبهه د ښځو په شهادت کې) سرلیک

۲_د ځینو روایاتو نسبت رسول الله (ص) ته شوی دی لکه : (شاورو هن وخالفوهن)

(۱۰۰) مبادي نظام الحکم \ دکتور الحمیدي متولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((مشوره وکړئ له ښځو سره او مخالفت يې وکوئ)) مولانا ګوهر الرحمن ليکي چې دا روايت ملا علي قاري په مرقاة کې دقد ورد په الفاظو را نقل کړی دی او راوي يې معلوم نه دی او موضوعات کبير کې ورته بې اصله ،باطل او ضعيف ويلې دی [۱۰۱].

قرضاوي وايي : دا موضوعي دي چې علمي ارزښت هم نلري .

ـ شيخ ناصر الدين الباني وايي : دا روايت هېڅ اصل نه لري .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي : د مجمع البحار خاوند په خپل کتاب تذکرة الموضوعات کې ليکلي چې ماته مرفوع نه ښکاري .

۳ : (هلکت الرجال حين اطاعت النساء) [۱۰۲]

دا حديث وايي ((هلاک شول سړي کله چې د ښځې مننه وکړي .)) د دې حديث په هکله دکتور عبدالحميد اسماعيل د مختلفو محدثينو ويناوې رانقل کړې دي لکه شيخ الباني وايي : دا ضعيف دی سره له دې چې حاکم او ذهبي صحيح ګڼلې دی . ابن معين وايي چې دا هېڅ ده .

: ابن عدي وايي چې دا حديث د ضعيفو له جملې څخه دی او معنا يې دام سلمه (رض) له حديث سره ټکر لري .

۴ : (طاعة النساء ندامه) يعنې د ښځوخبر منل پښېماني ده .

د تحفه الاحوذي خاوند وايي چې ضعيف دی .

: الباني وايي چې موضوعي دی .

: صنعاني وايي چې ((د دې روايت نسبت عايشې ته شوی دی مګر موضوعي دی)) [۱۰۳]

---

(۱۰۱) اسلامي سياست ۱ مولانا ګوهر الرحمن .

(۱۰۲) المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

: سخاوي او سیوطي ورته ضعیف ویلی دی .
: ابن قیم جوزي وایي چې ، دا صحیح حدیث نه دی .
۵ : حضرت عمر (رض) ته د یو روایت نسبت شوی دی چې (خالفوا النساء فان فی خلافهن البرکة) یعنې : ((د ښځو مخالفت کوئ ځکه چې د دوی په مخالفت کې برکت دی))
: الباني وایي چې دا ضعیف دی .
۶ : حضرت انس (رض) ته د یو روایت نسبت شوی دی چې رسول الله ص فرمایلي دي : (لایفعلن احدکم امرا حتی یستشیر فان لم یجد من یستشیر فلیستشیر امراه ثم یخالفها فان فی خلافها برکه .)
یعنې : ((نه دې کوي یو له تاسو څخه کوم کار ترڅو چې مشوره وکړي نو که څوک یې پیدا نکړي چې مشوره ورسره وکړي نوله ښځې سره دې مشوره وکړي اوبیا دې د هغې مخالفت وکړي ځکه چې د هغې په مخالفت کې برکت دی .))
د تحفة الاحوذي خاوند وایي چې : د دې حدیث په سند کې عیسی دی او هغه ډېر ضعیف دی همداراز منقطع هم دی[۱۰۴].
: مولانا ګوهر الرحمن د تنزیه الشریعه په حواله لیکي : دا حدیث ابن لال د حضرت انس (رض) په حواله روایت کړی دی خو په سند کې یې عیسی ابن ابراهیم الهاشمي دی او دی په دروغ ویلو متهم دی[۱۰۵].

---

(۱۰۳)الشوری واثرها فی الدیمقراطیه \ عبدالحمید اسماعیل .
(۱۰۴)الشوری واثرها فی الدیمقراطیه \ عبدالحمید اسماعیل .
(۱۰۵)اسلامي سیاست \ مولانا ګوهر الرحمن .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷_: لـه رسـول الله ص څخـه روایـت دی چـې (اذا کـان امـرائکم شـرار کـم و اغنیائکم بخلائکم و امرکم الی نساء کم فبطن الارض خیر من ظهر ها)
یعنې : ((کلـه چې وي امـران ستاسـو ، ستاسـو لـه ټولـو څخـه بـد خلـک او شتمن موبخیلان شي او کارونه مودښځو پـه لاس شي نـو دځمکې ګېډه غوره ده د ځمکې له شاه څخه))
دا ستدلال وجه
ښځو ته سیاسي حقوق ورکول د دی سبب ګرځي چې د ټولنې واکمني ښځو ته وسپارل شي .
ځواب : دا حدیث لکه څنګه چې ترمذي وایي غریب دی او که صحیح هم شي ښځو ته سیاسي حقوق ورکول دا معنا نه لري چې د ټولنې ټولې چارې په عمومي ډول ښځو ته وسپارل شي او نارینه دې کرار ناست وي .
: استاد عبدالمتعال صعیدي د دې خبرې په ځواب کې وایي : زموږ چارې به هغه وخت په ټوله معنا دښځو پـه لاس کې شي چې کله وضع بدلـه شي نارینـه دښـځو پـه کـار (پخولو ،ګنډلو ، وینځلو) او ښـځې د نارینـه وو پـه چارو اخته شي او که چېرې د نارینه وو تر څنګ ښځې هم پـه ځینو کـارونو کې ګډون کوي نو ددې معنـا دا نـده چې واک د ښـځو پـه لاس کې شـو او د حدیث مطلب هم همدا دی چې وضعه په ټوله معنا بدله شي یعنې نارینـه پـر کور کښېني او ښځې حکومت په لاس کې واخلي [۱۰۶].

۸_د ((لن یفلح قوم)) حدیث

[۱۰۶] من این نبداء \ استاد عبدالمتعال صعیدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخاري ، امام احمد په خپل مسند کې او نسايي له ابي بکره څخه روايت کړې دی چې ((لما بلغ رسول الله ص ان اهل فارس تملکوا عليهم بن کسری قال ((لن يفلح قوم ولو امرهم امراة)) دې حديث ته ترمذي غريب ويلی دی : يعنې ((کله چې رسول الله ص ته داخبره ورسېده چې د فارس خلکو پر ځانونو د کسری لور واکمنه کړځولې ده نوهغوی ص وفرمايل ((هرګز به بريالی نشي هغه قوم چې واکمنه يې ښځه وي)) او په دې کې شک نشته دی چې پدې کې زيان دی او له زيان څخه ځان ساتل واجب دي او ټول هغه څه چې دی ضرر ته لمن وهي ځان ساتل ورڅخه واجب دي چې هغه دښځې ولايت دی او د (امرهم) صيغه عامه ده ټولې چوکۍ په کې شاملې دي مګر هغه خاص ولايات چې په اتفاق د علماووښځې ته ثابت دي او دحکم علت ښځې والی دی او دښځې والې مقتضی د علم ، پوهې نشتوالی او له معرفت څخه لېری والې نه ،بلکې د ښځې والې مقتضی دهغې عاطفه او هغه طبعي عوارض دي کوم چې دښځو معنوي ځواک کمزوری کوي او دهغوی برم ته صدمه ور رسوي ، دوهمه ډله داسې ځواب ورکوي : داحديث په امامت عظمي پورې خاص دی ځکه چې :

الف ـ په حديث کې کلمه د (امرهم) راغلې ده چې په امر کې ټول شيان او دټولنې ټولی چارې شاملې دي او دا يوازې په امارت عظمی (لوی رياست) کې کېدلای شي چې ټولې چارې يې په واک کې وي .

رد : په اصولو کې پر عام حکم د کليت په معنی راځي نو دعام حکم په ټولو افرادو او شاملو اجزاو باندې کېږي نو معنا داسې شوه چې هغه قوم به بريالی نه شي چې ښځه په کې وزيره شي ، هغه قوم به کامياب نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ښځه په کې جمهور رئیسه شي ، هغه قوم به بریالی نه شي چې ښځه پکې لومړۍ وزیره شي .

نو مراد ترې ټول دولتي ارګانونه دي یوازې امامت عظمي ندی .

ځواب ـ که چیرې ومنو چې حکم دلته عام دی نو قرینه یې د اصول پوهانو په اتفاق سره د ټولو شاملو افرادو او اجزاوو څخه یوازې امامت عظمی ته اړوي (یعنې غرض یوازې لوی ریاست دی نه ټول ولایات) لکه چې وایي : سړي درنې تیږې پورته کوي نو ښکاره خبره ده چې ټول نارینه خو درنې تیږې نه شي پورته کولای .

ب : دا حدیث په امامت عظمي پورې ځکه خاص دی چې ښځې د نورو ولایاتو اهلیت لري او عامه قاعده د نر او ښځې مساوات دي مګر هغه چې په جوت دلیل سره استثنی شوي وي او دولایت عظمی خاص کول په نارینه وو پورې په حدیث باندې ثابت دي او دښځو منع هم ورڅخه په حدیث ثابته شوې ده او له استثنی څخه استثنی نه شي کیدلای او نه روا ده (چې په ولایت عظمی باندې نور منصبونه قیاس کړو)

ج : علماء په دې کې هم د نظر اختلاف لري چې له (امرهم) څخه غرض جنس دی او که عهد یعنې ایاد حدیث غرض عام دی چې که په هر قوم کې ښځینه واکمنه شي بریالي به نه شي او که څه چې د رسول الله ص په ذهن کې معهود و چې هغه د فارس واقعه ده ، دوهم دا چې ایا ښځې ټول واک په لاس کې واخلي او که کوچني منصبونه هم خو قرینه ثابتوي چې دلته مطلب یا معهود فی الذهن یوازې او یوازې ولایت عظمي ده او وړې او وړې څوکۍ په اتفاق د فقهاو وسره ښځې ته ورکول روا دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو ته د جمهوري ریاست په شمول د ټولو سیاسي حقوقو د ورکوونکیو دلایل :

الف : دا حدیث په یوې خاصې پېښې پورې اړه لري دا ځکه چې دا حدیث له رسول الله ص څخه هغه وخت صادر شو کله یې چې واورېدل چې د فارس پر خلکو د کسری لور حکومت کوي داځکه چې په هغوی کې داسې نارینه نه وپاتې چې حکومت یې کړی وای ، ولې چې الله تعالی ورته د خپل حبیب ص خبراقبولې کړی وې .

هغه داسې چې کله چې رسول الله ص کسری ته لیک ورولېږه نو هغه دا لیک څیري کړ نو هغوی ص ورته خبرا وکړلې چې خدای ج دې د هغه پاچاهي هم همداسې ټوټې کړي نو الله ج ورته دا خبری قبولې کړلې او یو د بل په وژلو یې پیل وکړ نو هلته داسې نارینه نه وپاتې چې حکومت یې کړی وای ، او ښځې دحکومت واګی په لاس کې واخېستا او طبعي ده چې هر قوم دې حالت ته ورسېږي هغه به ناکام او پاتې وي نو دا حکم په دې واقعی پورې اړوند دی په اصول الفقه کې دامسئله اختلافي ده ، امام غزالي وایي چې : د خاص سبب لپاره د عام وارد بدل هغه له عمومیت څخه نه غورځوي [۱۰۷].

او دلته کېدلې شي چې تکیه قرینې ته وشي ځکه چې رسول الله ص د یوخاص قوم له کیفیت او څرنګوالي څخه خبر شو او د هغوی حالاتو ته په کتنه او مطالعې سره یې داسې حکم صادرکړ نو دا په همدی پېښې پورې

---

(۱۰۷)المستصفی امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاص دی ځکه چې زموږ په عصر کې او زموږ د سترګو پر وړاندې په ډېرو هېوادونو کې ښځو حکومت کړې دی خو په خپلو چارو کې بریالۍ شوې دي .

ب : دا حدیث که څه هم بخاري روایت کړی دی خو له احادو څخه دی او د احاد حکم ظني وي شیخ محمد عبده به احاد احادیث له سره نه منل(۱۰۸).

امام ابوحنیفه (رح) به په مشهورو احادیثو عمل کاوه او په احادو نه .

استاد عبدالمتعال صعیدي وایي : دا حدیث قطعي (پرېکنده) دلیل نه دی چې عمل پرې حتمي شي او قطعي عمل پرې وشي ، لکه وجوب د لمانځه ، روژه ، زکات او دا یو ظني حدیث دی او د ظني مخالفت پر نورو دلایلو روا دی(۱۰۹).

ځواب : منو چې دا حدیث د احادو له جملې څخه دی او ظني دی خو له خوارجو معتزله و پرته ټول جمهور علماء پرې عمل کوي ځکه چې قوي ګومان د عملي چارو لپاره بس دی ، ډېر شرعي احکام له احاد حدیث څخه اخېستل شوي دي .

دا خبره چې امام ابو حنیفه (رح) په احاد حدیث عمل نه کاوه سیې نده ، اکثره حنفیان ، شوافع ، حنابله او مالکیان په احاد حدیث عمل واجب ګڼي ، سره له دې چې احاد حدیث ظني وي .

رد : که چېرې ومنو چې په احاد حدیث عمل او پر پیاوړي ګومان اکتفاء (بس والې) سیې ده خو بیا هم دا په مدني حقوقو او جنایي قوانینو کې

(۱۰۸)الشوری واثر ها فی الدیمقراطیه\ دکتور عبدالحمید اسماعیل .
اسماعیل
(۱۰۹)من این نبداء \ استاد المتعال صعیدي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، په سياسي چارو کې نه ځکه چې دا ډېره مهمه او خطرناکه موضوع ده نو پکار دي چې په ظني حديث عمل ونشي ترڅو چې مشهور او متواتر نه وي ، کله چې علماء دا شرط ګڼي چې په مصلحت مرسله کې بايد مصلحت حقيقي او يقيني وي نو دلته خو په اعلى ډول سره بايد دليل ظني نه وي ځکه چې دا مستقلې چارې دي ، او قران يې دومره څېړنه نده کړې ، او بل دا چې دا ستر خطر دی چې يو احاد او ظني حديث په سياسي قانون کې په کار واچول شي او غتې غتې سياسي مسئلې ترې راو وېستل شي .

ځواب : قاضي د ګواهانو په ګواهۍ فيصله کوي له دې ګواهۍ نه خو يقين نه ثابتيږي مګر د ګومان پياوړتيا .

رد : دا قياس صحيح ځکه نه دی چې دلته خبره دهغو حديثو ده چې قانون او قضا شمېرل کېږي او له دې سره سره بيا هم قاضي د يوتن پر ګواهۍ اکتفاء نه کوي دوه ګواهان او کله ناکله څلور ګواهان رابولي او سياسي احکام له مدني او جنايي احکامو څخه په خطر کې کم نه دي نو پکار دي چې له ډېر احتياط څخه کار واخستل شي .

لنډه دا چې په سياسي مسائلو کې به په مشهورو او متواترو احاديثو عمل کووا او احاد حديث به هغه وخت منو چې مسئله مستقله (ازاده او ځانګړې) نه وي مثلاً : د احاد حديث په واسطه مجمل تفصيل شي په مقيد ، مطلق ، خاص او عام کې يې منو او په مستقله مسئلو کې چې په قران کې نه وي بيان شوی نو عمل پرې نه کوو ، مګر کله چې په مشهورو او متواتروا احاديثو ثبوت شي .

او که چېرې په احاد حديث عمل ضرور و ګڼو نوبيا هم حديث په دوه ډوله دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ ـ هغه چې حکم يې د هر وخت او هر ځای لپاره شريعت وي لکه چې له رسول الله ص څخه څه د رسول الله ص او مبلغ په حيث صادر شوي وي او مقصد ترينه عام شريعت وي ، او قرائين (نښې نښانې) په دې دلالت وکړي لکه حلالول او حرامول ، امر او نهي نو دا عام شريعت او عمل پرې واجب دی .

۲ ـ هغه احکام چې ديوې ځانګړې مودې او ځانګړي ځای لپاره وي نو دا عام شريعت نه دی لکه د لښکرو لېږل ، د قاضيانو مقررول ، د تړونونو لاسليک ، دمالي چارو تدبير او .... ځکه چې دا احکام له رسول الله ص نه دامام او جمهور رئيس په صفت صادر شوي دي ، نو دا شريعت نه ګڼل کېږي او سياسي چارې هم له همدې ډول څخه دي .

همدارنګه څه چې له رسول الله ص څخه د قاضي په توګه صادر شوي وي اوغوڅه قرينه دلالت وکړي چې په دې کې د يوې خاصې ټولنې د مصلحت مراعات شوی دی ، داهم شريعت نه دی يعنې د يوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل او دهغې مراعاتول شريعت نه ګڼل کېږي او ښکاره خبره ده چې سياسي شريعت (د شريعت دې ځانګه) کې د قانون د جوړښت په وخت کې چې د ټولنې مصلحت په څه کې وي هماغه مراعاتوي نو همدا لامل دی چې هرځای او هر وخت کې وينو چې هر قانون د ټولنې او وخت سره توپير لري او د ټولنې او وخت له بدلېدو سره بدلېږي .

لنډه دا چې په دې حديث کې هم ديوې خاصې ټولنې مصلحت ته کتل شوي دي او په يوې خاصې ټولنې پورې اړه لري ځکه چې :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ : دا حدیث له رسول الله ص څخه د وخت د امام او جمهور رئیس په توګه صادر شوی دی او د رسول الله ص او مبلغ په توګه ورڅخه نه دی صادر شوی نو عام شریعت نه دی او نه پرې عمل واجب دی .

۲ : په دې کې د یوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول شوي دي چې د حکم د صادرولو په وخت کې دغه مصلحتونه د هغې ټولنې غوښتنه وه او قرینه دا ده چې دا حدیث له سیاسي چارو سره اړه لري او په سیاسي چارو کې د یوې خاصې ټولنې مصالح مراعاتېږي نو ځکه د هر وخت او هر ځای سره بدلېږي[۱۱۰] .

دکتور صلاح الدین د بوس د دکتور عبدالحمید متولي ځواب داسې ورکوي : حدیث په هر حال دلیل دی که په سیاسي احکامو کې وي او که په جنایي کې که ظني وي او که قطعي ځکه چې : فقهاء وایي : ((العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب))

یعنې : ((اعتبار د لفظ عاموالي ته دی نه د سبب خاصوالي ته ، یعنې کتنه باید د لفظ عاموالي ته وشي نه هغه خاص سبب او واقعې ته چې په هغه کې صادر شوي دي .))

۲ : دا چې په سیاسي احکامو کې د خاصې ټولنې مصالح مراعات شوي دي ، دا په دې غوڅه قرینه کېدلای نشي ، چې دا حدیث دې له خپل مفهوم څخه وغورځوي ځکه که دا خاصیت په وضعي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې مراعات شي نو مراعات به شي مګر په اسلامي

(۱۱۰)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعت کې نشته دی ، په اسلامي شریعت کې له نصوصو څخه د احکامو د وېستلو ځانته لارې دي .

۳ : که په سیاسي چارو کې د ټولنې مصالح تر نظر لاندې نیول کېږي نو پکار دي چې په جنایي ، مدني او ..... احکامو کې هم مراعات شي او که داسې وشي نو حدیث له پامه غورځول کېږي[۱۱۱] .

رد : دکتور عبدالحمید متولي وایي چې : زه نه وایم چې په حدیث دې عمل نه کېږي زه وایم چې هغه حدیث دلیل او حجت کېدلای نشي چې احاد وي او مستقله مسئله ثبېږي چې په قران یا متواترو او مشهورو احادیثو ثابته نه وي لکه سیاسي مسائل ، نو هغه یوازې احاد حدیث حجت نه ګڼي خو کله چې راویان دوه شي بیا یې په منلو کې د هغه په نزد هیڅ ممانعت نشته دی .

۲ : د فقهاوو دا قاعده چې ((العبره بعموم اللفظ لابخصوص السبب)) مطلقه نه ده او که دا قاعده هم ومنو نو دا د اصول الفقه قاعده ده او ظني ده نه قطعي او معاصر علماء په اصول الفقه کې د اجتهاد امکان ویني او دوی له امام شاطبي سره موافق نه دي چې د اصول الفقه قاعدې قطعي دي[۱۱۲] .

ځکه په قطعي قاعدې یا نص کې د اختلاف ځای نه وي او دلته ځینې مسائل دي چې اختلاف پکې شته دی لکه مثبت د یو په نظر او منفي د بل په نظر ، او لکه اختلاف په مصلحت مرسله ، استحسان ، شرع من قبلنا ، دا صحابي قول ، استصحاب حتی په قیاس او اجماع کې ، سره له دې چې

---

(۱۱۱) الخلیفه تولیته و عزله \ دکتور صلاح الدین دبوس .

(۱۱۲) الموافقات ابو اسحاق شاطبي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې قاعدې له قران او سنت څخه اخېستل شوې دي لکه چې هم داسې د نظر اختلاف په عام ، خاص ، مطلق ، مقيد ،ناسخ او منسوخ کې هم شته دی نو همداسې اختلاف د احاد حديث په احتجاج کې هم شته دی ځينو يې د قبلولو لپاره شرطونه ټاکلي دي :

۳ : دا وينا چې وضعي سياسي قانون (د انساني ذهن محصول قانون) کې خو به د يوې خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول کېږي مګر دا په اسلام کې نشته ده غلطه ده. فقهاوو دې خبرې ته پام کړی دی چې هغه څه چې له رسول الله ص څخه د امام او جمهور رئيس په توګه صادر شوي وي هغه شريعت نه دی .لکه د لښکرو لېږل ، د قاضيانو مقررول د معاهداتو تړون او .....

۴ : دا چې په سياسي چارو کې د يوې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول کېږي بايد په نورو احکامو کې هم ونيول شي ، موږ دا خبره منو هر کله چې ثابته شي چې په فلانۍ مسئله کې د خاصې ټولنې مصالح تر نظر لاندې نيول شوي و او د هغې په بدلون سره بايد حکم هم بدل شي او سمه قرينه وجود ولري نو څه مانع نشته دی چې هغه هم لنډ مهالې (مؤقتي) وګڼل شي او له عام څخه خاص ته واوړي مثلاً : د اوښ د ورکېدلو حکم ، له مسجد څخه په و رځ کې د ځوانو ښځو ايساربدل ، د زوی لپاره د پلار د ګواهۍ نه منل ، د مېرمنې په حق کې دخاوند د ګواهۍ نه قبلېدل ، نرخنامه ورکول ،د قران په تعليم پيسې اخستل او .....

څه پېژندل کېږي چې دا حکم له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئيس په صفت صادر شوی دی او دا حکم ورڅخه د رسول الله ص او مبلغ په توګه صادر شوی دی ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور یوسف قرضاوي داسې لیکي :
۱ : قراینو او حالاتو ته په کتنه .
۲ : چې د حدیث موضوع مصلحت وي او سیاسي ، یا اقتصادي یا عسکري او یا اداري چارو پورې اړه ولري .
۳ : چې د هغه مخالف نصوص وجود ولري ترڅو وپېژندل شي چې دا امر د یو خاص وخت لپاره و ، اوبس لکه د [من قتل قتیلا ....] حدیث چې د غنیمت د وېش له ایت سره ټکر لري او دمجاهدو په نیت اغېزه کوي او قرینه هم وجود لري چې هغه جهاد ته د مجاهدینو ترغیب او تشویق دی نو داسې احادیث (لنډ مهالي موقتي) دي او لکه امام مالک رح چې وایي : دا په امام پورې اړه لري چې ورکوي يې او که نه [۱۱۳].
شیخ محمد شلتوت وایي چې کېدلای شي چې دا حدیث هم له همدې ډلې څخه وي [۱۱۴].
صلاح الدین دبوس وایي : که په ټولو احکامو کې مصلحت مراعات شي نو سنت له پامه غورځول کېږي .
ـ ځواب : پر دې سنت له منځه نه ځي ، فقهاء وایي چې له رسول الله ص څخه چې د امام یا قاضي په صفت او یا د خپلو تجربو په اساس کوم حکم صادر شوی وي او قرینه پرې نه وي چې دا حکم عام دی نو پر دې ډول سنتو عمل واجب ندی [۱۱۵].

---

(۱۱۳)فقه الزکاة \ دکتور یوسف قرضاوي اودا الاحکام فی تمیز الفتاوي من الاحکام امام قرافي څخه عبدالحمید اسماعیل را نقل کړي دي .
(۱۱۴)الاسلام عقیدة وشریعة \ شیخ محمد شلتوت .
(۱۱۵)فرد او دولت \ دکتور عبدالکریم زیدان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه چې له هغوی ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوي دي پر هغه عمل واجب دی ، بل دا چې سیاست ځان ته ځانګړی طبیعت او له نورو قوانینو سره توپیر لري ګورو چې په قران کې د شرعي احکامو ایتونه د نورو ایتونو په پرتله کم دي له (۲۲۲۲) ایتونو څخه د (۲۰۰) په شاوخوا کې دي او بیا وینو هغه ایتونه چې په سیاست پورې اړه لري ډېر کم دي او بیا په عباداتو او نورو معاملو کې یې تفصیل کړی دی مګر سیاسي چارې یې مجمله پرېښې دي . فقهاء وایي : (القران فصل فیما لایتغیر وجمل فیما یتغیر) یعنې : قران هغه څه چې تغیر نه خوري په تفصیل سره بیان کړي دي او څه چې تغیر خوري هغه یې مجمل پرېښي دي اوباید په یاد ولرو چې زموږ خبره په هغو احادیثو کې ده چې احاد وي او مستقله موضوع خبرې چې نه په قران کې وي او نه په مشهورو او متواترو احادیثو کې.

څه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس یا قاضي په توګه صادر شوي دي هغه عام شریعت ندی لکه چې رسول الله ص فرمایي : ((چا چې په جنګ کې څوک ووژه او ثبوت یې درلود نو دجنګ سامان یې ده همده دی .)) نو دا حدیث عام ندی چې په هر وخت کې د عمل قابل وګرځي(۱۱۶).

امام کاساني وایي چې وژونکي ته دا سامان او شیان ورکول د انعام په ډول د تشویق لپاره دي او امام خوښمن دی چې ورکوي یې او که نه ، او که ور یې نه کړي نو څه ګناه پرې نشته دی(۱۱۷).

(۱۱۶)صحاح الستة مګر نسایي، موطا امام مالک ، مسند احمد او بیهقي .

(۱۱۷)البدائع الصنائع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز په سیاسي احکامو کې ځینې احادیث شته چې ځینې فقهاء وایي ، دا امر له رسول الله ص څخه د امام یا دولت د رئیس په توګه او ځینې وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په صفت صادر شوی دی مثلاً : رسول الله ص فرمایي : ((من احیا ارضا میتة فهی له)) یعنې : ((چا چې اباده کړله شاړه ځمکه نو هغه د همده شوه)) نو امام ابوحنیفه رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د امام او د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی نو د داسې ځمکو په ابادولو کې د امام یا د دولت د رئیس اجازه شرط ده ، خو امام شافعي رح وایي چې دا امر له رسول الله ص څخه د رسول او مبلغ په توګه صادر شوی دی نو د امام اجازې ته د داسې ځمکو په ابادولو کې اړتیا نشته ده .

همدا رنګه حدیث د (لن یفلح قوم) ځینې وایي چې دا عام شریعت دی ځکه چې له رسول الله ص څخه د دولت د رئیس په صفت صادر شوی دی ، تر څو چې دا احتمال په دی حدیث کې موجود وي نو د څېړنې قابل (جوګه) دی .

عبدالوهاب خلاف وایي : هغه څه چې د رسول الله ص له وینا او کارونو څخه شریعت ندي دا دي :

۱ : هغه څه چې ورڅخه د انساني طبیعت په غوښتنه صادر شوي و لکه ناسته ، ولاړه ، خوب ، خوراک ، څکل او ..... ځکه ددې کارونو مصدر د هغوی ص رسالت نه ، بلکې د هغوی ص انسانیت دی خو کله که داسې څه ورڅخه صادر شي او دلیل پری قایم شي چې غرض تری عام شریعت دی نو بیا اقتداء ورپسې واجب ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : هغه څه چې دانساني پوهې په اثرترې صادر شوي وي لکه د هغوی ص د زيرکتيااوتجربو پر اساس، لکه د هغوی ص تجربه په سوداګرئ او کرونده کې ، د لښکرو په تنظيم کې ، جنګي تدبير کې ، د ځينو دواګانو پېژندلو او .... مثلاً ، د بدر په غزا کې رسول الله ص د خپل فکر پر اساس يو ځای مرکز نيسي .خوبيا د خباب بن منذر رض د مشورې پراساس هغه ځای ته تغير ورکوي ، همدارازرسول الله ص وليدل چې د مدينې اوسېدونکې د خرما ونې صافوي رسول الله ص ورته وفرمايل : ((چې مه يې صافوئ)) هغوی همداسې وکړل چې په پای کې يې مېوه له لاسه ورکړله بيا ورته رسول الله ص وفرمايل چې تاسو په خپلو دنيوي چارو کې ډېر ښه پوهېږئ .

۳ : هغه څه چې له رسول الله ص څخه صادر شوي وي خو دليل پرې ثابت دی ، چې دا د هغوی ص پورې خاص و لکه له څلورو څخه له ډېرو ښځو سره نکاح کول ، د خزيمه رض په ګواهئ باندې په يواځې توګه عمل کول(۱۱۸).

نو ښکاره خبره ده چې هر حديث شريعت نه وي شايد دا حديث (لن يفلح قوم) هم د رسول الله ص د تجربو، پوهې ، استعداد زيرکتيا او حالاتو په کتنه له هغوی ص څخه صادر شوي وي چې د همدې وړاند وينې (پېشبيني) سره سم هغه پاچاهي ټوټې ټوټې هم شوه .

---

(۱۱۸)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجماع او تاریخي پېښې

الف :تاریخي پېښې

اوله ډله وایي چې د اسلام له پیل څخه تر اوسه پورې دا لړۍ روانه ده چې حکومتي کارونه او مهم پکې د دولت ریاست او په پارلمان کې غړیتوب شریعت په نارینه وو پورې خاص کړي دي .سره له دې چې په صدر د اسلام کې د سپېڅلو بیبیانو په څېر با کلتوره ، مهذبې مثقفې غوره او عالمې ښځې وې او اړتیا هم احساسېدله د رسول الله ص په عصر کې بیا د صحابه وو په وخت کې ډېرې شوراګانې وشوې خو یوه ښځه یې هم ورته را ونه بلله ، ابن قدامه لیکي : ښځه نه د امامت عظمی مستحقه ده او نه دنورو ولایاتو او د امامت له شروطو څخه یو هم نارینه والی دی[119] .

ـ ځواب : په مطلقه توګه دا ویل چې په صدر اسلام کې ښځې په کارونو نه دي ګومارل شوې غلط دي .

د حضرت عمر رض په هکله روایت دی چې هغه ام الشفاء (رض) پر ښار نګرانه چې په نننۍ اصطلاح ورته د ژاندارم یا د امنیې قوماندانې ویل کېږي ټاکلې وه او د ښار امنیت د عامه ولایاتو یا لوړو چوکیو له جملې څخه دی .

---

(۱۱۹)المغني لابن قدامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ رد : ابن عربي مالکي په الاحکام القران کې او شیخ عبدالعال عطوه دا روایت صحیح نه ګڼي ځکه چې دا د (لن یفلح) له حدیث سره مخالف دي[۱۲۰].

او بل دا چې د حجاب فکر له هر چا څخه وړاندی له حضرت عمر رض سره پیدا شو نو هغه څنګه له خپل فکر څخه مخالف کار کوي ؟

ـ ځواب : د کتور ابراهیم وایي : دا ښکاره خبره ده چې حضرت عمر رض ام الشفاء د ښار پر امنیت نګرانه ټاکلې وه او هیچا پرې اعتراض ونکړ نو دا لکه اجماع داسې شوه . ام شریک رض چې د ډیر عمر خاونده وه د رسول الله(ص) په وخت کې به ورکره صحابه تلل او راتلل او ډیرو صحابه و به ورکره شپې صبا کولې ، او منو چې د حجاب فکرله هر چا لومړی له حضرت عمر رض سره پیدا شو مګر دا د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی.

۲ : یو هم له هغو دلایلو څخه چې په سیاسي چارو کې د ښځو پر ګډون دلالت کوي دام المومنین حضرت عایشې رض کړنه ده چې د درې زره کسیزه جنګېدونکي لښکر په سر کې له مکې څخه بصرې ته ووتله او له حضرت علي رض سره یې بیعت (ژمنه) ونکړه او د حضرت عثمان رض د وینې غوښتنه یې کوله ، د هغې ریاست په قوم ثابت او حیثیت یې لکه د دولت د رئیس داسې و خلکو به ورته په دیني او سیاسي چارو کې رجوع کوله، مثلاً کله چې قوم د لمانځه پر امامت مختلف شو چې ځینو به ویل چې دلمانځه امامت به طلحه رض کوي او ځینو به زبیر رض یاداوه نو

(۱۲۰)نظام القضافی الاسلام .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عایشې رض مروان ته وویل چې دلمانځه امامت به عبد الله د زبیر زوی رض کوي اوښکاره خبره ده چې څوک د لمانځه امام ؤ هغه د دولت رئیس وي .

کله چې عایشه رض بصرې ته و رسېدله یوه ډله خلک ورته راغلل ، چې په هغوی کې ابوبکره رض د (لن یفلح قوم د حدیث راوي) هم و کله یې چې ولیدل چې د لښکر ټول اختیارات د عایشې رض په لاس کې دي،هغه واکمنه ده امر یې چلېږي او خلکو له طلحه او زبیر رض څخه لومړی دې ته رجوع کوله نو په لښکر کې یې شامل نشو او بېرته ورګرځېد او ویل به یې چې د جمل په ورځو کې ماته یوې خبرې چې له رسول الله ص څخه مې اورېدلې وه ګټه وکړله که نه نژدې و د عایشې رض له لښکر سره یو ځای شم[۱۲۱] .

نو هغه، د عایشې رض له لښکر سره یوازې له همدې کبله یو ځای نشو چې د لښکر ټوله واکمني له عایشې رض سره وه ، د هغې ریاست له دې څخه معلومېږي چې د بصرې خلکو او احنف بن قیس ته یې لیکونه ولېږل حضرت عایشه رض د معمولي خلکو په سر رئیسه نه وه چې پر هېڅ نه پوهېدل په هغوی کې لوی لوی صحابه لکه : طلحه ،زبیر او عبد الله د زبیر زوی رض شامل وو .

استاد ظافر القاسمي لیکي : د عایشې رض په ریاست کې له بیعت څخه پرته نور هېڅ کم نه وو یعنې عایشه رض په ټوله معنا رئیسه وه[۱۲۲] .

www.melitahrik.com 0777400116

---

(۱۲۱) الشوری واثرها فی الدیمقراطیه \ دکتور عبد الحمید اسماعیل نقل له شرح النهجه څخه .

(۱۲۲)نظام الحکم فی الشریعه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ځواب : عایشه رض نه جنګ ته وتلې وه او نه د جنګي لښکر په سر امېره وه بلکې هغه د عثمان رض د وينې د غوښتنې لپاره وتلې وه ، نو دا خو عام ولايت نه دی (سره لدې چې د دوی په نظر ولايت عامه په ټولنيزو چارو کې پر يو کار هم سلطه او واک درلودل دي .)

ـرد :استاد عبد المتعال صعيدي وايي : دا صحيح ندي چې عايشه رض يوازې د عثمان رض د وينې د غچ اخستلو لپاره راوتې وه ، بلکې هغه د يو جنګېدونکي لښکر په سر کې د وضعې د اصلاح او د شورا د چارو د اعادې لپاره راوتې وه او هغې ټول سلطات او لازم اختيارات درلودل لکه ابوبکره رض چې د هغې بشپړه واکمني وليدله .

ـ سيد ابو الاعلی مودودي رحمة الله عليه وايي : عايشه رض دلښکر رښتوني اميره وه او لښکر به هم د عايشې رض د لښکر په نامه ياديده[١٢٣] .

ـ ځواب : دا دعايشې رض خپل اجتهاد و او خطا شوله، صحابه وو هم دهغې دا کار بدوګانه ، ويې غنده ، هغې خپله هم پرې اعتراف وکړ او پښېمانه شوله .

ـ رد : که دا ومنو چې دا دعايشې رض خپل اجتهاد و نوځنګه چې هغه له هر چاځخه لومړی د اجتهاد وړ او اهله وه نو موږ ورسره موافق يو او د دوی په خبر مجتهدي له هر چا ډېرې د تقليد وړ دي او که ځوک ووايي چې خطا شوله نو د هغې په خلاف خبره دې عمل وکړي او د (وقرن فی بيوتکن) ايت خاص د حجاب لپاره و چې پردوی فرض و او دولايت او رياست سره هېڅ اړه نلري له عايشې رض سره ډېر صحابه و چې د هغې

---

(١٢٣)الخلاقه ولملک سيد ابو الاعلی مودودي دارالقلم الکويت ص ٨٢ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیادت به یې مانه نو بیا پکار دي چې ووېل شي چې هغوی هم ددی قیادت په منلو کې خطا شول [۱۲۴].

دا خبره چې ښځو په صدر د اسلام کې په سیاست کې ګډون ندی کړی په ټوله معنا غلطه ده د عقبی په دوهم بیعت کې ښځو ګډون کړی دی .

د ابوبکر صدیق رض د سیاست په اړوند د حضرت فاطمې رض دریځ (له ابوبکر صدیق رض) سره له ژمنې څخه د (خپل خاوند ایسارول) ، له حضرت عمر رض سره دمهر په هکله د یوې ښځې جګړه ، (چې هغه وخت کې مسجد د پارلمان حیثیت درلود) همدارنګه د نائلې رض د حضرت عثمان غني رض د مېرمن دریځ د حضرت علي رض د سیاست په اړوند دا ټول په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون دی .

کله چې د معاویه او حضرت علي ترمنځ جنګ پای ته ورسېد او د سولې خبری روانې شولې نو هغوی عبدالله ابن عمر رض چې په دې جګړه کې یې د چاپلوي نه وه کړې د صلحې په خبرو کې د ګډون لپاره وباله .عبدالله رض نه غوښتل چې ولاړ شي مګر بیا یې له خپلې خور ام المؤمنین حضرت حفص سره مشوره وکړه هغې ورته ووېل چې دا د خیر غونډه ده او ته باید حتماً ولاړ شې هغه رض د حفص په دې مشوره چې په یو سیاسي او ټولنیز کار کې یې ورکړله عمل وکړ او جرګې ته ورغې په بخاري کې وایي (فلم تدعه حتی ذهب) [۱۲۵]

یعنې تر هغه یې پرېنښود تر څو چې ولاړ شو .

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

(۱۲۴)من این نبدا استاد عبدالمتعال صعیدي او عمر بن خطاب \ دکتور سلیمان طحاوي ص : **۱۳۵** .

(۱۲۵)صحیح البخاري کتاب المغازي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص د حدیبیې په صلحه کې چې یوه مهمه او سیاسي موضوع وه له ام سلمی رض سره مشوره کړې ده ، حضرت عمر رض به له ښځو سره مشورې کولې ، دکتور سلیمان طحاوي وایي چې : په ټولنیزو چارو کې د ښځو ګډون د هغوی خپل حق دی او دا دحضرت عمر رض له نوښتونو څخه نه شمېرل کیږي ، همدا راز عبدالرحمن بن عوف رض د دریم خلیفه په منبر ودرېد او ږغ به یې کړ چې ای خلکو ماته مشوره راکړئ نو حتماً په دې خلکو کې به ښځې هم وې او هېڅوک دا نه شي ثابتولای چې دا به ټول نارینه وو .

دکتور شوقي فنجري وایي : رسول الله ص به له جګړې څخه وړاندې صحابه وو سره مشوره کوله او صحابیې ښځې به هم شورا ته راتللې ، همدا راز ښځو په غزواتو کې ګډون کړی دی چې دا ټول سیاسي اوټولنیز مسائل دي .

ب : اجماع

که چېرې له اجماع غرض د صحابه وو اجماع وي نو دا خو صحیح ځکه نه ده چې په دی هکله کومه ډاګیزه اجماع وجود نلري او نه تاریخ دا روښانه کړې ده چې صحابه راغونډ شوي او په دې هکله یې کومه پرېکړه کړې وي او نه دا خبره چا کړې ده ترڅو یې سکوتي اجماع و بولو سره له دې چې دا اجماع هم نه ګڼل کېږي ځکه چې چپ ته د وینا نسبت نه کېږي او که چېرې وویل شي چې هلته د (لن یفلح قوم) له حدیث څخه عام فهم موجود و دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي چې : په دی حدیث کې افهام مختلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، د هر چا ذهن مختلف برداشت کوي که داسې نه وای نو عايشه رض به ولې دلوی لښکر په سر کې وتله .که چېرې وويل شي چې صحابه و هېڅوک له ښځو څخه په عامو ولاياتو نه دي ټاکلي که دا هم ومنو (که څه هم لکه چې وړاندې مو بېلګې وښودلې په مطلقه توګه دا ويل غلط دي) نو دا خونه د دی معنا ورکوي چې د ښځو مقررول رواندي او نه يې په روا والي دلالت کوي او نه دا اجماع ګڼل کېږي ، ځکه چې هغه وخت کې دې ته اړتيا نه وه هغه وخت (څه کم يونيم زر کاله وړاندې) منصبونه کم وو ، د ښځو رغبت په سياسي چارو کې لږ و او دټولنې طبيعت په دې پياوړی وو چې ښځه په ټولنيزو چارو کې ګډون ونه کړي ، که چېرې ومنل شي چې د فقهاوو اجماع وروسته دا منلې ده موږ وايو چې آيا ټول مجتهدين په دې متفق او يو شوي دي ؟ ايا د ټولو کتابونه موږ ته رارسېدلي ! هو داسې فقهاء وجود لري چې د هغوی نظريات له دوی سره مخالف دي او موږ ته يې کتابونه رارسېدلي نه دي نو بيا دا اجماع نه شوه ځکه چې اجماع په يو وخت کې پر يوه مسئله د ټولو فقهاء و راغونډېدل او متفق کېدل دي ، آن که په لږه پيمانه اختلاف هم وجود ولري هغه اجماع نه ده دکتور ابراهيم عبدالحميد وايي : ايا قضاء له خلافت څخه اسانه ده ؟ هغه له اوږې څېړنې څخه وروسته ليکي چې قضاء دښځې صحيح ده مطلق ولايت يې صحيح دی احکام يې نافذ دي او عملي تطبيق روښانه کړې ده چې ښځې په قضاء کې بريالۍ شوي دي لکه په المغرب کې ، په سودان کې ، او ...... او د عاطفې وېره اوس له منځه تللې ده[۱۲۶].

---

(۱۲۶)نظام القضافی الاسلام دکتور ابراهيم عبدالحميد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکوتي اجماع :

اسلامي تاريخ ګواه دی چې ښځو په ټولنيزو چارو کې ګډون کړی دی لکه د عقبی په دوهم بيعت کې[۱۲۷].

د رسول الله ص له وفات څخه وروسته د فاطمې په واسطه له ابوبکر صديق رض سره د علي رض له بيعت څخه منع کول ، مسجد د مرکزي شورا ځای و او نارينه او ښځې به دواړه ورته راتللې ، او کله به چې د دولت رئيس خپلې ستونزې بيان کړلې بيا به نارينه او ښځو په ګډه د خپل نظر ځرګندونې کولې ، دلته دحل او عقد اهل موجود وو ، خو هېچا منع نه کړلې ، په مسجد کې حضرت عمر رض باندې يوې ښځې د مهر په هکله اعتراض وکړ او عمر رض دهغې اعتراض په ځای وګاڼه حضرت عايشه رض د درې زره کسيزه لښکر په سر کې د حضرت علي کرم الله وجهه مقابلې ته ووتله ، نائلې رض به حضرت عثمان رض ته مشورې ورکولې ، د هغې له مړينې څخه وروسته يې د هغه په وينو ککړ کميس معاويه رض ته شام ته ورولېږه چې د پنځوس زره کسانو څخه ډېر د انقلاب (اوښتون) په ډول د هغه دوينې غوښتلو ته راووتل د علي رض حاميانې او مرستندويه ښځې هم وې ، حضرت عبدالرحمن بن عوف رض د دريم خليفه په ټاکلو کې له ښځو سره مشورې کولې ، حضرت عمر رض ام الشفاء رض په بازار نګرانه ټاکلې وه او هېچا په دې ټولو صورتونو کې اعتراض ونکړ، چې داخپله په سکوتي اجماع د ښځو د سياسي حقوقو ثبوت دی

[۱۲۷] مبدالمساوات فی الاسلام \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې وایي چې : صحابه د عایشې رض د احترام لپاره د هغې په کار چوپ پاتې شول ، مګر دا خول دلیل ځکه ندی چې د صحابه و چپوالي د روا والي دلیل دی ځکه چې هغوی په ناروا کار هېڅکله هم چپ نه پاتې کېدل که څه هم د هغه د کوونکي رتبه ، شان ، برم او مقام څومره اوچت وي رسول الله ص ولیدل چې سمراء د نهیک اسدي لور رض په بازار کې ګرځي په نېکۍ امر او له بدۍ څخه منع کوي او خلک په دې هکله په قمچین (متروکه) وهي خوله د ثعلبه لور رض به په عامو لارو کې د حضرت عمر رض ته نصیحت کاوه(١٢٨).

ځینې وایي چې : سیاسي چارې غواړي چې انسان اوزګار وي ښځې او نرګډ ژوند او یوځای سفر وکړي او دا به ستونزې ایجاد کړي چې ښځې کار هم وکړي او د کور چارې هم سنبالې کړي .

ـ ځواب : دکتور عبدالحمید اسماعیل داسې ځواب ورکوي :

موږ عربي ښځې ولیدلې چې په ټولنیزو چارو کې یې ګډون وکړ او له نارینه سره یې اوږه په اوږه کار وکړ اوس هم او په صدر د اسلام کې هم. موږ ډېر داسې شواهد لرو (لکه چې پورته مو ولوستل) نه ټولنیز ژوندانه او چارو ته کوم زیان او صدمه ور رسېدلې او نه کورني نظام ته .

دکتور عبدالحمید متولي وایي : د علم ، عبادت ، کار او عمل په ډګر کې د اسلامي ادابو له مراعات سره دنر اوښځې ګډ ژوند روادی او داکېدلی چې ښځه نه له پردیو سره خلوت وکړي او نه تنها سفر(١٢٩).

(١٢٨)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(١٢٩)مبادي نظام الحکم \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن صبا موږ وینو چې کوم ولسمشر یا لوی وزیر چېرته ځي نو څومره خلک ورسره وي .

د ښځو د سیاسي حقوقو ستونزه دیني او قانوني ستونزه نه، بلکې دا ټولنیزه سیاسي ستونزه ده چې د ټولنیزو ظروفو په نظر کې نیولو سره سم باید حل شي تر څو د ښځې له ښه استعداد او ذکات څخه محروم نشو او ښځو تنها د شهواني قوې ملعبه ونه ګرځي .

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیاس او تېر شریعتونه (شرع من قبلنا)

الف : قیاس

دا څو صورته لري :

۱ : ښځه په پنځه وخته لمانځه کې ، د جمعې په لمانځه کې ، د اخترونو په لمانځه کې امامت نشي کولی نو لوی ریاست (صدارت عظمي) هم نشي کولای او علت په کې ښځه والی دی .

ـ ځواب : منو چې ښځه په دې ځایونو کې امامت نشي کولای مګر دانه منو چې علت په کې ښځه والی دی او دا مامتونه د تعبد له وجې نشي کولای مګر ښځه د ښځو لپاره امامت کولای شي او ښایي چې حکمت په کې هماغه وي لکه چې سید مودودي (رح) یې وایي هغه دا چې په میاشت کې څو ورځې داسې وي چې ښځه پکې نه لمونځ کولای شي او نه روژه نیولی شي او شاید په امامت کې به یې دا لوی راز افشاشي چې ښځې یې هیچاته ښکارول نه غواړي او که چېرې دا هم ومنو چې علت په کې ښځه والی دی نو بیاهم داقیاس مع الفارق (چې دمقیس اومقیس علیه ترمنځ څه مشابهت او مناسبت نه وي) دی ځکه چې لمونځ محض عبادت دی او ځان ته خاص شرطونه لري او ولایت عظمی له لمانځه څخه ځانته مختلف شرطونه لري نو دا قیاس صحیح ندی که چېرې وویل شي چې : د صدارت عظمي او جمهور رئیس له شرطو څخه یو شرط دادی چې امام دې د لمانځه د امامت اهلیت ولري او ښځه د دې جوګه نده ، بلکې مسجد ته له تللو څخه هم منع ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتور عبدالحمید اسماعیل وایي : موږ دا شرطونه نه منو ځکه چې کوم دلیل پرې نښته دی او نه خو د امام (خلیفه) یاد هغه د نائب وجود په لمانځه کې شرط دی ځکه خلک تنها هم لمونځ کولای شي او امام دا هم کولای شي چې د خپل ځان په عوض بل څوک د امامت لپاره نائب وټاکي ځکه چې خلیفه خو هر مسجد ته تللی نشي او ښځه هم دا کار کولای شي لکه حضرت عایشې رض چې عبدالله د زبیر زوی رض وټاکه .

۲ : ښځه قضاء کولای نه شي نو امات عظمی هم کولای نشي او علت یې ښځه والی دی ځکه چې دهغې غوښتنې او طبیعت عاطفې ته غاړه ایښودل دي ، ژر اغیزې لاندې راځي قصد یې کمزوری دی او سستوالی لري او د طبعي عوارضو د تکرار له کبله هم دا کار نشي کولای .

ـ ځواب :

۱ : موږ نه د امامت عظمی قیاس په قضا منو نه دا مقیس او نه یې مقیس علیه. د اثابته ده چې ښځې قضاء کولی شي او د ښځه والي سبب یې له حکم او فیصلې څخه منع کولی نشي همدا راز ولایت عظمی هم کولای شي اوعلت په ولایت باندې قدرت دی او عموم او خصوص ته کتل پکار ندي او دا قدرت له ښځې سره شته او دا خوهم شرط ندی چې امام دی حتماً قاضي هم وي همداراز محمد ابن جریر طبري د قضا قیاس پر امامت صحیح نه ګڼي او وایي چې ښځه د سړي په څېر کولای شي چې د خلکو ترمنځ فیصله وکړي او دا عام حکم دی چې خاص والی یې ، پرته له نص څخه روا ندی[۱۳۰].

(۱۳۰)مبادي نظام الحکم فی الاسلام \ دکتور عبدالحمید متولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ : عامه قاعده نارينه او ښځينه مساوات دی اوپه ځينو شرعي احکامو کې چې د دوی ترمنځ څه توپير راغلی دی هغه استثنی ګڼل کېږي او په استثنی قياس صحيح ندی(۱۳۱).

مصلحت :

دا مصلتاً ښه نده چې ښځه دنارينه و غونډې ته ، د قضايا پارلمان غونډې ته راشي ځکه چې دا د اسلام له ادابو سره سمون نه خوري اسلام د ښځې ابرو او عزت خوندي ساتل غواړي .

ـ ځواب : څه چې منع دي هغه له پرديو نارينه و سره ځان مښل ، له پرديو سره يوازې کېدل ، اوسېدل ، ځان لوڅول او دځان سپکوالی دی دانه چې د دين او دنيا د مصلحت (ښېګڼې) څخه ډک مجلس ته د اسلامي ادابو د مراعات په حدودوکې راشي او دې کې شک نشته دی چې په حقه قضا کول لوی ثواب دی او مورږ د نماينده ګانو او د ټولنې او ملت او له دين څخه د دفاع غونډې ، د ستونزو د هوارولو غونډې همداډول ګڼو او ټول يو ثواب بولو ، اسلام نارينه او ښځو ته برابر حقوق ورکړی دی .

الله ج فرمايي : ((ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف))(۱۳۲)

يعنې : ((او خامخا په تحقيق سره مورږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد دادم ته)) اود ادم (ع) اولاد نارينه او ښځينه دواړو ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۲ : [ولقد کرمنا بني ادم](۱۳۳)

---

(۱۳۱)اصول الفقه \ عبدالوهاب خلاف .

(۱۳۲)البقرة : ۲۲۸ .

(۱۳۳)الاسراء : ۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او خامخا په تحقیق سره موږ ډېر عزت ورکړی دی اولاد د ادم ته)) او د ادم ع اولاد نارینه او ښځینه دواړه ډلې دي چې مساوي حقوق لري .

۳ : [والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یاء مرون بالمعروف وینهون عن المنکر ویقیمون الصلاة ویوتون الزکاة و یطیعون الله ورسوله][۱۳۴]

یعنې : ((او مؤمنان او مومنانې ځنې د دوی دوستان دي د ځینو نورو حکم کوي په نېکیو او منع کوي له بدیو څخه او قایموي (اداکوي) لمونځونه او ورکوي زکات او حکم مني د الله ج او د هغه د رسول ص))

دکتور فوائد عبدالمنعم وایي چې : دا ایت په ټولنیزو ، سیاسي ،قانوني او قضایي چارو کې د ښځې او نر دمساوات معنا لري[۱۳۵] .

۴ : [یا ایهالذین امنو ا اتقوا ربکم الذي خلقکم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا کثیرا ونساء][۱۳۶]

یعنې : ((ای خلکو و وېرېږئ له خپل رب څخه هغه رب چې پیدا کړي یې یاست تاسې له نفس یو څخه (چې ادم ع دی) او پیدا یې کړ ،له دې نفس څخه جوړه د ده چې (حوا) ده او خپاره یې کړل له دې نفس څخه سړي ډېر او ښځې ډېرې))

(۱۳۴)التوبه : ۷۱ .

(۱۳۵)مبداء المساوات فی الاسلام \ دکتورفوائد عبدالمنعم .

(۱۳۶)النساء، ۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ : [یا ایها الناس انا خلقنا کم من ذکر و انثی وجعلنا کم شعوبا وقبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم] [۱۳۷]

یعنې : ((ای خلکو موږ تاسې پیدا کړي یاست له یو سړي او یوې ښځې څخه او جوړ مو کړئ تاسې ذاتونه او قبیلې چې یو بل وپېژنئ بېشکه عزتمند په تاسو کې د الله ج په نزد پرهېزګار ستاسو څخه دی .))

دکتور عایشه عبدالرحمن وایي : د دې ایتونو له غوښتنې سره سم ښځې ته د ټولو انساني حقوقو او دنیایي ستونزو د پورته کولو تثبیت شوی دی ، د دې حقوقو سبب او علت یو دی چې هغه عقل دی [۱۳۸] .

۶ : [و عد الله الذین امنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض] [۱۳۹]

یعنې : ((وعده کړې ده الله تعالی له هغو خلکو سره چې ایمان یې راوړی دی له تاسو څخه او کړي یې دي نېک کارونه چې حاکمان به کړي دوی په ځمکه کې .)) او په مؤمن کې خو مؤمنې ښځې او مؤمن سړي دواړه ډلې راځي او الله ج هم له دواړو سره وعده کړې ده استاد محمد عزه د روزه وایي چې الله ج په قران کې په دیني او دنیوي چارو کې د ښځو او نارینه و دواړو رسالت ښکاره کړی دی ، او دا د الله ج له پلوه د مساوي حقوقو په ورکولو دلالت کوي [۱۴۰] .

---

(۱۳۷) الحجرات ، ۱۳ .

(۱۳۸) دام درمان په پوهنتون کې د عایشې محاضره . ۱۹۲۶_۱۹۲۷ م تعلیمي کال دکتور فواد عبدالمنعم په مبدا المساوات کې رانقل کړې ده .

(۱۳۹) النور . ۵۵ .

(۱۴۰) المراه فی القران والسنه \ استاد محمد عزه دروزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له احاديثو څخه :

۱ : رسول الله ص ښځو ته په سياسي ډګر کې د ګډون حق ورکړی دی لکه په جنګ کې کفاروته امان ورکول .

۲ : رسول الله ص په دوهمه عقبه کې له انصارو سره بيعت وکړ چې دوه پکې ښځې وې دکتور فواد عبدالمنعم وايي چې د دې بيعت په اساس ښځو په يو مهم سياسي تړون کې ګډون وکړ(۱۴۱) .

استاد ظافر القاسمي وايي : قران او سنت د شريعت لپاره دوه مهم مصدره دي او په دې دواړو مصدرو کې داسې څه نشته چې ښځه له نارينه سره له بيعت څخه منع کړي .

ب : تېر شريعتونه

قران بيانوي چې په تېرو قومونو کې هم ښځو د شاهۍ دوره تېره کړې ده او په ښه تدبير او حکمت سره يې پای ته رسولې ده .

همدا راز د هغوی په اهليت ، عقل او ذکاوت اعتراف کوي .

قران د سباملکه (بلقيس) دبېلګې په ډول يادوي او وايي چې هغه يوه هوښياره او په سياست پوهه ښځه وه ښه حکومت يې کاوه کله چې حضرت سليمان ع هغې ته ليك ورلېږي نوهغه پرخپل سلطنت او تاج نه مغروره کېږي او دا ليک د خپلې شورى غړيو ته وړاندې کوي او د دې لپاره چې د شورا غړي په ناخبرۍ کې دې ليک ته سخت ځواب ونه وايي هغوی يې په دې پوه کړل : [اني القي الى كتاب كريم] يعني : ((يقيناً را اچول شوی دی ماته يو

(۱۴۱)مبدا المساوات \ دکتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک قدرمن .)) د هغې فهم او هوښیار تیا له دېنه ښه څرګندېږي چې لیک قدرمن وګڼه ترڅو یې قوم د : (الاتعلوا علی واتوني مسلمین)[۱۴۲]
یعني : (دا چې زور مه کوئ زما په مقابله کې او راشئ ماته حکم منونکي) په جمله قهر او غصه نشي او دا پرې سخته تمامه نشي بیا ورته وایي : [یا ایهالملؤ افتوني فی امری ماکنت قاطعة امرا حتی تشهدون][۱۴۳]

یعني : ((ای اشرافو فتوی (مشوره) راکړئ تاسې ماته په دغه کار زما کې نه یم زه فېصله کوونکې د کوم کار هغې پورې چې حاضر شئ (مشوره راکړئ))
مشوره کول د هغې د ذکاوت بل ښکارندوی دی ځکه مشوره یوه غوره لاره ده چې ډېرې ستونزې هواروي قوم یې ورته وایي چې موږ خاوندان د زور او ځواک یو او ښه جنګیالي خلک یو او نور اختیار ستا دی چې څه حکم کوې موږ یې منو. سره له دې چې قوم یې ورته د بشپړې مرستې زور او ځواک پوره ډاډ او تسلي ورکوي مګر دا بیا هم نه مغروره کېږي اوبیا هغه د نبي او د سیاسي لیډر د پېژندنې لپاره څومره ښکلی تدبیر په کار اچوي.
[ان الملوک اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة][۱۴۴]
یعني : ((ببشکه بادشاهان کله کوم کلي ته ننوزي نو خرابوي کوې او دهغه ځای سرداران او د عزت څښتنان بې ابرو کړي .)) نو د دې لپاره چې و پېژني چې هغه بادشاه دی که نبي هغه ته ډالۍ ورلېږي نو که ډالۍ یې قبوله کړله

(۱۴۲)النمل : ۳۱ .
(۱۴۳)النمل : ۳۲ .
(۱۴۴)النمل : ۳۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تش سیاسي لیډر دی او جنګ ورسره په کار دی او که قبوله یې نکړله نو نبي دی او مننه (اطاعت) یې لازم دی کله چې د سلیمان ع حضور ته ورغلله نو هغه د بلقیس د فهم ، ذکاوت او استعداد د معلوملو لپاره ترې وپوښتل.

[اهکذا عرشک][145]

یعني: ((ایا داسې دی تخت ستا)) د دې لپاره چې د هغې په تخت کې یې تغیر او بدلون راوستی و او په بشپړ یقین سره نه پېژندل کېده چې هغه تخت همدا دی نو څنګه چې د هغې تخت ته ورته و نو داسې مناسب ځواب یې ورکړ: [کانه هو] لکه چې هغه همدا وي)) او کله یې چې ولیدل چې سلیمان ع بادشاه یا سیاسي لیډر نه بلکه خلیفه او نبي دی نو سمدستي یې ایمان راوړ او خپل قوم یې د هلاکت او بدبختئ څخه خلاصون او نېکبختئ ته راښکه.

همدا راز د فرعون مېرمن (اسیه). هغه سره د دې چې د مصر د فرعون (بادشاه) مېرمن وه چې مال ، دولت ، عزت او هر څه یې ډېر و ، مګر له عقل څخه کار اخلي او دفرعون د بې ځایه دعوو تر اغېزې لاندې نه راځي که فرعون یې هر څومره تعذیبوي او ربړوي یې خو بیا هم د خپل حق دریځ څخه نه اوړي او له الله ج څخه په جنت کې ورته د کور جوړولو دعا کوي.

ځیني وایي چې: دا پخوانی شریعت دی او مننه یې پر موږ لازمه نده ځکه هغه اوس په اسلام سره منسوخ شویدی.

---

(145)النمل: 42.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب : عبدالوهاب خلاف په اصول الفقه کې لیکي : هغه احکام چې په پخوانیو شریعتونو لازم و او قران او یا رسول الله ص ترې موږ ته خبر راکړی وي خو د هغې په منسوخ کېدلو او یا پر موږ باندې د لزوم څه دلیل نه وي نو د جمهورو فقهاء و (احنافو ، شوافعو او ځنو مالکیه و رحمهم الله تعالی) په نزد دا احکام زموږ لپاره شرع ده او پر موږ یې اطاعت لازم دی .

له همدې کبله د احنافو په نزد مسلمان په ذمي او نر په ښځه قصاص کېږي ځکه چې په پخواني شریعت کې همداسې و ، لکه چې الله ج فرمایي :

[وکتبنا علیهم فیها ان النفس باالنفس](۱۴۶)

یعنې : ((او لیکلي وو موږ په دې کې چې بېشکه نفس دی و وژلی شي په بدل د نفس کې)) اوکه څوک ووایي چې : دلته ناسخ د (لن یفلح قوم) حدیث دی نو ددی ځواب وړاندې ورکړل شو چې دی کې ډېر احتمالات او دنظر اختلافات دي چې حجت کېدلای نشي ، نو سیاسي حقوق ښځو ته په اسلام کې ثابت دي .

بخاري ، مسلم ،مسند احمد ، الطبقات الکبري لابن سعد ، سیرت ابن هشام ، تاریخ امم والملوک ، الکامل فی التاریخ .

تول لیکي چې ښځو د رسول ص سره په بیعت کې ګډون کړی دی ، همدارنګه مسلمانه ښځه کولی شي چې کافر ته امان ورکړي او دا دهغې خپل سیاسي حق دی(۱۴۷) .

---

(۱۴۶) المائده : ۴۵ .

(۱۴۷) الفقه الاسلامي وا دلته ۱ دکتور وهبة الزحیلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ام هانئ (رض) ته وفرمایل تا چې چاته پناه ورکړله موږ هم پنا ورکړله[۱۴۸].

www.melitahrik.com
0777 400 116

(۱۴۸) بخاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان په راتلونکي اسلامي حکومت کې د ښځو دګډون لپاره څو مشورې

لکه چې دمخه مو وویل ښځه د ټولنې نیمه برخه ده او د دوی اوزګارې پرېښودل لکه یو بې ګټې او ناکاره شی ښه نه دی ، پکار دی چې د دوی د عقل ، استعداد او ښو تجربو څخه ګټه او فائده واخېستل شي تر څو له یوه پلوه ټولنې ته کار وکړي او له بلې خوا دخپلې کورنۍ اقتصادي (مالي) ستونزې پورته کړي شي او د دې لپاره چې دالله ج بنده ګي په ښه ډول وکړي او دخپل اولاد په اسلامي روزنه کې بریالی شي پکار ده چې له اسلامي روح سره اشنا شي نو د افغانستان راتلونکې اسلامي حکومت ته پکار دي چې لاندې ټکي مراعات کړي .

١ : د ښځو لپاره دې د کار داسې زمینه مساعده کړلی شي چې شرعي حجاب پکې مراعات او ښځې او نر ګډ نشي او دواړه کار هم وکړي .

٢ : ښځو ته داسې کارونه وروسپارل شي چې دهغوی له طبیعت او فطرت سره برابر وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : د ښځو د زده کړې لپاره باید بېل تعلیمي مرکزونه (ابتدایې ، متوسطې، لېسې او پوهنتونونه) جوړ شي او د هغوی لپاره باید تعلیمي اسانتیاوې برابرې شي .
۴ : د ښځو لپاره باید بېل روغتونونه جوړ شي او په کې یوازې ښځې استخدام شي .
۵ : په مسجدونو کې دې دښځو لپاره خاص ځای جوړ شي .
۶ : داسې پروګرام دې جوړشي چې ښځه په کور کې هم مصروفه و اوسي ځینې پروژې او تولیدات لکه غالۍ اوبدل ، ګنډل ، (ګلدوزي) د چرګانو او مچیو ساتل باید کورو ته نقل شي .
۷ : په دولت کې د ښځو لپاره د کار وخت نسبت نارینه و ته کم و ټاکل شي او د ورځې له پنځو ساعتو څخه باید ډېر کار ونکړي تر څو کور ته هم ورسېدلای شي .

د زده کړې حق :

اسلام تعلیم ته تر هر څه ډېر ارزښت ورکړی او په نر اوښځه یې فرض وګرځاوه ، ځکه چې تعلیم د دین او دنیا ذریعه ده .
اسلام وګړي د ناپوهۍ له تورو تیارو څخه د علم او معرفت روښنایي ته را وبلل وړومبنیو او وروستنیو علماوو لیک او لوست ته ځانګړی ارزښت ورکړی دی .
کله چې الله ج خپل محبوب په رسالت مبعوث کړ نو ترهرڅه لومړی یې ورته په لوستلو امر وکړ او دقلم لويي او عظمت یې ورته ورڅرګند کړ لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فرمايي : [اقرا باسم ربک الذی خلق خلق الانسان من علق ، اقرا وربک الاکرم الذی علم بالقلم ،علم الانسان مالم يعلم] [۱۴۹]

يعنې : ((ولوله د خپل رب په نوم سره چې د ټولو پيدا کوونکی دی پيدا کړي يې دی انسان له ټوټې د وينې څخه ، ولوله رب ستالوی کريم دی کوم چې علم وښودلو په قلم سره او ويې ښودلو انسان ته هغه څه چې دی پرې نه پوهېده .))

د الله ج له دې وينا څخه د علم اوقلم مقام او عظمت ښه څرګند ېږي چې دلومړئ وحی او د خپل کلام پېل يې پرې وکړ بل ځای کې فرمايي : [ن ، ولقلم ومايسطرون] [۱۵۰]

يعنې : ((قسم دی په قلم او څه چې ليکي))

ټول مفسرين په دی متفق دي چې الله ج په هغه څه سره سوګند يادوي چې په هغه کې لويه ګټه او ارزښتمن وي .

الله ج خپلو بندګانو ته لارښوونه کوي چې له الله ج څخه په علم او پوهه کې د زياتوالي دعا وغواړي .

[وقل رب زدنی علما] [۱۵۱]

يعنې : ((و وايه ای ربه زما زياد کړه علم زما))

حضرت قتاده ص فرمايي : ((قلم د الله تعالی لوی نعمت دی که قلم نه وای نو نه به د دين څه پاتې و او نه به د دنيا څه کار وبار کېده)) [۱۵۲]

---

(۱۴۹)العلق : ۱_۵ .

(۱۵۰)القلم : ۱ .

(۱۵۱)طه : ۱۱۴ .

(۱۵۲)معارف القران مولنا محمد شفيع جزء ۳۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعلیم انسان له نورو حیواناتو څخه پورته او اشرف ګرځوي نو لکه څنګه چې روښانه ده چې د دین احکام نارینه او ښځینه دواړو ډلو ته شامل دي ، نو بیا به هېڅ داسې معقول دلیل نه وي چې د هغه په سبب ښځه له تعلیم څخه محرومه وګرځولی شي ، رسول الله ص فرمایي :

(د علم طلب په هر نر او ښځې دواړو فرض دی)

یوه ښځه د رسول ص حضور ته راغلله او عرض یې وکړ چې یا رسول الله ص نارینه ستا خبرې اوري او عمل پرې کوي نو موږ ته هم له خپله پلوه یوه ورځ وټاکه چې تاته راشو او څه چې الله ج د رښودلي دي موږ ته یې راوښیې ، رسول ص ورته و فرمایل چې : ښه ده په فلانۍ ورځ په فلاني ځای کې راغونډې شئ .

هغوی به په همغې ټاکلې ورځې هلته راغونډېدلې او رسول الله ص ورته تعلیم کاوه [153].

حضرت شفاء بي بي رض فرمايي : ((زه له حفص رض د رسول الله ص له مېرمن سره ناسته وم ، چې رسول ص راغی او راته یې وفرمایل چې : ته دېته د سرخ باد (پر بدن سری دانې راخېژي) په ځینو روایتونو کې د سرخ پرځای میرږي هم یاد شوي دي ، دم ولې نه ښیې لکه څنګه دې چې ورته لیکل ښودلي دي)) [154]

صحابه و به ښځو ته علم ورښود په صحابه و کې لکه عایشه رض لویې عالمانې وې هغوی به لویو لویو صحابه و ته تفسیر ، حدیث او فقهې درس ورکاوه .

---

(۱۵۳)متفق علیه .

(۱۵۴)ابوداود متفق علیه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په البريقه شرح الطريقه کې ليکي : که د ښځې خپل مېړه عالم و نو له همغه څخه دې زده کړه کوي او که نه و نو بهر ته د علم د حاصلولو لپاره وتلو ځينې ايسارولای نشي ، اسلام نه تنها دا چې د ديني تعليم اجازه کړې ده بلکې د ديني او داسې علم چې انسان ورته په ورځنې ژوند کې اړتيا لري زده کول يې په نر او ښځې دواړو لازم کړي دي .پدی هکله امام ابو الاعلی مودودي رح وايي : ((هغه علمونه چې له انسان څخه پری انسان جوړېږي د هغه اخلاق پرې ښايسته کېږي د هغه له کبله تری يوه مؤدبه ښځه جوړېږي د داسې علمونو زده کول هرې ښځې ته ضروري او که د نورو علمونو زده کول غواړي نو اسلام د هغې په مخکې نه خنډ کېږي په دې شرط چې د اسلام حدود مراعات کړي))[155]

په کورنۍ کې چې پوهه ښځه وي د کورنۍ نظم ښه وي د اولاد روزنه ښه کېږي په ښځو کې د پوهې او استعداد خاوندانې ډېرې دي او پکار ده چې د دوی استعداد عبث او بې ځايه نشي ، ځينې علوم دي چې ښځه يې هرومرو بايد زده کړي او له هغو څخه په ناخبرۍ کې ورته ستره ستونزه ده او داسې مسائل هم شته چې نارينه و ته د هغې ښکارول د شرم او ننګ خبره ده نو پکار دي چې ښځې خپل علاج پخپله وکړي ، او داسې مسائل زده کړي لکه په شرعي علومو کې ، حيض ، نفاس ، په طبي علومو کې د ښځينه ځانګړيو ناروغيو علاج او د بېته اړتيا پېښه نشي چې د پردي نارينه په وړاندې خپل عورت لوڅ کړي .

---

(۱۵۵) پرده سيد ابوالاعی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هدايه کې وايي .....[وينبغي للمراة ان تعلم مداوتها لان نظر الجنس الجنس اسهل .]

يعنې : ((او مناسب ده چې ښځه د ښځې د ناروغۍ علاج زده کړي ، ځکه چې خپل جنس ته کتل اسان دي .))

په اسلام کې نه يوازې دا چې پر اشرافو علم فرض دی ، بلکې وينځو او مرئيانو ته هم د علم د حاصلولو حق ورکړل شوی دی، آن هغوی ته په تعليم ورکولو حکم شوی دی ، رسول الله ص فرمايي : (ايما رجل کانت عنده وليدة فعلمها فاحسن تعليمها وادبها فاحسن تاديبها ثم اعتقها و تزوجها فله اجران .)[١٥۶]

يعنې : ((هر څوك چې وينځه ولري او ور ته تعليم ورکړي او ښه ادب او تهذيب ورزده کړي ، بيا يې ازاده کړي او واده يې کړي ، نو هغه لره دوه اجره دي .)) او له تعليم څخه بايد د ښځې غرض يوازې دماديت ، شتمنۍ او د خلکو د زړه د خوشحالولو طريقې او چلونه ، او دا اداګانو زده کول نه وي او نه دا يکشن او فن (ارټ) زده کول ، چې په فلمونو کې کار وکړي . لوېديځ ، ختيځ او اروپا ته د پوهې لپاره د ښځو د تللو په هکله بايد وويل شي چې اسلام خو ښځو ته اجازه نه ورکوي ، چې يوازې په دومره واټنو کې سفر وکړي ، چې هلته انسان ته مسافر وويل شي نو بيا د نړۍ ګوټ ګوټ ته په يوازې ځان څنګه ځي ؟ او هلته يوازې کلونه کلونه څنګه تېروي ؟ او کله چې ټولنه هم د لويديځ او ختيځ په څېر فاسده ټولنه وي ،

---

(١٥۶)بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

منم چې رسول الله ص خو دعلم په وتلو پسې امرکړی دی ، که څه هم د نړۍ په بل ګوټ کې وي او امریکا اروپا او .... ته په علم پسې تلل خو هم شرعاً کوم ناروا عمل نه دی ، خو اوس چې د هغو ځایونو اوسېدونکي د شهوت په اور کې سوځي ، ښځې خو لا څه چې ان نارینه هم ، د هغه ځای د ناوړه اخلاقو تر اغېزې لاندې راځي خو کله که دا ټولنې صالحې او دښو اخلاقو خاوندانې شي بیا نو هلته د نارینه و ښځو ټول سفر په شرعي چوکاټ کې د تعلیم په غرض او بې تعلیمه روا او جائز دی خو نن سبا حالت د دې سرچپه دی او اوس خو دې هېوادو ته دتعلیم لپاره د ښځو د تللو اړتیا هم نشته ، ځکه چې په اسلامي هېوادنو کې په هرفن کې ښوونځي او پوهنتونونه جوړ شوي دي ، د لویدیځ او اروپا له تعلیم څخه راغلي ښاغلي خو مو ولیدل چې اسلامي هېوادو ته یې له ځانو سره څه ډالۍ راوړلې د هغوی فکر اوعقیده په کوم پلو ګرځیدلې ده ؟

د: داولاد حق

تر هر څه د مخه باید مور اوپلار کوښښ وکړي چې په خپل اولاد اسلامي نوم کېږدي او د داسې نومونو له ایښودلو څخه دې ډډه وکړي چې له اسلام سره سمون نه خوري ، د رسول الله ص د یو زوی یا لور نوم هم بې معنی او بې مفهومه نه و ، او په اولاد ښه نوم ایښودل د اولاد له حقوقو څه دي او لوی د ثواب کار دی .

دلته زموږ په ټولنه کې خو داسې نومونه هم شته دي چې ژبه یې په ویلو شرمېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوی له حقوقو څخه یو دا دی چې په کوچنیوالي کې د هغوی د ژوند ټولې اړتیاوې پوره شي ا و باید هلکان په کوچنیوالي کې ختنه کړلی شي .
د هغوی له حقوقو څخه یوه هم نفقه او جامه ده ،چې په پلار لازم دي ، چې کار وکړي ، پر ځان زحمت او تکلیف تېر کړي ، او اولاد لپاره خرڅ ، خواړه او نورې اسانتیاوې برابر کړي او په کار دي چې دخپل قدرت او توان په اندازه لګښت وکړي ، که قدرت او توان لري اوبیا هم خرڅ ډېر کم کوي ، نو ګناه ده .
او د هغوی له حقوقو څخه دا دی چې د هغوی سره مینه او محبت وکړي ، هغوی ته مخلص و اوسي د هغوی د هوسایۍ او آرامۍ لپاره ټول کوښښ وکړي .
او د هغوی له حقوقو څخه دادی چې د هغوی تر منځ توپیر ونکړي ، او باید ټول اولاد ته په یوه سترګه وګوري ، او خصوصاً باید هلک او نجلۍ تر منځ توپیر ونه شي ، ځکه دا توپیر د الله ج له قضا څخه له ناراضتیا پرته بله مانا نه لري .
رسول الله ص فرمايي : ((د چا چې خور ، لور ، یا .... وي او هغه یې ژوندئ ښخه نکړله ، سپکه یې ونه ګڼله او زوی یې پرې غوره نه کړ نو الله ج به یې جنت ته ننه باسي))
د هغوی له حقوقو څخه داولاد ښوونه او روزنه ده چې مور او پلار باید خپل اولاد تعلیم ته کښېنوي ، دیني ضروري مسائل باید وروښيي ، له ټولنې سره د چلند لازمې لارې وروښيي ، که خپله نه پوهېږي ، هغه دې مدرسو او ښوونځیو ته ولېږي ، چې دا تعلیم په راتلونکې کې دواړو ته ګټه رسوي ، او دواړو ته خدای ج لوی اجرونه ورکوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه : دمور حقوق

الله ج د مور اوپلار احترام او درناوی په اولاد فرض ګرځولی دی ، او په نړۍ کې یې که د چا اطاعت او بې ساری عزت او احترام د خپلې بنده ګۍ څخه وروسته په بنده ګانو لازم کړی دی نو هغه مور او پلار دي .

الله ج ځو ځله په خپله بنده ګۍ له امر کولو څخه وروسته سمدلاسه له مور اوپلار سره په نېکۍ امر کوي او په قران او سنتو کې چې دمور او پلار سره په نېکۍ ځومره تاکید شوی دی دبل هېڅ شي په حق کې هم نه دی شوی ، الله ج فرمايي : [وقضى ربک الاتعبدوا الاایاه وبالوالدين احسانا اما يبلغن عندالکبرا حدهما او کلاهما فلاتقل لهما اف ولاتنهر هما وقل لهما قولا کريما و خفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کماربياني صغيرا][157]

يعنې : ((او امر کړی دی رب ستا چې بنده ګي مه کوه مګر دهمده او له مور او پلار سره په نېکۍ او کله چې ورسېږي تاسره زوړوالی ته يو له دې دواړو څخه او يا دواړه نو مه وايه ورته (اف) قدرهم او مه يې رټې او ووايئ ورته نرمه او ښه وينا ، وغوړوه دوی دواړو ته وزرونه د عاجزۍ له رحمته خپل او ووايه ای ربه په دوی رحم وکړه لکه څنګه يې چې زما پالنه وکړله په کوچنيوالي کې .))

دلته الله ج له مور اوپلار سره په نېکۍ امر کړی دی اوله خپلې بنده ګۍ څخه يې سمدستي وروسته له مور او پلار سره دنېکۍ کولو يادونه وکړله

---

(157)الاسراء :۲۳_۲۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصاً کله چې هغوی عمر خوړلي او کمزوري وي ، ځکه دوی په دې وخت کې دبل مرستې ته سخت اړ وي او دهغوی په وړاندې یې د (اف) په اندازه د وړې کلمې له استعمال څخه هم ممانعت وکړ ، تر څو ناراحته نه شي .

هغوی ته له ناوړه وینا او دهغوی له رټلو څخه یې یې هم کلک ممانعت وکړ ، او هغوی ته پر دعا غوښتلو یې بنده ګانو ته امر وکړ، او د هغوی د وړوکوالي له ستونزو څخه ډک عمر وریادوي بل ځای کې فرمایي :

[ووصینا الانسان بوالدیه حملته امه وهنا علی وهن وفصاله فی عامین ان شکرلی ولوالدیک الی المصیر][۱۵۸]

یعنې : ((او موږ تاکید کړی دی انسان ته د ده د مور او پلار په حق کې ځکه چې ګېډه کې ساتلې دی ده لره مور د ده بوج په بوج او له تي ځینې بیلول د دې په دوه کالو کې دا چې په حق ومنه زما او د خپلې مور او پلار ، اخر ماته راتلل دي .))

دلته الله ج انسان ته هغه وخت وریادوي کله چې هغه ناتوانه او مور د ده خدمت کاوه په ځان یې تکلیف منلی و ، او دا یې په ګېډه ګرځاوه ، او پوره دوه کاله یې تی ورکړی دی اوس خو په کار دي چې د هغې شکرانه ادا شي بل ځای فرمایي : [و عبدو الله ولاتشرکوا به شیا وبالوالدین احساناً][۱۵۹]

یعنې : ((او دالله ج بنده ګي وکړئ او له هغه سره هېڅ شی شریک مه ګرځوئ او د مور اوپلار سره نیکي وکړئ .))

---

(۱۵۸)لقمان : ۱۴ .

(۱۵۹)النساء: ۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم ان لا تشركوا به شياء و بالوالدين احساناً] (١٦٠)

يعنې : ((و وايه راشئ ولولو هغه څه چې حرام کړي دي پر تاسو رب ستاسو چې شريک مه ګرځوئ هېڅ شی له هغه سره او له مور او پلار سره په نېکۍ))

محمد علي صابوني وايي : په يو شي امر کول منع ده له ضد څخه يې ، دلته الله ج له مور او پلار سره په نېکۍ امر وکړ ، مطلب دا شو چې بدي کول ورسره حرام دي ، نو ځکه يې د محرماتو په ليکه کې ياد کړ. (١٦١)

رسول الله ص د مور او پلار پر حقوقو ډېر حريص و ، فرمايي : ((که څوک جنت غواړي ، نو جنت د مور تر قدمو لاندې دی .)) .....بخاري ، مسلم ، ابن ماجه ، نسايي او دار قطني .

عبدالله بن عمر رض وايي يو سړي رسول الله ص ته وويل : زه له تاسره په هجرت او جهاد کولو بيعت (ژمنه) کوم او له الله ج څخه اجر او ثواب غواړم ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ايا ستاسو له مور او پلار څخه کوم يو ژوندی شته ؟

هغه ورته وويل چې هو ،بلکې دواړه .هغوی ص ورته وفرمايل چې له الله ج څخه اجرا وثواب هم غواړې ؟هغه وويل ولې نه ، رسول الله ص ورته وفرمايل چې ولاړ شه له مور او پلار سره دې نيک صحبت او دهغوی خدمت کوه (١٦٢).

---

(١٦٠)الانعام : ١٥١ .

(١٦١)صفوه التفاسير محمد علي صابوني ، ج ـ٢ .

(١٦٢)بخاري ، مسلم او د ارقطني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل کېږي چې رسول الله ص له هجرت او جهاد څخه هم د مور او پلار خدمت ته ډېره پاملرنه وکړله که د انسان مور او پلار کافر هم وي ، نو هم د خپل لطف او مرحمت دروازې به پرې نه تړي او دهغوی خدمت به کوي .

حضرت اسماء د ابوبکر رض لور وايي چې زما مور د رسول الله ص په وخت کې ماته راغلله او هغه مشرکه وه ، ماله رسول الله ص څخه د هغې په هکله وپوښتل چې زه له هغې سره خپله صله رحمي وکړم او که نه ؟ هغوی ص ځواب ورکړ ، چې هو کوه يې ورسره(۱۶۳) .

حضرت ابو هريره رض روايت کوي چې له رسول الله ص څخه پوښتنه وشوه چې زما د نېک صحبت ملګريتوب او ښه چلند ډېر مستحق څوک دی ؟ هغه ص وفرمايل مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ ځواب يې ورکړ مور دې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه ص وفرمايل موردې ده ، هغه وويل بيا ؟ هغه وفرمايل پلار دې دی(۱۶۴) .

همدا راز حضرت ابو هريرة رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : پوزه دې يې خړه شي ، پوزه دې يې خړه شي ، بيا دې يې پوزه خړه شي ، چا چې مور او پلار په زوړوالي کې وموندل يو يې وموند او يايې دواړه وموندل او جنت ته داخل نه شي .)(۱۶۵)

د مور ازارول او د اولاد عاق کېدل د مور او پلار په واسطه کبيره (لويه) ګناه ده .

---

(۱۶۳)متفق عليه

(۱۶۴)متفق عليه .

(۱۶۵)مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص فرمايي : (له ټولو څخه لويه ګناه (اکبرالکبائر) له الله ج سره شريک ګرځول او د مور او پلار له خوا عاق ده)[١۴۶]
په حديث کې اوه (۷) ګناهونو ته هلاکوونکي ګناه ويل شوي دي ، يوه پکې د مور او پلار عاق دی او د اولاد په عاق کې دا حتمي ندي چې هغوی دې په خوله ووايي ، يادې په ورځپاڼو ، راډيوګانو او نورو خپرونو کې اعلان وکړي .
بلکه کله چې د هغوی په ازارولو کې ډېرښت وشي او دهغوی زړونه ازار وکړي اولاد په خپله عاق کېږي .

و : پر ښځه د مېړه حقوق

خاوند په خپله مېرمن ډېر حقوق لري الله ج فرمايي : [الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله] [١۴٧]
يعني : ((نارينه پر ښځو مقرر دي په سبب د دې چې خپل مالونه خرڅ کوي نو کومې ښځې چې نېکانې وي هغوی د خپلو څښتنانو متابعت کوي ، او دهغوی د مالونو حفاظت د هغوی په غياب کې کوي ، هغه مالونه چې الله ج د هغې حفاظت په دوی لازم کړی دی .))
دلته الله ج د نېکې او صالحې ښځې ستاينه کوي چې هغه د خاوند د امر منونکې او دهغه په نشتوالي کې د هغه د مال ساتونکې وي پر ښځه د

(١۴۶)بخاري ، مسلم و ترمذي .
(١۴٧) النساء : ٣۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند د حقوقو اندازه له دې حديث څخه ښه څرګندېږي چې ابوهريرة رض يې روايت کوي [لو کنت امرا احدا ان يسجدلاحد لامرات المراة ا ن تسجد لزوجها] [١٦٨]

يعني : ((که چېرې واى زه چې امر مې کولې يو چاته چې سجده وکړي يوبل کس ته نو خامخا امر به مې کړى و ښځې ته چې سجده وکړي خپل خاوند ته))

ام سلمه رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : [ايما امراة ماتت وزوجها عنها راض دخل الجنة] [١٦٩]

يعني : ((هره ښځه چې وفات شي او خاوند يې ورڅخه خوښ وي نو جنت ته به ننوځي))

په ښځه د خاوند اطاعت (مننه) واجب ده ، او اطاعت دا دى چې د هغه په کور کې و اوسېږي او هره روا خبره يې ومني او دهغه له خوښې پرته به بهرنه ګرځي او نه به بل چاته اجازه ورکوي چې د دې کورته ننوزي او د هغه له اجازې پرته په نفلي روژه هم نه نيسي ، رسول الله ص فرمايي : [لايحل لامراة ان تصوم وزوجها شاهد الاباذنه ولا تاذن في بيته الاباذنه] [١٧٠]

يعني : ((نده رواه هېڅ ښځې ته چې روژه ونيسي او خاوند يې موجود وي مګر د هغه په جازه او اجازه دې نه ورکوي د هغې په کور کې (د ننوتلو مګر د هغه په اجازه))

---

(١٦٨)ترمذي :

(١٦٩)ترمذي

(١٧٠)بخاري ، مسلم و ابو داود.

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دې څلورو شرطونو په موجودیت کې په ښځه واجب دي چې له مېړه سره د هغه کور ته ولاړه شي .

۱ ـ چې معجل مهر یې ورته پوره کړی وي .

۲ـ چې په کور کې یې د اړتیا وړ ظروف او سامان (هغه څه چې په ورځني ژوند کې ورته اړه پیدا کېږي) موجود وي .

۳ـ چې په کور کې د ښځې دنفس او مال امن وي له ګاونډیو څخه لرې نه وي په دا ډول چې که په دې کور کې د څه پېښې له امله فریاد وکړي نو خلک ورته راورسېږي .

۴ـ چې خاوند د هغې خیال وساتي او هغه په امن او سکون کې وخت تېر کړي ، او د مېړه هغه امر به په ځای کوي چې د کورنۍ په هکله وي او د ښځې په ځانګړیو تصرفاتو پورې اړه ونه لري (لکه د هغې په مال کې تصرف) او دا امر شریعت منع کړی هم نه وي او بل دا چې خاوند هم د ښځې حقوق ادا کړي او د خاوند له اجازې څخه پرته به له هېچا کره شپه نه صبا کوي .

او کله که ښځه بدګذرانه شي نو خاوند کولی شي چې هغه د ادب لپاره و وهي او د خاوند له حقوقو څخه د اده چې ښځه له ټولو هغه کارو څخه ځان وژغوري چې هغه د مېړه برم ، شرف او وقار ته زیان رسوي او داسې کارونکړي چې د هغه په واسطه د خاوند په زړه کې څه شک او اندېښنه پیدا شي او د خاوند د شتمنۍ خیال به ساتي ، بې ځایه به یې نه لګوي هر چاته به یې نه ورکوي او هغه چې عادتاً خلک لکه فقیرانو او ملنګانو ته خیرات ورکوي پروا نه لري او دهغه له حقوقو څخه دا دي چې د هغې بسترې ته په چټکتیا سره ورشي او که شرعي مانع لکه (حیض او نفاس)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي د هغه جنسي غوښتنې دې پوره کړي ، رسول الله ص فرمايي : [اذا دعا الرجل امراته الی فراشه فابت ان تجیء اليه فبات غضبان عليها لعنتها الملائكه حتی تصبح .] (١٧١)

يعنې : ((كله چې كوم سړى خپله ښځه خپلې بسترې ته را وبولي او هغې انكار وكړ له دى څخه چې ده ته راشي او هغه شپه په هغې په قهر او خفگان كې صبا كړه نو ملائكې (پرښتې) پرې لعنت وايي تر هغې چې صبا شي .))

همداراز فرمايي : [اذ دعا الرجل امراته الی فراشه فلم تأته فبات غضبان عليها لعنتها الملايكه حتی تصبح] (١٧٢)

يعنې : ((كله چې را وبولي يو سړى خپله ښځه خپلې بسترې ته او هغه ورته رانه شي او هغه شپه په قهر او خفگان كې پرې صبا كړه نو ملايكې پرې لعنت وايي تر هغه چې صباشي .))

د خاوند د حقوقو لنډيز

١ : اطاعت او منته

٢ : د خاوند د عزت او ابرو ساتنه

٣ : له خاوند سره محبت او مينه

۴ : د خاوند درناوى عزت او احترام كول

۵:د خاوند خدمت

۶:د هغه د كور او شتمنۍ ساتنه

٧:خاوند ته زينت، ارايش او ځان ښايسته كول

---

(١٧١)بخاري .

(١٧٢)بخاري ، مسلم ، ابوداود ، ابن ماجه و مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸:د کورنۍ نظم جوړول
۹:له کور سره مینه ، دلچسپي او علاقه
۱۰:د اولاد تربیت (روزنه)
۱۱: له خاوند سره له وس سره سم په کار کې مرسته او هغه ته د ژوند ټولې اسانتیاوې برابرول
۱۲: د خاوند له دوستانو سره ښه تګلاره او ښه اخلاق
۱۳: د ژوند په ټولو مختلفو حالاتو صبر او قناعت
۱۴:له خاوند سره اخلاص او صداقت
د یادونې وړ ده چې په یهودیت کې خاوند پر ښځه مطلقه سلطه لري او بې قېد او شرطه د هغه په واک کې ده او هر څه چې وغواړي پرې کولې یې شي.

و:سسپر مېږه د مېرمنې حقوق

څنګه چې خاوند پر ښځه ډېر حقوق لري همدارنګه ښځه هم پر خاوند ډېر حقوق لري چې مهم یې دلته یادوو.

دا چې عاجل مهر به ورکوي که چېرته یې د نکاح په وخت کې ټاکلی و، او که ټاکلی یې نه و نو څه چې دود وي او که ور یې نکړ نو ښځه کولی شي چې ځانته یې راپرېنږدي که څه هم لومړی راضي وي او دخول هم شوی وي اوبل دا چې هغې ته نفقه او جامه ورکړي او د هغې له شان سره مناسب کور ورته پیدا کړي چې هغه په کې راحت کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معاویه القشیري (رض) روایت کوي چې یو سړي له رسول الله ص څخه وپوښتل چې د ښځې حقوق پر خاوند څه دي ؟ هغوی ص ځواب ورکړ چې هغې ته خوراک ورکړه ، کله چې خواړه خورې او په جامه کې یې پټه کړه کله چې ځان پټوي په مخ یې مه، وهه بدې خبرې ورته مه کوه رټه یې مه ، ورځنۍ جدا کېږه مه مګر په کور کې[۱۷۳].

رسول الله ص د حجة الوداع په خطبه کې وفرمایل : ((خبر اوسئ چې د هغوی حق په تاسو دادی چې هغوی ته ښې جامې او نفقه ورکړئ او له هغوی سره ښېګړه وکړئ .))[۱۷۴]

که بله ښځه یې وي نو د هغوی ترمنځ به له عدل او انصاف څخه کار اخلي ، ښځه د خاوند له اجازې څخه پرته هم د مور او پلار او نورو محرمو ملاقاتو ته تللی شي ، د ښځې بل مهم حق پر خاوند دادی چې دیني ، ضروري مسائل لکه لمونځ ، روژه ، حیض اونفاس ور وښیي[۱۷۵].

او که خاوند یې نه پوهېده دا کولی شي چې له بل عالم څخه ځان پوهه کړي د کور په کار لکه پخول ګنډل او داسې نورو به یې نه مجبوروي او خاوند به ورسره نېک اخلاق کوي له هغې سره به مینه ، او محبت ساتي ، دهغې اسرار او پټ رازونه به نه رسوا کوي له هغې سره به ښه خندا او خوشحالي کوي له دوستانو سره به یې ښه اخلاق کوي ، ناز او نخرې به یې مني څومره چې کولای شي ځان به له طلاق څخه ژغوري د کور په کارو کې به

(۱۷۳)ابو داود ، ابن ماجه او مسند احمد

(۱۷۴)مسلم .

(۱۷۵)احیاء العلوم امام غزالي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره مرسته او لارښوونه کوي ، بل دا چې يوا ځې په اسلام کې ښځې ته دا حق ورکول شوی دی چې پر خپل مال پوره ولايت لري (کله چې هغه عاقله او بالغه وي) او که خاوند د هغې له اجازې څخه پرته د هغې په مال کې لاسوهنه کوي نو غاصب دی حتی که ښځه لېونۍ هم وي نو په مال کې يې ولايت د خاوند حق ندی ،بلکې د پلار او يا د نيکه حق دی .

مګر په يهوديت کې ښځه له مهر څخه پرته نوره هېڅ شتمني نلري ، هرڅه يې د مېړه دي ټوله سرګرداني او تکليف يې د خاوند لپاره دی او مهر به هم يا له طلاق څخه وروسته ورکوي اويا ه يې د هغې له مرګ څخه وروسته د هغې ورثه و ته ورکوي او په اسلام کې خاوند حق نه لري چې ښځه په کور کې د هغې د مال لګښت ته اړه باسي بې ځايه يې نه وهي له هغې سره به له نرمۍ اومهربانۍ څخه کار اخلي ، حضرت عمر رض فرمايي : ((انسان بايد په خپل کور کې له خپلې ښځې او اولاد سره د کوچنې په څېر وي چې له سختۍ څخه کار وانخلي .))(۱۷۶)

يو ځل يو سړی حضرت عمر رض ته ورغی چې له خپلې ښځې څخه ورته شکايت وکړي کله چې دروازې ته ورسېد نو د حضرت عمر رض د بي بي ام کلثوم رض اواز يې واورېد چې له حضرت عمر رض سره يې خبرې اړولې نو دی سړي له ځانه سره وويل چې ما خو غوښتل چې زه خپل شکايت ده ته وړاندې کړم داخو هم په هغه څه کې ګير دی چې زه پکې ګير يم .

---

(۱۷۶) احياء العلوم امام غزالي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت عمر رض هغه راوغوښت او ورڅخه يې وپوښتل هغه ورته خپل عرض وړاندې کړ خو حضرت عمر رض ورته وويل : ((زه د ښته ډېر تېرېږم ځکه چې دا پرما ډېر حقوق لري لکه :

۱ ـ دا زما او دوزخ ترمنځ پرده ده ، زما زړه پرې له حرامو څخه تسل مومي .

۲ ـ کله چې زه بهر ته ولاړ شم نو زما د کور او مال ساتونکې ده .

۳ ـ زما جامې راته مينځي .

۴ ـ زما اولاد ته شېدې ورکوي .

۵ ـ زما کورته ډوډۍ او ... پخوي .))

هغه سړي ورته وويل : کوم خدمت دې چې ښځه تاته کوي هغه خو ماته هم کوي څنګه چې ته ورته تېرېږې زه به هم ورته تېرشم[177] .

دا و له ښځو سره د صحابه وپه تګلاره ، راشئ اوس زموږ په ټولنه کې له ښځو سره د مېړو تګلاره وګورئ چې بې ګناه ورسره په کوم اندازه ظلم کوي او څومره يې وهي .

ح : ګډ حقوق :

۱ : يو له بل سره به نېک سلوک کوي ، يوبل ته به مخلص وي يوبل ته به ښه نيت لري ، يوله بل سره به محبت کوي ، پټ او ښکاره به يې يوبل ته يوشان وي ، يوله بل څخه به د ژوندون د ستونزو په لېرې کولو کې هڅه کوي الله ج فرمايي : [ولهن مثل الذي عليهن باالمعروف][178]

---

(۱۷۷) البريقه شرح الطريقه .

(۱۷۸) البقرة :۲۲۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنـي : ((او ښـځولره حق دی لکـه څنګـه چې د سړیو پرهغـوی حق دی د دستور مطابق .))

۲ : له دواړو خواو څخه حرمت مصاهرت ثابتېږي (چې څوک چاسره نکاح وکړي نو دبل خوانژدې دوستان پرې حرامېږي)

۳ : یوله بل څخه میراث وړي ، کله چې ښځه مړه شي نو که اولاد یې درلـود نو خاوند څلورمه برخه اخلي او که اولاد یې نه درلـود نـو د مـال نیمـه حصه اخلي او که خاوند مړشو او اولاد یې ونو اتمه حصه اخلي او که اولاد یې نه درلود نو څلورمه حصه اخلي .

۴ : همدا راز یو له بل څخه ټول هغـه جنسي خوندونـه اخېستلای شي چې شریعت ورته رواکړي دي .

حیا _

سېد مودودي رح حیا داسې راپېژني :

د حیا معنی شرم دی د اسلام پـه ځانګړې اصطلاح کې له حیا څخه مـراد هغه شرم دی چې هغه یوانسان د خپل فطرت او خپل خدای ج پـه وړانـدی هغه وخت محسوسوي چې د یو منکر (ناوړه) کارپـه لـور مایـل کېږي حیا هغه ځواک دی چې انسان د بد کاریو او منکراتو تـه لـه اقدام کولو څخه منع کوي[۱۷۹].

الله ج پر حیا خوښېږي او خپل حیاناک بنده خوښوي او مسلمانانو تـه یې په حیا کولو امر کړی دی .

---

(۱۷۹)پرده سید ابو اعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

[قل للمئومنين يغضوا من ابصارهم].(۱۸۰)
يعنې : ((او مسلمانانو ته ووايه چې خپل نظرونه ښکته واچوئ .)) يعنې کله چې په چا پردئ موسترګې ولګېدلې نو سمدستي سترګې ښکته واچوئ او حيا وکړئ او بيا ورته مه ګورئ .
ابو هريره رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : ((دقيامت په ورځ به الله ج اوه (۷) کسانو ته د عرش تر سيوري لاندې ځای ورکړي پداسې حال کې چې له دې سيوري ځخه پرته بل سيوری نه وي يو له هغو ځخه هغه ځوک دی چې کومه ښکلې انجلۍ يې ځانته راوبولي او دا ورته له الله ج ځخه د حيا له کبله و وايي چې زه له خدای ج ځخه وېرېږم .))(۱۸۱)
رسول الله ص فرمايي : ((د قيامت په ورځ به ټولې سترګې ژاړي مګر هغه چې د الله ج له وېرې او د حيا له کبله يې پرديو ښځو ته له کتلو ځخه ډډه کړې وي .))
فرمايي : ((هر دين اخلاق لري او د اسلام اخلاق حيا ده .)).(۱۸۲)
((کله چې حيا نه لرې نو کوه هغه څه چې ستا زړه يې غواړي)).
ابو داود ابن ماجه .
همدا راز فرمايي : [الحياء شعبه من الايمان] يعنې : ((حيا د ايمان يوه برخه ده))(۱۸۳)

---

(۱۸۰) النور :۳ .
(۱۸۱)متفق عليه
(۱۸۲)ابن ماجه .
(۱۸۳) متفق عليه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیا په انسان کې یو جوهري شی او د خدای ج یو نعمت دی بې حیا انسان په ټولنه کې هېڅ عزت او درنښت نه لري هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري د هېچا نه خوښېږي ، حیا په انسان کې په زور راتلای نه شي او نه په زوره څوک حیا لرونکې ښځه بې حیا کولای شي او نه په کور کې په ایسارېدلو او بهر ته په نه وتلو په انسان کې حیا پیدا کېږي او نه هره بهر وتونکې ښځه بې حیا وي ، او نه هم چادري او پرده د بشپړې حیادارۍ دلیل کېدلای شي ،عفت ، پاکي ، حیا او ځان ساتنه له ایمان څخه سرچینه اخلي .

پاکه ښځه پاکه ده که په کور کې وي او که په کوڅه کې ،د ښځې لپاره اصلي حیا له الله ج سره اړیکې او په خپل دین او مذهب منګولې لګول او خپل عزت او ابروته کتل دي .

که څوک خپل عزت او ابرو ته ونه ګوري که هغه هر څومره د کور په دیوالونو کې بنده وساتلای شي بیا هم پاکه پاتې کېدلای نه شي .

وګورئ هنده د ابي سفیان ښځه دغه د جاهلیت د وخت ښځه او په جاهلیت کې هم ډېره سرکښه ښځه چې د رسول الله ص د مبارک تره سید الشهداء حضرت حمزه رض په شهید جسم یې څه وکړل ، دهغه زړه یې په غاښونو ځیرې کړ ، خو کله چې پاکه وه او خپل عزت ، ابرو او حیا پرې ګرانه وه کله چې رسول الله ص له هغې څخه د زنا د حرمت په هکله بیعت (ژمنه) اخستل غوښتل نو هغه حیرانه شوله او په ډېر تعجب سره یې وپوښتل چې : ایا ازادې او اصیلې ښځې هم زنا کوي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورئ چې رسول الله ص سره يې په هر څه بيعت وکړ خو کله چې د زنا موضوع راغلله نو حيرانه شوله او دا يې په تصورکې هم نه راتلل چې ګوندې ازادې او اصيلې ښځې دې هم زنا وکړي .

نظر ښکته اچول يا (غض بصر)

د سالم فطرت تقاضا ده چې د بل ناموس ته په درنه سترګه وګورئ تر څو هغه هم ستاسو ناموس ته په درنه سترګه وګوري ځکه که ته دبل ناموس او حيا له منځه وړل غواړې نو هغه هم ستا ناموس او حيا رژول غواړي ځکه دا ټولې ښځې ضرور دچا لورګانې د چا خورګانې دي ، اسلام هم وايي کله که مو په پردۍ ښځې سترګې ولګېږي نو نظرښکته واچوئ ، بيا بيا دهغې خواته مه ګورئ ، لومړی ځل خو چې غير اختياري او د انسان په واک کې ندي درته معاف دي ، الله ج فرمايي : [لايكلف الله نفسا الاوسعها] (۱۸۴)

يعنې : ((الله ج تکليف نه ورکوي چاته مګر څومره چې د هغه طاقت وي .))

او دنظر ښخول او بيابيا کتل منع دي .

[قل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن ويحفظن فروجهم] (۱۸۵)

يعنې : ((و وايه مؤمنانو ته چې ښکته ساتې خپلې سترګې ساتنه دې کوې د خپلو شرمګاهو .))

[وقل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن و يحفظن فروجهن] . (۱۸۶)

---

(۱۸۴) البقره : ۲۸۶ .

(۱۸۵)النور : ۳ .

(۱۸۶)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((و وايه مومنانو ښځو ته چې ښکته ساتئ خپلې سترګې ساتنه کوئ د خپلو شرمګاهو))

الله ج خپلو بندګانو ته امر کړی دی چې کله که ناڅاپه مو سترګې په چا پردئ ولګېدلې نو نظرښکته واچوئ او بیابیا ورته مه ګورئ .

رسول الله ص حضرت علی رض ته وفرمايل : (ياعلي لاتتبع النظرة النظرة فان لک الاولی وليس لک الاخرة) (۱۸۷)

يعنې : ((ای علي له لومړي ځل څخه دوهم ځل مه ګوره لومړی خو درته معاف دی مګر دوهم نه)) همدا راز فرمايي : (سترګې زنا کوي او د دوی زنا کتل دي حرام شخص ته ، لاسونه زنا کوي او د دوی زنا لاس اوږدول دي حرام شي ته پښې زنا کوي او د دوی زنا تلل دي حرام ځای ته) (۱۸۸)

حضرت ابن مسعود رض روايت کوي چې رسول الله ص فرمايي : (النظر سهم مسموم من تركها مخافتي ابدلته ايماناً يجد حلاوته فی قلبه) (۱۸۹)

يعنې : ((کتل زهرناک غشی دی هر چاچې زما له وېرې پرېښود په بدل کې به داسې ايمان ورکړم چې د هغې خوږوالی به په زړه کې ومومي .))

حضرت جريربن عبدالله رض وايي : چې ماله رسول الله ص څخه د ناڅاپه نظريو پريوتلو په هکله وپوښتل هغوی ص وفرمايل (سمدستي سترګې واړوه) . (۱۹۰)

(۱۸۷) ابوداود ، ترمذي او مسند احمد .

(۱۸۸) بخاري ، مسلم او ابو داود .

(۱۸۹) طبراني او المستدرک للحاکم روايت له ابن مسعود څخه .

(۱۹۰) مسلم مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارازحضرت جریر رض له خپل پلار او هغه یې له نیکه څخه روایت کوي چې ما همدا پوښتنه له رسول الله ص څخه وکړله هغوی ص وفرمایل (سمدستي سترګې واړوه) [۱۹۱]

د خثعم دقبیلې یوې ښځې د حجة الوداع په وخت له رسول ص د څخه دحج په هکله پوښتنې کولې او فضل بن عباس درسول الله (ص)دتره په هغې سترګې ور ښخې کړلې رسول الله ص د هغه مخه بل پلو ته واړاوه) [۱۹۲]

همداسې نور ډېر روایات شته چې په هغوی کې لومړی ځل کتل معاف مګر بیابیا کتل منع ګڼل شوي دي بعضی پرګنې دی ته ذوق جمال وایي نو لکه چې سید مودودي رح فرمایي : (ذوق وصال خو هم له همدې ذوق جمال څخه جوړېږي ، د هرې فحاشۍ بنسټ کتل دي نو الله ج د دی بنسټیزه مخنیوی وکړ تر څو وګړي په لویو ګناهونو کې اخته نه شي ، اسلام خو د ذوق جمال مخالف ندی او نه یې منع کړې دی اسلام وایي چې څوک دې خوښ شي د هغی ښکلا اوښایست دې تر تاثیر لاندې راولي ، او دښکلا څکل یې غواړي نو په حلاله نکاح ورسره وکړه که یوه کفایت نه کوي نو دوه ، درې ان څلور وکړه .)

سید محمد عابدبن الحسیني لیکي : ((من)) په دغه آیت کریمه : [قل للمؤمنین یغضو امن ابصار هم] کې د بعضیت لپاره دی نو د دې څخه په ډاګه کېږي چې ځینې کتنې لکه د ضرورت په وخت کې یا محرم ته جایز

(۱۹۱)سنن دارمي .

(۱۹۲)بخاري او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اوپه ((يحفظوا فروجهم)) کې ((من)) نشته نو معنا دا شوه چې زنا بالکل رخصت نه لري حتی د ضرورت په وخت کې هم)) .[۱۹۳]
امام نووی رح وايي چې دا ټول روايات په دې دلالت کوي چې په لارې کې مخ پټول پر ښځه واجب نه، بلکې مستحب دي[۱۹۴].
خو په دې وخت کې چې فساد او دخلکو سترګې هرپلو ته اوړي او راوړي نو ټولو ښځو ته پکار ده چې بهرته وزي نو پټ مخ ووزي او خپل بدن د الله ج په حضور کې له مسؤوليت څخه خلاص کړي ، الله ج فرمايي : [ان السمع والبصر والفواد کل اولئک کان عنه مسؤلا] [۱۹۵]
يعنې ((بېشکه غوږونه، سترګې او زړه هر يو له دغو نه له انسان څخه پوښتنه کېږي))

www.melitahrik.com 0777 400 116

د ښځې کتل پردي نارينه ته :

د سترګو د کنترولولو په هکله چې کوم احکام نارينه وته راغلي دي هغه ښځو ته هم راغلي دي يعنې که د شهوت او فتنې وېره وه نو ښځې هم بايد هېڅ پردي نارينه ته قصداً ونه ګوري او که ناڅاپه يې نظر ولګېد نوښکته به ګوري ځکه چې د الله ج احکام دواړو ډلو ته شامل دي .
په دې هکله اتفاقي خبره ده چې د پردي سړي يا ښځې عورت ته کتل حرام دي برابره خبره ده چې داکتل په شهوت سره وي او که له شهوته پرته وي او

---

(۱۹۳)البريقه شرح الطريقه .
(۱۹۴)شرح النووي .
(۱۹۵)الاسراء ۳۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ناڅاپه پرې سترګې ولګېدلې نو سمدستي به يې اړوي : ((د ښځو او نارينه د عورت حدود مو مخکې په همدې کتاب کې روښانه کړل .))
له عورت څخه پرته نورې برخې لکه مخ ، لاس ، سر ، څنګلې ... په کتلو کې هم ټول فقهاء په دې متفق دي چې که چېرې نارينه د بدن کومې برخې ته کتل د فتنې او فساد لام ګرځي نو دا ډول کتل منع دي ځکه الله ج مؤمنو ښځو ته هم په غض بصر باندې امر کړېدی خو که د فتنې اوفساد يا د شهوت د تحريکولو وېره نه وه نو دلته فقهاء د نظر اختلاف لري ، دفقهاوو لړه برخه په دې نظر ده چې له لومړي ځل او ناڅاپي کتلو پرته ښځې ته هم روانده چې بيابيا پردي سړي ته وګوري او دلايل يې هم يو [قل للمؤمنات يغضض من ابصارهن] (۱۹۶)
يعنې : ((وو ايه مؤمنانو ښځو ته چې ښکته دې ساتي خپلې سترګې)) بل دا حديث چې رسول الله ص له خپلې لور فاطمې څخه وپوښتل چې ((د ښځو لپاره ترټولو غوره شی څه دی ؟)) هغې ځواب ورکړ چې : ((دا چې سړي ونه ويني او سړي دا ونه ويني)) رسول الله ص دا خبره ومنله او د تائيد په ډول يې د اايت ولوست چې [ذرية بعضها من بعض] يعنې : ((او لاده ځينې د دوی له ځينو نورو څخه)) دوهم د ام المؤمنين حضرت ام سلمی هغه حديث چې روايت کوي : ((زه (ام سلمه) او ميمونه ناستې وو چې په دې کې ام مکتوم راغی (ام مکتوم په دواړو سترګوړوند و) نو رسول الله ص موږ ته امر وکړ چې له ده څخه پرده وکړئ موږ وويل : ايا دا ړوند نه دی چې نه مو

(۱۹۶)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويني او نه موپېژني ؟ رسول الله ص راته وفرمايل ايا تاسو هم ړندې يئ تاسويې هم نه وينئ ....)) (۱۹۷)

حضرت عايشې ته يو ړوند راغی او هغې ورڅخه پرده وکړله نو پوښتنه ترې وشوه چې له ده څخه ولې پرده کوې دا خو تا نهويني هغې وويل : زه خويې وينم .... (۱۹۸)

دوهمه ډله چې دفتنې او شهوت د نشتوالي په صورت کې پردي نارينه ته دښځو کتل روا بولي داسې ځواب ورکوي چې د غض بصر ايت د فتنې او شهوت په شتوالي پورې اړه لري اوپه دې صورت کې په اتفاق سره يو بل ته کتل دواړو خواووته حرام دي او دفاطمې پورتنې حديث ضعيف حديث دی چې هېڅ علمي ارزښت نه لري او داحکامو يو معتبر کتاب هم ندی رانقل کړی ، يوفقيه هم پرې استدلال نه دی کړی حتی هغو خلکو هم پری استناد نه دی کړی چې نارينه ته د ښځو په کتلو کې سخت دريغ لري او حرام يې بولي ، دا حديث امام غزالي په احياء علوم الدين کې رانقل کړيدی چې حافظ عراقي يې په تخريج کې ويلي دي : ((دا حديث بزازاو دار قطني په افرادو حديثو کې رانقل کړی دی چې سند يې ضعيف دی)) بزاز وايي چې سند کې يې داسې څوک دی چې زه يې نه پېژنم .

او دام سلمی حديث هم ابن قدامه په مغنی کې رد کړی دی ددې حديث په سند کې (نبهان) دی او امام احمد وايي چې نبهان دوه عجيب حديثونه روايت کړی دی يو همدا حديث .بل دا چې ((امام احمد په ضمني ډول دواړه حديثونه ضعيف او دحديثو له اصولو څخه مخالف ګڼلي دي .))

(۱۹۷)ابوداود ، ترمذي او موطاامام مالک .

(۱۹۸)ابوداود ، ترمذي ، مسند احمد او موطا امام مالک .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن عبدالبر وايي چې : نبهان مجهول الهویه سړی دی او دا احتمال هم لري چې لکه امام احمد ، امام ابوداود او اثرم چې وايي د نبهان او د عايشې حديثونه په امهات المومنين (رسول الله ص بيبيانو) پورې خاص وي .

کله چې رسول الله ص د اختر له لمانځه څخه فارغ شو نو ښځو ته راغی وعظ يې ورته وکړ او په صدقې يې ورته امروکړ او له ده سره بلال هم ونو ښکاره خبره ده چې دې ښځو به دواړو ته کتل بل دا چې که نارينه ووته کتل هم منع وای نو په سړيو به هم د نقاب او حجاب اچول لازم و ، ددې لپاره چې څوک ورته ونه ګوري دلته دا يادونه هم ضرور ده چې ښځه که څه هم ډېروخت مطلوبه (غوښتل شوې) او نارينه طالب (غوښتونکی) وي ، د ښځې شهوت ويده دي او دا نارينه دی چې تل ددی شهوت راويښوي بلکه ډېر نارينه هم د ښځې زړه وړي د هغه ځواني ، ښکلا ، توان ، غيرت په ښځه اغېزه کوي ان مينه يې د زړه پردې هم څيرې کوي ، لکه قران کريم چې د مصر دعزيز دمېرمن چې ځينې مورخين يې زليخا بولي ((او د يوسف ع په کيسه کې له دې راز څخه پرده پورته کوي او وايي چې د يوسف مينې د زليخا د زړه پردو ته لاره موندلې وه او هغه د شاعرانو خبره د يوسف مينې زليخا لېونۍ کړېوه هغه يې په خپل زړه کې د مينې د بل اور د مړ کولو لپاره راوغوښت او د زنا غوښتنه يې ترې وکړه همدا راز قران دا هم وايي چې زلېخا په خپل همدې هوډ ولاړه وه او ويل يې چې که يوسف زما داهيله تر سره نه کړي نو جزاء به ورکړم ، قران کريم وايي چې د يوسف ښکلا د هغه ښار په ټولو ښځو تاثير وکړ د هغه ښکلا ، ځوانۍ تازګۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښنار تولې ښځې (بې هوښه او بې خوده) کړې تردې چې د یوسف له مخ نه يې سترګې اړول زړه نه غوښتل او تردې چې خپل لاسونه يې غوڅ کړل.[۱۹۹]
نو کله که داسې پېښېږي، او د سړي کتل د ښځې شهوت راپاروي يا دفتنې او فساد لامل ګرځي نو بايد چې ښځه سترګې واړوي او که وايي نه اړوي او له کتلو خوند اخلي نو همدې ته رسول الله ص د سترګو زنا ويلې ده.
حضرت عايشه رض روايت کوي چې د حبشيانو يوه ډله راغله او د نبوي مسجد په انګړ کې يې يوه ننداره وښودله او رسول الله ص دا ننداره پخپله ماته راښودله.[۲۰۰]
او له تاريخ څخه ثابته ده چې دا وفد په اوم هجري کال راغلى و او دبي بي عايشې (رض) عمر د پنځلسو او شپاړلسو (۱۵_۱۲) کالو په منځ کې وو بخاري کې وايي چې رسول الله (ص) به په عايشه رض په څادر پټوله.
کله چې فاطمه د قيس لور د طلاق په عدت کې وه نو رسول الله ص ورته وفرمايل چې ام شريک انصاري يې (رض) سره اوسېږه بيا يې ورته وفرمايل:
((هغه شتمنه ښځه ده هغې کره صحابه ډېر ځي او راځي نو ته دام مکتوم (رض) کره اوسېږه هغه ړوند دی ته به هلته بې تکليفه ژوند تېر کړې))

عورت:

---

(۱۹۹) يوسف :۲۳_۳۲.

(۲۰۰) مسلم او مسند احمد.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورت په لغت کې نقصان او عیب او هغه شي ته چې بد ګڼل کېږي وایي او عورت ځکه په دې نوم ونومول شو چې لوڅېدل یې بد ګڼل کېږي.

د ښځې عورت د پردي نارینه په وړاندې:

اسلام یو رښتوني دین دی او په هره معامله کې له اعتدال (منځومانه لار) څخه کار اخلي که له یوې خوا یې ښځې ته اجازه وکړه چې که ضرورت درته پېښ شي نو د پردیو نارینه و په مخ کې خپل مخ لوڅولای شي او د نارینه و په منځ کې خپل ضرورت رفع کولی شي مګر له بلې خوا نارینه وو ته امر کوي چې که کومې ښځې مخ لوڅ کړ تاسې سترګې ښکته واچوئ د هغې له اړتیا څخه ناوړه استفاده مه کوئ او په برندو برندو سترګو ورته مه ګورئ الله (ج) ښځو ته امر کړی چې: [ولایبدین زینتهن الاماظهر منها] (۲۰۱)

یعني: ((او ندې ښکاروي خپل سینګار مګر هغه چې ښکاره شي له دېنه)) ټول فقهاء په دې متفق دي چې ښځې ته روا ندې چې خپل سینګار چاته وښیي مګر هغه څه چې له دوی ځینې ښکارېږي فقهاء په دې کې د نظر اختلاف لري چې له ماظهر منها څخه هدف څه دی؟ د ځینو په نزد له دې څخه مراد ګاڼه ده او هغه څه چې د ضرورت په وخت کې لوڅېږي اوس فقها پدې اړه اختلاف لري چې داړتیا په وخت کې باید کوم ځایونه لوڅ شي چې د هغې په لوڅولو کې دپردي نارینه په وړاندې ترالهي عتاب لاندې رانشي. ټول فقها پردې متفق دي چې ښځه باید دپردي نارینه پر وړاندې د خپل مخ (چې دیو غوږ له نرمۍ څخه پیل د بل غوږ د نرمۍ پورې

---

(۲۰۱) النور: ۳۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د زنې لاندې برخې څخه پیل په تنده کې د ویښتانو د زرغونېدلو ترځایه پورې)د ورغوو څنګلو او قدمو څخه پرته د نور بدن کومه برخه ښکاره نکړي او په قدمونو او څنګلو کې هم اختلاف دی .
حنبلیان او ځینې شوافع رحمهم الله وایي : د ښځې ټول بدن عورت دی حتی نوکان هم .[۲۰۲]
او دلیل یې هم دا پورتنی ایت دی او له ماظهر منها څخه مراد د دوی په نزد هغه دی چې دوی یې د خوځېدلو ، کښېناستلو او پاڅېدلو په وخت کې اختیار نلري .

مخ او مړوند

د ستر او حجاب موضوع هم له هغو موضوعاتو څخه ګڼلی شي چې د اسلام له صدرڅخه تر اوسه پورې د فقهاوو ترمنځ اختلافي ده او تر اوسه پورې په دې اړه هم فقهاء په یو نظر راټول شوي ندي ، خو داسې شوي دي چې په یو وخت کې به د یو نظر خاوندان ډېر ا ودبل نظر کم شوي وي او په بل وخت کې به بیا د دی مقابل نظر خاوندان ډېر شوي او د هغه بل کم شوي وي د بېلګې په ډول یو وخت داسې شوي دي چې د هغو علماوو شمېره ډېره وه چې د پردیو نارینه وو په وړاندې د ښځو مخ لوڅی به یې ښه نه باله او په مقابل کې به د هغو علماوو شمېره کمه وه چې هغوی د پردي نارینه په وړاندې د ښځو مخ او لاسونه (ورغوی) عورت نه بلل او بیا د دې برعکس د هغو علماوو شمېره ډېره شوې ده چې هغوی د ښځو مخ او

---

(۲۰۲)المغني ، نهایه المحتاج ، سراج الوهاج او غایه المنتهي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغوی عورت نه بولي ،او د پردیو نارینه وو پروړاندې په لوڅولو کې يې څه باک نه ويني او د هغو علماوو شمېرکم شوی دی چې مخ او ورغوی عورت بولي خو هېڅکله يې هم په حرمت یا کم تر کمه مکروهوالي باندې او یاد لوڅولو په جواز باندې علماء متفق شوي ندي .

او د اختلاف ختمېدونکی هم ندي ځکه چې هره ډله ځانته دلایل لري او اختلاف يې ځانته بېلابېل لاملونه او وجوهات لري چې دا وجوهات به د قيامت تر ورځې دوام مومي چې په اسلامي فقه کې د (اسباب الاختلاف الفقهاء) تر عنوان لاندې ډېر کتابونه ليکل شوي دي او د يوه ځانګړي علم په توګه تدريس کېږي خو فقهاوو هېڅکله هم پر هغه چا چې د ده له نظرسره مخالف دي د کافرفتوا نده لګولې ځکه چې هغوی هم د شريعت په مصادرو کې پلټنه اوا اجتهاد کړی دی او هغه مسئله ورته حق ښکاره شوې ده چې اوس يې خپل نظر ګرځولی دی او د اجتهاد حق هرهغه چاته چې لياقت يې ولري شته دی د صحابه و په زمانه کې هم د نظر اختلافات وو حتی د پيغمبر(ص)ژوند کې هم وو خو څرنګه چې هغه(ص) ژوندی و او وحې پرې راتلله نو اختلافات به ژر حل کېدل او رسول الله (ص) هم اجتهاد تائيد کړی دی حتی د هغه چالپاره يې چې په اجتهاد کې تېروزي او ناسم نظر يې غوره کړی هم د رټلو په ځای د يو اجر زېری ورکړی دی خو متاسفانه چې زموږ د دورې ځيني علماوو د بېلابېلو انګيزو او تمايلاتو له مخې دومره ژر د کفراو ارتداد ټاپې ولګولې چې سړی ورته هک حيران شي ، چې دا فتواګانې هم هېڅ شرعي بنسټ نلري او اکثره د سليقوي ، ذوقي او ګوندي اختلافاتو له مخې صادرېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما هیله له درنو لوستونکو څخه داده چې تعصب یوې خواته پرېږدي او لیکنه د حق په سترګو ولولي او دحق په تله قضاوت وکړي که زموږ نظر یې خوښ شو او دا نظر ورته حق ښکاره شو نو راسره دې یې ومني او که دا نظر خطا بولي نو مهرباني دې وکړي د دې نظر پر مخالف نظر دې عمل وکړي چې نه به ورته موږ کافر او یا منحرف وایو او نه به دی موږ د کفر او انحراف په ټاپو او القابو نمانځي .

تر اوسه پورې چې د ستر او حجاب پر موضوع څومره لیکنې شوې دي ډېره برخه یې له افراط او تفریط څخه ډکه ده ځینې خلکو له اسلام څخه سره سکروټه جوړه کړې ده او نړیوالوته یې د یوې بلا په توګه وروپېژندلې او یو تت انځور یې ترې کښلی دی حتی د ښځو د رنګینو چادرونو سیوری هم حرام بولي او مسلمانان پر هغه څه مکلفوي چې له وس نه یې بهر خبره ده او ځینې نور بیا د غرب او اروپا د کفري ټولنې د زرق او برق تر اغېزې لاندې راغلي دي او د وربځو په اوښانو یې خطا شوي دي دوی وایي چې د نقاب او حجاب مسئله په اسلام کې ځای او اصل نه لري هېڅ فقهي مذهب کې ستر او پرده نشته او دحجاب او سترنظر په اسلامي ټولنه تحمیل شوی دی، دوی وایي چې څرنګه ستر او حجاب په اسلام کې نشته ده نو دا بدعت او ګمراهي ده ،دوی وایي چې په ښځو باندې مخ پټول د هغه څه حرامول دي چې خدای(ج) حلال کړي دي ، چې حلالول او حرامول یوازې د یو الله ج کار دی .

په داسې حال کې چې اسلام دا دواړه نظرونه ردوي او د اعتدال دین دی نو منځومانه لاره خوښوي که د شریعت عام مفهوم ته وکتل شي نو سړی پوهېږي چې اسلام د سختۍ او شدت په ځای اسانۍ او نرمۍ ته ترجیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي قران ځوځو ځایه وایي چې په دین کې حرج او سختي نشته دی ،
قران وایي چې انسان ترخپله وسه پر دی رسول الله ص چې خپلو صحابه و
ته امر کوي چې ((یسر ولاتعسر)) اساني کوه او سختي مه کوه .
نو په کار ده چې په اسلام کې په اختلافي مسایلو کې په هغه نظر عمل
وشي چې خلکو ته په کې اساني ډېره وي .
د ښځو د پردې او حجاب په هکله د معاصرې اسلامي نړۍ ستر مفکر
علامه شیخ دکتور یوسف قرضاوي هم دیوې پوښتنې په ځواب کې دا
مسئله څېړلې ده او د (النقاب للمرأة) تر عنوان لاندې یې خپره کړې ده چې
زموږ د دې څېړنې ډېرې برخې هم له همدې رسالې څخه اقتباس شوي دي
هیله ده چې په غور او له تعصب څخه په لېرې فضا کې یې ولولئ .
د مخ او ورغویو دلوڅولو حکم :
د حجاب او ستر په هکله په عمومي ډول دوه نظره وجود لري لومړی نظر دا
دی چې د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی او نه یې پټول
فرض دي البته په استحباب کې یې هېڅوک هم څه نه وایي .
دوهمه ډله وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی او پردې ته د مخ او
لاسونو لوڅول حرام دی موږ به لومړی د لومړۍ ډلې نظر وڅېړو او په دوهم
قدم کې به د دوهمې ډلې نظر وڅېړو چې حق نظر په خپله څرګند شي .
د مخ او ورغویو لوڅول روا دي :
جمهور فقهاء په دی نظر دي چې دمخ او روغویو پټول واجب ندي او
ښځې ته روا دی چې د پردې نارینه پر وړاندې مخ او ورغوي لوڅ کړي .
د امام ابوحنیفه نظر :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حنفي فقهې په مشهور کتاب الاختيار کې ليکي (اصيلې ښځې ته دې نه شي کتلی مګر مخ او ورغويو ته يې) خو که د شهوت وېره نه وه او امام ابو حنيفه ورسره قدمونه هم زياتوي چې ورته کتل روا دي ځکه کارته په راکړه ورکړه کې او معاملو کې ضرورت دی دليل يې د الله ج دا وينا ده [ولايبدين زينتهن الاماظهر منها].(۲۰۳)

يعني : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سينګارونه مګر هغه چې ښکاري .)) له دېنه اکثره صحابه د دې ايت په تفسير کې وايي چې له (ما ظهر منها) څخه غرض رانجه او ګوته او ګوتې اود رنجو ځايونه دي ځکه چې خپله رنجو ، ګوتې او ګانې ته خو کتل خپلو او پرديو ټولو ته روا دي .

او د قدم په هکله هم روايت شوی دی چې کتل ورته روا دي او عورت ندی ځکه چې په تللو کې يې پټول سخت کار دی اوبل دا چې مخ او لاسونه تر قدم ډير مهم دي نو چې د مخ او ورغويو لوڅول روا دي نو د قدم خو په حتمي روا وي.(۲۰۴)

د امام مالک مذهب :

په ((اقرب المسالک الی مذهب امام مالک)) کې ليکي چې : ((د پردي نارينه پر وړاندې د ښځې عورت له مخ او ورغويو پرته ټول بدن دی او دا دواړه عورت ندی .)) د صاوي په حاشيه کې وايي چې کتل ورته روا دي خو چې د لذت نيت نه وي.(۲۰۵)

---

(۲۰۳)النور : ۳۱ .

(۲۰۴)الاختيار لتعليل المختار ، عبدالله ابن محمود ابن مودود :۱۵۲\۴ .

(۲۰۵)په شرح المصغير د صاوي حاشيه د مصر د دارالمعارف چاپ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امام شافعي مذهب :

امام شیرازي په المذهب کې لیکي : ((اصیله ښځه ټوله عورت ده مګر مخ او لاسونه یې .))

د امام احمد بن حنبل مذهب :

ابن قدامه حنبلي په المغنی کې لیکي : ((... زموږ ځینې ملګري وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی ځکه په حدیث کې راځي چې ((د ښځې ټول بدن عورت دی)) (ترمذي دې حدیث ته غریب ویلی دی .) مګر هغې ته د مخ او ورغویو لوڅولو اجازه ورکړل شوې ده))(۲۰۶)

امام احمد وایي چې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر یوازې مخ یې .(۲۰۷)

له امام ابو حنیفه ((امام شافعی او امام مالک څخه پرته امام نووی ، ابن حزم ، او زاعي ، ابو ثور ، ثوري او مزنی (رحمهم الله) وایي چې د مخ لوڅول روا دي .))

د دې ډلې دلایل :

تفسیر د [ما ظهر منها]

دا ډله وایي چې د صحابه وو جمهور (اکثره تابعین او تبع تابعین وایي چې له [ماظهر منها] څخه هدف مخ او ورغوی دی حافظ سیوطي په خپل تصنیف (الدر المنثور فی التفسیر الماثور) کې ډېری داسې نمونې رانقل کړي دي .

---

(۲۰۶)المغنی لابن قدامه ،

(۲۰۷)المجموع امام نووي ۱۲۹۱۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابن منذر وايي چې حضرت انس رض ترې مراد رانجه او ګوته اخستې دي .

سعید بن منصور ، ابن جریر ، عبد ابن حمید ، ابن منذر او بیهقي وايي چې عبدالله ابن عباس (د مفسرینو سردار) ترې هدف رانجه ،ګوته ، چارګل او غاړه کۍ اخیستی دي .

عبدالرزاق او عبدابن حمید په بل روایت کې وايي چې عبدالله بن عباس له (ماظهر منها) څخه هدف د لاس نکریزی او ګوته اخیستې ده .

ابن شیبه او ابن ابی حاتم وايي چې ابن عباس ترې هدف مخ ، ورغوي او ګوته اخیستی ده او له همدوی څخه یو بل روایت دی چې ابن عباس ترې مراد د مخ دایره او د ورغوي دننه برخه اخیستې ده .

ابن ابي شیبه ابن جریح ، عبد ابن حمید ، این منذر او بیهقي په سنن الکبری کې وايي چې له عایشې (رض) څخه د (ماظهر منها) د تفسیر پوښتنه و شوه نو ویې ویل چې له دې څخه مراد بنګړې (کړه) او فتح ده[٢٠٨] .

ابن جریر وايي چې سعید ابن جبیر ترې مراد مخ او ورغوی اخیستی دی، همدا راز ابن جریر له عطاء څخه هم همداسې روایت کوي ابن جریر او عبدالرزاق له مسور بن مخرمه څخه روایت کوي چې هغه ترې مرادبنګړې (کړه) ګوته او رانجه اخیستی دي .

خو عبدالله ابن مسعود تری مراد جامې او جلباب اخلي عبدالله جار الله په (المراة المسلمه) کې د جلباب تعریف داسې کوي (دا هغه ځوړنده جامه

---

[٢٠٨] فتح د ګوتې په څیر د سرو یا سپینو زرو وړه حلقه ده چې په بنصر ګوته کې (د وړې ګوتې ترڅنګ دوهمه ګوته کې) په ګوته کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ټول بدن پټوي) جلباب هغه څادر ته ورته ټوټه ده چې ښځې يې په سر اچوي او پر مخ يې را ځړوي ((د جلباب دا تعريف شيخ عبدالله ابن حميد سلفي چې د ښځو د مخ پټولو سر سخته پلوی دی کړيدی چې مقابله خوا ورسره موافقه نده.(۲۰۹)

خو دکتور قرضاوي او ځينې نور علما وايي چې دلته د ابن مسعود په پرتله د عايشې، ابن عباس او انس نظر پياوړی دی ځکه چې په دې ايت [ولايبدين زينتهن الاما ظهر منها] کې له ماظهر منها يعني ((هغه څه چې تر ې ښکاري)) د زينت د ښکارولو له حرمت څخه مستثنی ده چې دا په اسانئ او رخصت دلالت کوي يا په بل عبارت دايې له هغه حرمت څخه مستثنی کړی او حتمي ده چې مستثنی د اسانۍ او رخصت لپاره ده او د جلباب ، څادر يا هغه جامې چې خپله ښکاري په ښکاره کولو کې خو هيڅ اساني نشته ده او پټول يې هيڅ ممکن ندي ښځه خوبه زينت او ښکلې جامې په چادري پټې کړي او که له دی استثنی څخه هدف چادري شي نو هغه خو هسې هم نه پټيږي نو بيا دې استثنی ته څه ضرورت و ؟ همدا لامل دی چې د ابن عباس رض نظر ډېرو مفسرينو لکه ابن جريرطبري ، قرطبي ، امام رازي ، بيضاوي او د مذهبونو څلورو واړو امامانو خوښ کړی دی ، او په دې اړه ډېر احاديث هم شته دي چې ښيي د ښځې مخ او ورغوی تر مړوند پورې عورت ندی لکه : حضرت عايشه رض روايت کوي چې زما دموريني ورور عبدالله ابن طفيل لور ماکره سينګار شوې راغله کله

(۲۰۹)فتاوی المراة المسلمه جلد ۱ .))

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې رسول الله ص راننوت او دايې وليدله نو مخ يې ترې واړوه ماورته وويل چې اى د خداى رسوله (ص) دا زما وربره ده هغه (ص) وفرمايل : ((كله چې انجلۍ پېغله شي نو روا نده چې ښكاره شي ورڅخه مګر مخ يې او دومره (چې د خپل لاس په څنګل يې موټى كېښود او دخپل موټې او ورغوي ترمنځ يې د يو موټي په اندازه ځاى پرېښود .)[(٢١٠)]

همدا راز حضرت عايشه (رض) روايت كوي چې (د هغې خور اسماء د رسول الله ص خښينه راغله او نرمې او نازكې جامې يې اغوستې وې رسول الله (ص) چې كله وليدله نو ترې مخ يې واړاوه او ويې فرمايل : ((اى اسماء كله چې ښځه پېغله شي نو روا نده چې ورڅخه ښكاره شي مګر دا او دا ((اشاره يې وكړه مخ او لاسونو ته))[(٢١١)]

٢ _ د ټيكريو د اچولو حكم په ګريوانونو (ټټرونو) باندې دى نه پر مخ : همدا نيوكه عبدالله په المرءة المسلمة كې كړې ده ، دا چې الله (ج) مؤمنو ښځو ته خطاب كوي [وليضربن بخمرهن على جيوبهن] ..... النور **٣١** .
يعنې : (را وادې چوي ټيكري خپل په خپلو ګريوانونو باندې) كابلى تفسير ورسره زياتوي چې ټټريې ښكاره نه شي) خمر د خمار جمع ده چې ټيكري ته وايي او جيوب د جيب جمع ده چې ګريوان او ټټر ته يې وايي.[(٢١٢)]

www.melitahrik.com 0771 400 116

---

(٢١٠) جامع البيان عن تاويل اي القران ، المنثور امام سيوطي او تفهيم القران .
(٢١١) ابو داود شيخ الباني هم پرې استناد كړى ده او صحيح جامع الصغير هم رانقل كړى دى .
(٢١٢) المرءة المسلمة

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج)ښځو ته داسې امرکوي چې ټيکري داسې په سرکړئ چې غاړه او ټټر موهم ورسره پټ شي او د جاهليت د وخت په څېر دې ټټر اوسينه لوڅ نه پرېږدي ، نوکه د مخ پټول هم فرض واى نو الله ج به په پوره صراحت سره د مخ په پټولو هم امر کړى واى او ويلي به يې و چې ټيکري په مخونو هم را وځړوئ لکه څنګه يې چې پر ګريوانونو امر وکړ او همدا لامل دى چې امام ابن حزم وايي : ((الله ج ښځو ته امر وکړ چې ټيکري پر ګريوانونو واچوئ او دا دليل په ستردعورت د غاړې او سينې .او دا دليل دى د مخ د لوڅوالي پر روا والي.))

د دې ايت د تطبيق عملي بڼه د پښتو په قومي خلکو کې ښه ترسترګو کېږي چې پلو ورته وايي يعنې سر او ټټر دواړه په څادر پټ وي او مخ لوڅ .

۳ _ نارينه وو ته دسترګو په کنټرول او ښکته ساتلو امر :

په قران او حديثو کې نارينه وو ته امر شوې دى چې کله مو په کومې پردئ مخ لوڅې ښځې باندې سترګې ولګېدې نو خپلې سترګې کنټرول کړئ او نظرونه مو ټيټ واچوئ .

[قل للمؤمنين يغضو امن ابصارهم] (۲۱۳)

يعنې : ((و وايه مؤمنو سړيو ته چې خپل نظرونه دې ښکته وساتي .))

رسول الله (ص) فرمايي : (تاسو ماته د شپږو شيانو ضمانت راکړئ زه به تاسو ته د جنت ضمانت درکړم ... او نظرونه ښکته ساتئ) .(۲۱۴)

---

(۲۱۳) النور ۳۰ .

(۲۱۴) مسند احمد ، بيهقي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول لله (ص) حضرت علي (رض) ته وفرمايل : ((يا علي لاتبع النظرة النظرة فان لک الاولى وليست لک الاخره .)) [(۲۱۵)]

يعني : ((اى علي (رض) له لومړي ځل څخه پرته دوهم ځل مه ګوره لومړى درته معاف دى مګر دوهم نه .))

نو كه ټولې ښځې په نقاب كې واى او دټولو مخونه پټ واى نو څه ضرورت و چې سړيانو ته په غض بصر امر كېده ؟ او كه مخونه لوڅ نه واى نو حضرت علي ته به يې ولې وېل چې لومړى ځل درته معاف خو دوهم ځل پام كوه او كله چې سترګو هېڅ نه ليدلاى او مخونه پټ واى نو په حديث كې به ولې ويل كېدل چې : نكاح د نظر كنټرولوونكې ده . دا او داسې نور ډېر روايات شته چې ترې جوتيږي چې د پردۍ ښځې په مخ مو كه سترګې ولګېدلې نو مخ واړوئ)) چې دا هرڅه د ښځې د مخ په لوڅوالي دلالت كوي .

۴ _ اګر كه د هغوى ښكلا ستا هرڅومره خوښه وي .

الله (ج) رسول الله (ص)ته فرمايي : [لايحل لک النساء من بعد ولا ان تبدل بهن من ازواج ولو اعجبک حسنهن] [(۲۱۶)]

يعني : ((له دې وروسته ستا لپاره نورې ښځې رواندي او نه د دې اجازه ده چې د دوى پر ځاى نورې ښځې راولې اګر كه د هغوى ښكلا ستا هر څومره خوښه وي .))

نو كله چې د هغوى مخونه پټ وي نو دهغوى حسن او ښكلا به څه ډول و وينې چې د ده خوښه شي ؟

(۲۱۵) مسند احمد ، ابوداود ، ترمذي .

(۲۱۶) الاحزاب :۵۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ ـ کله چې له تاسې څخه چا کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه .
ډېرې پېښې او نصوص د دې څرګندوی دي چې په صدر د اسلام کې له ډېرو کمو ښځو څخه پرته نورې ټولې مخ لوڅې وې او نقاب یې نه درلود له دې څخه یوه نمونه : حضرت جابر (رض) روایت کوي چې رسول الله ص یوه ښځه ولیدله چې خوښه یې شوه نو زینب(رض) ته راغی په داسې حال کې چې هغې پوستکی سولاوه او رنګ کاوه یې نو خپله غوښتنه یې له هغې سره پوره کړله ...... بیا یې وفرمایل ((کله چې له تاسو څخه کوم یوه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې سره دې کوروالې وکړي ځکه دا له منځه وړي هغه څه چې د ده په نفس کې دي .))(۲۱۷)

مشکوة او دارمي له ابن مسعود څخه همداسې روایت کوي خو په دومره توپیر چې هلته د زینب په ځای د سوده(رض) نوم راغلی دی او په کې ویل شوي دي چې ((هر چا چې کومه ښځه ولیدله او خوښه یې شوه نو خپلې ښځې ته دې راشي ځکه له دی سره هم هغه شې دی چې له هغې سره دی .))
په یوبل روایت کې راځي چې فلانئ زما ترڅنګ تېره شوه نو زما په زړه کې د ښځو شهوت را وپاریده ...)) دا حدیث د دې څرګندوی دی چې رسول الله(ص) کومه معلومه ښځه لیدلې ده او دهغې په لیدلو یې د بشریت او نارینه توب له فطري غوښتنې سره سم شهوت را پارېدلې دی او دا کار هغه وخت ممکن دی چې مخ یې ووینې تر څو چې فلانئ پرې له نورو ښېله

(۲۱۷) مسلم ، کتاب النکاح .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او ليدل يې هم داسې وي چې بشري شهوت راپاروي نو څرګنده شوه چې هغه وخت ښځې مخ لوڅې ګرځېدلې .

۶ _ نظريې پرې پورته او ښکته وګرځاوه .

بخاري او مسلم له سهل ابن الساعدي نه روايت کوي چې يوه ښځه رسول الله ص ته راغله او ويې ويل چې يا رسول الله زه راغلې يم چې تاته خپل نفس (ځان) در وبخښم نو رسول الله ص هغې ته وکتل او نظر يې پرې ښکته او پورته و ګرځاوه بيا يې سر ښکته کړبيا هرکله چې دې ښځې وليدل چې رسول الله ص حاجت نه لري نو کښېناستله د رسول الله (ص) يو ملګرى پاڅېد او عرض يې وکړ چې اى د خداى رسوله (ص) که ته ورته اړتيا نه لرې نو ماته يې په نکاح کړه ...)) نو که دا ښځه مخ لوڅې نه واى نو رسول الله ص نشو کولى چې هغې ته وګوري او پورته او ښکته پرې سترګې وګرځوي او د هغې مخ لوڅې د خطبې په نيت هم نه وه ځکه که دخطبې په نيت واى نو بيا به يې ببرته خپل مخ پټ کړى واى بلکې په حديث کې راځي چې دا ښځه بيا هلته کښېناستله او ځينو صحابه و هم وليدله تردې چې يو صحابي ورسره د نکاح وړانديز هم وکړ .

۷ _ د خثعميه او فضل ابن عباس حديث .

دا حديث هم بخاري ، مسلم او ترمذي روايت کړى دى ((فضل (رض) د رسول الله (ص) شاته ناست و چې دخثعم دقبيلې يوه ښځه راغله او له هغه ص نه يې د حج په هکله پوښتنې کولې او فضل ابن عباس د رسول الله (ص) د تره زوى په هغې سترګې ورښخې کړې رسول الله ص د هغې مخ بل خواته واړوه .)) امام ابن حزم وايي چې که د ښځې مخ عورت واى نو رسول الله ص به د دومره خلکو په وړاندې د دې ښځې په مخ لوڅې چپ نه پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېده او که مخ یې پټ وای نو ابن عباس به د هغې له بد رنګوالي او ښکلا څخه څه خبرېده ، په ترمذي کې دا کیسه داسې راغلې ده : ((رسول الله(ص) د فضل څټ بل خواته واړوه نو عباس(رض) له رسول الله (ص) څخه وپوښتل چې ولې دې د تره د زوی غاړه و ګرځوله ؟)) رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې ځوان هلک او ځوانه نجلۍ می ولیدل نو د شېطان له لمسوني څخه باوري نه وم) امام شوکاني وایي چې له دې حدیث نه استنباط کېږي چې د فتنې څخه د امن په وخت مخ ته کتل روادي همداراز که حضرت عباس نه وای پوه چې د ښځې مخ ته کتل روادي نو ولې به یې له رسول الله ص څخه پوښتنه کوله ؟ نو داسې ښکاري چې عباس پوه و چې دښځې مخ ته کتل روا دي او دا چې فضل ورته کتل او رسول الله (ص) یې مخ واړوه نو عباس ته سوال پیدا شو ، فضل ابن عباس وایي چې هغه ښکلې ښځه وه)) معنی دا چې مخ یې لوڅ و او فضل یې ښکلا ته هم پام کړی دی ، په نیل لاوطار کې وایي چې دا حدیث په دې خبره د استدلال لپاره ډېر ښه دی چې د [واذا ساء التمو هن متاعا فسئلو هن من وراء حجاب] ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی ځکه چې دفضل کیسه په حجة الوداع کې پېښه شوه او د حجاب ایتونه په پنځم هجري کال کې نازل شوي دي .

۸ ـ نور احادیث :

جابربن عبدالله رض وایي چې ((له رسول الله ص سره په یوه لمانځه کې حاضر وم لمونځ یې له خطبې مخکې ادا کړ ... جابر رض ووېل : بیا تېر شو تر دې چې ښځو ته راغی نو وعظ یې ورته وکړ او پند یې ورته وکړ ورته یې وویل : ((خیرات ډېر کوئ ځکه ستاسو ډېره برخه د جهنم لرګي دي)) بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو له منځه يوه غوره ښځه را پاڅېدله چې سوربخن تور رنګه اننګي يې درلودل ›› نو که د دې ښځې مخ پټ وای نو حضرت جابر څه پوهېده چې اننګي يې سور بخن تور رنګه دي ، مسلم او ابو داود له حضرت جابر څخه روايت کوي چې رسول الله ص داختر په ورځ له خطبې څخه وړاندې په لمانځه پيل وکړ بيا يې خلکو ته خطبه واوروله بيا کله چې د خدای ج نبي ص فارغ شو او ښځو ته راغی نو وعظ او پند يې ورته وکړ په داسې حال کې چې دبلال په لاس يې تکيه کړې وه او بلال خپله جامه غوړولې او ښځو په کې صدقې اچولې وايي : ‹‹ ښځې به خپله ګوته په کې اچوله او ....››

ابن حزم وايي : که ورغوی عورت وای نو هغوی به نه لوڅاوه او که ورغوی يې نه وي لوڅ کړی نو د ګوتو اچول څنګه ممکن شول ؟

حضرت عايشه رض وايي : ‹‹ موږه مؤمني ښځې به له رسول الله ص سره د سحر لمانځه ته راتلو ، په داسې حال کې چې په خپلو پړونو کې به تاوې وو بيا به ګرځېدلو خپلو کورونو ته کله به مو چې لمونځ اداکړ ، نو د تيارې له کبله به نشو پېژندلی . ››(۲۱۸)

د دی حديث مفهوم په دې دلالت کاوه چې دوی له تيارې پرته پېژندلې شوې او دا په هغه وخت کې پېژندل کېږې چې کله مخ لوڅې وي .

مسلم روايت کړی دی چې سبيعه د حارث لور د سعد بن خوله مېرمن وه ، سعد د بدر په غزا کې هم ګډون درلود خو په حجة الوداع کې په داسې حال کې وفات شو چې مېرمن يې (سبيعه) حامله وه ، کله يې چې حمل وزېږاوه او له نفاس څخه هم پاکه شوه نو د نوي واده لپاره يې غوښتونکيو ته ځان

---

(۲۱۸) مسلم ، ابوداود ، ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې کړ چې ابو سنابل بن بعک ورغی او ورته یې و ویل چې «ولې دې ښکلې او سینګار وینم ؟لکه چې واده غواړې !
_ نه والله چې ستا نکاح روا نده تردې چې څلور میاشتې او لس ورځې در باندې تېرې شي .... » دا حدیث په دې دلالت کوي چې سبیعه د ابو سنابل په مخ کې ښکلې او جوړه شوې ښکاره شوه نو که دا مخ لوڅې نه وای نو ابو سنابل څه پوهېده چې دې ارایش کړی دی ؟او ابو سنابل د هغې محرم نه وتر دی چې بیا یې ترې دنکاح غوښتنه هم وکړه حضرت عمار ابن یاسر روایت کوي چې یو سړی د یوې ښځې ترڅنګ تېر شو نو خپلې سترګې یې ورپورې وګنډلې (یعنې دومره یې ورته وکتل چې بالکل یې ترې سترګې نه اړولې) تردې چې دا سړی په یو دیوال برابرشو چې له دیوال سره په جنګېدلو یې مخ ټپي شو بیا رسول الله ص ته په داسې حال کې راغې چې پر مخ یې وینې بهېدلې ، رسول الله ص ته یې وویل چې : ای د خدای رسوله ما داسې وکړل ، رسول الله ص ورته وفرمایل کله چې الله ج بنده ته د خیر اراده وکړي نو جزا یې په دنیا کې ورکوي ...)
دا حدیث هیثمي په مجمع الزوائد کې را اخیستی دی چې وایي : دا حدیث طبراني روایت کړی دی او سند یې جید دی ، و دې کتل شي.[۲۱۹]
دا حدیث په دې دلالت کوي چې هغه وخت کې ښځې مخ لوڅې وې او ځینې داسې ښکلې ښځې هم په کې وې چې دځینو خلکو زړه نه کېده چې سترګې ترې بل خوا واړوي تردې چې له دېوال سره به هم ټکر شو ، او تردې چې په مخ یې وینې و بهیږي .بخاري له عبدالله ابن عباس رض څخه

(۲۱۹)النقاب للمراه دکتور یوسف القرضاوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا د اختر کیسه روایت کوي وايي : زه د اختر په لمانځه کې له رسول الله ص سره حاضر وم رسول الله ص له لمانځه څخه وروسته خطبه ولوستله بیا ښځو ته راغی چې بلال هم ورسره و چې وعظ یې هم ورته وکړ او پند یې هم ورکړ او امر یې ورته وکړ چې صدقه ورکړئ ، ابن عباس وايي ((ما ولیدل چې لاسونه به یې اوږدول او صدقې به یې د بلال په جامه کې اچولې)) ابن حزم وايي چې ابن عباس د رسول الله ص په شتوالي کې د دې ښځو لاسونه ولیدل نو ثابته شوه چې د ښځې ورغوی او مخ عورت نه دی))

۹ _ صحابه وته نقاب اچول نا اشنا عمل برېښېده .

په روایاتو کې راځي چې کله به کومې ښځې نقاب واچاوه نو دا به صحابه وو ته نا اشنا کار ښکارېده او پوښتنې به ورته راولاړې شوې ، ابوداود له قیس ابن شماس څخه روایت کوي چې (د ام خلاد په نوم یوه ښځه د رسول الله ص حضورته راغله په داسې حال کې چې نقاب یې اچولی و او دخپل وژل شوي زوی په هکله یې پوښتنه کوله ، د رسول الله ص ځینې صحابه وو د دې نقاب په لیدلو په تعجب سره ترې و پوښتل چې راغلې یې د زوی پوښتنه کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟ هغې ورته وویل ((چې که خپل زوی مې له لاسه ورکړی دی نو خپله حیا خو مې نده ورکړې .))

نو که هغه وخت کې نقاب رواج او عادت وای نو دحدیث راوي به ولې ویلې چې نقاب یې اچولې و او صحابه و به ولې تعجب کاوه او دا کار به ورته نا اشنا ښکارېده او ولې به یې ورته وېل چې : ((د زوی پوښتنه دې هم کوې او نقاب دې هم اچولی دی ؟)) او د ښځې ځواب هم په دې دلالت کوي چې نقاب دخدای ج او د رسول الله ص امر ندی بلکې د خپلې حیا په خاطر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې اچولی دی او که نقاب فرض یا واجب وای نو ورته به یې ویلی و چې دا فرض یا واجب دی ځکه مې اچولی دی، بلکې له سره به دا سوال نه وای پیدا شوی ځکه چې یو مسلمان له بل مسلمان څخه نه پوښتي چې ولې دې لمونځ وکړ ؟ یا ولې روژه نیسې .

۱۰ ـ ورځنۍ معاملې د هغې پېژند ګلوي واجبوي .

په ورځني ژوند کې له خلکو سره د معاملې اړتیا دا واجبوي چې معامله کوونکیو ته هغه معرفي وي او د ښځې شخصیت او څهره وپېژني لکه د پېرودلو او پېرلو په وخت کې ، یا دا چې وکیله وي او یا څوک وکیل ونیسي ، خپله قضا کې ګواهي ورکوي او یا په دې باندې ګواهي ورکول کېږي ، همدا لامل دی چې فقهاء په دې متفق دي چې کله ښځه محکمې ته وړاندې کېږي نو واجب ده چې مخ یې لوڅ وي د دې لپاره چې مقابل پلو او قاضي یې ښه وپېژني .

د هغو خلکو دلایل چې نقاب واجب بولي .

دا پورته مو چې ولوستل دا د جمهورو علماو و غټ غټ دلایل دي نو د دوی د مخالفینو چې اقلیت هم دي دلایل څه دي ؟ دکتور یوسف قرضاوي وايي : رښتیا خبره داده چې ما د هغو خلکو لپاره چې نقاب اچول او د مخ او لاسونو (ورغویو) پټول فرض یا واجب بولي صحیح ثابت ، صریح ، دلالت کوونکي له معارضې خلاص دلیل چې زړه یې په مطمئن اندازو ومني او قانع شي ونه موند او ټول هغه څه چې دوی یې وړاندې کوي متشابهات دي چې محکم نصوص او واضح دلایل یې ردوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ډېر پیاوړي دلایل دادي:[۲۲۰]

۱ _ [یا ایها النبی قل لازواجک وبناتک و نساء المئومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذالک ادنی ان یعرفن فلا یوء ذین] ..[۲۲۱]

یعنې ((ای نبی ص خپلو بیبیانو ، لورګانو او د مسلمانانو بیبیانو ته ووایه چې هغوی دې پر ځان د څادرونو پرده کوي په دې ترتیب د دې خبر زیاته توقع ده چې دوی به و پېژندلې شي او تکلیف به نه شي ورکول کېدلی)) نو عبدالله ابن مسعود ، عبیده السلماني او عبدالله ابن عباس څخه روایت شوي دي چې دوی له دې ایت څه دا مطلب اخېستی دی چې له یوې سترګې پرته دې د ښځو ټول بدن پټ وي .

د تعجب وړ خبره خو داده چې دلته ابن عباس ته هغه لفظ منسوبوي چې په سورت النور کې ترې د دې نظر د مخالف نظر روایت شوی دی او ځینو مفسرینو خو بیا په سورة النور کې ترې هغه نظر روایت کړی دی او دلته یې ورته دا نظر منسوب کړی دی .

دلته لومړی خو مفسرین د جلباب په مراد متفق ندي چې جلباب یعنې څه ؟

امام نووي له نضربن شمیل څخه روایت کوي چې وايي : جلباب له څادر څخه لنډه او پلنه ټوټه ده چې ښځې پرې خپل سر پټوي .

ځینې وايي : دا پراخه ټوټه ده چې ښځې پرې خپلې شاګانې او سینې پټوي چې په لویوالي کې څادر ته نه رسېږي ځنې وايي چې جلباب پرتوګ ته وايي ځینې وايي چې ټېکري ته وايي.[۲۲۲]

---

[۲۲۰] فتاوي المرءة المسلمة د ابو محمد اشرف عبدالمقصود او المراة المسلمة دعبدالله بن جارالله کتابونه دي وکتل شي.

[۲۲۱] الاحزاب : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هر حال له دې ايت څخه نه عرفاً او نه لغتاً د ښځې د مخ پټوالی ثابتېږي او نه له قران ، حديث او اجماع څخه کوم دليل لري او ځينې مفسرين چې له جلباب څخه د مخ پټول مراد اخلي نو نور مفسرين ورسره موافق ندي .

۲ ـ د ابن مسعود لخوا د ((الا ما ظهر منها)) تفسير .

عبدالله ابن مسعود وايي چې مراد له [الا ماظهر منها] څخه ځادر او ظاهري جامې دي .

خو د ابن مسعود له دې تفسير سره د عبدالله ابن عباس ، عايشې ، عبدالله ابن عمر په څېر مفسرين او جليل القدره صحابه موافق ندي دوی وايي چې له [الاماظهر منها] څخه مراد رانجه او ګوته او دهغوی ځايونه (مخ او لاسونه) دي . ابن حزم وايي چې له صحابه و څخه دا روايت بالکل رښتيا ، صحيح او د صحت په وروستئ درجه کې دي .

علامه احمد ابن احمد شنقيطي په ((مواهب جليل من ادلة خليل)) کې وايي چې د قران ډېر غوره تفسير هغه دی چې قران په قران سره تفسير شي او قران د زينت تفسير په ګانې سره کړې دی فرمايي [ولايضربن بارجلهن ليعلم ما يخفين من زينتهن][۲۲۳]

يعنې : ((او نه دې وهي پښې خپلې (په ځمکه) لپاره د دې چې معلوم شي هغه څيز چې دوی يې پټوي له زينت څخه)) دلته له زينت څخه هدف بوټان ، نور د پښو کولو شيان ، د تن ګاڼه ، پاولي ... دي ، مورږ وړاندې هم وويل چې استثنا د اسانتيا او رخصت معنی لري او بهرنۍ جامې لکه ځادري ، چپن او ..... دا خو هسې هم ښکاري چې نه پکې رخصت شته او نه اساني .

---

(۲۲۲)مسلم د نووي شرحه .

(۲۲۳)الاحزاب : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ _ [فاسئلوهن من وراء حجاب .]
د ((اضواء البيان)) مصنف او ځني نور علماء وايي چې الله ج مومنانو ته امر کړی دی چې [و اذا ساء التمو هن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذالکم اطهر لقلوبکم و قلوبهن][۲۲۴]
يعني : ((او کله که له هغوی ځخه ځه د کار سامان غواړئ نو د پردې ترشاه يې غواړئ په دې کې ښه پاکي ده ستاسې زړونو او دهغوی زړونو ته .))
دلته چې د حجاب د وجوب لپاره کوم علت ښودل شوی دی هغه د مؤمنو ښځو او مؤمنو سړيو د زړونو پاکوالی دی له هرډول شک ځخه او دا هېڅوک هم ندي ويلي چې د رسول الله ص له بيبيانو ځخه پرته نورې بيبيانې د زړه پاکوالي ته اړه نه لري.[۲۲۵]
دکتور يوسف قرضاوي ځواب ورکوي چې د دې ايت مخکې او وروستئ برخې ته په کتلو سره سړی ويلی شي چې هغه پاکوالی او دشک له منځه تلل چې د رسول الله ص بيبيانو ته د حجاب پواسطه منځته راځي دا له هغه مفسد او ناکاره فکر ځخه پاکوالی ندی چې د نورو په اړه يې فکر کېږي ځکه چې نه له امهات المومنين ځخه دا تصور کېدلی شي او نه هم له نورو خلکو سره دا ناوړه خيال او دا ناوړه جرئت و ، دلته چې کوم پاکوالی ياد شوی دی د ا له هغه ډول اند ېښنې نه پاکوالی دی چې دوی ته د رسول الله ص له وفات ځخه وروسته د هغه له بيبيانو سره دنکاح فکر پيدا شوی و .

(۲۲۴)الاحزاب : **۵۳** .
(۲۲۵)فتاوي المراة المسلمة او المراة المسلمة عبدالله جارالله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که څوک په [فاسئلو هن من وراء حجاب] استدلال کوي نو دا استدلال موجه ندی ځکه چې دا ایت د رسول الله ص په بیبیانو پورې خاص دی او که څوک وایي ....العبرة بعموم اللفظ لابخصوص السبب .

یعنې : اعتبار د لفظ عاموالي ته دی د سبب خاصوالي ته ندی ، نو دا قاعده دلته د تطبیق وړ نده ځکه چې دا ایت عام ندی إو درسول الله ص په مېرمنو باندې د نورو مېرمنو قیاسول قیاس مع الفاروق دی ځکه چې درسول الله ص پرمېرمنو څه شدت او سختي نوره هم زیاته وه هغه چې په نورو عامو ـ ښځو نه وه همدالامل دی قران وایي (یا نساء النبی لستن کاحدمن النساء.....)[۲۲۶]

یعنې : ((ای د نبي ص مېرمنو نه یئ تاسو په څېر د یوې ښځې (دبل تولګي د محمدي امت)

۴ محرمه ښځه دې نقاب نه اچوي .

بخاري او مسند احمدله ابن عمر رض څخه روایت کوي چې رسول الله ص فرمایي (لاتنتقب المراة المحرمة و لا تلبس القفازین) : ((یعنې محرمه ښځه دی نقاب نه اچوي اونه دې دستکشې اچوي)) دا په دې دلالت کوي چې نقاب او دستکشې له احرام څخه پرته رواج او عام وي خو د دوی مخالفین وایي چې موږ له دې سره کوم مخالفت نه لرو چې له احرام پرته دې ځیني ښځې په خپله خوښه نقاب او دستکشې واغوندي خو په دې کې دادلیل چېرې دی چې نقاب واجب دی ؟؟بلکه معقوله خبره داده چې پر دې حدیث باندې ددوی دوینا برعکس استدلال وشي ،یعنې وویل شي چې

---

(۲۲۶)الاحزاب ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښځې د مخ او لاسونو پټول واجب ندي ،ځکه چې په احرام کې د پر هغه شیان حرام دي کوم چې په اصل کې مباح او روادي ،لکه د ګنډلو جامو اغوستل خو شبولګول ،ښکار کول ،په دي کې داسې شی نشته دی چې په اصل کې یې کول واجب وي او بیا په احرام باندې منع شوی وي .

۵ _ پر مخ د جلباب را ځړولو په هکله د عایشې رض حدیث.(۲۲۷)

حضرت عایشه رض وایي : ((سپاره به زموږ په څنګ کې تېرېدل او موږ ښځې به درسول الله ص سره د احرام په حالت کې وو نو کله به چې هغه خلک زموږ خواته نژدې کېدل نو موږ به په خپلو څادرونو خپل مخونه او سرونه پټول ، چې هغوی به تېر شول موږ به بېرته څرګند کړل))(۲۲۸)

د دې حدیث په اړه د النقاب للمراه مصنف داسې لیکي : پر دې حدیث د ځو لاملونو له مخې استدلال نه کېږي :

۱ : د دې حدیث په اسناد کې یزید ابن ابي دی او هغه ضعیف دی نو دا حدیث ضعیف دی او په احکامو کې پهر ضعیف حدیث استدلال نه کېږي .

۲ : دا کار د عایشې رض دی چې په وجوب دلالت نه کوي ځکه چې حتی د رسول الله ص خپل فعل هم پر وجوب دلالت نه کوي عایشه خو لا پرېږده کله چې صراحتاً امر ونه کړي .

۳ : په اصولو کې وایي چې په هره معامله او پېښه کې چې احتمال پیدا شو نو د اجمال جامه وراغوستل کېږي او استدلال پرې نه کېږي او دلته دا احتمال دی چې دا حکم په امهات المومنین پورې خاص وي لکه له

(۲۲۷)فتاوي المراة المسلمة .

(۲۲۸)بیهقي، ابوداود ، ابن ماجه ، مسند احمد ، فتح الباري او مشکوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ص ځخه وروسته له نورو سړیو سره د نکاح حرمت چې په همدوی پوې خا ص و.(۲۲۹)

۴ : ښځې عورت دی ترمذي ر وایت کوي چې ((المراة عورة فاذا ترجت استرقیها الشیطن)ترمذي وایي چې دا حدیث حسن او غریب دی یعنې ((ښځه عورت دی کله چې بهر و وځي نو شیطان ورپسې شي)) سمه خبره داده چې دا حدیث هغه کلیه نه افاده کوي چې دوی یې وایي بلکې په دې دلالت کوي چې ښځه باید پټه اوپه سترکې وي ، نه لوڅه اوذلیله ، او د دې هدف د تر سره کېدلو لپاره دا کفایت کوي چې دبدن ډېره برخه باید پټه وي ، او که له حدیث ځخه همدأ ظاهري معنی واخېستل شي نو ښځې ته به روانه چې په لمانځه اوحج کې د بدن کومه برخه لوڅه کړي ،اوکه مخ ، ورغوی اوقدم ښکاره کړي ځوك به دا تصور وکړي چې مخ او ورغوی یې عورت وي په داسې حال کې چې په لمانځه کې یې په لوڅولو اتفاق دی او په احرام کې یې لوڅول واجب وي ؟! دا حدیث هم دومره قوي ندی چې أستدلال پرې وشي ، د حدیثوپه دومره کتابونو کې یوائې ترمذي رااخیستې ده او ترمذي هم ورته صحیح نه دی ویلی بلکې په (حسن غریب) سره یې ستایلی دی او ځینې راویان یې هم د قبول ترحده پیاوړي او ثقه ندي لکه عمروبن عاصم او همام بن یحیی .

سدالذریعه .

علامه شیخ قرضاوي وایي : ((کله چې د نقاب پلویانو کوم قاطع دلیل ونه موند او هر ډول وسلې یې کار ونکړ نو د ((سدالذریعه)) سیوري ته یې

---

(۲۲۹)مواهب جلیل من اد لة خلیل ۱۱/۱۸۵ وګورئ النقاب للمراة

(c) ketabton.com: The Digital Library

پناه وروړه او له سدالذريعه څخه هدف د يو مباح شي منع کول دي له دې
وېرې چې حرامو ته رسېږي نو دوی وايي که مخ لوڅي رواهم وي خو په دې
خاطر چې حرامو ته زمينه برابروي نو ناروا شوه ځواب دادی چې دفقهې او
اصولو علماء وايي چې د سدالذريعه په خاطر د يو کار په منع کولو کې
مبالغه داسې ده لکه د هغه اصل کار په ازاد پرېښودلو کې مبالغه لکه
څرنګه چې ديوې ذريعې ازاد پرېښودل دمفاسدو او ټولنيزو زيانونو لامل
ګرځي همدا راز دهغه په مخنيوي کې مبالغه هم ډېرې ګټې له منځه وړي او
مفاسد رامنځته کوي .))
دوهم دا چې کله چې شارع په خپله په نصوصو او قواعدو سره يو کارته
اجازه ورکوي نو موږ ته څه مناسب ده چې په خپل فکر سره يې بندوو ، او
په خپل فکر او ذوق سره هغه څه حراموو چې الله ج حلال کړي دي يا هغه
څه حلال ګرځوو چې الله ج حرام کړي دي .
دريم دا چې زما په فکر الله ج چې د مفاسدو د مخنيوي لپاره کوم احکام
اوآداب ټاکلي دي لکه شرعي لباس ، د تبرج مخنيوی، له نارينه وو سره د
يوازېتوب حرمت ، په خبرو او تګ کې دوقار او درنښت او دغض بصر
وجوب نو همدا کفايت کوي که الله ج مناسبه ګڼلې وای چې په دې اړه نور
شدت هم په کار دی نو هغه خو هر څه کولی شول او داخو هم د
ځينوپخوانيو خلکود بې ځايه شدت او سدالذريعه پايله ده چې نه مود
دټولنې انجونو مدرسه وليدله نه مسجد ،نه يې ښوونځي وليد نه پوهنځی
، نه يې لمونځ ياد کړ ، نه اودس حتی په ټول عمر کې يې يورکعت لمونځ
هم سم ادا نه کړ ،سره له دې چې د تعليم په وجوب يې ټول قانع هم دي .
له ډېرې مودې راهيسې د مسلمانانو عام دود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی یو دلیل دادی چې له ډېرو پېړیو راهیسې دمسلمانانو دود داسې دی چې مخونه پټوي .

د دې دعوې رد .

د کتور قرضاوي داسې ځواب ورکوي .

۱ : دا دود عام دود نه دی اونه په عام ډول تېر شوی دی په ځینو ځایونو کې خوبه تېر شوی وي خو په ځینو نورو کې بیا نه و په ښارونو کې به و خوپه کلیو اوباندېو کې کې نه و او که په کلیو او باندېو کې ونو په ښارونو کې نه و .

۲ : که فرض کړو چې دا عام دود و نو دا دود د نبوت د وخت له دود سره مخالف دی نه یوازې د نبوت د وخت له دود سره، بلکې د صحابه و له عصر او خیرالقرون سره هم مخالف دی او همدا دورې دي چې باید اقتدا ورپسې وشي .

۳ : که فرض وکړو چې دا دود و نو دنبي ص فعل د وجوب معنی نه ورکوي چې رسول او معصوم هم دی ، بلکې د جواز او روا والي معنی ورکوي (لکه همداسې چې د اصولو قاعده ده) نو د نورو عمل به څنګه د وجوب معنی ورکړي ؟؟

۴ : له دې پخواني عام دود سره د اوسني وخت ظروف او شرایط توپیر لري اوس د ژوند بڼې تغییر موندلی دی داوس وخت انجلۍ هغه پخوانۍ ساده ، نالوستې ، ناپوهه انجلۍ نده ، اوس د کور په څلورو دېوالونو کې بندي او ناسته نده هغه اوس د کار او عمل ډګر ته وتلې ده په ټولنیز نظم او ژوند کې بدلون راغلی دی نو اوسنی عصر او وخت له هغه پخواني سره ډېرتوپیر لري نو څکه باید په هغه پخواني وخت باندې قیاس نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ شبهه د زماني فساد اوفتنه .

ځيني خلک چې دښځې د ژوند د دايرې له محدودوالي سره مينه لري وايي چې : موږ هغه دلايل منو چې دښځې په مخ لوڅئ دلالت کوي او داهم منو چې درسول الله ص په وخت او خيرالقرون کې له کمو ښځو پرته نورونقاب نه درلود خو بايد پوه شوو چې هغه خيرالقرون و ، نمونه يې وخت و ، د روحي ارتقا او روحانيت وخت و ، هغه وخت کې ښځو ته خطر مخ نه و ، او اوس خو دفتني او فساد وخت دی اوس که ښځه لوڅ مخ بهرته ووځي نو په لاره کې به يې ورې لېوان ښکار کړي نو اوس بايد ښځه مخ پټې و اوسي .

علامه قرضاوي وايي چې دا شبهه په څو دلايلوردوم .

١ _ د نبوت لومړنۍ زمانه که څه هم مثالي او نمونه يي زمانه وه او بشريت يې په پاکوالي او تقوا کې بېلګه نده ليدلې مګر بيا هم د بشر زمانه وه له بشر سره خواهشات او غوښتني هم وې او کمزورئ او خطاګانې هم ، په همدې خاطر دوی کې زنا کوونکي هم پيدا شوي دي داسې خلک هم وچې حدود پرې تطبيق شوي دي ، فساق او فجار هم پکې و ، داسې خلک هم په کې و چې په خپل ناوړه چلند سره يې ښځو ته زيان رساوه چې قران يې هم ګواه دی الله ج مؤمنو ښځو ته وايې چې جلبابونه را وځړوئ تر څو وپېژندل شئ چې دوی پاکې ښځې دي (فلايوذين) نو توقع ده چې تکليف به نه شي ورکول کېدلی.(٢٣٠)

(٢٣٠)احزاب : ٥٩ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قران په دې شاهد دی چې هغه وخت کې هم فاسقان منافقين او وړي لېوان
و [لـئن لـم ينتـه المنـافقون والـذين فـى قلـوبهم مـرض والمرجفـون فـى
المدينه ...] (۲۳۱)

يعنې : ((سوګند دی چې که منع نه شول منافقان او هغه کسان چې په
زړونو کې يې رنځ دی (د زنا اوبدکاريو) او بدې اوازې اچوونکي په مدينه
کې نو خامخا به مسلط کړو موږ تا پر دوی))

۲ _ کله چې دا دلايل صحيح او صريح ثابت شول نو حکم يې هم عام او
دائمي دی او داسې دليل نشته دی چې دا فلانی حکم تريوې يا دوه پېړيو
پورې د تطبيق وړ دی ، او بيا دې پرې عمل نه کېږي او که داسې وشي نو
شريعت به لنډ مهاله او يو ځانګړې وخت لپاره شي په داسې حال کې چې د
شريعت ټول احکام دائمي او دقيامت تر ورځې د عمل وړ دي .

۳ _ که دا دروازه خلاصه شي چې دا فلانی حکم موقتي او فلانی دائمي
دی نو شريعت به مو په خپل لاس له منځه وړی وي ځکه سخت دريځه
علماء به اسانوونکي احکام له منځه وړي .

او داسانې پلوي علماء به هغه احکام له منځه وړي چې نسبتاً سخت دي ،
او دواړه ډلې به له خپل ميل سره سم په کې لاس وهنې کوي او رښتيا خبره
ده چې شريعت محکوم نه حاکم دی، تابع نه متبوع دی او په کار ده چې
احکامو تـه يـې غـاړه کېښـودل شـي ، [ولواتبع الحق اهواء هم لفسدت
السموات والارض ومن فيهن] (۲۳۳)

---

(۲۳۱)الاحزاب : ۲۰ .

(۲۳۳)الموء منون : ۷۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((او كه چېرې حق د دوی په غوښتنو پسې تللی وای نو دځمكې او اسمان او په هغو كې دننه هر څه نظام به ګډوډ شوی و)) دكتور قرضاوي په النقاب للمراة كې ليكي چې : زه باوري يم چې د دواړو خواو د دلايلو له څېړلو وروسته جوته شوه چې د جمهورو دلايل پياوړي دي خو زه به له دې دلايلو سره ځينې نور دلايل هم يو ځای كړم چې دې دلايلو ته لاقوت وركوي .

له صحيح او صريح نص څخه پرته تحريم او مكلفيت نشته دی د اصول فقهي قاعده ده چې اصل په چارو كې روا والی او د ذموبرائت (خلاصی) دی نو هېڅ لزوم او تكليف ((ديو كار په كولو كې مكلفيت)) نشته دی مګر دا كار به صحيح او صريح نص وكړي نو يو كار چې موږ حرام بولو معنی دا چې دا كار په صحيح او صريح نص سره حرام شوی دی چې بيا هېڅ ډول انعطاف او تساهل په كې روا ندی او صحابه و به د تحريم د كلمې په استعمال كې ډېر احتياط كاوه او هرڅ ته به يې حرام نه ويلې مګر كله به چې حرمت په صريح نص سره ثابت و نو كله چې دكوم كار دحرمت په اړه صحيح او صريح نص نه وي هغه كار روادی او د روا والي د دليل پوښتنه به يې نه كېږي او دمخ لوڅي او د ورغويو د لوڅولو د حرمت په هكله كوم صريح او صحيح دليل نه وينم كه الله ج غوښتل چې داكار حرام وګرځوي نو په صراحت سره به يې ويلي وو چې هېڅ ډول شک ته ځای پاتې نه دی .

[وقد فصل لكم ما حرم عليكم الاما ضررتم اليه][۲۳۴]

---

(۲۳۴)الانعام : ۱۱۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((په تحقیق سره واضح کړي دي الله ج تاسې ته هغه چې حرام کړي يې دي پر تاسې مګر هغه محرمات چې اړ کړ شوي يئ تاسې هغوی ته .))
نو که موږ هم مباحات حرام وګرځوو بیا الله ج موږ ته هم هماغه وینا کوي چې له موږ مخکې هغه قوم ته يې کړې وه چې ځینې خواړه يې په خپله په ځان حرام ګرځولي وو ((قل ء الله اذن لکم ، ام علی الله تفترون))[235]
یعنې : ((و وایه ایا الله ج اجازه کړې ده تاسې ته بلکې په الله پورې تاسې دروغ تړئ))

۲ _ د وخت له تغیرسره د فتوی تغیر :

فقهاء په دې متفق دي چې فتوی د رواج او حالاتو په تغیر سره تغیر خوري او زه په دې باور یم چې اوسنی وخت د دې غوښتنه کوي چې دښځو په اړه دې د شریعت اسان اړخونه عملي شي په هغو اقوالو او ویناوو دې عمل وشي چې ښځې ته شخصیت ورکوي ځکه نن سبا ټول کافران د اسلام په ضد دښځو د حقوقو او په اسلامي نړۍ کې د ښځو د بدحال حربه استعمالوي او بیا دا ناوړه وضعه اسلام ته منسوبوي او غواړي چې نړیوالو ته د اسلام تصویر خړپړ او په دی وخت کې د چلند نه وړ ښکاره کړي نو ځکه په دې باور یم چې په اختلافي نظریاتو کې دې هم په هغه نظر عمل وشي چې ښځو ته شخصیت ، درناوی او دهغوی حقوق ورکوي .

۳ _ عامه بلوی :

---

(۲۳۵)یونس : ۵۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقهاء او داصولو علماء وايي چې عامه بلوی هم د آسانۍ او تخفيف لامل ګرځي او په دې وخت کې عام نظر او عام عمل دا دی چې انجونې ، مدرسو ، ښوونځيو او پوهنځيو ته ولاړې شي ، کار وکړي ، بازارونو او روغتونو ته ولاړې شي او دپخوا په څېر په کور کې بندې ونه اوسي او دا ټول ښځه دې ته اړباسي چې مخ او ورغوی يې لوڅ وي ځکه چې معاملو (راکړې ورکړې ، پېرلو او پلورلو ، افهام او تفهيم) کې د مخ او ورغويو لوڅولو ته ضرورت دی .

۴ _ تکليف او مشقت آساني غواړي :

دا داصول فقهي قاعده ده چې سختي اساني غواړي د ورغويو او مخ پټول ښځوته خصوصاً په دې وخت کې تکليف ، سختي او زحمت دی او دا ټول هغه څه دي چې الله ج فرمايي چې په دين کې سختي او ستونزې نشته دی او د سختۍ په بدل کې د اسانۍ ، تخفيف او ترحم غوښتونکی دی .

[وماجعل عليکم فی الدين من حرج]. (۲۳۶)

يعني : ((اونه يې دي ګرځولي په تاسې په دين کې هيڅ حرج مشقت او ستونزې))

[يريد الله بکم اليسر ولايريد بکم العسر] (۲۳۷)

يعني : ((اراده لري الله ج په تاسو د اسانتيا او اراده لري په تاسو د سختۍ .))

[يريد الله ان يخفف عنکم و خلق الانسان ضعيفا] (۲۳۸)

---

(۲۳۶)الحج : ۷۸ .

(۲۳۷)البقره : ۱۸۵ .

(۲۳۸)النساء : ۲۸ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني : ((اراره لري الله ج د دی چې سپک کړي (بار) له تاسې او پیدا کړی شوی دی انسان کمزوری .))

رسول الله ص فرمایي : ((بعثت بحنیفیة سمحة)) [۲۳۹]

یعني : ((رالیږل شوی یم زه له هغه دین له باطل څخه حق ته مایل او اسان سره)) نو دا دین په عقیه کې حنیف او په احکامو کې د اسانۍ دین دی رسول ص څوځو ځایه په اسانۍ امر او له سختۍ او شدت څخه منع کوي او وایي چې خلکو ته زیری ورکوئ او له دین څخه یې تېښتې ته مه مجبوروئ)) [۲۴۰]

((تاسو اسانوونکي لیږل شوي یاست نه سختئ کوونکي .)) [۲۴۱]

او دا د اصول فقهي قاعده ده چې ((مشقت او سختي د اسانۍ غوښتنه کوي .))

ځیني مهمې یادونې :

۱ _ ځیني علماء وایي چې ښکلې ښځې به نقاب اچوي او ورغوی به چاته نه ښکاروي اوبدرنګه ښځه که مخ لوڅ کړي یا ورغوی څرګند کړي نو څه باک نشته دی د دوی په ځواب کې باید وویل شي چې حسن اوښکلا هغه سمندر دی چې هېڅ ساحل نه لري هېڅوک تر اوسه پردې ندي توانیدلي چې د حسن لپاره کوم خاص معیار یاحد وټاکي هرڅوک ځان ته بېل معیار او طبیعت لري اوښکلا هم یوه ذاتي او بخښل شوې پدیده ده چې د انسان خپل اختیار او عمل په کې ډېر کم اغېز لري ډېر ځله یو انسان د یو چاپه

---

[۲۳۹] مسند احمد

[۲۴۰] دا حدیث بخاري او امسلم روایت کړی دی .

[۲۴۱] بخاري ،ترمذي ، نسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر ښکلی وي خو دبل په نظر بیا هغه بدرنګه وي ، یو یې په مینه کې لېونی وي ، خوبل ته عادي انجلۍ وي ، د یو محیط ښکلاهم د بل محیط له ښکلا سره توپیر لري، دیو وخت ښکلې په بل وخت کې ښکلې نه ګڼل کېږي ، د ښکلا لپاره دلویدیځ معیار د ختیځ له معیار سره توپیر لري ، دښاریانو د خوښې ښکلا د اطراف د خلکو د خوښې له ښکلا سره یوه نه وي زموږ اکثره خلک سپین ګرد مخ ، اوږدې او غبرګې غبرګې زلفې ، غټې او نرګسي سترګې ، لنډه زنه ، د ناک په څېر غټه او جګه پوزه نرۍ نرۍ ګلابي شونډې ، هسکه غاړه ، تېره تېره بانه ، کږې کږې وریځې ، لکه سروه لوړه ونه ، نرۍ ملا ، د منې په څېر سره سره اننګې او دړلۍ په څېر سپین غاښونه خوښوي او دښکلا معیار یې بولي خود افریقې د خلکو لپاره په دې تول پوره انجلۍ ښکلې نده ، هغوی تور اوږد مخ په تور مخ کې تورې غټې شونډې ، اوږده غاښونه ، ګنجی سر یا ګرګوتي ویښتان او غټه زنه د ښکلا معیار بولي ، د جنوبي افریقې مبارز جمهور رئیس نیلسن منډیلا له داسې معشوقې سره د مینې لپاره د جمهوري ریاست دمقام دپرېښودلو اعلان کوي چې یو افغان به یې دعکس په لیدلو هم ټکان وخوري ، قیس دتورې لیلی مینې مجنون (لیونی) کړ خود نورو لپاره لېلی عادي انجلۍ وه ،هسې خبره بل خوا لاړه هدف مو په دې کې وچې دښکلا لپاره به څوک معیار وټاکي چې دا فلانۍ انجلۍ ښکلې ده نوباید چې مخ او ورغوی پټ کړي ، او دا بله بیا ښکلې نده که مخ او ورغوی یې لوڅ وي نو پروا نلري ؟؟ ځینې مولفین وایي چې که چېرې کوم سړي د کومې ښځې دښکلا له لیدلو څخه خوند اخسته نو پهر ښځه لازم دي چې خپل مخ پټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي نو پوښتنه داده چې دا ښځه به څنګه پوهېږي چې داسړی زما د ښکلا له لیدلو څخه خوند اخلي ؟د هغه له زړه او وجدان څخه دا څه خبره ده ؟

۲ _ د مخ لوڅول دا معنی نه لري چې ښځه دې لس ډوله سرخي پوډر کریمونه ..... په مخ وتپي ، په ښو دې څو ډوله رنګ ومبنې او دلاسونو لوڅول هم دا معنی نلري چې ښځه دی نوکان اوږده کړي ، او دنوکانو رنګ دې پرې ومبني ،ښځه باید درنه اوبا وقاره له کوره ووځي ، دابن عباس له وینا سره سم د کوم زینت ښکارول چې روا دي هغه سپک او کم زینت دی لکه رانجه ، نکریزې او ګوته .

۳ _ دا خبره چې نقاب واجب نه دی په دی معنی نده چې ګویا نقاب روا نه دی او یا څوک دې نقاب نه اچوي موږ وایو چې دنقاب اچول ښه کار دی ، هره ښځه یې باید استعمال کړي ، ان که ښکلې وي ځان پېژني او پوهېږي چې دمخ لوڅول یې فتنې راولاړوي نو د داسې ښځې لپاره نقاب مستحب دی حیا داره ښځه د خدای ج هم خوښېږي او په ټولنه کې یې هم درناوی او عزت ډېروي ، موږ وایو چې نقاب فرض او واجب ندی چې په هرې ښځې یې اچول حتمي شي ، او د نورو واجباتو په څېر یې ښځه په اچولو مکلفه وګرځول شي خو که په خپله خوښه یې کوم څوک اچوي نو ثواب لري اوښه کار هم دی .

۴ _ د مخ لوڅې او مخ ته د کتلو ترمنځ هېڅ تلازم نشته دی یعنې دا خبره د دې معنی نه ورکوي چې که دکومې ښځې مخ لوڅ وي نو نارینه ووته ورته کتل روا دي او حتمي دې ورته وګوري ځینې علماء داسې دي چې مخ لوڅول روا خوبیا بیا کتل ورته حرام بولي خو دوی هم لومړنی ناڅاپي نظر معاف بولي ، ځینې علماء هغې برخې ته چې لوڅول یې روادي کتل هم روا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولي خو له شهوت نه پرته او کله که شهوت پيدا شو نو کتل ورته حرام دي دا نو د هر سړي په خپل وجدان او نفس پورې ړه لري يوه بله د يادونې وړ خبره داده چې ځينې علماء چې دښځې لپاره په مخ پټولو دومره اصرار کوي او د اجتماعي مفاسدو ذريعه يې بولي ، نو ايا د ټولنې اصلاح او دځوانانو ښوونه او روزنه هم د دې ټولنيزو فسادونو دمخنيوي لپاره مهمه نسخه نه ده ؟ دوی چې په مخ پټولو او ستر او حجاب دومره ترکيز کوي آيا د ټولنې د اصلاح لپاره يې هم کوم عملي اقدام کړی دی ؟آيا د دې هځو په لسمه برخه هڅه يې هم د ټولنې او د ځوانانو د ښوونې او روزنې او اصلاح لپاره کړېده ؟آيا کله يې په زړه کړې هم دا فکر پيدا شوی دی ؟ [اللهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلاً و رزقنا اجتنابه .] آمين

محرمو ښځو ته کتل

دا هغه څوک دي چې په ده يې نکاح د تل لپاره حرامه ده که په نسب وي ، که په رضاع او که په مصاهرت (خسر ګنۍ) دخپل محرم پر وړاندې د ښځو د عورت په هکله فقهاء د نظر اختلاف لري :

امام شافعي رح وايي : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل روا دي ، مګر له نامه

لاندې او د زنګنونو څخه پورته برخې ته .ځينې علماء وايي چې : د محرمې ښځې د بدن هغومره برخې ته به ګورې چې د خوارئ او کار په وخت کې ښکاري لکه سر ، غاړه ، لاسونه ، څنګلې او پښې ترزنګنونو پورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالکيان وايي : د محرمې غاړه ،سر څنګلې ، دقدم شاه ټولو ته کتل جايز دي او پنډۍ ، تيونه ، ګېډه ، او شاه ته کتل جايز ندي .(۲۴۲)

امام احمد بن حنبل رح وايي چې : د محرمې دبدن هغې برخې ته کتل جايز دي چې عادتاً ښکاري لکه : سر ، ورغوي ، قدمونه او هغه څه چې نه ښکاري کتل ورته ناجائز دي لکه سينه ، او نور(۲۴۳)

امام ابن حز وايي چې : د محرمو ښځو ټول بدن ته کتل جايز دي مګر فرج (قبل) او د برته فقط.(۲۴۴)

د ښځې محرم څوک دی ؟

په کومه دائره کې چې ښځه له خپل پوره ډول او سينګار سره اوسېدلای شي هغه کسان دادي : الله ج په دې هکله فرمايي :

[ولايبدين زينتهن الالبعولتهن او اباء هن او اباء بعولتهن او ابناء هن او ابناء بعولتهن او اخوانهن او بنى اخوانهن اوبنى اخواتهن ، او نسائهن او ماملكت ايمانهن او التابعين غير اولى لاربة من الرجال او الطفل الذى لم يظهرو اعلى عورات النساء] (۲۴۵)

يعنې : ((او نه دې ښکاره کوي خپل سينګار مګر دخپل خاوند پر وړاندې يا دخپل پلار ، يا دخپل خاوند دپلار پر وړاندې يا دخپلو ځامنو يا د ځامنو د خاوندانو په وړاندې ، يا دخپلو ورونو ، يا دخپلو وريرونو ، ياد

---

(۲۴۲)الشرح الصغير .

(۲۴۳)المغنى لابن قدامه

(۲۴۴) المحلى لابن حزم .

(۲۴۵)النور : ۳۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو خورينو ، ياد خپلو ښځو ، ياد خپلو لاسونو دمال (وينځو مريانو) ياد خدمتګارانو ، هغه سړيو چې څه غرض نلري ، (د ښځو خيال يې نه وي) يا هغه هلکان چې دښځو په رازونو لانه پوهېږي .))
ښځه چې دچا پر وړاندې په پوره ډول سينګار سره راوتلاى شي او ټول بدن ورته ښکارولى شي او له هغه څخه هر رنګ خوند اخستلاى شي هغه يوازې د ښځې خپل خاوند دى .
د پلار په کلمه کې نيکه ، مشرنيکه .... همدارنګه د مور پلار نيکه ټول شامل دي ، د مېره د پلار په جمله کې دمېړه نيکه ، دمېړه د مور پلار ټول شامل دي ، په زامنو کې د زوى ، لور لمسيان ، کړوسيان ټول شامل دي د مېړه زامن په دوى کې بنزيان ، پرکتيان ټول شامل دي ، په آيت کې له (خپلو ښځو)څيني مراد مسلماني ښځې دي او دکفارو ښځو مخ کې سينګار ښکارول مناسب ندي .
همدا رايه د ابن کثير هم ده حضرت عمر رض ابوعبيده رض ته وليکل چې ما اورېدلي دي چې ځيني مسلماني ښځې له نامسلمانو ښځو سره حمام ته ځي پداسې حال کې چې کومه ښځه په الله ج او د اخرت په ورځ ايمان لري هغې ته روانه دي چې دهغې جسم باندې د خپل ملت له کسانو څخه پرته دبل چارسترګې ولګيږي.(۲۴۶)
د سيد مودودي رح په ګډون بله ډله وايي چې : له دې څخه مراد طبعي ښځې دي هغه د پېژند ګلوئ ښځې ، له هغوى سره اړيکې لرونکې ښځې ، د هغوى په چارو کې لاسوهونکې ښځې ، که هغه مسلماني وي که کافرې

---

(۲۴۶)ابن کثير ، بيهقي او ابن جرير طبري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي او هدف ترې د هغوی ښځو وېستل دي چې پردئ وي ، ظاهري بڼه يې د اشتباه وړ وي او د اخلاقو او تهذيب حال يې معلوم نه وي .

امام رازي وايي چې : له دې څخه مراد ټولې ښځې دي ، خو که آيت ته وګورو وينو چې هلته لفظ د ((خپلو ښځو)) رواړل شوی دی ، چې مراد ورځنې مسلمانې ښځې کېدلای شي او بس ځکه که کافره ښځه هرڅومره شريفه شي ، بيا هم د اعتبار وړ نه ده او مسلمانې ښځې هم هغه ښځې چې له هغوی سره يې اړيکې وي او په پرده کې ترې ورته ستونزې پيدا کېږي مراد دي او کومه ښځه چې په فسق او فجور کې مشهوره وي که څه هم مسلمانه وي له هغې څخه ستر لازم دی ، نو مطلب دا شو چې نا مسلمانې ښځې خو بالکل له دې حکم څخه ووتلې او په مسلمانو کې هم حيا لرونکې او پاک لمنې مراد دي .

رسول الله ص فرمايي : ((هېڅ ښځه دې د داسې ښځو په مخ کې خپله ښکلا نه ښکاروي ، چې بيا يې مېړه ته داسې ستايي ، چې ګويا مېړه يې همدا اوس ورته ګوري))[(۲۴۷)]

جمهور فقهاء وايي د مسلمانې د عورت حکم د کافرې پر وړاندې داسې دی، لکه د پردي سړي پر وړاندې د ښځې عورت.[(۲۴۸)]

ابن عباس رض وايي : مسلمانې ښځې ته روا نه دي چې يهودي يا مسيحي ښځه يې ووينې .

---

(۲۴۷)بخاري ، مسلم او رياض الصالحين

(۲۴۸)المغنی المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : څرنګه چې د کافرې ښځې پروړاندې عورت پټول لازم دي ، همدا راز دفاسقې ، فاجرې ، بدکارې مسلمانې په وړاندې هم دعورت لوځول حرام دي ، ځکه چې علت په کې ګډ دی .[۲۴۹]
امام احمد بن حنبل رح وایي : دکافرې ښځې کتل مسلمانې ښځې ته داسې دي لکه د مسلمانې ښځې کتل بلې مسلمانې ته خوبیا هم دا بد ګڼي ، چې کافره ښځه دې د ولادت په وخت کې د مسلمانې قابله شي .[۲۵۰]

د هغه دلایل دا دي ، چې دا هل کتابو ښځو به رسول الله ص کره تللې چې نه به ورځنې بیبیانو پرده کوله اونه به ورته رسول الله ص امر کاوه او داسې نور .
خو دا دلایل د جمهورو د دلایلو پر وړاندې نه شي تم کېدلی ، ځکه که درسول الله ص کور ته به اهل کتابې راتللې نو دا د دې مانا خو نه ورکوي ، چې هغوی دې لوڅې وي او دوی به ورته کتل ، او دا د مخ له لیدلو څخه ډېر دبل شي د لیدلو مانا نه لري ،او دحضرت اسماء رض په حدیث کې دمور سره د ترحم او نرمۍ اود نیک سلوک خبره ده او دبدن د پټوالي یا لوڅوالي په هکله په کې هېڅ نشته .

د مسلمانو ښځو کتل یوه بلې ته :

---

(۲۴۹)البریقه شرح الطریقه .
(۲۵۰)المغنی ، سراج الوهاج ، بدائع الصنائع او البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهـور فقهـاء وايـي ، چـې مسـلماني ښـځې تـه روا دي ، چـې د خپلـې مسـلماني خور د بدن هغومره برخې وګوري څومره چې يو نارينه بل ته کتلی شي ، (د نامه لاندې تر زنګنونو پورې)[٢٥١]

او د احنافو معتمد مذهب هم دادی ، خو د امام ابوحنيفه رح څخه يوبل روايت هم شوی چې علماوو کمزوری ګڼلی دی ، هغه دا چې يوه مسلمانه ښځه دبلې مسلمانې دبدن هغومره برخې ته کتلی شي ، څومره چې نارينه د خپلو محرمو بدن ته کتلی شي.[٢٥٢]

ظاهريان وايي چې : مسلمانه ښځه دبلې مسلمانې ښځې ټول بدن ته کتلی شي ، مګر قبل او دبر ته .[٢٥٣]

جمهور فقهاء وايي دلته دفساد او فتنې وېره نشته دی ، او نه په مصيبت کې د پېښېدلو خطرشته دی ، ځکه يې بدن ته کتل جائز دي او کله که دا وېره پيدا شي نو لکه چې لومړی مو وويل بيا ورته ستر پکار دی.[٢٥٤]

همدا رازد ولادت په وخت کې ، د بکارت د معلومولو په غرض يا دکوم ټپ له کبله د فرج ته کتلی شي.[٢٥٥]

هغه چې جنسي ميلان نه لري :

---

(٢٥١)البدائع الصنائع او المغني .

(٢٥٢)الدررالمنتقي او البريقه شرح الطريقه .

(٢٥٣)المحلي .

(٢٥٤)البدائع الصنائع او سراج الوهاج

(٢٥٥)البدائع الصنائع او سراج الوهاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــه همـدې ایـت کـې د [اولتـابعين غيـر اولـى لاربـة مـن الرجـال] (یـا خدمتګاران هغه سړیو چې څه غرض نه لري) جمله راغلې ده د دې ترجمه داسې ده هغه خلک کوم چې ماتحت وي ، د ښځې په لور میلان ونه لري .

حافظ ابن کثیر (رح) ورڅخه مراد مزدور ، نوکر ، تابعدار سړی کوم چې د ښځو سیالان نه وي ، ګړندی او تېز نه وي ساده وي ، دښځوپه لور شهواني مینه هم ونلري اخلي .

تفسیر ابن کثیر همداراز له دې څخه مراد کم عقل ، ساده ، بې وزله ، نا اهله لاس لاندې، محکوم سړي چې هېڅ شهوت یې په یاد نه وي اخلي .

امام مودودي (رح) وایي چې د شهواني مینې د نه درلودلو دوه صورته ممکن دي یو دا چې په هغوی کې له سره شهوت نه وي ، لکه ډېر بوډا ، یا پیدایشي ایزک (هجړا) دوهم دا چې په هغو کې جنسي قوت او دښځو پر لور طبعي میلان وي ولې د خپل محکومیت او لاس لاندې توب له امله دوی د کور له ښځو سره څه ډول شهواني اړیکې نشي ټینګولای نو څوک چې دا ورڅخه ستر نه کوي او خپل سنګار ورته ښکاروي پکار ده چې دا دوه صفته ولري. (۲۵۶)

خو کله چې خپله شهوت ونه لري مګر د ښځو د ښکلا ستاینه نورو ته کوي له هغې څخه ستر واجب دی په مدینه منوره کې یو ایزک اوسیده چې بیبیانو او نورو ښځو به ترې ستر نه کاوه او له هغوی سره ناستې پاڅې ته به یې پرېښوده یوه ورځ کله چې رسول الله (ص) ام سلمي (رض) کره تشریف یوړو نو دهغې خبرې یې واورېدلې چې دعبدالله بن امیه سره یې

---

(۲۵۶)پرده سیدابو لاعلی مودودي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې او ورته یې ویل : که صبا طایف فتح شي نو د غیلان ثقفي لور بادیه هرومرو د ځان کره بیا یې د هغې د جسم او ښکلا ستاینه پیل کړله حتی د هغې دمخصوصو اندامونو ستاینه یې هم پیل کړله حضور (ص) د دې خبرې په اورېدلو ورته وفرمایل : دخدای (ج) دښمنه تا خو پر هغې سترګې ښخې کړي دي)) بیا یې امر وکړ چې له ده څخه ستر وکړئ او له دې وروسته دې دې کورته نه راځي ، بیا رسول الله (ص) هغه او نور ایزه کان له مدینې څخه وویستل .[۲۵۷]

اوبل هغه هلکان چې د ښځو په رازونو لانه پوهېږي یعني جنسي غریزې لاپکې ژوندی شوي نه وي دا له مراهقت څخه ښکته دوره ده لکه د نهو ، لسو یا دولسو کالو هلکان د دی نه د زیات عمر هلکان که څه هم نابالغه وي په هغوی کې جنسي غریزې را ژوندی کېدل پیل کېږي .

سید محمد عابدین الحسیني لیکي : ماماګان ، او کاکا ګان یې ځکه یاد نه کړل چې د خپلو زامنو په مخ کې د دی ستاینه ونکړي چې فتنه او فساد را پیدا نشي مګر په یاد مو وي چې محرم کسان یواځې دا ندي چې په ایت کې یاد شول .

شیخ محمد الاباصبري د دې ایت په تفسیر کې لیکي : نو ښځې ته روادي چې خپله ښکلا هغه دوستانو ته وښیي چې په ایت کې یاد شول او ټولو هغو دوستانو ته چې له هغه سره یې نکاح د تل لپاره حرامه ده لکه ، تره ماما ،زوم ، اولکه محارم د رضاعت له لامله ځکه چې رسول الله (ص) فرمایي : (یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب)[۲۵۸]

---

[۲۵۷]متفق علیه ابوداود ، نسایي ، مسند احمد او مشکوة .

[۲۵۸]بخاري ، مسلم ، ابن ماجه او نصب الرایه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((حرامیږي د شیدو (تي) په واسطه هغه څوک چې حرامیږي په نسب باندې))

د همدې قول تائید حسن بصري ، ابوبکر الجصاص ، او د احکام القران خاوند هم کړی دی.[٢٥٩]

رسول الله (ص) عایشې (رض) ته اجازه ورنکړله چې له خپل رضاعي تره څخه ستر وکړي .

د ابوالقعیس ورور افلح حضرت عایشې (رض) کره راغی او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله نو څنګه چې د حجاب حکم راغلی و عایشه (رض) فکرمنه شوله چې څه وکړي خو اجازه یې ورنکړله هغه ځواب ورولېږه چې ته خو زما وریره یې تا زما د ورور ابوالقعیس د ښځې شیدې رودلي دي خو بیا هم حضرت عایشه (رض) فکر منه وه چې ایا دې رشته کې به هم ستر پرېښودلی شي ؟ په دې وخت کې رسول الله (ص) خپله تشریف راوور حضرت عایشې (رض) ورته مطلب څرګند کړ ، رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې : هغه ستا څنګ ته راتلای شي.[٢٦٠]

له کومو دوستانو سره چې دښځې ابدي حرمت نه وي ، لکه د تره او ترور زوی ، د خور خاوند له دوی سره باید څه چلند وشي ؟

په دې هکله که رانقل شویو روایاتو ته کره کتنه وشي ، د مسئلې ښه هماغه راوځي ، څنګه چې سید مودودي وایي : دا دوستان نه د محرموکسانو په لیکه کې دي ، چې ستر ورځنې ونه شي او سینګار ورته

---

[٢٥٩] تفسیر سوره النور شیخ الاباصیري .

[٢٦٠] صحاح السته او مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره شي او نه دغیر محرموخپلوانو په جمله کې دي ، چې ښځه دې بالکل ورڅخه ستر وکړي .

د دغو حدودو ترمنځ خه چال چلند په کار دی د دې چلند اندازه په شریعت کې نه ده ټاکل شوې ، او د سړي د عمر او رشتې پورې توپیر لري .

د رسول الله (ص) خپله کړنلاره دا وه ، چې حضرت اسماء (رض) د رسول الله (ص) خښینه (د ښځې خور) وه د هغې او د رسول الله (ص) ترمنځ د ژوند تر پایه پورې د مخ او لاسونو تر حده کومه پرده نه وه.[۲۶۱]

همدا رنګه ام هاني (رض) چې د ابو طالب لور (د رسول الله (ص) د تره لور) وه تر پایه پورې یې له رسول الله (ص) څخه مخ پټ نکړ.[۲۶۲]

د ښځې کتل نارینه محرم ته :

اکثره علماء په دې اتفاق لري چې ښځه د خپل نارینه محرم له عورت څخه پرته نور ټول بدن ته کتلی شي محرم که په هر ډول وي خو چې د شهوت وېره نه وي ، څه چې کتل ورته روا دي مسه کول او لاس وروړل هم ورته روا دي.[۲۶۳]

او دبل چا د وینځې د بدن هغومره برخې ته کتلی شي لکه چې څوک د خپلې محرمې بدن ته کتلی شي او محمد بن مقاتل وایي چې د نامه لاندې تر

---

[۲۶۱] ابو داود ، جلد : ۱ .

[۲۶۲] ابوداود ، جلد : ۱ .

[۲۶۳] البدائع الصنائع ، حاشیه ابن عابدین ، درالمختار او نهایه المحتاج .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګنونو پورې برخې ته يې کتلی نشي نورټول بدن ته يې کتلی شي ځکه وينځې کار او خدمت کوي او خپله پرده ساتلې نشي.[۲۶۳]

د زړې ښځې په هکله :

په چا چې ډېر عمر تېر شوی وي او د هغې جنسي غوښتنې مړې وي احناف وايي : له داسې ښځو سره مصافحه او مخ ته کتل دواړه روا دي خو چې دې ښځې ته هم اشتها رانشي او د شهوت امن وي الله (ج) فرمايي : [و القواعد من النساء التی لايرجون نکاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن]

[۲۶۴]يعنې : او هغه چې ناستې وي په کورونو کې ستاسو د هغو ښځو څخه چې اميد يې نه وي پاتې شوی د نکاح په دوی څه ګناه نشته چې وباسي خپلې جامې))

رسول الله (ص) به چې له ښځو سره بيعت کاوه نو له زړو ښځو سره به يې په لاس بيعت کاوه .[۲۶۵]

حضرت ابوبکر صديق (رض) به ځينو قبيلو ته چې ده پکې تی رودلی وو ورته او زړو ښحو ته به يې لاس ورکاوه.[۲۶۶]

يوی زړې ښحې به د عبدالله بن زبير (رض) سر او پښې زور کولې.[۲۶۷]

---

[۲۶۳]مختصر القدوري .

[۲۶۴]النور : ۶۰ .

[۲۶۵]الفتاوي الهنديه .

[۲۶۶]فتح القدير ، المبسوط او البريقه شرح الطريقه .

[۲۶۷]المبسوط او البريقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بل دا چې پردې ښځې ته لاس وروړل یا کتل چې منع دی نو دفتنې اوفساد له وېرې او دلته خو دا وېره نشته ده څنګه چې له دې ښځو سره مصافحه روا ده همدا راز خلوت هم ورسره روا دی .

د عورت لوڅول په یوازېتوب کې :

کله چې انسان یوازې وي او که عورت لوڅ کړي نو د بل لخوا د هغه دلیدلو خطره نه وي نو پدغسې حالت کې د عورت د پټولو حکم څه دی ؟

مالکیان وایي : د سخت عورت (دبر اوقبل او دهغی شاه وخوا) پټول په تنهایي کې له ملایکو څخه د حیا له امله مستحب او بې ضرورته لوڅول یې مکروه دي.(۲۶۸)

احناف او شافعیان وایي : په یوازېتوب کې د عورت پټول واجب دي مګر د ضرورت په وخت کې لکه غسل کول ، حاجت ته تلل ، استنجا کول.(۲۶۹)

له رسول الله (ص) څخه پوښتنه وشوه : (فاذا کان احدنا خالیا ؟) یعنې : ((کله چې یو له موږ څخه په یوازېتوب کې و اوسو ؟ رسول الله (ص) ځواب ورکړ : ((الله احق ان یستحیا منه)) یعنې : الله (ج) ډیر وړ دی چې حیا ترې وشي.(۲۷۰)

او دهمدې حدیث مخکې برخې کې د عورت پټول عام یاد شول پټ انسان د الله (ج) سره په ادب کې وي او لوڅ د ادب تارک وي حضرت عبدالله بن عمر (رض) فرمایي : ((ځان وساتئ له لوڅوالي څخه ځکه له تاسو سره هغه

(۲۶۸)بدایة المجتهد .

(۲۶۹)المجموع او مغنی المحتاج .

(۲۷۰)ابو داود ، ترمذي ، ابن ماجه او مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک دی ځوک چې نه جدا کېږي له تاسې نه مګر د حاجت په وخت کې او کله چې انسان ښځې ته نږدې کېږي له هغوی څخه حیا وکړئ او د هغوی عزت وساتئ))[۲۷۱]

دا حدیث په یوازېتوب کې د عورت په پټولو دلیل دی ځکه چې ملایکې له انسان ځیني نه جدا کېږي مګر په دوه حالاتو کې ، ځیني علماء وايي : چې د عورت لوڅول په یوازېتوب کې مکروه دي ځیني وايي مباح دي ، مګر سیي خبره داده چې د عورت پټول په هر حال واجب دي ، ځکه دا محال نده چې د ده پام نه وي او نه بل ځوک خبر وي او ناڅاپه ورشي او ویې ګوري او یا داسې حالت پرې راشي چې بیا به ځان هم پټولې نشي لکه بیهوښي یا څه بله حادثه او خپل عورت ته کتل هم له ادب ځیني لرې کار دی حضرت عثمان (رض) په دې ویاړي چې هېڅکله یې هم خپل عورت ته نه دي کتلي نو پکار دی چې خپل عورت په هرحال پټ وساتو او له ډېر احتیاط ځیني کار واخلو .

خلوت له پردیو سره :

د محرمو خپلوانو په نشتوالی کې نورو خلکو ته که څه هم خپلوان وي له یوې ښځې سره په تنهایئ کې لیدنه ، کتنه او کښېناستل منع دي الله (ج) فرمايي : [و اذا سالتموهن متاعا فاسئلو هن من وراء حجاب ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن] [۲۷۲]

---

[۲۷۱] الدرایه ، ترمذي او مشکوة .

[۲۷۲] الاحزاب : ۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : ((او کله چې غواړی له بیبیانو څخه څه دکار څیز ، نو غواړئ یې د پردې شاته پدې کې ښه پاکي ده ، ستاسو زړونو ته او دهغوی زړونو ته .))
دلته الله (ج) مسلمانانو ته لارښوونه کوي چې که له بیبیانو څخه څه غواړئ او یا څه ضرور خبره ورسره کوئ نو د پردې ترشاه ورسره ارتباط ونیسئ او له هغې سره مخامخ کېږئ مه او همدا د پاکۍ ښه لاره هم ده .
ابن عباس (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((لایخلون احدکم بامراة الا مع ذی محرم))[۲۷۳]
یعنې : ((ندې یوازې کېږي یو ستاسو هم له ښځو سره مګر دښځې د محرم په شتوالي کې .))
همدارنګه حضرت جابر (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي :
((من کان یؤ من بالله والیوم الاخر فلا یحلون بامراة لیس معها ذو محرم منها فان ثالثها الشیطان)).[۲۷۴]
یعنې : ((څوک چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ایمان لري هغه هېڅکله له یوې ښځې سره نه یوازې کېږي تر څو چې دښځې محرم نه وي ځکه چې دریم په دوی کې شیطان دی .))
د رسول الله (ص) خپل چلند داسې : و چې یو ځل د شپې له حضرت صفیې (رض) سره د هغې د کور خواته روان و په لاره کې دوه تنه انصار پرمخ ورغلل حضور (ص) هغوی ودرول او ورته یې وفرمایل چې : زما ملګرې زما مېرمن صفیه (رض) ده هغوی عرض وکړ چې یا رسول الله (ص) ایا ستاسو په حق کې هم بدګوماني کېدلای شي ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ

[۲۷۳] متفق علیه .
[۲۷۴] مسند احمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي ، زه اندېښمن شوم چې ستاسو په زړونو کې بد ګوماني پیدا نکړي))
ابوداود .

عقبه ابن عامر (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي : ((ایاکم والدخول علی النساء فقال رجل من الانصار ، افرایت الحمو قال : الحمو الموت .)) [۲۷۵]

یعنې : ((ځان وساتی له تنهایئ نه له پردیو ښځو سره له انصارو څخه یو سړي وویل : د لېور (یا دمېړه نور دوستان لکه وراره د تره زوی ...) په هکله مو خبر کړه ، هغه (ص) ځواب ورکړ چې لېور د ښځو لپاره مرګ دی .))

نو له دې روایاتو څخه څرګندېږي چې هېڅاته روا ندي که څه هم دښځې نژدې دوست وي چې د محرم په نشتوالي کې له ښځې سره کښېني ، پاځي او که ضرورت وي نو د پردې ترشا دې ورسره وغږېږي .

په یوه بستره کې یو ځای کېدل :

په یوه بستره کې ویده کېدل د دوه داسې کسانو لپاره چې جنسي غریزې پکې را ژوندی شوې وي شرعاً روا نه دي ځکه چې له هرچا سره شیطان ملګری دی که څه هم دی په ځان باور لري مګر بیا هم د شیطان د سیسې پیاوړې دي .

ټول علماء په دې متفق دي چې کوچنی کله لس کلنی ته ورسېږي باید بستره یې بېله شي د دوه سړیو یو ځای ویده کېدل ، د دوه ښځو ، د یوې

---

[۲۷۵] بخاري ، مسلم ، ترمذي ، احمد او مسند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې او دیو سړي یو ځای ویده کېدل بې له کوم شرعي سبب څخه لکه ښځه او خاوند یا له خپلې وینځې سره) حرام دی که څه هم هغه یې مور او پلار وي .

حضرت ابو سعید الخدري (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) فرمایي :

((هېڅ سړی دې دبل سړي عورت ته نه ګوري او هېڅ ښځه دې دبلې ښځې عورت ته نه ګوري او نه دې هېڅ سړی له بل سړي سره په یوه بستره کې یو ځای څملي او نه دی هېڅ ښځه دبلې ښځې سره په یوه بستره کې څملي .))[۲۷۶]

همدا راز فرمایي : ((اولاد ته په اوه کلنۍ کې پر لمانځه امر وکړئ او دلمانځه په نه کولو یې ووهئ کله چې لس کلن وي او بسترې یې بېلې کړه .))[۲۷۷]

ځکه چې د انسان همیشنی بد ملګری (شیطان) له څو محدودو حالاتو پرته له انسان څخه نه جدا کېږي او په هر حال خپله دنده اجرا کول غواړي ، او په لوی خطر کې د انسان د واقع کېدلو ډېر ، امکانات را پیدا کېږي رسول الله (ص) فرمایي : ((فان ثالثهما الشیطان))[۲۷۸]

یعنې : ((په دوی کې دریم شیطان دی)) همدا راز فرمایي : ((شیطان په انسان کې د وینې په څیر ګرځي .))[۲۷۹]

---

[۲۷۶] مسلم .

[۲۷۷] ابوداود مسند احمد او المستدرک للحاکم .

[۲۷۸] مسند احمد .

[۲۷۹] ابوداود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولنیز ژوند کې د ښځې او نارینه اختلاط :

ځینې وایي چې اسلام ښځو ته امرکوي چې له کور څخه ونه وزي او همداغه د (ښځه یا په کوریا په ګور) شعارونه زمزمه کوي حتی د عبادت او لمونځونو لپاره جومات ته د ښځو راتلل مکروه او حرام بولي او دخپلې دعوې لپاره دلیل دفتنې وېره او دوخت فساد نیسي دوی وایي چې حضرت عایشه (رض) فرمایي چې : ((که رسول الله (ص) په هغه څه چې ښځو له رسول الله (ص) څخه را وروسته را وېستي دي پوه وای نو له جومات څخه به یې منع کړې وای .))
خو د اسلامي شریعت د مصادرو په کتلو سره سړی ویلی شي چې د اسلام دایره دومره تنګه نده څومره چې دا ځینې خلک فکر کوي اسلام فطري دین دی او د بشري ټولنې ټولې طبعي اړتیاوې په نظر کې لري په اسلامي نړۍ لید کې د ښځو او نارینه و یو ځای ژوند په خپل ذات کې منع نده حتی کله که د کومې سپېڅلې موخې او عالي مقصد لپاره وي نو دا ډول یو ځای والی مطلوب دی ډېر ځله ښځه اړه شي چې د زده کړې لپاره ، د یو نیک کار دتر سره کولو لپاره ، د خیر دیو کار لپاره د امربالمعروف لپاره ، د جهاد لپاره ... له سړیو سره یو ځای شي نو دا ډول یو ځای والی مردود نه ، بلکې مطلوب دی .
اسلام د دې مخالف ندی چې د یو لوړ هدف او نېک کار ، یا د اړتیا په وخت کې ښځه او نارینه سره ووینې بلکې اسلام دفحشا ، فتنې او فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالف دی او کله که کومه ښځه پوهېږي چې بهرته وتل او له نارینه و سره یو ځای کېدل ، ملاقات او لیدنه یې له اړتیا پرته ده او هېڅ دیني او یا دنیوي ګټه ترې نه ترلاسه کېږي نو بیا ورته له نارینه وو سره یوځای کېدل او اختلاط منع ده ، د اسلام اصول دا دي چې د فرد او ټولنې ګټې محترمې شمېري خو افراط او تفریط دواړه محکوموي د اسلام یوه قاعده دا ده چې د اړتیا او ضرورت په وخت کې منع شوی کار روا کېږي او د هغه ځای لوڅول هم روا دی چې په عادي حالاتو کې یې پټول فرض دي همدا راز کله که د فتنې او فسادو یره وه نو روا کار هم ناروا ګرځي یوه خبره ده چې که دا ویره ښځې ته پیدا کېدله او که نارینه ته خو ویره به حقیقي بنسټ ولري او خیالي ، موهومي او هوایي به نه وي وړاندې مو وویل چې اسلام ښځه ، د کور په څلورو دیوالونو کې نه ایساروي او هغه اړتیا او موخه په نظر کې نیسي د کوم لپاره چې ښځه له نارینه و سره ملاقات کوي او ورسره یو ځای کېږي .

له کور څخه د وتلو ګټې او تاوانونه دواړه څېړي او په هریوه کې چې ډېره ګټه وه هماغسې حکم کوي اسلام د نن ورځې غربي اختلاط او شرقي بې حیایي دواړه غندي او هر هغه څوک هم دغندلو وړ دي چې مسلمانانو ته دا ډول ازادي او اختلاط غواړي .

اوس یو ویشتمه پېړۍ ده کارونه ډېر شوي دي ، لګښتونه ډېر شوي دي ، ښځه مجبوره ده چې بهر ووځي کاروکړي ، زده کړه وکړي او په دې برخه کې به په حتمي ډول څه ناڅه له نارینه و سره اختلاط راځي له دې پرته ورته ژوند ستونزمن کار دی او داسې هم نده لکه ځینې خلک فکر کوي چې ښځه د شیطان جال یا وزر دی او یا د شیطان د لاس وسله یا ټول فساد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ښځې هم د نارینه په څېر عقل لري ، ضمیر لري ، وجدان لري ، نفس اللوامه او نفس المطمئنه لري ، د اسلام په صدر کې هم ښځې بندي یا په انزوا کې نه وي په غه وخت کې به ښځې جومات او جمعې ته راتللې دا داسې وخت وچې ښځو به له لنګ پرته پرتوګ هم نه پېژانده او نه به د نارینه و او ښځینه و ترمنځ څه دېوال ، لرګي ، ټوټه یا کومه بله پرده وه ښځې به ډېرې جومات ته راتللې تر دې چې یوې ښځې د (ق) سورت د رسول الله (ص) له خولې څخه حفظ کړی و ، چې په لمانځه کې یې ترې ډېر اورېدلی و د اخترونو په لمانځه (د مسلمانانو په دې لوی جشن) کې به یې ګډون کاوه ، له رسول الله (ص) څخه به یې زده کړه کوله له نارینه و سره یو ځای به د زده کړې غونډو ته راتللې ، تردې چې رسول (ص) ته به یې شکایت کاوه چې د زده کړو غونډو کې د دوی په پرتله نارینه ډېر وي او دوی ته وخت نه رسېږي نو باید چې ځانګړی وخت ورکړل شي چې رسول (ص) یې هم دا عرض په ورین تندي مني صحابیه و بیبیانو به له رسول (ص) څخه داسې پوښتنې کولې چې دنن ورځې ډېرې ښځې به یې زده کړه هم د ځان لپاره شرم و بولي ، په سیاست کې به یې هم ګډون کاوه او په جنګ او جګړه کې به یې هم ګډون کاوه د نارینه وو او ټپیانو خدمت به یې هم کاوه او د هغوی پرستاري هم .بي بي عایشې د احد په جګړه کې په داسې وخت کې ګډون وکړ چې د عمر دوهمه لسیزه یې وه په ټولنیز ژوند کې هم ښځو ونډه درلوده او دیوه داعي دنده هم ورسپارل شوې ده . [1] والمؤمنون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولمؤمنـات بعضـهم او ليـاء بعـض يـاء مـرون بـالمعروف وينهـون عـن المنكر][۲۸۰]

يعنـي : ((او سـړي مؤمنـان او ښـځې مؤمنـاني ځينـې د دوی د ځينـو نـورو دوستان دي حکم کوي دوی په نيکيو باندې اومنع کوي له بديو څخه .))

حضرت عمر (رض) شفابنت عبدالله په ښار محتسبه او نګرانه ټاکلې وه ،په تېرو شريعتونو کې هم ښځې په ټولينز ژوند کې پراخه ونډه درلوده له نارينه ووسره يې اختلاط او ملاقات درلود او قران يې موږ ته هم حکايت کوي .

قران کريم وايي چې حضرت موسی (ع) ځوانۍ په جوش کې د شيخ الکبير (چې ځيني يې شعيب (ع) بولي) له دوه پېغلو او ځوانو لورګانو سره له تکليف او بنديز او دځه ګناه له وېرې پرته خبرې کوي او بيا ورسره مرسته کوي ، اوبيا يې يوه خپل پلار ته سپارښتنه کوي چې د ده اجوره ورکړي .

ودې کتل شي القصص :۲۳_۲۲ . ايتونه

حضرت ذکريا (ع) له تکليف او دګناه له احساس پرته له حضرت مريم (ع) سره خبرې کوي او په محراب کې د روزۍ پوښتنه ترې کوي ، او هغه هم دهرې پوښتنې ځواب ورکوي.[۲۸۱]

همدا راز د سبا دملکې کيسه هم قران په تفصيل سره بيانوي چې دخپل قوم مشران يې راټول کړل او د سليمان (ع) د ليک د ځواب په هکله يې ترې مشوره وغوښتنه ، هغه له سليمان (ع) سره خبرې هم کوي هغه د يوه

---

[۲۸۰] توبه : ۷۱ .

[۲۸۱]ال عمران : ۳۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت مشره یا بادشاه وه او قران یې په استعداد او کفایت هم ګواه دی .[۲۸۲]

نو په دې ټولو یادو شویو مواردو کې د ښځه ارتیا پیښیږي چې ښځه اونارینه سره یوځای شي ، خلط ملط شي یو له بل سره ووینې ، خبرې وکړي او که څوک و وایي چې دا وروستني درې موارد تېر شریعتونه دي او په موږ یې اطاعت لازم ندی په ځواب کې یې باید وویل شي چې تېر شریعتونه زموږ د عبرت او زده کړې لپاره موږ ته بیان شوي دي او صحیح خبره داده چې ترڅو پورې زموږ شریعت په صراحت سره منسوخ کړي نه وي نو موږ ته هم شریعت دی . الله (ج) خپل رسول (ص) ته فرمايي : [اولئک الذين هدى الله فبهدا هم اقتداه] .[۲۸۳]

یعني : ((دا هغه کسان دي چې الله (ج) ورته هدایت کړی دی نو په طریقه د دوی اقتداء وکړه))

دلته باید یو ځل بیا دې خبرې ته اشاره وشي چې دښځو ازادي یا هغوی ته دضرورت په وخت کې له نارینه وو سره داختلاط اجازه د دې معنا نه ورکوي چې د حیا ټول دېوالونه و نړول شي، هرډول قید دې پورته شي ، د هېڅا مخه دې نه نیول کېږي دلته هدف د خیر ، یو له بل سره د مرستې ، ټولنیزې ګټې او ټولنیز پرمختګ دی .

او که څوک بهروځي نو بهرته د ښځو د وتلو هغه قوانین باید مراعات کړي چې اسلام ورته ټاکلي دي : لکه د شهوت او فتنې په وخت کې غض بصر د

---

[۲۸۲] النمل : ۴۲_۴۴ .

[۲۸۳] الانعام : ۱۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرعي او درنې جامې اغوستل چې بدن ترې ښکاره نشي په خبرو اترو کې په نرمي او ملاطفت نه کوي ، ناز او نخرې به نه کوي ، په تللو او حرکاتو کې به چاته تمایل نه کوي او اسلامي اداب به ساتي ، خوشبو او عطربه نه استعمالوي ، له پردیو سره له خلوت څخه به ځان ساتي ، په ملاقات کې به افراط ، او اسراف نه کوي او دضرورت او اړتیا په اندازه به له کوره بهر وځي .

د ناروغتیا په وخت کې د ښځې او نارینه له خوا دیوبل پوښتنه :

اسلام یو ټولنیز دین دی او ټول مسلمانان نارینه او ښځینه یو دبل ورونه او خوېندې بولي ، اسلام مسلمانانو ته یوله بل سره په مینې ، محبت ، مرستې، همدردۍ او په غم او ښادۍ کې په ګډون سره امر کړی دی .

د ناروغ پوښتنه هم یوه له هغو ټولنیزو ادابو څخه ده چې اسلام یې مسلمانانو ته پر مراعاتولو ډېر تاکید کړی دی تر دې چې شریعت دا په یو مسلمان د بل مسلمان نارینه وي او که ښځه حق ګرځولی دی .

د ناروغ د پوښتنې په هکله ګڼ شمېر روایتونه راغلي دي ، د دې روایتونو پر اساس څرګندېږي چې په دې اړه خطاب نارینه اوښځو دواړو ته متوجه دی یعني د ښځینه ناروغ په پوښتنه هم تاکید شوی دی او د نارینه ناروغ په پوښتنه هم ، نارینه وو ته هم دا خطاب متوجه دی او ښځینه وته هم .

رسول الله (ص) فرمایي : ((یو مسلمان پر بل مسلمان شپږ حقوق لري ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

و پوښتل شول چې ای د خدای (ج) رسوله (ص) هغه کوم کوم دي ويې فرمايل: ((او کله چې ناروغ شو نو پوښتنه يې وکړه))
(۱) (۱) مسلم ، ترمذي ، نسايي ، ابن ماجه .
((اسيران خوشي کړئ ، مېلمستيا ته له بلونکو سره ميلمستيا ته لاړ شئ ، وږي ته ډوډۍ ورکړئ ، او د ناروغ پوښتنه وکړئ))[۲۸۴]
((د ناروغ پوښتنه کوئ او جنازې ته ورځئ ، ځکه چې دا تاسو ته اخرت دريادوي)) ....بخاري ، احمد او جامع الصغير .
قدسي حديث دی چې ((الله (ج) د قيامت په ورځ فرمايي ای د ادم ځويه زه ناروغ وم او تامې پوښتنه ونکړه ورته يې وويل ای ربه څنګه مې ستا پوښتنه کړې وای پداسې حال کې چې ته پالونکی د مخلوقاتو وې. الله (ج) ورته وفرمايل ايا ته پوه نه وې چې زما فلانی بنده ناروغ شو خو تايې پوښتنه ونکړه که د هغه پوښتنه دې کړې وای نو زه به دې ورسره موندلی وای))[۲۸۵]
نو د ناروغ د پوښتنې فضيلت له دې رواياتو څخه ښه ځرګند ېږي ، تردې چې رسول الله (ص) د يو يهودي ناروغ پوښتنه هم وکړه چې بيا يې ايمان راووړ .
دا خو هغه روايات دي چې ښځينه او نارينه وو دواړو ته متوجه دي د دې ترڅنګ داسې نور روايات هم شته دي چې ځرګندوي د رسول الله (ص) په وخت کې ښځو د نارينه وو ناروغانو او نارينه وو دناروغو ښځو پوښتنه کړې ده .

---

[۲۸۴] بخاري ، مسند احمد .
[۲۸۵] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام بخاري په خپل صحيح کې د باب عيادة النساء للرجال تر عنوان لاندې باب ځانګړی کړی دی. صحيح بخاري ليکي چې ام الدار داء (رض) د يو انصاري ناروغ پوښتنه وکړه .

بخاري وايي چې حضرت عايشې (رض) د حضرت بلال (رض) د حال پوښتنه وکړه او ورته يې وويل : ((يا بلا کيف تجدک)) يعني : ای بلاله ځان دې څنګه مومې))

کله چې کعب د مالک زوی د مرګ پر بستر پروت و نو د براء لور ام مبشر ورته راغله او ورته يې وويل ((ای د عبدالرحمن پلاره زما په زوی (مبشر) باندې سلام وايه)) .[٢٨٦]

نارينه وو هم په صدر اسلام کې د ډېرو ښځينه ناروغانو پوښتنه کړېده لکه : رسول الله (ص) د زبير (رض) دلور ، ضباعې (رض) لخوا ورغی او ورته يې وفرمايل چې ((ښايي ته به د حجارا ده لرې ؟)) هغې (رض) ځواب ورکړ (په خدای سوګند چې ستا پرورانديې ناروغه پرته ده .))[٢٨٧]

جابر بن عبدالله رض روايت کوي چې رسول الله ص د ام السائب يا ام امسيب خواته ورغی او ورته يې وفرمايل چې ام السائب ولې رپېږې؟ هغې ځواب ورکړ چې تبه مې ده خدای دې پکې برکت نه اچوي.[٢٨٨]

ام علا وايي چې زه ناروغه وم او رسول الله ص زما پوښتنه وکړه.[٢٨٩]

---

[٢٨٦] ابن ماجه او مسند احمد .

[٢٨٧] متفق عليه

[٢٨٨] مسلم

[٢٨٩] ابوداود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابي امامه وايي چې دمديني له اوسېدونکيو څخه يوه ښځه ناروغه وه او رسول الله ص بهترين هغه څوك وو چې دناروغانو پوښتنه به يې كوله .[۲۹۰]

په بخاري كې وايي چې كله حضرت عايشه رض د مرګ پر بستره پرته وه نو ابن عباس ترې اجازه وغوښته او ورغى اوترې يې وپوښتل ځان دې څنګه مومې ؟.هغې ځواب وركړ پخيرسره كه تقوااولرم ،هغه ورته وويل چې انشاء الله ته په خير سره يې ځكه چې ته درسول الله ص مېرمن يې او له تا څخه پرته له بلې پيغلې سره رسول الله واده ندى كړى اوستا عذر (پاكي)له اسمان څخه راغلې ده .[۲۹۱]

نوښكاري چې په اسلام كې د ښځو له خوا د نارينه و ناروغانو او د نارينه و لخوا د ښځينه ناروغانو پوښتنه يوائې داچې كوم بنديز نشته دى بلكه په دې اړه يې د ډېرو اجرونو وعده هم وركړې ده او په ځانګړي ډول كه ناروغ داقاربو او دوستانو له ډلې څخه وي نو بيا خو دصله رحمۍ مو ضوع هم ورسره يوځاى شي او پر دې كار تاكيد هم ډېر شي يو ه د يادونې وړ خبره بله داده چې كله څوك په روغتيا كې له چا سره ناسته ولاړه او مراوده ولري نو په ناروغۍ كې خويې حتماً بايد د روغتيا او صحت پوښتنه وكړي ځكه چې هغه په دې وخت كې ډېر اړ او محتاج وي ، ډېر شفقت اوخدمت ته اړه لري.

له ښځو سره په لاس ستړي مه شي :

---

[۲۹۰] نسايي

[۲۹۱] بخاري كتاب التفسير .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښځو سره په سترې مه شي کې د لاس په ورکولو کې فقهاء بېلابېل نظریات لري ، ځینې علماء له محرمو پرته له هرچا سره د ښځو په لاس سترې مه شي ، یا هسې لاس ورکول نا روا بولي ، ځینې نور بیا په دې اړه تفصیل کوي او د بېلابېلو صورتونو لپاره بېلابېل حکم کوي ، نو ښه به وي چې د دې موضوع له څېړنې څخه وړاندې هغه صورتونو ته ګوته ونیسو ، چې دفقهاوو تر منځ پرې اختلاف نه شته او په پوره اتفاق یې منلي دي .

١ _ که چېرې د سړي او ښځې مصافحه د شهوت د راپارولو یا دجنسي لذت لامل کېږي او یا نارینه او یا ښځه پوهېږي ، چې له مصافحې څخه یو خوا یا دواړه خواوو ته فتنه راولاړېږي،نو په دې صورت کې د ښځې او نارینه مصافحه یا په لاس سترې مه شي روا نه ده ، ځکه دا دفساد لامل کېږي او دهرې هغې لارې بندول واجب دي کومه چې فساد خوا ته غزېدلې وي تردې چې علماء وایي خپل محرم ته لاس ورکول او یا له خپل محرم سره خلوت مباح او روا دي ، خو کله چې دفتنې وېره او یاد شهوت د خوځښت لامل شي ، نو همدا مباح کار هم حرامېږي .

٢ _ له هغې زړې ښځې او کوچنۍ نجلۍ سره چې اشتها ورته نه راځي ، او دفتنې وېره نه وي ، مصافحه روا ده ، همدا راز که لاس ورکوونکی نارینه ، بوډا او سپین ږیری وي ، او د اشتها او شهوت اور په کې نه وي ، نو د ده لپاره هم له ځوانو او زړو ښځو سره مصافحه روا ده .

په روایاتو کې راځي چې ابوبکر صدیق (رض) به له زړو ښځو سره په لاس سترې مه شي کوله ، او عبدالله ابن زبیر (رض) یوې زړې ښځې ته اجوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوله ، چې په ناروغۍ کې به يې د ده پالنه کوله او سربه يې ورته چاپي کاوه .

همدارازالله (ج) هم زړو ښځو ته د ځينو هغو جامو له اغوستلو څخه رخصت ورکړی دی ، هغه چې ځوانو ته يې دا رخصت نه دی ورکړی .

[والقواعد من النساء اللاتي لايرجون نکاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن غير متبرجت بزينه] .[292]

يعنې او هغه زړې ناستي ښځې چې دواده تمه نلري په دوی هېڅ ګناه نشته چې خپلې جامې وباسي په داسې حال کې چې دخپلې ښکلا ښکاروونکې نه وي .

خوله پورتنيو صورتونو څخه پرته په نورو برخو کې فقها ء د نظر اختلاف لري او ددې لپاره چې حق ته نږدې مسئله روښانه شي ،نو لږه څېړنه په کې ضرورده .

هغه ډله چې د مخ او ورغويو په شمول د ښځې ټول بدن عورت بولي او له (ما ظهر منها)څخه مراد هغه جامې اخلي ،چې پټول يې ممکن نه وي ،لکه چادري ،پړونی ،جامې ياهغه چې دکومې طبعي پېښې له امله يې لکه سخت باداو باران پټول ناشوني وي ، نو حتمي ده چې د دوی په نزد له پرديو سره مصافحه روا نه ده ځکه د دوی په نظر خو لاس ته کتل هم حرام دي او مصافحه خو له کتلو لاسخته ده خو د علامه ډاکټر قرضاوي په وينا د دې نظر خاوندان ډېر کم دي او دصحابه او تابعينو او نور فقهاءو جمهور په دې نظر دي چې له (ماظهر منها) څخه مراد مخ او ورغوی دی .

---

[292] النور : ٦٠ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه نو د لومړي نظر خاوندان د خپلې دعوې لپاره څه دلایل لري ؟ دلته هم زموږ د څېړنې لوی ماخذ د علامه قرضاوي لیکنه او نظر دی، ډاکټر قرضاوي وايي : رښتیا خبره داده چې ما د دوی د دعوې د ثبوت لپاره د دلایلو د موندلو ډېر کوښښ وکړ خو څه قانع کوونکي دلایل مې ونه موندل خو ډېر قوي دلیل چې دوی پرې استناد کوي ، هغه سدالذریعه یا دفتنې دلارې بندول دي او له شک پرته ویلی شوو چې دا ښه خبره ده ، خو کله چې د شهوت یا دفتنې د رامنځته کېدلو وېره او یا دفتنې نښې او نښانې وي ، خو کله چې د فتنې او شهوت د نشتوالي خبره باوري وي ، نو بیا به د تحریم لپاره څه دلیل وي ؟

ځینې علماء دا دلیل نیسي چې رسول الله (ص) د فتحې په ورځ له ښځو سره په خپل مشهور بیعت کې چې دممتحنه په سورت کې یې یادونه شوې ده له هېڅ یوې ښځې سره لاس نه دی ورکړی ، خو باید وویل شي چې د رسول الله (ص) له خوا د یو کارپرېښودل خو حتمي د هغه کار په حرمت دلیل کېدلی نه شي .رسول الله (ص) کله کله یو کار د دې لپار نه دی کړی چې هغه کار حرام وځینې وخت یې د دې لپاره چې هغه مکروه و ، ځینې وخت د دې لپاره چې هغه کار خلاف اولی (دغوره والي خلاف) و او ځینې وخت یې یوازې د دې لپاره پرېښی چې رغبت او تمایل یې ورته نه کېده لکه د شکونې د غوښې خوراک ، سره له دې چې (د شوافعو په نزد)خوړل یې روا هم دي نو د بیعت په ورځ له ښځو سره مصافحه نه کول د مصافحې حرمت نه جوتوي ، سره له دې چې په دې بیعت کې د رسول الله (ص) ل خوا له ښځو سره مصافحه نه کول هم اتفاقي خبره نه ده له ام عطیې انصاریې (رض) څخه داسې روایت دی چې دبیعت په ورځ له ښځو سره د رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ص) په مصافحې دلالت کوي او دا د عايشې (رض) له روايت سره مخالف دی ، چې لوړه کوي چې رسول الله (ص) په بيعت کې د هېچا لاس مسه کړی نه دی.[۲۹۳]

ام عطيه (رضي الله عنها) د بيعت په کيسه کې وايي چې : رسول الله (ص) خپل لاس د کوټې له بهر څخه را اوږد کړ و موږ خپل لاسونه د کوټې له دننه څخه ور اوږده کړل ، بيا يې وفرمايل : ((اللهم اشهد)) يعنې : ای خدايه ته شاهد اوسه))[۲۹۴]

په بخاري کې د حضرت عايشې په پورتني حديث پسې متصل يوبل حديث دی چې امام بخاري يې له ايوب او هغه يې له حفصې د سيرين له لور څخه او هغه يې له ام عطيې څخه روايت کوي ، وايي چې رسول الله (ص) زموږ سره بيعت وکړ نو په موږ يې دا ايت ولوست ((ان لانشركن بالله شياء)) يعنې دا چې له خدای (ج) سره به هېڅ شی شريک نه ګرځوو .

او موږ يې منع کړو له نياحت څخه (پر مړي په لوړ اواز ژړا څخه) خو داسې روايتونه هم شته چې څرګندوي چې رسول الله (ص) له ښځو سره په بيعت کې د مصافحې پرځای نورې لارې کارولي دي لکه په اوبو کې د لاس غوټه کول اوبيا په هماغو اوبو کې د صحابه و ښځو لاسونه غوټه کول .

حافظ ابن کثير وايي چې دا بېلابېل روايات څرګندوي چې رسول الله (ص) په بېلابېل ډول بيعتونه کړي دي په ځينو کې يې لکه عايشه(رض) چې وايي د هيچا لاس نه دی مسه کړی ، ځينو سره يې د پردې ترشا

---

[۲۹۳] بخاري .

[۲۹۴] ابن حبان ، بزاز او طبري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصافحه کړې ده، له ځینو نورو سره په اوبو کې د لاسونو د غوټه کولو په صورت کې او له ځینو نورو سره په مخامخ لاس ورکولو او مصافحې سره او بخاري هم د عایشې روایت ته بېل عنوان او دام عطیې روایت ته بیل عنوان ټاکلی دی .

د پورتنیو روایتونو له نقل څخه هدف دادی ترڅو څرګنده شي چې په بیعت کې له ښځو سره د رسول الله (ص) لاس نه ورکول د علماوو اتفاقي خبره نه ده لکه څرنګه چې ځینې خلک فکر کوي .

ځینې علماء له ښځو سره د مصافحې په نه رواوالي هغه حدیث دلیل نیسي کوم چې طبراني او بیهقي له معقل ابن ایسار (رض) څخه روایت کوي ((که له تاسو څخه دیو تن سر د اوسپنې په ستن سورى شي دا ورته بهتره ده له دې څخه چې هغه ښځه مسه کړي (لاس وروړي) چې ورته روا نه ده))

خو پر دې حدیث د استدلال په هکله علامه قضاوي وايي چې :

۱ : دحدیثو امامانو د دې حدیث پر صحت تصریح نه ده کړې او یوازې د هیتمي او منذري دا وینا چې راویان یې ثقه یا صحیح دي کفایت نه کوي ځکه کېدلی شي چې په سند کې یې انقطاع او یاکوم بل علت وي او همدا لامل دی چې داحادیثو مشهورو کتابونو دلیل نه دی ګرځولی .

۲ : حنفي او مالکي فقهاء وايي چې له قطعي دلیل پرته چې هېڅ شبهه په کې نه وي په بل څه حرمت نه ثابتېږي لکه ایت ، متواتر او مشهور حدیث خو که دکوم حدیث په ثبوت کې شبهه وي لکه احاد احادیث نو له کراهت څخه لوړ حکم نه شي ټاکلی نو دهغه په باره کې موفکر څه دی چې حتی په صحت کې یې شک دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ : که فرض کړو چې دا حديث صحيح دی او حرمت هم ترې ثابتېږي خو بيا هم د مصافحت حرمت ترې نه ثابتېږي ځکه د ((يمس امراه لاتحل له)) جمله يوازې او يوازې ((له شهوت پرته يو له بل سره د پوستکو دلګېدلو په معنی نه ده لکه څنګه چې په عادي مصافحه يا سترې مه شي کې وي بلکې د لمس کلمه په قران او حديث کې د دوه کارو لپاره استعمال شوې ده))

۴ : دا له جنسي يوځای والي (کوروالي) څخه کنايه ده او مشهور صحابي حضرت ابن عباس هم همدا ترې معنی اخستې ده ، د دې ايت په تفسير [ا ولا مستم النساء][۲۹۵]

کې وايي لمس ، ملامسه او مس الفاظ چې قران کې راغلی دی دا د جماع کنايه ده .

نور هغه ايتونه هم چې لمس په کې راغلی دا مطلب ښه روښانه کوي لکه د مريمې (ع) پرژبه د الله (ج) دا وينا : [انی يکون لی ولد ولم يمسسنی بشرا][۲۹۶]

يعني څنګه به زوی پيدا کړم ، حال دا چې مسه کړې نه يم هېڅ بشر (نه په نکاح نه په زنا سره))

[و ان طلقتمو هن من قبل ان تمسوهن]......البقره :۲۳۷ .

يعنې : ((او که طلاقې کړلی تاسې دوی مخکې له دې چې مسه يې کړئ (جماع)ورسره وکړئ)) په حديث کې هم راغي چې رسول الله (ص) به خپلو بيبيانو ته نږدې کېده خو مسيس نه يعني جماع کوونکی نه .

---

[۲۹۵] النساء ۴۳

[۲۹۶] آل عمران : ۴۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له جماع څخه ټیټه معنی هم ورکوي لکه مچکه اخېستل (ښکلول) غاړه ورکول ، لوڅوالی او داسې نور هغه څه چې د جماع لپاره مقدمات او دواعي بلل کېږي .

حاکم وايي : بخاري او مسلم د هغو متفرقو احاديثو په وېستلو (اخراج) اتفاق کړی دی چې په هغوی دلیل نیول کېږي چې لمس له جماع څخه رانښکته نور حرکات دي))

د ابو هریره دا حدیث : ((فالید زناها اللمس)) یعني لاس چې ده زنا یې لمس ده یا د ابن عباس دا حدیث : ((لعلک مسست)) کېدلی شي چې

د حضرت عایشې دا حدیث : ((داسې ورځ به کمه وه مګر دا چې رسول الله (ص) به په موږ ټولو (بیبیانو) ګرځېده نو ښکلولولو به یې او مسه کولولو به یې پرته له جماع څخه او هرکله به چې هغې بي بي ته ورغی چې د نوبت ورځ به یې وه نو له هماغې سره به پاتې شوه))

عبدالله ابن مسعود د (لامستم النساء) په تفسیر کې فرمايي : ((دا له جماع څخه کمه درجه دی او په دې کې اودس دی))

حضرت عمر وايي مچکه اخستل (ښکلول) لمس دی نو له دی څخه اودس کوه)) [۲۹۷]

شیخ الاسلام وايي چې څوک چې لمس او مس یوازې د پوستکي یا په بدن د بدن لګولو ته وايي چې شهوت په کې نه وي نو وینا یې کمزورې ده .

نو کله چې د الله (ج) په دې وینا ((اولامستم النساء)) کې لمس څخه هدف لکه څنګه چې ابن عمر او نور وايي ښکلول او په شهوت لاس وروړل وي

---

[۲۹۷] المستدرک للحاکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو جوتېږي چې په قران او سنت کې چې هر چېرې دا کلمه راشي نو مراد ترې په شهوت سره لمس دی لکه د الله (ج) دا وینا چې .

[ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد][298]

یعنې : ((مه نژدې کېږئ ښځو ته (په جماع سره)حال دا چې تاسې معتکفان یې په مسجدو کې)) او دا خو ښکاره خبره ده چې اعتکاف کوونکي ته له شهوت پرته مباشرت روا دی او کوم مباشرت چې منع دی هغه خو له شهوت سره ملګری مباشرت دی .

[لم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن][299]

یعنې : ((بیا طلاقې کړلې تاسې دوی مخکې له دې چې مسه یې کړئ))

[لا جناح علیکم ان طلقتموهن مالم تمسوهن] [300]

یعنې : ((نشته هېڅ تکلیف پر تاسې که طلاقې کړئ تاسې ښځې تر هغې چې صحیح خلوت موورسره نه وي کړی)) نو له شهوت څخه پرته د ښځې مسه کول خو نه پرې عدت اړوي ، نه مهر ثابتېږي او نه حرمت مصاهرت.

او دا د ټولو علماو اتفاقي مسئله ده .

نو څوک چې د لمس او یا مس له کلمې څخه مراد تش د لاس د پوستکي یو په بل لګول اخلي چې شهوت په کې نه وي نو د قران او عام عرف له ژبې څخه ووت .

او کله چې د ښځې او نارینه د یوځای والي او لمس خبره راځي نو معلومېږي چې له دې څخه په شهوت سره مسه کول هدف دی له دې څېړنې

---

(298) البقرة : ۱۸۷ .

(299) الاحزاب : ۴۹ .

(300) البقره : ۲۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه هدف دادی چې په دې پوه شوو چې کله چې د سړي لخوا ښځې ته د لمس یا مس کلمه استعمالیږي نو هدف یې یوازې د پوستکي لګېدل نه وي، بلکې هدف ترې جماع وي او یا هم د کوروالې مقدمات لکه ښکلول ، یا داسې لاس وروړل چې خوند او مزه ورسره ملګرې وي .
د کتور یوسف قرضاوي زیاتوي : که چېرې رانقل شویو روایاتو ته وګورو نو داسې دلایل به ومومو چې په ډاګه ترې څرګندیږي چې د ښځې او نارینه د لاسونو تش په بل لګېدل او مسه کول چې د شهوت او فتنې وېره نه وي په خپل ذات کې منع نه دي ، بلکې رسول الله (ص) دا کار کړی هم دی او درسول الله (ص) فعل او کړنه شریعت دی ،بلکې ورپسې د اقتدی غوښتنه کوي .
[لقد کان لکم فی رسول الله اسوة حسنه] [۳۰۱]
یعنې : ((خامخا په تحقیق سره شته تاسې لره په (کارد) رسول الله (ص) کې اقتدا غوره نېکه))
بخاري په کتاب الاداب کې له حضرت انس بن مالک څخه روایت کوي چې وایي : که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوې وینځې د رسول الله (ص) لاس نیولی وای نو چېرته یې چې خوښه وه نو هلته به یې بېولې وای)) له انس (رض) څخه د امام احمد او ابن ماجه بل روایت دی چې ((که چېرې د مدینې د خلکو له وینځو څخه یوه وینځه وای او د رسول الله (ص) لاس یې نیولی وای نو خپل لاس به یې ترې تر هغې نه وخوشې کړی تر دې چې هغه ځای ته یې بیولی وای چېرې چې د دې وینځی خوښه وای))

[۳۰۱] الاحزاب : ۲۱ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حافظ په فتح الباري کې وايي چې د دې حديثونو مطلب دا دی چې رسول الله (ص) دومره حليم ، نرم او خاکساره و چې که يوې وينځې هم لـه لاسه نيولی وای او هرچېری يې بېولی نو رسول الله (ص) بـه تـرې خپل لاس نه وخوشې کړی او ورسره به تللی و))

د حديث ظاهري معنی د وينځې په لاس کې د رسول الله (ص) د لاس ورکول دي او په خبرو کې اصل دا دی چې لـه خبرې څخه ظاهره معنی واخېستل شي مګر دا چې يوه قرينه يا دليل پيدا شي چې لـه اصلي او ظاهري معنا څخه يې وګرځوي دکتور قرضاوي وايي : ((او زه داسې کومه قرينه يا دليل نه وينم .))

همدا راز حضرت انس (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) د ده (انس) د خاله ام حرام په خوا کې دقيلولې خوب کاوه چې خپل سر يې د هغې غېږه کې ايښی و .....))

پورتنيو رواياتو ته په کتنې سره د انسان زړه په دې باوري کېږي چې فتنه او شهوت نه وي نو د اړتيا په وخت کې يوازې لمس کول حرام نه دي او کله چې د اختلاط لپاره لامل هم پيدا شي لکه درسول الله (ص) او د ام حرام او ام سليم ترمنځ چې موجود و (ام سليم د رسول الله (ص) د خادم مور وه نو دمخدوم رسول (ص) او خادم او د هغه د کورنۍ تـرمنځ تـګ راتـګ پخوانی عادت و او د ام سليم (رض) او ام حرام (رض) ورور حرام بن ملحان (رض) لـه رسول الله (ص) سره په بئرمعونه کې شهيد شوی و .)

علامه دکتورقرضاوي د خپلې څېړنې په پای کې ليکي چې کله دفتنې او شهوت وېره نه وي نو دضرورت په وخت کې لاس ورکول پروا نه لري لکه له سفر څخه راستنېدلو په وخت کې ، يا کله چې له کوم نږدې خپل سره مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي که څه هم محرم يې نه وي لکه د خاله او ماما لورګاني ، د تره او ترور لورګانې ، د تره او ماما ښځې او يا داسې نور او په ځانګړې ډول کله چې ملاقات يا مخ کېدل له ډېره ځنډه وروسته وي .

يو ځل بيا دوه خبرو ته ګوته نيول ضرور بولم او هغه دا چې مصافحه په هغه وخت کې روا ده چې د شهوت او فتنې وېره نه وي خو که له يوې خوا هم د خوند ، شهوت يا فتنې وېره پيدا شوه نو له شک پرته مصافحه حرامه ده .

حتى که دا دوه شرطونه نه وي او د فساد وېره وي نو له خپلو محرمو ښځو سره هم مصافحه روا نده .

دوهم دا چې په مصافحه کې اقتصار يا لنډوالى په کار ده يعنې په کوم ځاى کې چې مصافحه روا ده هلته هم بايد ډېره ونه شي او د ضرورت تر حده محدوده شي دا به د فساد دلارې د بندولو لپاره هم ښه وي ، له شبهې به هم خلاص وي او د رسول الله (ص) په طريقې به عمل هم وشي ځکه له رسول الله (ص) څخه دا ثابته شوې نه ده چې هغه بې ضرورته پردۍ ښځې ته لاس ورکړى وي .

او ديندارو مسلمانانو ته په کار ده چې که ښځه وي او که نارينه چې مصافحې ته ړومبى نه شي خو که ده ته لاس اوږد شو نو دى دې هم لاس ورکړي .

دا دموضوع پاى نه دى او نور اجتهاد هم په کې کېدلى شي .

ښځې ته د کتلو مباح عذرونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ انسان ته روا ندي چې د خپلې منكوحې او وينځې له عورت څخه پرته دبلې ښځې عورت ته وګوري ، همدا رنګه دې دواړو ته هم روا ندي چې د بل سړي عورت ته وګوري الله (ج) فرمايي : [والذين هم لفروجهم حفظون الاعلى ازواجهم او ماملكت ايمانهم فانهم غير ملومين] [۳۰۲]

يعنې : ((او كوم كسان چې دخپلو شرمګاهو حفاظت كوي مګر له خپلو بيبيانو او يا له خپلو وينځوسره پس پدوى هېڅ الزام نشته .))

خو كله كله داسې راشي چې انسان نا چاره شي چې خپل عورت بل چاته وښيي او په نه ښودلو كې يې ستونزې وي نو لكه چې و مو ويل اسلام يو رښتونى دين دى او ټولې انساني اړتياوې تر نظر لاندې نيسي او له خپل توان او قدرت څخه زيات تكليف چا ته نه وركوي . : [لايكلف الله نفسا الاوسعها] [۳۰۳]

يعنې : ((الله (ج) تكليف نه وركوي هېچا ته مګر څومره چې د هغه توان وي)) همدا راز فرمايي : [وماجعل عليكم فى الدين من حرج] [۳۰۴]

يعنې : ((ما ندى ګرځولى پر تاسو په دين كې كوم تكليف .))

همدا راز فرمايي : [يريدالله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر] [۳۰۵]

يعنې : ((الله تعالى تاسو ته اسانتياوې غواړي او تاسو ته سختي او تكليف نه غواړي .))

---

[۳۰۲] المومنون : ۴_۵ .

[۳۰۳] البقره : ۲۸۲ .

[۳۰۴] الحج : ۷۸ .

[۳۰۵] البقرة : ۱۸۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انسان ته اجازه ورکوي چې پر هغه د واقع اثر ده دفعې لپاره حتی خپل عورت هم بل ته وښيي او دا اصول فقهي يوه مشهوره قاعده ده چې (المعذورات تبيع المحظورات)

يعنې: عذرونه منع شوي شيان هم مباح ګرځوي.

نو پر هم دی اساس دعذر او ضرورت په وخت کې خپل عورت هم بل چا ته ښودلی شي حتی ځينې وخت د مخ لوڅول پرې حتمي شي لکه :

۱ . کله ښځه دکومې دعوې په اړه ، د قاضي پر وړاندې ولاړه وي نو مخ به يې هرو مرولوڅ وي .

۲ .کله چې خپله د قاضي پر وړاندې ګواهي ورکوي نو هم مخ به يې لوڅ وي .

۳.کله چې قاضي خپله پرېکړه صاروي نو هم .[۳۰۶]

۴ : د زېږولو په وخت کې دقابلې لپاره روا ده چې د ښځې فرج ته وګوري او که ښځه نه وي نو سپين ږيری او صالح سړی دې دا کار وکړي که سپين ږيری نه وي نو ځوان هم دا کارکولی شي او خپل خاوند تر هر چا غوره دی .

۵ : د بکارت د معلومولو لپاره يوه ښځه د بلې عورت ته کتلی شي .

۶ : د ختنې په وخت کې عورت ته کتل روا دي .

۷.داحتقان (کله چې دبره کې دوا اچوي)په دې وخت کې هم.

۸ : نکاح ته د غوښتنې په غرض (په خطبه) کې د هغې مخ لاسونو او قدمو ته کتلی شي .[۳۰۷]

---

[۳۰۶]سراج اولوهاج .

[۳۰۷]بخاري مسلم ،فتح الکبير او بدايع الصنايع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. کله چې ځوك کومه وينځه اخيستل غواړي نو هم کتل ورته روا دي.

۱۰. ډاکټر دناروغ دناروغتيا د تشخيص لپاره د هغې د ناروغۍ ځای ته کتلی شي او ښه داده چې د ښځې درمل ښځه وکړي اکه ښځه نه وي نو نارينه يې هم کولی شي پدې شرط چې دښځې محرم ورسره وي.(۳۰۸)

داسې نه لکه د اوس وخت ډاکټران چې ښځه ګوښه کوټې ته بوځي او دعمليات خانې په نوم نه محرم ورپرېږدي اونه بل ځوك او ښځه هم بې هوښه او ځوورځې له ځانه هم خبره نه وي.

۱۱. د تعلم (زده کړې) په وخت کې هم مخ او لاسونه او قدمونه کتلی شي.(۳۰۹)

۱۲: د معاملې په وخت کې لکه پېرل او پېرودل او د داسې نورو اړتياوو په وخت کې هم.(۳۱۰)

دښځې غږ عورت نه دی:

ځينې خلك تاکيد کوي چې له نامحرمو نارينه وو سره دښځو لپاره غږېدل روا ندي او د ښځې اواز هم عورت دی خو که د اسلام ټولنيز اړخ ته وګورو نو دا دعوه ناسمه ښکاري ځکه اسلام يو اجتماعي دين دی او نارينه او ښځې دواړه ددې ټولنې مهم عنصر بولي، دوی د ژوند په اوږدو کې يو له بل سره خبرو او مفاهمې ته اړ کېږي او له يوبل سره چورلټه پرېکون (مقاطعه) ورته ممکنه نده او اسلام هم هر چېرې د انسان اړتياوې پوره په پام کې نيولې دي ،دښځې داواز د حرمت د پلويانو د نظر په هکله د اسلام

(۳۰۸) سراج الوهاب او البريقه شرح الطريقه،

(۳۰۹) سراج الوهاج او مغني المحتاج

(۳۱۰) الانصاف او مغني لامحتاج.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر معاصر علامه دکتور قرضاوي وايي چې موږ کله له دې ډلې څخه و پوښتل چې په کوم دليل د ښځو اواز عورت بولي ؟ نو هيڅ دليل ورسره نه وه چې د خپلې دعوې دثبوت لپاره يې وړاندې کړي .
د اسلام په صدر کې له هيچا سره حتی د افکر هم نه چې ګوندې د ښځو اواز دې عورت وي صحابه که هغه به نارينه وو او که ښځينه (رض) د اړتيا په وخت کې په ازادانه ډول يو له بل سره خبرې کولې ،له يو بل څخه به يې د ديني مسايل پوښتل او رسول الله (ص) يو تن هم له پردی ښځې سره له خبرو څخه منع نه کړ په دې هکله دلايل ډېر دي چې ځينې يې دلته هم رانقلوو.
کومې بيبيانې چې درسول الله (ص)په حرم يا په نکاح کې وې نو د نورو عامو مسلمانو بيبيانو په پرتله پر دوی په شرعي احکامو او په ځانګړې ډول د ستراو پردې په هکله يو څه سختي ډېره وه او پر دوی په دې اړه ډېر تاکيد شوی و حتی ځينې داسې مسايل هم ووچې دوی ته حرام او نورو ته روا و خوبيا هم الله (ج) مسلمانانو ته اجازه ورکړې وه چې د پردې ترشا ورسره وغږېږي او ترې غوښتنې او پوښتنې وکړي الله (ج) فرمايي : [و اذا سالتموهن ماعاً فاسئلوهن من وراء حجاب] [311]
يعنې : ((او هرکله چې غواړئ له بيبيانو څخه کوم د کار څيز ، نو غواړې يې د پردی ترشاه .))
او حتمي ده چې سوال ځواب غواړي ځکه ډېر وخت به له دوی څخه فتواګانې غوښتل کېدلې نو مبارکو بيبيانو به حتماً ځواب ورکاوه او ډېرو

---

[311] الاحزاب : ۵۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به يې احاديث بيانول او د احاديثو روايت به يې کاوه .

ډېر وخت به ښځو دنورو صحابه وو پر وړاندې له رسول الله (ص) څخه مسايل پوښتل چې هېڅ هم په دې هکله د تنګسې احساس نه کاوه او نه خو رسول الله (ص) منع کړي دي .

په جامع مسجد کې يوې ښځې د حضرت عمر (رض) نظر رد کړ په داسې حال کې چې هلته ډېر صحابه ناست وو او حضرت عمر (رض) خطبه لوستله خو هېچا دا کار بد ونه باله حتی تائيد يې کړ او په خپله عمر فاروق (رض) هم وويل چې (عمر خطاشو او دا ښځه حق ته ورسېدله) اوټول خلک له عمر (رض) نه پوه دي .))

په قران کريم د حضرت موسی (ع) او د شيخ کبير (چې ځينې مفسرين يې حضرت شعيب (ع) بولي) د ځوانو لورګانو په کيسه کې فرمايي چې له دې ځوانو پېغلو څخه يوې حضرت موسی (ع) ته وويل ((ان ابی يدعوک ليجزيک اجر ما سقيت لنا)) [۳۱۲]

يعنې :بيشکه زما پلاربولي تا ددې لپاره چې درکړي تاته مزد د اوبوورکولو ستا زموږ (پسونوته .)

او موسی (ع) هم له هغوی څخه تر هغولومړی وپوښتل چې هغوی هم مفصل ا و داړتيا تر حده ځواب ورکړ .ماخطبکما ،قالتالا نسقی حتی يصدر الرعاء و ابو نا شيخ کبير .[۳۱۳]

www.melitahrik.com 0777 400 116

---

[۳۱۲] الـ قصص۲۵ .

[۳۱۳] القصص ۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنې : څه حال دی ستاسې ،وویل هغو چې موږ خپلو (پسونو)ته تر هغې اوبه نه ورکوو تر څو داشپانه بېرته لاړشي اوزموږ پلار ډېر زوړ دی .
همدا راز په قران عظیم الشان د حضرت سلیمان (ع) او د سبا دملکې (چې ځینې مفسرین یې بلقیس بولي) ترمنځ د خبرو حکایت کوي دبلقیس او دهغې د قوم ترمنځ د شورى پوره جریان یې حکایت کړی دی چې په دې ټولو صورتونو کې له یوبل سړي سره د ځوانو ښځو (دځینو روایاتو له مخې حتی د نبي د لورګانو) دخبرو حکایت شوی دی او دفقهاء وو په اتفاق سره شرع ماقبلنا (پخواني شریعتونه) ترڅو چې زموږ په شریعت کې څرګند منع شوي نه وي قانون دی .څه چې منع دي په خبر و کې نزاکت ،نرمي ،مسخرې او خوږوالی دی چې د نارینه وو په زړونو اغېزمن لوېږي او خوند ترې اخلي چې په قران کې ورته خضوع ویل شوی دی
[فلا تخضعن بالقول فیطمع الذی فی قلبه مرض] (۳۱۴)
یعنې : ((نو نرمي او نزاکت په خبرو کې مه کوئ چې ناروغان تمه ونه کړي .))
نو په خبرو کې نرمي او اداکاري منع ده ځکه چې شهواني ناروغان ترې هیلې او تمې پیدا کوي. ټولې خبرې منع نه دي او غټ دلیل یې هم د همدې پورتني ایت وروستۍ برخه ده .
((وقلن قولا معروفا))
یعنې : ((او وایئ خبره معقوله)) (۳۱۵)

(۳۱۴)الاحزاب : ۳۲ .
(۳۱۵)الاحزاب : ۳۲ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معاصري دورې يو ستر او مشهور عالم صالح بن فوزان چې سلفو د اصولو لاروی دی او دحجاب او پردې په هکله هم ډېر سخت دريځ لري خو دښځو د غږ او له نامحرمو سره د خبرو په هکله دی هم وايي چې که د فتنې وېره نه وي او په خبرو کې نرمي او زړه راښکونکې لهجه ونه کارول شي او خبرو ته اړتيا پېښه شي نوله پرديو سړيو سره ښځو ته خبرې کول روا دي .[316]

د نرمو او نازکو جامو استعمال :

داسې تنګو جامو استعمال چې له هغې څخه د بدن جوړښت او سکلېټ ښکاره شي ، بدن پورې نښتې وي او دبدن هر غړی بېل ورڅخه پېژندل کېږي ښځو ته روا ندي همدا راز نرمې او نازکې جامې چې ټول بدن ورڅخه ښکاره شي د نارينه وو لپاره هم روانه دي مګر دښځو لپاره دا حرمت سخت دی ، رسول الله (ص) د داسې جامو پر استعمالوونکيو لعنت ويلی دی :

((لعن الله الکاسيات العاريات المميلات المائلات))[317]

يعني : ((لعنت د خدای (ج) دې پر داسې ښځو وي چې په پټوالي کې هم لوڅې وي چې د نورو ميل ځانته اړوي او خپله نورو ته ميل کوي .))

همدا راز فرمايي : ((د دوزخ له دوه ډلو څخه چې ما هېڅکله ليدلې نه دي يوه ډله هغه ده چې په پټوالي کې هم لوڅې وي او دنورو د زړونو ميلان

---

[316] المراة المسلمة ۱ ټوک : ۳۲۵ مخ .

[317] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانته را اړوي او خپله د نورو خواته میل کوي هېڅکله به جنت ته داخلې نشي او نه به د جنت بوی هم ومومي که څه هم د جنت بوی په دومره او دومره مسافه کې موندل کېږي)) [۳۱۸]

حضرت عایشه (رضي الله عنها) روایت کوي چې یوه ورځ د هغې خور اسماء (رضي الله عنها) د حضور (ص) خواته راغلله او هغې نرۍ جامې اغوستې وې رسول الله (ص) د هغې په لیدو مخ وګرځاوه او ویې فرمایل: ((ای اسماء کله چې ښځه بلوغ ته ورسېږي نو روانده چې د هغې د جسم کومه برخه ښکاره شي پرته له مخ او لاسو څخه.)) [۳۱۹]

همدا راز حضرت جریر (رض) له حضرت عایشې (رضي الله عنها) څخه روایت کوي چې د هغې د مېرني وررور عبدالله ابن طفیل لور حضرت عایشې (رضي الله عنها) ته راغلله رسول (ص) چې کورته تشریف راووړ او هغه یې ولیدله نو مخ یې واړاوه حضرت عایشې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې یا رسول الله (ص) دا زما وربره ده هغوی (ص) وفرمایل کله چې ښځه بالغه شي نو رواندي چې ښکاره شي ورڅخه مګر مخ او لاسونه))

نو کوم خلک چې ښځو ته نرمې نازکې جامې میني ژوب، مایو او تنګ پطلون ور اغوندي او بیا د مسلمانۍ دعوه هم کوي حقیقت دا دی چې دا ښاغلی له اسلام څخه لېری او ناخبره دي.

د ښځو لپاره سینګار اندازه:

[۳۱۸] مسلم.

[۳۱۹] ابوداود.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته نه یوازې دا چې د سینګار کولو اجازه ورکړې ده بلکې دې کار ته یې تشویق هم کړی دی الله (ج) پاک او پاکیزه انسان خوښوي فرمايي : [قل من حرم زينة الله التى اخرج لعباده] [٣٢٠]
یعنې : ((و وایه چا حرام کړیدي الله (ج) ښکلا او سینګار هغه چې خپلو بندګانو ته یې پیدا کړیدی .))
رسول الله (ص) به خوشبويې خوښوله او په دې اړه يې امر هم کړی دی .
ښځه باید د خاوند د پام د راښکون لپاره ټول کوښښونه وکړي له اسلام څخه وړاندې عربو هم د سینګار عادت درلود چې هغوی به حتی افراط کاوه خو اسلام هغوی له افراط څینې منع کړل ،سینګار او زینت کې باید اسلامي حدود مراعات شي او له افراط او مبالغې څینې باید د ځان ساتنه وشي څینې ښځې د خپلې ښکلا (DECORATION) زیاتوالي لپاره خپل وزن کموي ،خپل بدن نرم او نازک کړي سپورتونه کوي ، د خپل ځان دجوړولو لپاره د ارایش او میک اپ د کانونو ته ځي د ارایشګر په مخ کې ډېرساعت شیشې ته مخامخ ناسته وي او په تورو زلفو اوښکلي مخ یې ورته ګوتې وهي تردې چې اخر د دواړو د صبر درجه له صفر څخه منفي ته راټیټه شي نو په دوی الله (ج) له قهر او غضب څخه پرته نورڅه دي ؟
داسې دودونه په عربو کې هم وولکه د وېښتانو سره د نورو وېښتانو يو ځای کول ، د غاښونو سوان کول ، د مالوچو په واسطه د مخ پاکول د وروځو وېستل او په مصنوعي توګه دهغوی جوړول ، په ستنو خالونه وهل ، مخ ته مصنوعي رنګونه ورکول ، د غاښونو په منځ کې ګردسوري جوړول

---

[٣٢٠] الاعراف :٣٢ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دا هرڅه اسلام حرام وګرځول او اوس خو طب ثابته کړېده چې دا پوډر او مصنوعي کريمونه د انسان روغتيا او پوستکي ته زيان رسوي او د دې لپاره چې دښځو مخ دځو دقيقو لپاره ښکلی وښايي د تل لپاره ورته غونجې پيدا کوي .

د ښکلا ملکه :

خدای (ج) ادم (ع) او دهغه اولاده د څو ورځو لپاره دنيا ته راوليږل او لارښوونه يې ورته وکړله چې په دې لار ځه او پدی لار مه ځه ، دا حق دی او دا باطل دا تکليف دی او دا راحت ، هغوی يې دخپل عبادت او پيژندنې لپاره پيدا کړل . [وماخلقت الجن والانس الاليعبدون] [٣٢١]
يعنې : ((ما ندي پيدا کړي انسانان او پيريان مګر دبنده ګئ او عبادت لپاره))
او څوټاکلې په شمېر ورځې وخت يې ورکړ چې ښه يې وکړل ښه به مومي او که بد يې وکړل ، دبدو جزا به ګوري نو دانسان له پيدا ښت څخه هدف د الله (ج) بندګي او ستايل دي نور د دنيا ټول موجودات الله (ج) د انسان دخدمت لپاره پيدا کړل ترڅو دژوند غوښتنې پرې پوره کړي ، او د الله(ج) بندګي په ښه ډول وکړلی شي .
دلته که نارينه ته له ښځې او يا ښځې ته له نارينه ځ څخه فايده او خوند اخېستل روا شوي دي دا خپل ذات کې مهم مقصود نه ، بلکې غرض ته درسېدو يوه وسيله ده خو له بده مرغه چې ځينو خلکو دخپل ژوند اصلي

[٣٢١] الذاريات : ٥٦ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هدف او دخپل پیدا ښت اصلي مقصد هېر کړی دی او په بلې خوا روان دي هغوی د ژوند څو ورځې خوند خپل وروستی هدف وګرځاوه او خپل ټول کوښښونه یې د مادیاتو د ترلاسه راوړلو لپاره په کار واچول ، د شهواتو په جذبه کې داسې راګیر شول چې خپل ځان ورځنې هېرشو ځینو ښځو د خپل ژوند اصلي هدف ښایست او ښکلا وګرځوله او دا یې وانګېرله چې هرڅنګه وي باید انسان ښایسته او ښکلې و اوسي .
په همدې فکر کې ډوب شول ،سوچ او اندېښنې ورسره ملګرې شوې په ځانګړي ډول له هغو ښځو سره چې دښکلا د شهرت پیریان یې د خپل ځان د ارامۍ ، سوکالۍ ، سکون او اطمینان ځینې ډک ژوند په سوچ ، فکر ، غم او اندېښنو بدل کړ ، چې ډېر په کې لېوني او په عصبي ناروغیو اخته شول ،خدای (ج) چې انسان ته کومه ښه ورکړېده هماغه غوره ښکلا ده ، هغه یې لکه د نورو ژویو په څلورو پښو ، ښکرور ، او لکۍ لرونکي ندی پیدا کړی په دنیا کې ټول مخلوقاتو ته ښه کره کتنه وکړئ بیا د انسان بڼې ته وګورئ نو خپله به دا الله (ج) د دې وینا مننه د زړه له کومې وکړئ چې فرمایي : [لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم] [٣٢٢]

یعنې : ((یقینا موږ پیدا کړی انسان په ښه اندازه سره)) نن په نړۍ کې بې شماره نر او ښځې دا غواړي چې دهغوی بدن دې له هغې پیمانې څخه چې ښایست پېژندونکیو د ښایست لپاره ټاکلې یوه ذره هم کم او ډېرنه وي ،په غیر اسلامي هېوادو کې خو که دا کار دود وي نو څه د ګیلې خبره نده

(٣٢٢) التین : ۴ .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګیلې او تشویش وړ خبر خو داده چې په اسلامي هېوادو کې اوس دا ناروغي ګډه شوې ده او له ټولو غټه د افسوس وړ خبره دا ده چې په افغانستان کې یو لوی مشهور تش په نامه ورحاني چې بې شمېره مریدان یې هم درلودل دې کار اوپه داسې پروګرامونو کې د ګډون د جواز فتوی ورکړېده چې هلته د ټول بدن غړي حتی مخصوص غړي هم اندازه کېږي .

له اسلامي هېوادو ځینې د لویو لویو کورنیو (ځوک چې ځان اشراف او معززین ګڼي) لوڼې لوېدیځ ته ځي او د ښکلا په نړیوالو مسابقو کې ګډون کوي .

دوی د خپلې کورنۍ زیاته پانګه پخپل زیب او زینت لګوي تردې چې ډېری کورنۍ د دې لګښت د پوره کولو توان نه لري په دوی کې دا جذبه دې حدته ورسېده چې خپل سرونه هم له خپل ښایست او ښکلا قربانوي .

سید مودودي د داسې ډېرو سرشارو نمونو یادونه کړې ده مثلاً : په ۱۹۳۷ م کال کې د جوسی لاباس مشهورې ایکټرې (فلمي کارکوونکې) د زړه حرکت بند شو او مړه شوه له څېړنو څخه وروسته په ډاګه شوله چې دې قصداً په ځان نهرې تېرولې او داسې درمل به یې خوړل چې وجود یې نرې کړي .))

ماګدا برسیلي چې په ټول هنګري کې په خپلې ښکلا مشهوره وه د نازک بدنۍ د شوق ښکار شوله .

د یوې سندرغاړې لویسازابو وجود د ښکلا پر معیاربرابرنه و او لدې سره تل دا اندېښنه ملګرې وه تر دې چې د تماشه کوونکیو په وړاندې په ستېج را پریوته او مړه شوه دې خپل وزن په دوه میاشتو کې ۲۰ پونډه کم کړی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمولانومي یو اداکارۍ په مصنوعي تدبیر سره خپل ځان دومره کمزوری او نازک کړی و چې : عصبي ناروغي ورته پیدا شوه او د ښکلا د ملکې د نوم پرځای یې لیونتون (پاګل خانه) په برخه شوله. دې کار د ډېرو هېوادو په اقتصاد سخته ناوړه اغېزه وکړه .په انګلستان کې ښځې په خپل ډول او سینګار دکال شل میلیونه پونډه لګښت کوي او په امریکا کې دا لګښت یو سلو او پنځه ویشت میلیونو ته رسېږي او په سلو کې نوي (۹۰%) ښځې د سینګار عادت لري .[۳۲۳]

د ښځو لپاره د سرو زرو او ورېښمو استعمال :

اسلام ښځو ته اجازه کړېده چې دخپلې ښکلا لپاره هر روا ځيز استعمال کړي ، زر او ورېښم د نارینه وو دښکلا لپاره حرام خو ښځو ته روا دي .
د رسول الله (ص) له وخت راهیسې تر دې ورځې پورې ټول فقهاء په دې متفق دي مګر یوازې شیخ محدث محمد ناصرالدین الباني دی چې د سرو زرو استعمال حتی دښځو لپاره هم روانه ګڼي .....اداب الزفاف في السنة المطهرة ، محمد ناصر الدین الباني .
مګر سیې خبره داده چې د سرو زرو او ورېښمو استعمال د نارینه وو لپاره حرام او د ښځو لپاره روا دی پدې خبره ډېر دلایل ثبوت شته مثلاً :
ـ له ابو موسی اشعری (رض) څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایي :
((حل الذهب و الحریر لاناث امتی و حرم علی ذکورها)) [۳۲۴]

---

[۳۲۳] پرده :سیدابوالاعلی مودودي

[۳۲۴] النسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې : ((حلال دی د سرو زرو او وریښمو استعمال زما د امت ښځو ته او حرام دي نارینه وته یې .))

ـ حضرت عایشه (رضي الله عنها) فرمایي : چې رسول الله (ص) ته نجاشي څه ګاڼه ډالۍ کې ورولېږله او په هغې کې یوه د سرو زرو ګوته وه رسول الله (ص) هغه خپلی لمسۍ (دلور لور) ته ورکړله او ورته یې وفرمایل : (په دې د ځان ښکلا برابره کړه). [۳۲۵]

ـ حضرت علي (رض) فرمایي : (رسول الله (ص) وریښم په ښي لاس او زر په کيڼ لاس کې ونیول او ویې فرمایل : (دا دواړه زما د امت نارینه و وته حرام او ښځو ته حلال دي) [۳۲۶]

ـ حضرت عبدالله بن عمر (رض) وایي یوه ورځ رسول الله (ص) بهر راووت چې په لاس کې یې دوریښمو کپړه وه او په بل لاس کې یې سره زر و او ویې فرمایل : ((دا دواړه زما د امت په نارینه وو حرام او ښځو ته حلال دي)) [۳۲۷]

او داسې نو رګڼ روایتونه شته چې ښځو ته د وریښمو او سرو زرو د استعمال جواز او نارینه وو ته یې حرمت ثابتوي .

د نارینه او ښځو یو پر بل د سلام حکم:

د سلام په هکله چې څه شرعي حکمونه دي ، هغه د نارینه او ښځو دواړو لپاره دي او په دې اړه د ښځې او نارینه توپیر نه دی شوی لکه څنګه چې

[۳۲۵] فتح الباري .
[۳۲۶] ابوداود ، ابن ماجه ،النسايي او مسند احمد .
[۳۲۷] الطبراني .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شرعي احکام نارينه او ښځينه دواړو ته مخ دي ، خو هغه احکام چې په يو خاص دليل سره يې استثنا جوته وي الله (ج) نارينه او ښځو دواړو ته خطاب کوي .

(واذا حييتم بتحية فحيو ا بآحسن منها او ردو ها).[٣٢٨]

يعنې : ((او څوک چې په درناوي سره تاسې ته سلام واچوي نو هغه ته له هغې نه په ښه توګه ځواب ورکړئ يا لږ ترلږه په هماغه ډول .))

نو د پورتني ايت د غوښتني پر اساس که چېرې يو مسلمان نارينه پر پردۍ ښځه يا کو مه ښځه پر پردي نارينه سلام واچوي ،نو د سلام ځواب ويل پرې واجب دي ،په کار خوداده چې د هغه يا د هغې له الفاظو څخه په ښو او نېکو الفاظو يې ځواب کړي ، که نه لږ تر لږه د سلام ويونکي د الفاظو، په څېر خو به هرو مرو ځواب ورکوي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((والذی نفسي بيده لن تدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولن تؤمنوا حتی تحابوا الا ادلکم علی شئ ان فعلتموه تحاببتم ؟ افشوا السلام بينکم .)) [٣٢٩]

يعنې : ((په هغه ذات سوګند چې زما نفس يې په واک کې دی ، هېڅکله به جنت ته دننه نه شئ ، ترڅو چې ايمان راوړئ او تر هغې به مومنان نه شئ تر څو په خپلو کې مينه ونه کړئ ، آيا زه تاسې ته داسې شی در ونه ښيېم چې که ومو کړ ، نو يو له بل سره به مومينه پيدا شي ؟ هغه مو په خپلو منځونو کې سلام اچول دي .))

ډېر نور احاديث شته چې په کې په طعام (خوړو) ورکولو ، عاطفې او صله

---

[٣٢٨] النساء ٨۶

[٣٢٩] مسلم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمی، او تهجد ته انسان تشویق شوی دی او له دې پرته په صدر د اسلام کې داسې ډېرې بېلګې شته دي چې ښکاروي چې په هغه وخت کې ښځو نارینه وو او نارینه وو ښځو ته سلام اچاوه لکه :

د رسول الله (ص) د تره لور ام هاني وایي : د فتحې په کال د رسول الله (ص) خواته ورغللم خو هغه مې د غسل کولو په حال کې وموند او د هغه (ص) لور فاطمې هغې ته پرده جوړه کړې وه نو ما ورته سلام واچاوه ، هغه (ص) وویل : دا څوک ده ؟ نو ما ورته وویل زه ام هاني د ابوطالب لور یم نو وېي فرمایل : ستړې مه شې ای ام هاني)) .

باید وویل شي چې ام هانئ د رسول الله (ص) محرمه نه وه. امام بخاري د ښځو او نارینه وو پر یوبل د سلام د اچولو په اړه په خپل تصنیف (بخاري شریف) کې د (باب تسلیم الرجل علی النساء والنساء علی الرجال) ترعنوان لاندې یو مستقل باب لیکلی دی چې دا دوه حدیثه په کې دي او دواړه د دا ډول سلام پر روا والي دلالت کوي .

۱ـ حضرت سهل (رض) وایي موږ سره څه زړې ښځې وې چې ....نو کله به مو چې د جمعې لمونځ وکړ نو را وبه ګرځېدو او په دوی به مو سلام واچاوه ، نو دوی به (دا خواړه موږ) ته راوړاندې کړل .

۲ـ د عایشې (رض) حدیث دی ، هغه وایي چې رسول الله (ص) راته وفرمایل چې ((ای عایشې ؟ دا جبریل دی او په تا سلام وایي ما وویل وعلیکم السلام ورحمة الله .))

دکتور قرضاوي د دې اعتراض په ځواب کې چې جبریل خو انسان نه ، بلکې پرښته ده وایي چې جبریل به ډېرځله د سړي په شکل ښکاره کېده .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت اسماء د یزید لور روایت کوي چې رسول الله (ص) زموږ ښځو پر یوې ډلې تېر شو او موږ ته یې سلام واچاوه.[۳۳۰]

امام احمد په خپل مسند کې وایي چې ترمذي هم دا روایت حسن ګڼلی دی چې : ((کله چې سعد ابن معاذ یمن ته لاړ نو د خولان یوه ښځه چې زامن یې ورسره وو او .... نو پاڅېده او معاذ ته یې سلام واچاوه .))

حضرت عمر فاروق (رض) د ځینو مېرمنو څنګ ته ورغی او سلام یې ورته واچاوه او ویې ویل : زه تاسو ته د خدای (ج) د رسول الله (ص) استازی (رسول) یم ....))

حافظ ابوبکر ابن ابی شیبه په خپل تصنیف کې پر ښځو د صحابه وو د سلام په هکله احادیث رانقلوي، چې یو په کې د اسماء پورتنی حدیث دی او بل هغه حدیث چې امام احمد په خپل مسند ، هیتمي په مجتمع الزوائد او طبراني هم له جریر نه روایت کړی دی ((رسول الله (ص) د ښځو پر یوې ډلې تېر شو او سلام یې ورته واچاوه)) مجاهد روایت کوي چې ابن عمر (رض) د یوې ښځې په څنګ کې تېر شو ، نو دې ښځې ته یې سلام واچاوه ، همدا راز لیکي حضرت عمر (رض) په یوې ډلې ښځو تېر شو او ښځو ته یې سلام واچاوه .

ابن عون وایي چې محمد ابن سیرین ته مې وویل چې ایا پر ښځو سلام واچوم؟ هغه راته وویل چې : ((فکر کوم پروا نه لري .))

عبیدالله وایي چې عمرو ابن میمون به ښځو او کوچنیانو ته سلام اچاوه .

---

[۳۳۰] ابوداود باب الاداب، ترمذي باب الاستیذان ، ابن ماجه باب الادب ، دارمي باب فی السلام علی النساء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمرو بن عثمان وايي چې ما موسی بن طلحه وليد چې پر يوې ډلې ناستو ښځو تېر شو او دوی ته يې سلام واچاوه، حکم وايي چې شريح به هر چاته سلام اچاوه ما ورته وويل ښځو ته هم ؟ هغه وويل هرچاته .

نو پورتني دلايل په ډاګه څرګندوي ، چې د ښځو او نارينه وو يوبل ته سلام اچول روا دي او پدې هکله ډېر زيات تشدد او سختي د شريعت له روح سره سمون نه خوري او په صحابه وو، تابعينو او فقهاوو کې به هېڅوک هم داسې پيدا نه شي ، چې په مطلق ډول نارينه ووته د ښځو يا ښځو ته د نارينه وو له خوا سلام ناروا او يابيخي حرام وبولي لکه څنګه چې د نن زمانې ځيني خلک فکر کوي .

خو ډېر عالمان دا کار دفتنې په شتوالي او نه شتوالي پورې اړوند بولي ، يعنې که چېرې سلام ويونکی او سلام اخستونکی ، له فتنې څخه په امن وي ، نو سلام روا او که نه نو چپوالی غوره دی .

مهلب او حليمي وايي چې : که چېرې څوک باوري وي او دشهوت او فتنې وېره نه وي نو دښځو او په ښځو د سلام کول روا دي او که نه نو جايز نه دي .

د کوفې فقهاء چې لوی امام او د مذهبونو پيشوا امام ابو حنيفه (رح) او ملګري يې هم په کې شامل دي ، وايي چې ښځې به له خپل محرم نه پرته نورو نارينه وو ته په سلام کې لومړی وړاندې کېږي نه .

د پورتنيو اقوالو ډېره برخه د فتاوي المراة المسلمة څخه رانقل شوې ده .

امام مالک وايي چې د فساد د لارې د مخنيوي لپاره دې د ځوانې او زړې ښحو تر منځ توپير وي ، يعنې په ځوانې ښځې او ځوان سړي دې د سړي او ښځې له خوا سلام نه اچول کېږي او په زوړ باندې روا دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې بيا وايي چې له ځوانۍ سره ښکلا او ښايست هم ضرور دی ، يعنې که ځوانه نجلۍ بدرنګه هم وي سلام ورته روا دی .

ابن عيينه له ابي ذر څخه روايت کوي چې وايي : ما له عطا څخه په ښځو د سلام په هکله وپوښتل هغه راته وويل چې که ښځه ځوانه وي نو نه .

دکتور قرضاوي وايي چې د ښځو او نارينه وو يوبل ته د سلام منع کوونکي غټ دليل دفتنې شتوالی ښيي چې بايد هر مسلمان ترې ځان وساتي خو دا د هرچاخپل وجدان او ضمير پورې اړه لري او که اسلامي مصادرو ته وګورو نو وينو چې ډېر صحابه ، تابعين ، فقهاء او امامان په دې اړه څه باک نه ويني اويوبل مخ ته د دواړو جنسونو له خوا سلام روا دی او په ځانګړي ډول کله چې مخامخ کېدل د کومې اړتيا له مخې وي لکه ډاکټر ته ورتلل ، په زده کړه کې ، او يا د دوی ترمنځ څه دوستي او صله وي ، او يا استاد په ټولګي کې زده کوونکيو ته يا زده کوونکي استاد ته سلام اچوي ، دا ټول روا دي .

داسې نه چې انجونې او هلکان دې په لارو او کوڅو کې يوبل ته مخ کېږي چې نه ورسره پېژني ، نه يې محرم وي ، نه دخبرو لپاره څه ربښتونې اړتيا وي او دوی دې يوبل ته سلامونه اچوي او يا دې په ليکنو کې دعشقي خبرو او سلامونو ډالۍ ورلېږي .

ښځه په سفر کې :

اسلام ټولې هغه لارې بندول غواړي کومې چې دفساد خوا ته تللې دي ، او يا ترې دفساد خطر وي ، نو له همدې کبله نه غواړي ، چې ښځه دې په تنها

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت له خپل محرم څخه پرته سفر ته ووزي هغه خو يې له منع نه کړله ، خو له دې څخه يې هرومرو منع کړله چې هغه دې تنها يا له پرديو سره په مودو مودو کور ځيني بهر وخت تېروي .

رسول الله (ص) فرمايي : ((لايحل لامراة تؤمن بالله واليوم الاخر تسافر مسيرة يوم وليلة الامع ذي محرم عليها))[۳۳۱]

يعنې : ((نه دي روا هېڅ ښځو ته چې په الله (ج) او د اخرت پر ورځ ايمان لري چې د يوې شپې او ورځې په مسافه کې سفروکړي ، خو له خپل محرم سره .))

همداراز فرمايي : ((لايخلو رجل بامراة الاومعها ذو محرم ولاتسافر المراة الامع ذي محرم فقال له رجل : يا رسول الله ان امر اتي خرجت حاجة واني اکتتبت في غزوة کذا وکذا قال : انطلق فليحجج مع امراتک))[۳۳۲]

يعنې : ((هېڅ نارينه دې له هېڅ يوې ښځې سره په ګوښه کې ليدل نه کوي ، ترڅو چې د هغې محرم نه وي او هېڅ ښځه دې سفر نه کوي ترڅو يې چې محرم ملګرى نه وي. يو سړي عرض وکړ ، چې زما ښځه حج ته تلونکې ده ، او زما نوم په فلانۍ او فلانۍ غزوه کې تلونکيو کسانو کې ثبت دى . رسول الله (ص) ورته وفرمايل وګرځه او له خپلې ښځې سره حج ته ولاړ شه .))

په ځينو رواياتو کې ښځه له يوې شپې او ورځې يوازې سفر څخه منع شوې ده په ځينو کې له دوه شپو او ورځو او په ځينو کې د درې شپو و ورځو يادونه شوېده خو دا اختلاف لکه چې سيد مودودي (رح) وايي دا روايتونه

---

[۳۳۱] متفق عليه .

[۳۳۲] متفق عليه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل اعتبار څخه نه غورځوي ، ځکه چې په بېلابېلو ځايونو کې چې څنګه موضوع د رسول الله (ص) مخ ته راغلې ده د هماغې په لحاظ يې حکم کړی دی ، يعنې يوې ښځې به يوه شپه او ورځ سفر کاوه رسول الله (ص) به منع کړله بلې به دوه شپې اورځې اوبلې به درې شپې او ورځې سفر کاوه هغوی (ص) به منع کړله.(۳۳۳)

خو اصل خبره داده چې هېڅ ښځه دې له محرم څخه پرته سفر نه کوي ، مګر نن صبا خو په کلونو کلونو په تنها ځان لوېديځ او نورو اروپايي عياشو ، عياشو هېوادونو ته په داسې ډاډه زړه سفر کوي چې حتی د ګناه تصور هم نه کوي .

د ښځو تلل حمام ته :

دښځو لپاره حمام ته تلل بې عذره روا ندي ځکه چې دا د فتنې او فساد ستر مرکز دی او کله که سخت عذر پيدا شو لکه حايضې ، نفاسې ،يا بلې ناروغۍ ته بيا ورته په حمام کې غسل روا دی .

له حضرت عايشې (رض) څخه روايت دی چې رسول الله (ص)نارينه او ښځينه دواړه حمام ته له تللو څخه منع کړي وو بيا يې نارينه و ته اجازه وکړه چې په پرتوګ کې دننه (له پرتوګ سره) ورننوځي .(۳۳۴)

---

(۳۳۳)تفهيم القران .

(۳۳۴)ابو داود او ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

((هره ښځه چې د خاوند له کوره پرته بل چېرته جامې وباسي نو د دې او د الله (ج) ترمنځ پرده يې څيرې کړله .)) [۳۳۵]

يعنې : ((د الله (ج) او د دې ترمنځ چې کومه د حيا پرده وه هغه يې څيرې کړله او د خپلې پوره بې حيايۍ اظهار يې وکړ .

حضرت جابر(رض) روايت کوي چې رسول الله (ص)فرمايي : ((من كان يوءمن بالله واليوم الاخر فلايدخلن حليلته الحمام لامن عذر .)). [۳۳۶]

يعنې : ((څوک چې په الله (ج) او دقيامت په ورځ ايمان لري نو د هغه حلاله (ښځه) دې حمام ته نه ننوزي مګر دعذر له لامله .))

حضرت عبدالله (رض) روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايي : ((انها ستفتح لكم الارض العجم و ستجدون فيها بيوتا يقال لها الحمامات فلايدخلها الرجال الا بالازار ومنعوا النساء الا مريضة او نفساء)) [۳۳۷]

يعنې : ((ژر دی چې فتحه به شي تاسو ته ځمکې د عجمو او ژر دی چې بيا به مومئ په دوی کې کورونه (کوټې) چې هغې ته به حمامونه ويل کېږي نو نه دې ننوزي ورته نارينه مګر له پرتوګ سره او منع کړئ ورڅخه ښځې مګر ناروغې او يانفاسې .))

نو داسې ډېر روايتونه شته چې د نارينه وو لپاره حمام ته د تللو جواز ثابتوي او هغه هم له پرتوګ سره او دښځو لپاره يې حرمت ثابتوي او د الله (ج) لعنت په حمام ته تلونکيو ښځو دی چې بې له عذره ورځي .))

---

[۳۳۵] ابوداود ،ترمذي ،ابن ماج او مسند احمد .

[۳۳۶] نسايي او نيل الاوطار .

[۳۳۷] ابوداود او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قبرونو زیارت ته د ښځو د تللو حکم :

یوه هم د ننن او پرون د مسلمانانو ترمنځ له اختلاف څخه ډکه مسئله هدیروته د ښځو د تللو مسئله ده. پدې کې هیڅ شک نشته چې دواړو خواوو (منونکیو او نه منونکیو) په دې اړوندله پوره بې انصافۍ، افراط او تفریط څخه کار اخیستی دی، ځینو خلکو هدیرو ته تلونکیوته مشرکان او بدعتیان وویل، بعضو ډلو بیا د دې کار منع کوونکیو ته کافران، وهابیان او .... وویل.

پدې اړوند رانقل شویو روایتونو ته که وګورو نو داسې جوتیږي چې قبرونو ته د ښځو ورتلل که ډېر شي نو مکروه ده او که کم وي مثلاً په کال یا دوه کالو کې یو ځل ورتلل نو بیا روا دي، که چیرې قبرونو ته تلل د دې غم زیاتوي ، دا هلته چیغې او فریاد کوي نو د داسې ښځو تلل قبرونو ته په اتفاق سره حرام دي، رسول الله (ص) فرمایي : ((د الله (ج) لعنت دې وي د قبرونو پر ډېر زیارت کوونکیو ښځو .)) [۳۳۸]

سید محمد عابدین الحسیني د ابن ملک په حواله وایي چې د مبالغې صیغه پدې دلالت کوي چې که د چاقبرونو ته تلل کم وي نو په لعنت کې شامل نه دي او د رسول الله (ص) زیارت ورڅخه مستثنی دی)) [۳۳۹]

هغه څوک چې د ښځو تلل قبرونو ته روا ګڼي دلیل یې دا دی چې حضرت عایشې (رض) له رسول الله (ص) نه وپوښتل : کله چې د قبرونو زیارت کوم

---

[۳۳۸] ترمذي .

[۳۳۹] البریقه شرح الطریقه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو څه ووایم ؟ هغوی (ص) ځواب ورکړ چې داسې و وایې : ((السلام علی اهل الدیار من المؤمنین والمؤمنات ورحم الله المتقدمین منا والمتاخرین و انا ان شاالله بکم لاحقون .))[٣٤٠]

یعنې : سلام دې وي پر اهل ددې ځای له نارینه مؤمنانو اوښځو مؤمنانو څخه الله (ج) دې زموږ پر مخکینیو او وروستنیو ټولو رحم وکړي ، او موږ که د الله (ج) رضاوي تاسو پسې درتلونکي یو .

نو له دې حدیث څخه څرګندېږي چې د ښځو تګ قبرونو ته روا دی ځکه که روانه وای نو رسوالله (ص) به عایشه (رضي الله عنها) منع کړې وه چې ستاسو تلل قبرونو ته له سره روا ندي نو د کومې وینا په هکله پوښتنې کوي .

بل دا چې رسول الله (ص) فرمایي : ((کنت نهیتکم عن زیارة القبور الافزروها)).[٣٤١]

یعنې : ((ما تاسې د قبرونو له زیارت څخه منع کړي وئ خبرې اوسئ د هغو زیارت کوئ او کوم کسان چې قبرونو ته د ښځو تلل حرام ګڼي دلیل یې هغه حدیث دی چې موږ وړاندې بیان کړ ځکه چې په هغه کې دقبرونو زیارت کوونکیو ښځو ته د الله (ج) د لعنت تهدید شوی دی .))

عراقي وایي : ((ښځې په دې رخصت کې داخلې ندي چې رسول الله (ص) وفرمایل : (الافزروها) .))

په تاتار خانیه کې وایي : قبرونو ته د ښځو دتللو د جواز په هکله مه پوښته پدې هکله وپوښته چې په دې تللو کې په څومره لعنت اخته کېږي .

---

[٣٤٠] مسلم او مشکوة .

[٣٤١] رواه مسلم و اصحاب السنن الا الترمذي، مشکوة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوه شه کله چې ښځه د وتلو هوډ وکړي نو د الله (ج) او د ملايکو په لعنت کې ګيره شي ، او کله چې قبر ته ورشي نو د مړي روح پرې لعنت وايي، او کله چې بېرته راستنه شي نو د الله (ج) پر لعنت اخته شي .

نو د دې او داسې نورو روايتونو له جمع کولو څخه دا نتيجه لاس ته راځي ، چې هره چې ښځه قبرونو ته کمه کمه ځي ، دوديزې ټوټکې نه کوي ، مړي له الله (ج) سره نه شريکوي اود زيارت کولو طريقه وپېژني نو داسې ښځې ته د عبرت لپاره هم ورتګ روا دی .

او کومه ښځه چې ډېره ډېره ځي هلته ژاړي ، چيغې او فريادونه کوي ، مالګې څټي د قبر جاروګاني پر مخ او ځان وهي ، له قبر څخه طواف کوي ، جنډې پر ځان وهي په ټوټو کې غوټې اچوي او داسې نورې سل نخرې کوي نو دلته ښځې خو پرېږده چې نارينه وو ته هم تګ حرام دی .

خونن سبا چې دقبرونو زيارت کومه بڼه غوره کړېده ،فکر کوم چې هېڅوك به په دې ډول د ښځو قبرونو ته تلل روانه ګڼي ځکه چې ډېر تفصيل ته ضرورت نشته ده هر چا په خپلو سترګو ليدلي دي داسې سينګار چې هلته کېږي، داسې فحاشي چې په ځينو ځايونوکې د باباګانو په روضوکې کېږي هر چاته جوته ده نن سبا خو د قبرونو زيارت يوه تفريحي بڼه غوره کړېده اوس هلته عبرت نه، بلکې عياشي ده ،هلته ثواب نشته ګناه ده ، نن صبا خو دباباګانو دربارونه د عاشق او معشوقې د وصال او ذوق جمال يو اځېنۍ مرجع ګڼلی شي .

دېته به څوک روا څه چې حتی مباح هم ووايي .

د ښځو تلل خو قبرونو ته په صحيح طريقه روا دي مګر دې خلکو په خپل ځان پخپله حرام ګرځولي دي ، دا دهر اسلامي حکومت فريضه ده چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ناوړه اعمالو مخ ونیسي او له پاکو روضو څخه دفحاشۍ د مرکز د جوړولو مخه ونیسي او هېڅ ښځې ته اجازه ورنکړي چې په غیر شرعي تو ګه قبرو ته ورشي خصوصاً د هغو وګړیو مخنیوی وکړي چې له سلګونو کیلو مترو واټنو څخه ورته راځي .

ځان تشبیه کول :

الله (ج) چې انسان ته کومه بڼه ورکړې ده دا دهغه له فطرت سره سمه ده، پدې کې کنجکاوی اوځانته بله بڼه ورکول د فطرف خلاف دي، په همدې اساس نه نارینه ته روا دي او نه ښځې ته چې له یوبل سره په اغوستن کې ، په وینا کې، په تللو کې ، د غړیو په جوړښت کې سیالي او مشابهت (ورته والی) وکړي .

ابن عباس(رض) فرمایي چې : ((لعن النبي المتشابهات من النساء بالرجال والمتشبهين من الرجال باالنساء)) [۳۴۲]

یعنې : ((لعنت ویلی دی نبي (ص) پر هغوځان تشبیه کوونکیو ښځو له سړیو سره او په تشبیه کوونکیو سړیو له ښځو سره))

همدا راز روایت دی چې : ((لعن رسول الله (ص) المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء)) [۳۴۳]

یعنې : ((رسول الله (ص) لعنت ویلی دی له ځان څخه پرښځه جوړونکیو

---

[۳۴۲] بخاري .

[۳۴۳] رياض الصالحين .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(هجړا) سړيو او له ځان څخه پر نارينه جوړوونکيو ښځو .))
حضرت ابو هريرة (رض) فرمايي : ((لعن رسول الله (ص) الرجال يلبس لبسة المراة ، والمراة تلبس لبسة الرجل .))[٣٤٤]
يعني : ((لعنت ويلی دی د خدای (ج) رسول (ص) پر هغه سړي چې د ښځو جامې اغوندي او په هغې ښځې باندې چې د نارينه ووجامې اغوندي.))
دفقهې اوحديثو په يو مشهور کتاب کې ليکي چې له ښځې سره دنارينه ځان تشبيه کول او له نارينه سره دښځې ځان تشبيه کول دواړه حرام دي .[٣٤٥] يو عالم وايي :که چېرې داسې څوک و (ښځه وه اوکه نارينه چې له خپل مخالف جنس سره يې مشابهت کاوه او په ټولنه د هغې ضررونه پر ټوتل او له ملك څخه په بهر شړلو (تبعيد)کې يې ګټه وه او هغه له خپل خوی او عادت څخه نه اوښت نو له ملك څخه يې هم شړلی شي.[٣٤٦]

د ښځې په لاس ذبحه (حلاله) :

يوه بله غلطه انګېرنه چې زموږ له ملت سره پيدا شوې ده هغه دا چې د ښځو په لاس ذبحه صحيح نه ګڼي اود دوی په نظر که کومه ښځه هر ژوی حلال کړي نو د هغه غوښه خوړل حرام دي نو په همدې بنا موږ ليدلي نه دي چې ښځې چېرته کوم څاروی څه چې حتی يوه چرګه حلاله کړې وي که څه هم ژوی مړ کېږي مګر دا بالکل غلطه مفکوره ده ، د ښځې د لاس ذبحه

---

(٣٤٤)رياض الصالحين .
(٣٤٥)نيل الاوطار
(٣٤٦)اللعباس و الزينة فی الشريعة الاسلامية \ محمدعبدالعزيزعمرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ده لکه د نارينه . حتی د کافر په لاس حلاله چې اسماني کتاب ولري هم صحيح ده .

سيد محمد عابدين الحسيني ليکي : دماشوم، ليوني اوښځې ټولو حلاله صحيح ده ، کله چې په تسبيح او تسميې او دحلالې په طريقه پوهه شي يعني کله چې پدې پوه شي چې کوم ځای غوڅېږي او دغوڅولو په وخت کې بايد څه ووايي : د احنافو د مذهب دفقهې په مشهور کتاب (هدايه) کې يې هم همدا شرطونه ښودلي دي او که په دې شرطونو پوه نشي نو بيا خو دښځو څه چې دنارينه وو حلاله هم صحيح نه ده ځکه چې همدا شرطونه په کې مهم دي چې انسان بايد څه ووايي او کوم ځای غوڅ شي.

حضرت کعب ابن مالک (رض) روايت کوي چې يوې ښځې په تيږه ګډه حلاله کړله نو رسوال الله (ص) څخه وپوښتل شو چې غوښه يې حلاله ده که نه ؟ رسول الله (ص) ورته وفرمايل چې (هو حلاله ده). [۳۴۷]

---

[۳۴۷] بخاري او ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنيز عبادات

الف : په جماعت سره د ښځې لمونځ :

که کومه ښځه لمونځ په جماعت سره ادا کول غواړي نو اسلام يې جومات ته له راتللو څخه نه منع کوي او که جومات ته رانشي نو کور کې يې هم ورته لمونځ روا کړ، بلکې دا يې ورته غوره ګڼلی دی ام حميد ساعد يې (رضي الله عنها) عرض وکړ چې يا رسول الله (ص) زه په تاپسې د لمانځه کولو ډېره مينه لرم ،رسول الله (ص) ځواب ورکړ ستا لمونځ د کور په ګوښه کې له کوټې څخه غوره دی او په کوټې کې ستا لمونځ له دې څخه غوره دی چې د کور په دالان کې يې وکړې او ستا د کور په دالان کې لمونځ له دې غوره دی چې ته يې د خپلې محلې په جومات کې وکړې او ستالمونځ د محلې په جومات کې له دېنه غوره دی چې ته يې په جامع جومات کې وکړې.(۳۴۸)

ښايي د دې سبب هماغه وي کوم چې علامه مودودي فرمايي : هغه دا چې پر ښځې په مياشت کې څو ورځې داسې (حيض) وي چې هغوی پکې د مجبوريت له امله لمونځ نشي کولی او په دې ترتيب به هغه خبره افشا او رسوا شي کومه چې ښځې يې ښکارول نه غواړي او په ښکارولو يې شرمېږي حتی د پلار او ورور په مخ کې هم نو شارع وايي : تاسې داسې

---

(۳۴۸)مسند احمد او طبراني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای کې ځان په لمانځه عادت کړئ چې که د څه مجبوریت په وخت کې لمونځ هم ونکړئ نو چاته معلوم نشئ او پدې ترتیب به دیوې حیا دارې ښځې شرم خوندي وساتل شي .

مګر دا صرف هدایت دی حکم نه دی موږ وینو چې ښځو په صدر د اسلام کې په جماعت سره لمانځه کې ګډون کړی دی ، خپله یې د ښځو امامتي کړیده .

رسول الله (ص) ورقه بنت عبدالله ته اجازه کړې وه چې د ښځو امامتي وکړي .[۳۴۸]

حضرت عایشې (رضي الله عنها) به دښځو امامتي کوله.[۳۴۹]

رسول الله (ص) وفرمایل چې (د الله (ج) بندګاني د الله تعالی له کورو ځیني مه منع کوئ کله که د چا ښځې جومات ته د تللو اجازه و غوښتله نو منع کوئ یې مه)[۳۵۰]

همدار راز فرمایي : ((لاتمنعوا نساء کم المساجد .)).[۳۵۱]

یعنې : (خپلې ښځې له مسجدو ځیني مه ایساروئ .)

مګر جومات ته د ورتللو په وخت کې باید لاندې ټکو ته پاملرنه وشي .

۱ : د ورځې به جومات ته نه ځي او یوازې په هغو لمونځونو کې به ګډون کوي چې تیاره کې وي لکه ماسخوتن او سحر رسول الله (ص) فرمایي :

((ائذنوا للنساء بالليل الى المساجد .))[۳۵۲]

---

[۳۴۸] ابوداود .

[۳۴۹] دارالقطني او بیهقي .

[۳۵۰] متفق علیه .

[۳۵۱] ابوداود جلد ۱ .

[۳۵۲] ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعنې ښځو ته د شپې جومات ته د تګ اجازه ورکوئ .
حضرت عايشه (رضي الله عنها) فرمايي : (رسول الله (ص) به د سحر لمونځ په داسې وخت کې کاوه چې ښځې به په خپلو څادرونو کې پټې پټې بېرته کور ته ستنېدلې نو د تيارې له کبله به دوی نشوای پېژندلی .) (۳۵۳)
۲ : جومات ته به له ښکلا سره نه راځي ، خوشبويي به نه لګوي، حضرت عايشه(رض) فرمايي : (يوځل رسول الله (ص) په مسجد کې ناست و چې د مزنيه قبيلې يوه ښځه ډېره ښکلې، سينګاره او په ناز او نخرو جومات ته راغلله حضور (ص) د هغې په ليدلو وفرمايل : (ای خلکو خپلې ښځې ايسارې کړئ چې په ناز نخرو او سينګار شوې جومات ته رانشي .) (۳۵۴)
۳ : په وروستنيو صفونو کې به ودرېږي رسول الله (ص) فرمايي : (خير صفوف النساء اخرها و شرها اولها .) (۳۵۵)
يعنې : (د ښځو لپاره غوره او بهتره صفونه وروستي دي ناکاره او بد يې لومړني دي .)
حضرت انس (رض) فرمايي : رسول الله (ص) زموږ کور کې لمونځ وکړ موږ په رسول الله (ص) پسې وروسته ودرېدلو او زما مور ام سليم (رضي الله عنها) زموږ څخه وروسته ودرېدله)) (۳۵۶)

---

(۳۵۳) بخاري ، مسلم ، ابوداود او ترمذي .
(۳۵۴) ابن ماجه
(۳۵۵) مسلم ، ابوداود ،ترمذي،نسايې او مسند احمد .
(۳۵۶) بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ : ښځه به په لمانځه کې اواز نه اوچتوي، که چېرې نارینه امام ته څه فتح ورکول غواړي نو سبحان الله یا الله اکبر دې وواییي ، اوښځه دې لاسونو ته پړق ورکړي.[۳۵۷]

حضرت عمر (رض) د ښځو لپاره بېله دروازه جوړه کړې وه.[۳۵۸]

ب : په جنازه کې ګډون :

په جنازه کې ګډون پر مسلمانانو کفاییي فرض دی ولې ښځه له دې څخه خلاصه ده ، که پدې هکله رانقل شویو روایتونو ته وګورو نو ښکاري چې په جنازه کې د ښځو ګډون خو جائز دی مګر مکروه دی .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) موږ د جنازې له لمانځه څخه منع کولو مګر دا منع یې په موږ سخته نه کړله.[۳۵۹]

یوه ښځه په جنازه کې ښکاره شوله او حضرت عمر (رض)لږ ورته غصه غوندې شو رسول الله (ص) ورته وفرمایل : ((پرېږده یې عمره .))[۳۶۰]

له دې روایتونو څخه ښکاري چې ښځه په جنازه کې له ګډون څخه منع خو ده مګر دا منع ډېره سخته نه ده او که وغواړي ځوک یې مخه نیولی نشي .

www.melitahrik.com 0777400116

ج : په جمعه او اخترونو کې ګډون :

---

[۳۵۷] صحاح السته او مسند احمد .

[۳۵۸] ابوداوود .

[۳۵۹] بخاري ، ابن ماجه .

[۳۶۰] ابن ماجه او نسایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول فقها پردې اتفاق لري چې داخترونو د لمانځه وجوب دښځو پر غاړه نشته دی او نه پرې د جمعې په ورځ جماعت ته تلل فرض شوي دي ولې که ښځې وغواړي چې د جمعې په ورځ یا د اختر په ورځ په لمانځه کې ګډون وکړي نو د هغو شرطونو په نظر کې نیولو سره ګډون کولای شي کوم چې وړاندې موږ بیان کړل مګر یو شرط پکې نشته هغه دا چې د ورځې (د جمعې او یا داختر) هم راتللی شي .

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي چې رسول الله (ص) به ځوانې انجونې د کور خاوندانې او حایضې ښځې د اختر لمونځ ته بیولې کومو ښځو به چې لمونځ نه کاوه هغوی به له جماعت څخه بېلی وې او په دعا کې به یې ګډون کاوه.[۳۶۱]

ابن عباس (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) به خپلې بیبیانې او لورګانې په اخترونو کې ویستلې.[۳۶۲]

په جومات کې باید د ښځو لپاره د پردې انتظام وشي او بېل ځای ورته وټاکل شي چې هلته نارینه ورنشي او ښځه هر وخت خپل لمونځ په ښه ډول ادا کړي .

د : ښځه په حج کې :

حج دنارینه وو په څېر پر ښځو هم فرض دی او دنارینه وو په څېر مخاطبه ده ښځه د حج په ټولو مناسکو کې د سړي په څېر ده مګر دا چې سر به نه

---

[۳۶۱] ترمذي .

[۳۶۲] ابن ماجه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوڅوي ځکه چې سر يې عورت دی ،مخ به لوڅوي ، د تلبيې په وخت کې به اوربې پورته پورته کوي نه ، سعې او رمل (منډه) به نه کوي ، سر به نه خرييي، او که چېرې يې د ډېر سخت بير او بار له کبله حجراسود مسح کولی نشو نو مسح کوي به يې نه ، کله چې ښځه وغواړي حج ته ولاړه شي نو يا به له مېړه يا محرم سره ځي کله که د هغې او د مکې ترمنځ د درې ورځو فاصله وه ، نو تنها ورته سفر روا ندی .

امام شافعي (رح) وايي : ((که نورې ښځې ورسره ملګرې وې او خپل امن او امنيت يې نيولی شو بيا له محرم يا خاوند څخه پرته هم ورته سفر روا دی .))

او کله يې چې محرم (د سفر ملګری) پيدا شي نو خاوند يې له حج څخه ايسارولی نشي ځکه چې مېړه يې د فرض له ادا کولو څخه منع کولی نشي .

مګر که ښځه نفلي حج کوي نو البته د مېړه اجازه ضرور ده لکه نفلي روژه .

محرم به نېک سړی وي کافر، فاسق او منافق به نه وي او که مسافه له د ېنه کمه وه نو تنها هم سفر کولی شي .

او که کومه ښځه له ځان سره مېړه يا محرم حج ته بيايي د هغه کرايه لګښت او نور ټول ضروريات پر همدې ښځې دي .

ه : ښځه په جنګ کې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام ښځو ته اجازه ورکړېده چې د خپلې عقيدې، ابرو ، ايمان او ناموس څخه دفاع په غرض وسله اوچته کړي .

مګر په فوځ کې داخلول، په اردو کې هغوی ته ځای ورکول ،په کلونو کلونو له کور ځينې جدا کول ، د سرحدونو ساتل ، د ټانګ دپاسه کښېنول، الوتکې ، لوی او غټ توپونه د هغې په لاس ورکول د هغې د طبيعت او فطرت خلاف کړنه ده، لکه نن سبا چې په لوېديځ ، ختيځ او اروپا کې ليدل کېږي .

په صدر د اسلام کې ښځو ډېر جنګي خدمتونه ترسره کړي دي لکه دټپيانو مرهم پټۍ ، تږو ته اوبه ورکول ، مجاهدو ته ډوډۍ پخول د مجاهدو د مرکزو ساتنه .

هغې ته روا دي چې جنګي لباس واغوندي او حتی د بدن مستوره برخه يې هم ښکاره شي ، د رسول الله (ص) خپلو بيبيانو په ډېرو غزواتو کې ګډون کړی دی غازيانو ته به يې اوبه ورکولې ، دټپيانو درملنه به يې کوله ، او پدې وخت کې د حجاب احکام هم نازل شوي وو.[۳۶۳]

دبني مصطلق په غزا کې د حضرت عايشې (رضي الله عنها) ګډون ټولو د سيرت کتابونو روښانه کړی دی ، ام سليم (رضي الله عنها) او دانصارو څو نورو ښځو به په ډېرو غزاګانو کې ګډون کاوه.[۳۶۴]

د احد په غزا کې کله چې ظاهراً مسلمانان له ماتې سره مخ شول نو عايشې (رضي الله عنها) او ام سليم (رضي الله عنها) به د اوبو مشکونه (ژيونه)

---

(۳۶۳) بخاري .

(۳۶۴) ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راچلول او په غازیانو به یې اوبه څښلې دا وخت د عایشې د عمر دوهمه لسیزه ده))[۳۶۵]

حضرت انس (رض) وایي : ((مالیدلې چې دوی پینځې بډوهلې وې او په منډه منډه به تللې او راتللې)).[۳۶۶]

د ام سلیط (رضي الله عنها) په هکله حضرت عمر (رض) له رسول الله (ص) څخه نقل کوي چې د احد په جنګ کې به چې ما ښي او کیڼ طرف ته کتلې نو ما با ام سلیط (رضي الله عنها) لیدله چې زما د ساتنې لپاره به یې توري وهلې .

په دې جنګ کې ربیع بنت معوذ او ورسره نورو ښځو به د ټپیانو ټپونه پټې ،کول او مدینې ته به یې رسول .))[۳۶۷]

د حنین په غزاکې ام سلیم خنجر په لاس ګرځېدله رسول الله (ص) ترې وپوښتل چې دا دڅه لپاره ؟ هغې ځواب ورکړ چې که دښمن مخې ته راشي نو ګېډه به یې څیرې کړم .))[۳۶۸]

د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په خلافت کې د دمشق د فتح کولو لپاره یوه فوځي ډله ولېږلی شوه قوماندان یې خالد بن ولید (رض) و او ابوعبیده بن جراح هم پکې و ډېرو مېرمنو پدې ډله کې برخه .حضرت ام سلمه اسماء بنت یزیدرض یوه زړوره او ایمانداره ښځه وه ،له رسول الله ص یې په

---

[۳۶۵] مسلم .

[۳۶۶] متفق علیه .

[۳۶۷] بخاري .

[۳۶۸] مسلم او حیاة الصحابة .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېروغزواتو کې ګډون کړی وو ، د هجرت په دیارلسم کال د یرموک په غزا کې یې د خېمې په تیر نهه رومیان وژلي وو.[۳۶۹]

د یرموک په غزا کې چې کله خالد بن ولید د جنګ قوماندان وټاکل شو نو مسلمانې خویندې یې راوغوښتلې او توری یې په لاس کې ورکړلې او دمسلمانانو د لښکرشاه او خواته یې څوکۍ (پهره) ودرولې ترڅو مسلمانان د شاه له خوا څخه ایسارنشي .

د مسلمانانو او رومیانو په جنګ کې ام حکیم چې لاناوې وه او دناوېتوب د خوشبو وږمې یې له بدن څخه الوتلې ګډون وکړ او خاوند یې د سترګو په وړاندې شهید شو بالاخره د ناوېتوب لباس یې ووېست او د هغې خېمې تیر یې راووېست چې دا پکې ناوې وه ، او اوه کسان یې پرې دجهنم کندې ته ولېږل دا واقعه د هغه پله سره نژدې شوې وه چې نن صبا هم دا پول دام حکیم په نامه یاد ېږي.[۳۷۰]

حضرت ام عطیه (رضي الله عنها) روایت کوي : چې ماله رسول الله (ص) سره په اوو غزاګانو کې ګډون کړی دی ، چې بارونه به مې ورته ساتل ، خواړه به مې ورته برابرول ، او دناروغانو پرستاري به مو کوله.[۳۷۱]

امام احمد (رح) روایت کوي ، چې په هغه لښکر کې چې خیبر یې محاصره کړی و ، د مدینې شپږ ښځې شاملې وې ، چې مجاهدینو ته یې خواړه تیارول ، ستوان به یې جوړول ،د ټپیانو په ټپونو به یې پټۍ لګولې ،

---

[۳۶۹] المراة في منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

[۳۷۰] الاستیعاب لابن عبدالبر .

[۳۷۱] ترمذي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعرونه به يې زمزمه کول ، د خدای (ج) په لار کې به يې مرسته کوله ، او رسول الله (ص) په غنيمت کې برخه هم ورکړله .

دام عماره نسيبې (رضي الله عنها) د احد په غزا کې وسله په لاس کې وه او دښمن يې پرې واهه تردې چې رسول الله (ص) د هغې په هکله وفرمايل :
((يقيناً چې دهغې موقف او ځای له فلاني او فلاني څخه ډېر غوره دی .))

د رسول الله (ص) په وخت کې صحابه و ښځو دمدينې او حجاز په شاوخوا کې په غزا کې په ګډون بسوالی (اکتفا) نه دی کړې ، بلکې د اروپا وچې ته هم د جهاد لپاره تللې دي او دسمندرونو مزلونه يې هم کړي دي لکه حضرت ام حرام د عباده (رضي الله عنها) ابن صامت مېرمن چې له خپل مېړه سره د قبرص غزا ته تللې وه ، او بيا هملته شهيده او ښخه کړل شوه .

له ټولو څخه عجيبه خو لا دا ده چې په ډېرو ځايونو کې چې ښځې واک ترلاسه کړی دی بيا په دښمن سوبمنې (غالبې) شوې دي مثلاً : وګورئ دقسطلې ملکه ويزابيلا چې پر غرناطه په غلبه کې يې ستر رول لوبولی دی .

کاترين روسي په خپل وخت کې د ځينو قوماندانو په واسطه عثماني ترکانو ته ماتې ورکړله ، د ملکې وکتوريا په وخت کې انګرېزانو د اسلامي هېوادونو په دريمه برخه قبضه وکړله.[۳۷۲]

د مماليکو په تاريخ کې دشجرة الدرحکمت، سياسي پوهه هوښياري ، بهادري او زړورتيا ، تر چا پټه نه ده وګورئ چې دښمن ته يې څنګه او په څه ډول حکمت ماتې ورکړله .

[۳۷۲] المراة منظور الاسلام دکتور حسن مونس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځینه ناروغتیاوې

الف : حیض :

تعریف : په هدایه کې وایي چې حیض په لغت کې وتلې وینې ته وایـي ، او په بریقه کې لیکي چې حـیض پـه لغت کې بهېدلو تـه وایـي، او دبـتـه ځکـه حیض وایي چې دې وخت کې وینه بهېږي او پیاوړی همدا نظر دی .
په هدایه کې د حیض پېژندنه داسې کوي :
حیض هغه وینه ده چې د یوې روغې او سالمې ښځې رحم یې شیندي .
د حـیض کمـه مـوده درې شـپې او درې ورځـې یعنـې پـوره دوه او یـا (۷۲) ساعته ده که لدې څخه لږ هم څه کمه وي حیض ندی .
په رسائل ابن عابد کې لیکي چې مثلاً : که چېرې د یکشنبې پـه ورځ سـحر دلمر ختلو په وخت کې په ښځه وینه راغلله او دچهارشنبې پـه ورځ د صبح صادق په وخت کې وینه بنده شوله نو دا حیض ندې .
د حیض په موده کې مو دښځو ستونزو ته په تېرو صفحو کې ګوتـه ونیولـه ، د اسلام څخه وړانـدې بـه عربـو لـه حایضې ښحې څخه نفرت کـاوه ، د هغوی دبسترې او کاسې برسېره به یې هغوی هم له ځانه څخه جدا کولې او په بده سترګه یې ورته کتلې .
په فارس کې به په حیض کې ښځه ګنده او ناولې ګڼلی شوه ، لېرې د ښـتې ته به یې وشړله هلته بـه یـوازې اوسـېدله هېچـا تـه اجازه نـه وه چې لـه هغـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره کښېني یا خبرې ورسره وکړي مرئیانو به ډوډۍ ورته وړله حتی دوی (مرئیانو) به هم پوزې لاسونو او غوږونو ته ټوټه نیوله له دې وېرې چې هسې نه چې په ناڅاپي او ناپامۍ کې د حایضې له ښځې سره ولګېږي .

د مرګ او ژوند مطلق واک یې د خاوند په لاس کې و.[۳۷۳]

مګر اسلام دا ناوړه دودونه یو مخییزه له منځ وړل او د هغې بایللی حیثیت یې بېرته ورکړ او له هغې سره یې د کوروالي څخه پرته هره لوبه ..... یو ځای ویده کېدل ، خوراک ، څښاک ، کښېناستل او پاڅېدل .... روا کړل ، پخپله رسول الله (ص) به دخپلو بیبیانو سره په حیض کې ویده کېده، د پرتوګ له پاسه هره لوبه به یې ورسره کوله او اعلان یې وکړ چې (اصنعوا کل شئ الاالنکاح)[۳۷۴]

یعنې : ((هرڅه کوئ مګر کوروالی))

او په حیض کې چې کوروالی دواړو خواو ته کوم زیان رسوي هغه خو اوس طب په ډاګه کړی دی .

د حیض کمه موده لکه چې وموویل درې شپې او درې ورځې ده رسول الله (ص)فرمایي : ((اقل الحیض للجاریة البکر والثیب ثلاثة ایام ولیالیها))[۳۷۵]

یعنې : ((د حیض کمه موده پېغلې او کونډې ته درې شپې او درې ورځې ده .))

---

[۳۷۳] المراة فی السلام\ استاد محمود العقاد، الاسلام بلامذاهب\ دکتور مصطفی الشکعه نقل له THE SPIRIT OF ISLAM څخه .

[۳۷۴] صحاح سته مګر بخاري ، نیل الاوطار او مشکوه .

[۳۷۵] دار القطني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وروستئ موده يې لس ورځې او لس شپې ده .

د حيض په موده کې چې ښځه هر څه سوروالی ، زيړوالی ، يا خړوالی وويني هغه ټول حيض دی .

حيض په وړې نا بالغې انجلۍ او په شنډې ځوانې او په زړې ښځې چې د اولاد له زيږولو څخه نا اميده وي چې تقريباً (۵۵) پنځه پنځوس کالو په شاه او خوا کې وي نه راځي .

حايضه ښځه به لمونځ نه کوي ، روژه به نيسي د لمانځه ګرځونه يې پرې نشته خو دروژې قضا به راوړي او روژه نيول ورته روا ندي د مسافر په څېر هم نده چې نيول يې عظمت او خوړل يې رخصت وګڼل شي .

نه به جومات ته ننوزي نه به د بيت الله طواف کوي نه به د قران تلاوت کوي او نه به مصحف پورته يا مسه کوي ، مګر له پوخ سره .

کومه ښځه چې ټاکلې عادت ونلري کله که له لس ورځو څخه وړاندې له وينې ځينې پاکه شوله نو تر څو چې غسل ونکړي کوروالی ورسره روا ندی او که په يوولسمه ورځ هم غسل ونکړي بيا ورته بې له غسله هم کوروالی روا دی .

او کومه ښځه چې په يوولسمه ورځ هم پاکه نه شي نو چې غسل هم ونکړي کوروالی ورسره روا دی، خو ښه نه دی .

او کله که وينه له لسو ورځو څخه زياته شوه نو غسل دې وکړي او لمونځ به کوي خو د هرلمانځه لپاره په بېل اودس کوي ، ځکه دا ناروغتيا ده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژه به هم نیسي د قرات تلاوت هم کولی شي او کوروالی هم ورته روا دی.[۳۷۶]

ب : نفاس :

تعریف : نفاس له تنفس یا دنفس له وتلو څخه اخېستل شوی ، او په اصطلاح کې هغه وینه ده چې د ولادت (زېږولو) څخه وروسته یې د ښځې رحم شیندي.[۳۷۷]
د نفاس کمه موده شریعت ټاکلې نه ده او وروستۍ موده یې څلویښت (۴۰) شپې او ورځې ده ، او که له دېنه ډېره شوه نو بیا ناروغتیا ده بیا ورته لمونځ، روژه، کوروالی هر څه روا دي.[۳۷۸]
نفاسه ښځه په ټولو احکامو کې د حایضې په څېر ده .

---

[۳۷۶] درالمختار او حاشیه ابن عابدین .
[۳۷۷] الهدایه .
[۳۷۸] الهدایه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو مسئلې

الف : په ښځه د کوراو خاوند خدمت :

په ښځه د کور او خاوند د خدمت په هکله فقها بېل بېل نظریات لري لکه :

ـ ابن تیمیه وایي : علما پدې هکله اختلاف لري چې ایا د خاوند خدمت پر ښځه لازم دی او که نه ؟ځینې وایي چې د خاوند خدمت په ښځه نشته دی ځکه دنکاح تړون له ښځې څخه دخوند د اخېستلو لپاره دی نه دخدمت لپاره.[۳۸۰]

ـ ځینې وایي : اسان کارونه لکه د کور پاکوالی او خواړه تیارول پرې شته دي .

ـ ځینې وایي : اعتبار رسم او رواج ته دی په عرف کې پېژندل شوي کارونه پرې شته دی .

ـ شیخ ناصر الدین الباني وایي : د کور کاراو د اولاد تربیه پر ښځه لازم دي.[۳۷۹]

ـ په فتاوي بزازیه کې وایي : که ښځې د ډوډۍ پخولو یا .... څخه انکار وکړ د څه علت له لامله وي او که له لوړې کورنۍ څخه وي نو خاوند دې ورته څوک پیدا کړي چې خدمت ورته وکړي.[۳۸۱]

---

[۳۸۰] فتاوي ابن تیمیه .

[۳۷۹] اداب الزفاف اسنة امطهرة .

[۳۸۱] فتاوي بزازیه .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ په بریقه کې وایي : د کور خدمت په ښځه واجب دی که څه هم د لوړې کورنۍ وي لکه پخول جارو کول ، دلوښو او جامو وینځل او که ویې نکړل نو ګنهګاره شوه .

له دې مختلفو وینا ګانو څخه ښکاري چې که چېرته خاوند نېستمن او فقیر و او د کور د کار لپاره یې خدمتګاره نیولای نشوه نو په دې وخت کې دکور کار پر ښځه لازم دی ځکه چې کور خو د خاوند او ښځې ګډ کور دی نارینه یې هم د همدې کور لپاره ګټې او که خاوند شتمن و او وسه یې رسېدله نو د کور کار پرې لازم نه دی او خدمتګاره به ورته نیسي او په کار یې مجبورولی نشي ، د زیات معلومات لپاره دې زادالعماد د ابن قیم جوزي وکتل شي .

ب : وینځه :

وینځه هغې کافرې ښځې ته ویل کېږي چې په جګړه کې بندي راوستله شي او د هغوی کافر مېړونه په دارالحرب کې موجود وي .

له دغو ښځو سره نکاح هم کېدلای شي او هغه کسان یې هم استعمالولی شي چې د چا ترلاس لاندې وي او نکاح یې له پخواني مېړه سره ماته ده البته که ښځه او خاوند دواړه بندیان راوستل شي نو امام ابوحنیفه (رح) وایي : نکاح یې پاتې ده او دواړه د پخوا په څېر ښځه او خاوند دي .

امام مالک او امام شافعي (رح) وایي : نکاح یې ختمه ده او دواړه له یوبل ځینې بېل دي له اسلام څخه دمخه دا لړۍ ډېره توده وه د وینځو او مرئیانو شمېر نه وو له هغوی سره ظلم کېده ،بې ګناه وهل کېدلې دهغوی څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیثیت نه وو وینځې په زنا مجبورېدلې پدې هکله د ابوجهل او لوی منافق عبدالله بن ابی کارنامې له هېچا پټې ندي اسلام د مرئیتوب او وینځې توب لړۍ ختمول غواړي د غلامانو او وینځو ازادونکي ته یې دېې ساري اجرونو وعده ورکړېده ، هغوی سره یې په ښه اخلاقو باندې امر وکړ په دوی له ظلم کولو څخه یې خلک منع کړل او اعلان یې وکړ چې په لوټمارۍ ، بد اخلاقۍ او زنا یې مه مجبوروۍ اسلام د دوی په ازادولو سخت حریص دی ، اسلام په مختلفو لارو د دوی ازادولو ته رښتوني ښه ورکړله او مختلفې وسیلې یې په کار واچولې مثلاً : په کفارو (دګناهونو په رژولو) کې لومړی مریۍ ازادول دي .

چا به چې مریی ازاد کړنو رسول الله (ص) به ډېر خوښاوه د هغه قدر به یې کاوه درسول الله (ص) په وخت کې به داسې صحابه ډېرکم لیدل کېدل ، چې هغه به یو یا دوه وینځې یا مرئیان نه و ازاد کړي پدې هکله د حضرت ابوبکر صدیق (رض) او حضرت عثمان (رض) د ژوند تاریخ د لمر په څېر روښانه دی .

ـ اسلام وایي : وینځو سره ښېګړه او ښه ګذاره وکړۍ ازادې یې کړۍ په نکاح یې واخلۍ او هغوی ته تعلیم ، پوهه ورزده کړۍ رسول الله (ص) فرمایي :

((ایما رجل کانت عنده ولیدة فعلمها فاحسن تعلیمها و ادبها فاحسن تادیبها ثم اعتقها فله اجران))[382]

---

[382] بخاري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ یعنې : هر سړی چې وینځه ولري او هغې ته تعلیم ورکړي ښه ادب پوهه او تهذیب ورزده کړي بیا یې ازاده کړي او واده یې کړي نو هغه لره دوه اجره دي))

ـ د وینځو په هکله ځینې ضروري مسایل چې سید مودودي ورته نغوته کړېده او یادول یې دلته حتمي دي دا دي.[۳۸۳]

۱ : کومې ښځې چې په جګړه کې ونیول شي له هغو سره دهر عسکر لپاره کوروالی روا ندی داسې ښځې دې اسلامي حکومت ته وسپارل شي او دحکومت سیاست چې څه ایجابوي هغسې دې وکړي ، مثلاً که خوشې کوي (ازاده وي) یې او که فدیه (بدل) ورځخه اخلي که د مسلمانانو له بندیانو سره یې تبادله کوي او که د عسکرو په منځ کې یې وېشي .

۲ : یو عسکر ته یوازې له هغې ښځې سره کوروالی روا دی چې د حکومت له خوا په قانوني توګه د هغه په ملکیت کې داخله شوې وي .

۳ : تر هغې ورسره کوروالی روا ندی ترڅو یې چې میاشتنی عادت تېر شوی نه وي او که حامله وي نو تر هغې چې حمل وزېږوي .

۴ : که هغه د کفر په هرډول کښې وي که اهل کتابه وي او که مشرکه وینځه کېدلای شي .

۵ : وینځه چې دهر چاپه برخه ورسېده له هماغه ورځخه ګټه اخیستلای شي او اولاد یې هم د هماغه سړي د سکه اولاد حیثیت لري .

۶ : کله یې چې اولاد پیدا شي بیا یې خرڅولای نه شي او د مالک له مرګ څخه وروسته ازادېږي .

---

[۳۸۳] تفهیم القران .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ : کومه وینځه چې بادار یې بل چاته په نکاح ورکړي د هغې له نکاح څخه وروسته هرخدمت پرې کولای شي یواځې کوروالی ورسره نشي کولای .
۸ : حکومت ته دا روا ندي چې یوځل یې چاته وینځه ورکړله بیا یې ورڅخه واخلي لکه خپله منکوحه ښځه .
۹ : یو عسکري قوماندان په موقتي توګه چاته دا اجازه نشي ورکولای چې په بندیانو خپله شهواني او جنسي تنده ماته کړي او یا یې په موقتي ډول پر هغوی وویشي .
۱۰ : د وینځو د ساتلو کوم ټاکلی حد نشته ده مګر مطلب دا ندی چې شتمن خلک دې بې شمېره وینځې واخلي او دعیاشۍ مرکز دې جوړ کړي .

د ښځو نبوت :

د ښځو د نبوت په هکله علما درې ډلې دي یوه ډله د ښځو نبوت بالکل نه مني بله ډله چپ پاتې دي او بله ډله وایي چې په ښځو کې نبیانې تېرې شوې دي خو جمهور علماء د ښځو له نبوت سره مخالف دي ځوک چې د ښځو له نبوت څخه انکار کوي بنیادي دلیل دا ایت نیسي [وما ارسلنا قبلك الارجالانوحی الیهم][۳۸۴]

یعنې : ((او موږ مخکې له تا څخه نه دي لېږلي مګر نارینه چې موږ هغوی ته وحی کوله .))

دوی وایي چې پدې ایت که د رسالت لپاره نارینه یاد شوی دی یعنې پدې ایت کې الله (ج) فرمایي چې مانه دي لېږلي رسولان مګر په نارینه وو کې

---

[۳۸۴] الانبیا : ۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دښځو دنبوت پلويان وايي چې پدې کې هېڅ شک نشته چې په ښځو کې رسولان نه دي تېر شوي، دلته خبره په رسالت کې نه، بلکې په نبوت کې ده نو د حق پلټونکي ته په کار دی چې لومړی نبوت وپېژني او بيا حکم وکړي .

د نبوت لفظ له نباء څخه اخېستل شوی دی چې اعلام او خبرولو ته يې وايي.[۳۸۵]

نو چا ته چې الله (ج) په يوه څه خبر ورکړي چې دا به کېږي مخکې له دې چې هغه وشي او يا ديو څه په کولو ورته وحې وکړي نوا بن حزم وايي دا بيشکه نبي دی دا چې الله (ج) فرمايي : [وليس الذکر کالانثی]

يعنې : ((نارينه د ښځې په څېر ندي)) راشد الغنوشي وايي : معنی دا چې دا دواړه ډلې ديوبل د دندو د سرته صلاحيت نلري ځکه چې دا دواړه هريو مختلفی دندې لري د راشد الغنوشي د وينا په اساس امام قرطبي (رح) هم د دې خبرې په ثبوت تاکيد کړی دی چې په ښځو کې نبياني تېرې شوې دي .

ځينې وايي چې رسالت دعوت او رسولو ته اړه لري خلک به الهي شريعت ته رابولي ستونزې او تکليفونه به تېروي او دا کار د ښځې له توان څخه وتلی دی نو لکه چې مخکې مو وويل ټول پدې اتفاق لري چې د رسالت مرتبه ښځو ته ورکړل شوې نده د رسالت او نبوت ترمنځ توپير شته دی .

---

[۳۸۵] لسان العرب ابن منظور افريقی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول هغه چاته ویل کېږي چې په دعوت او تبلیغ مکلف وي خپل رسالت به خلکو ته رسوي خلک به الهي شریعت ته رابولي او دا کار په نبي نشته .[۳۸۶]

نبي هغه چا ته ویل کېږي چې د الله (ج) لخوا ورته دیو کار په عملي کېدلو او یا دیو کار په کولو وحې شوې وي ، او قران ګواه دی چې داسې وحې ډېرو ښځو ته شوې دي ابن حزم د ښځو د نبوت په هکله پخپل کتاب کې یو لوی فصل لیکلی دی .....الفصل فی الملل ولاهواء و النحل، امام ابي محمد علی ابن احمد بن سعید بن حزم ج : ۳ ص : ۱۷ .

په قران کې ثابته ده چې الله (ج) د اسحاق (ع) مورته پرښتې ورولېږلې او په حقه او سیې وحې یې ورته په اسحاق زیری ورکړ .

((و امراء ته قائمة فضحکت فبشرناها باسحاق ومن وراء اسحاق یعقوب قالت یا ویلنا أألد وانا عجوز وهدا بعلی شیخاً ان هذا لشئ عجیب قالوا اتعجبین من امرا الله رحمت الله وبرکاته علیکم اهل البیت انه حمید مجید .))[۳۸۷]

یعنې : ((د ده ښځه ولاړه وه بیا دې وخندل بیا موږ ، زېری ورکړ دې ته د اسحاق په پیدا کېدلو باندې او له اسحاق څخه وروسته په یعقوب باندې دې وویل افسوس دی ایا زه به بچی وزېږوم حال دا دی چې زه بوډۍ یم اوز ما خاوند بوډا دی دا یوه عجیبه خبره ده هغوی وویل ایا تعجب کوې له حکم د الله (ج) څخه ، د الله رحمت او برکتونه دي په تاسو ای دکور خلکو یقیناً الله (ج) دی ستایل شوی لویې والا .))

---

[۳۸۶] شرح العقیده الطحاویه قاضي صدر الدین ابن العز الحنفي .

[۳۸۷] هود : ۷۰_۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ابن حزم وايي د أتعجبين من امر الله)) وينا هېڅ امکان نلري چې دا خبرې به د ملائکو پواسطه له نبي څخه پرته بل چاته شوي وي .

الله (ج) جبريل د عيسى (ع) مور بي بي مريمې ته له خپل خطاب سره ولېږه او ورته يې ويل . [انما انا رسول ربک ، لاهب لک غلاما ذکيا .].[388]

يعنې : يقيناً زه خورا لېږل شوى يم له جانبه د رب ستا چې تاته يو هلک پاک درکړم .))

نو دا په سيي وحې سره سيي نبوت دى چې الله (ج) ورپه برخه کړ او زکريا (ع) يې چې په خوا کړى لېږل شوې روزي وليدله نو دهمدى فوق العاده او غير معمولي حالت په ليدلو يې له الله (ج) څخه د نېک اولاد غوښتنه وکړله .

د موسى (ع) مورته سيند ته د زوى په غورځولو وحې وشوه او په دې يې خبره کړله چې دا مور ببرته تاته راستنوو او بيا يې په رسالت لېږو .

[اذ اوحينا الى ام موسى ان ارضعيه].[389]

يعنې : ((هغه وخت چې مور وحې ولېږله مور د موسى ته چې ده ته تى ورکوه .))

[اذ اوحينا الى امک ما يوحى].....طه :۳۸ .

يعنې : ((او کله چې مور وحى ولېږله مور ستا ته کوم چې ورلندې ويلى شي)) نو د دې په نبوت کې هېڅ شک نشته دى .

---

[388] مريم : ۱۹ .

[389] القصص :۷ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) په صورت مریم کې انبیا ء یاد کړي چې د هغوی په لیکه کې یې بي بي مریم هم راوستې ده او بیا فرمایي : [اولئک الذین انعم الله علیهم من النبیین من ذریة ادم وممن حملنا مع نوح][390]

یعنې : ((دا هغه خلک دي چې الله (ج) پرې انعام کړی د ادم (ع) له اولاد څخه او له هغه څخه چې موږ د نوح (ع) سره سواره کړي .))

او د الله (ج) دا وینا چې (مور یې رښتونې وه) دا د هغې د نبوت مانع نه ګرځي ځکه چې الله د یوسف (ع) په هکله هم همداسې ویلي دي ، [یوسف ایهاالصدیق][391]

یعنې : ((یوسفه ای رښتونیه)) او دا سره له دې هم نبي و))

ابن حزم وایي که د موسی (ع) مور د الله(ج) لخوا څخه په نبوت کلک یقین نه درلودلای نو یواځې په خوب لیدلو یا په زړه کې د څه شي په تېرېدلو به یې خپل زوی سیند ته نه غورځاوه او که بل څوک داسې کار وکړي نو د داسې چا ماغزه باید په روغتون کې تداوي شي داد هغې وحې په خبر وه چې الله (ج) ابراهیم (ع) ته دهغه د زوی ذبیح الله (اسماعیل (ع) په هکله خوب ښودلی و نو که ابراهیم (ع) پخپل نبوت او رسالت اعتبار نه درلودلای نو یواځې په خوب لیدلو به دخپل زوی قربانئ ته نه و چمتو شوای او که له انبیاوو څخه پرته بل څوك داسې کار وکړي چې په خوب لیدلو خپل اولاد دریاب ته وغورځوي یا یې حلال کړي نو دا به لوی ظلم غټه ګناه او لېونتوب وي .

---

[390] مریم : ۵۸ .
[391] یوسف : ۴۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه وحي هغه طبعي الهام هم ندی چې الله (ج) مچیو او نورو مرغانو ته کړی دی چې په خپل طبیعت ځان ته کورونه او جالې جوړوي ، هګۍ اچوي بچیو ته روزي پیدا کوي او نه ګومان و چې له لېوني څخه پرته بل څوک یې رښتیا نه ګڼي او نه د کوم نجومي یا کاهن څخه اخېستل شوی معلومات و ، بلکې دا هغه وحي وه چې هدف او غرض ترېنه نبوت و رسول الله (ج) فرمايي : [کمل من الرجال کثیر ولم یکمل من النساء الامریم بنت عمران و اسیة بنت مزاحم امراة فرعون].[۳۹۲]

یعنې : ((کمال ته له نارینه و څخه زیات رسېدلي او له ښځو څخه کمال ته نه دي رسېدلی مګر مریم د عمران لور او اسیه د مزاحم لور[فرعون مېرمن])) کمال خو په نارینه و کې له انبیاوو څخه پرته بل چا کې نشته ځکه چې بې له شکه نور ټول انسانان ناقص او نیمګړي دي او تخصیص د مریمې او اسیې له نورو هغه ښځو څخه چې نبوت ورکړی شوی دی د فضیلت په خاطر دی ځکه چې که یو دبل له درجې څخه ډېره کمه اندازه هم وروسته وي نو دا د هغه په پرتله له هغه ځینې ټیټ دی او کامل نه دی الله (ج) فرمايي : [تلک الرسل فضلنا بعضهم علی بعض].[۳۹۳]

یعنې : موږ دا پیغمبران ځینې په ځینو نورو غوره ګرځولي دي .))

کامل هغه څوک دی چې له نوع او جنس څخه هېڅوک هم ورپسې ونه رسېږي .

راشد الغنوشي وايي چې : د ښځو نبوت یوه یقني خبره ده.[۳۹۴]

---

[۳۹۲] بخاري ، مسلم ، ترمذي ابن ماجه او مسند احمد .

[۳۹۳] البقره : ۱۵۸ .

[۳۹۴] د مصباح اوونیزه . ۱۴_۱۱_۱۳۷۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

والله اعلم

پای

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو لوستونکو ؛

دا کتاب چې تاسو ولوست ـ انشاء الله ـ دا حقیقت به مو اوس منلی وي چې په اسلام کې د ښځو د حقوقو په هکله بالکل د حقیقت پربنسټ ولاړ، له افراط او تفریط څه پاک دی دا چې څه مو ولوستل دا زما خپله پوهه اوقابلیت نه و ، بلکې د مختلفو علماء و نظریات او افکار دي چې د مسئلې دښې روښانتیا په غرض دلته رانقل شوي دي .

هیله لرم چې له تعصب څخه په پاک ذهنیت او فکر به قضاوت وکړئ چې ښځوته حقوق په اسلام کې ورکړل شوي دي او که په نورو مذهبونو او وضعي قوانینو کې؟ او د پردیو پروپاګند څه حقیقت لري او که نه ؟

هیله ده چې د خپلې ټولنې په اصلاح کې به کوښښ وکړئ او ورور مو له دعاګانو هېر نکړئ .

په درنښت

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذ او مراجع

۱. معارف القران : د پاکستان لوی مفتي مولنا محمد شفیع .

۲. جامع البیان عن تاویل القران : محمد ابن جریر طبري (رح) .

۳. الکشاف عن حقایق التنزیل وعیون الاقاویل : ابي القاسم محمدبن عمر زمحشري .

۴. روح المعاني : علامه شهاب الدین سید محمد الوسي بغدادي .

۵. صفوه التفاسیر : محمد علي صابوني .

۶. الجامع الاحکام القران : ابي عبدالله محمد بن احمد الانصار القرطبي .

۷. تفسیر القران العظیم (ابن کثیر) حافظ عماد احمد بن ابي الفداء اسماعیل بن کثیر .

۸. روائع البیان فی تفسیر ایات الاحکام: محمد علي صابوني .

۹. تفسیر سورة النور: شیخ محمد اباصیري .

۱۰. صحیح بخاري : ابي عبدالله محمد ابن اسماعیل ابن ابراهیم البخاري .

۱۱. صحیح مسلم : ابوالحسن مسلم بن الحجاج نشاپوري .

۱۲. سنن ابن ماجه : ابوداود سلیمان ابن الاشعث سجستاني .

۱۳. جامع ترمذي : ابي عیسی محمدابن عیسی .

۱۴. سنن ابن ماجه : ابي عبدالله محمد ابن یزید القزویني .

۱۵. سنن نسائي : ابو عبدالرحمن محمد ابن شعیب بن علي بن بحرالنسائي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲ . سنن دار قطني : عبدالله ابن محمد دار قطني .
۱۷ . المستدرک : حافظ ابي عبدالله محمد عبدالله حاکم النشاپوري .
۱۸ . المسند : امام احمد بن حنبل .
۱۹ . موطا : امام مالک .
۲۰ . فتح الباري : احمد ابن علي محمد ابن حجر العسقلاني .
۲۱ . شرح مسلم : ذکریا محی الدین بن شرف النووي .
۲۲ . ریاض الصالحین : ابي ذکریا محي الدین شرف النووي .
۲۳ . معالم السنن : امام ابي سلیمان الخطابي .
۲۴ . نصب الرایه : علامه جمال الدین ابي محمد الزیلعي .
۲۵ . السنن الکبري : ابي بکر احمد ابن حسین ابن علي البیهقي .
۲۲ . سنن الدارمي : ابي محمد عبدالله ابن بهرام الدارمي .
۲۷ . الاصابه فی تمیز الصحابه : احمد ابن علي ابن محمد ابن حجر العسقلاني .
۲۸ . نیل الاوطار : محمد ابن علي ابن محمد الشوکاني .
۲۹ . جامع الصغیر : امام عبدالرحمن ابن کمال الدین السیوطي .
۳۰ . مشکوة المصابیح .
۳۱ . معجم الکبیر : ابن القاسم سلیمان ابن احمد الطبراني .
۳۲ . الفصل فی الملل ولاء هواء و النحل : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعید ابن حزم .
۳۳ . شرح العقیده الطحاویه : قاضي صدرالدین ابي العزالحنفي .
۳۴ . بحرالرزائق : زین الدین نجیم مصري .
۳۵ . بدائع الصنایع فی ترتیب الشرایع : علاوالدین ابوبکر کاساني .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣٦. فتح القدير : امام كمال الدين محمد ابن عبدالواحد ابن الهمام .
٣٧. المبسوط : ابي بكر محمد ابن احمد شمس الائمه السرخسي .
٣٨. مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر : عبدالله محمد ابن سليمان .
٣٩. ردالمختار علي الدرالمختار :سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
٤٠. الاختيار لتعليل المختار المسمي بالاختيار لشرح المختار : عبدالله ابن محمود ابن مودود النسفي .
٤١. فتاوي هنديه (عالمګيريه) مولنا شيخ نظام او د هند د علماء و ګډ تاليف .
٤٢. حاشيه ابن عابدين : سيد محمد امين المعروف بابن عابدين .
٤٣. الهدايه : شيخ الاسلام برهان الدين ابو الحسن ابن ابي بكر المرغينائي فرغاني .
٤٤. البريقه شرح الطريقه : ابي سعيد خادمي قونوي .
٤٥. مختصر القدوري : مولنا عبدالحميد .
٤٦. الاشباه والنظائر : شيخ زين العابدين ابن ابراهيم ابي نجيم .
٤٧. تحفه المحتاج : شهاب الدين ابن حجر الهيتمي .
٤٨. نهايه المحتاج الى شرح المنهاج : شمس الدين محمد ابن ابي العباس الرملي .
٤٩. المهذب : ابو اسحاق ابراهيم ابن علي يوسف .
٥٠. الوجيز : امام ابي حامد الغزالي .
٥١. المجموع شرح المهذب : ابي ذكريا محي الدين ابن شرف النووي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۲. مغنـي المحتـاج الـى معرفـه الفـاظ المنهـاج : محمـد شـربيني الخطيب .
۵۳. حاشيه الباجوري : شيخ ابراهيم الباجوري .
۵۴. الميزان : امام شعراني .
۵۵. بدايه المجتهد و نهايه المقتصد : محمد ابـن احمد ابـن محمدابن رشد .
۵۶. شـرح الكبيـر علـى مـتن المقنـع : شـمس الـدين اوبـوالفرج عبدالرحمن .
۵۷. المغني : ابن محمد عبدالله ابن احمد ابن قامه .
۵۸. غايه المنتهي : شيخ مرعي بن الكرمي الحنبلي .
۵۹. زاد المعـاد فـى هـدي خيـر العبـاد : محمـد ابـن ابـي بكـر ابـن القـيم الجوزي .
۶۰. فتاوي ابن تيميه : امام ابن تيميه .
۶۱. احيا علوم الدين : امام حامد الغزالي .
۶۲. كتاب الفقه على المذاهب الاربعه : عبدالرحمن جزيري .
۶۳. الفقه الاسلامي وادلته : دكتور وهبه الزحيلي .
۶۴. فقه السنه : سيدالسابق .
۶۵. حجته الله البالقة : احمد ابن عبدالرحمن الدهلوي معروف په شاه ولي الله دهلوي .
۶۶. اللباس والزينه فى الشرية الاسلاميه : محمد عبدالعزيز عمرو .
۶۷. الانكحه الفاسده : عبدالرحمن بن عبدالرحمن شميلة الامدل .
۶۸. النكاح والقضايا المتعلقه به : دكتور احمد الحصري .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٩. الاحوال الشخصيه فى الشريعة الاسلاميه : محمد محي الدين عبدالحميد .
٧٠. فقه الزكوة : دكتور يوسف قرضاوي .
٧١. المحلي : امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم ظاهري الاندلسي .
٧٢. الموافقات في اصول الشريعة : ابو اسحاق الشاطبي .
٧٣. المستصفى من علم الاصول : امام ابي حامد الغزالي .
٧٤. اصول الفقه : عبدالوهاب خلاف .
٧٥. الطبقات الكبري : الابن سعد .
٧٦. الاستيعاب في معرفه الاصحاب لابن عبدالبر .
٧٧. سيرة النبي : ابي محمد عبدالملك ابن هشام .
٧٨. الكامل في التاريخ : المبارك ابن احمد ابن اثير الجزري .
٧٩. تاريخ الامم والملوك : محمدابن جرير الطبري .
٨٠. الاحكام السطانيه : امام ابي الحسن علي ابن محمد ابن حبيب بصري الماوردي .
٨١. السياسه في الفكر الاسلامي : دكتور احمد الشلبي .
٨٢. الوسيط في النظم الاسلاميه : دكتور قطب محمد قطب الطبيله .
٨٣. مبادي نظام الحكم في الاسلام : دكتور عبدالحميد متولي .
٨٤. من اين نبدا : استاد عبدالمتعال سعيدي .
٨٥. الخليفه توليته وعزله : دكتور صلاح الدين دبوس .
٨٦. مذكره في التاريخ التشريع : شيخ عبدالمتولي عبدالباسط .
٨٧. مبدا المساوات في اسلام : دكتور فواد عبدالمنعم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٨٨. الخلاقه والملک : سید ابو الاعلي مودودي .
٨٩. نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
٩٠. نظام الحکم في الشریعه : شیخ احمد الفاضل .
٩١. ملامح الشوري : عدنان النجوي .
٩٢. الشوري واثرها في الدیمقراطیه : دکتور عبدالحمید اسماعیل الانصار .
٩٣. طرق الحکمیه في السیاسه الشرعیه : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
٩٤. اسلامي سیاست : مولنا گوهر الرحمن .
٩٥. عمر ابن خطاب : دکتور سلیمان الطحاوي .
٩٦. فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
٩٧. فرد او دولت : دکتور عبدالکریم زیدان .
٩٨. تلبیس ابلیس : محمد ابن ابي بکر ابن القیم الجوزي .
٩٩.
الاغاني : امام ابوالفرج الاصفهاني .
١٠٠ . اداب مباشرت یعنې میان بیوی کې د رمیان جنسي تعلقات کا صحیح طریقه داکتر افتاب احمد شاه .
١٠١ . تحفة العروس : محمود مهدي استانبولي .
١٠٢ . رفاه المسلمین : حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي .
١٠٣ . پرده : سید ابوالاعلی مودودي .
١٠٤ . المقدمه : عبدالرحمن ابن محمد ابن خلدون .
١٠٥ . الحیاة الاجتماعیه عندالعرب : استاد ظافر القاسمي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٦ . اداب الزفاف فى السنة المطهره : شيخ محمد ناصرالدين الالباني .
١٠٧ . الاسلام بلا مذاهب : دكتور مصطفى الشكعه .
١٠٨ . الانسان ذلك المجهول : دكتور كيسس كاريل.
١٠٩ .مبادي علم التشريع و وظايف الاعضا : دكتور شفيق عبدالملك .
١١٠ . المرأة في القران والسنه : محمد عزه دروزه .
١١١ . حقوق المرأة في الاسلام : عبدالقادر شبيه الحمد .
١١٢ . المرأة في القران : استاد محمود العقاد .
١١٣ . وظيفه المرأة المسلمه : علي القاضي .
١١٤ . المراة بين البيت والعمل : دكتور حسين مونس .
١١٥ .المراة في الشريعه الاسلاميه : شيخ محمد متولي الشعراوي .
١١٦ . المراة في منظور الاسلام : دكتور حسين مونس.
١١٧ . نظام حقوق زن در اسلام : مرتضى مطهري .
١١٨ . زن وشوهر :محمدعلي صفري .
١١٩ .المراة المسلمه : عبدالله جارالله .
١٢٠ . فتاوي المراة المسلمه شيخ عبدالله ابن حميد سلفي .
١٢١ .حياة المراة المسلمه : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٢ . النقاب المراة : دكتور يوسف القرضاوي .
١٢٣ . فتاوي المره المعاصرة : دكتور يوسف قرضاوي .
١٢٤ . فتاوي المرءة المسلمه : ابو محمد اشرف عبدالمقصود .
١٢٥ . حياة المراة المسلمه : شيخ عبدالله جارالله .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ډول په دې کتابونو کې له مختلفو پښتو ، فارسي ، اردو او عربي خپرونو (ورځپاڼو) او ونیزو او میاشتنو خپرونو) څخه استفاده شوې ده .

www.melitahrik.com
0777 400 116

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library